

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет обліку та фінансів
Кафедра германської і української філології
БЕРДЯНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Соціально-гуманітарний факультет
Кафедра іноземних мов і методики викладання
Кафедра української та зарубіжної літератури і
порівняльного літературознавства**

**ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет іноземної філології
Кафедра англійської філології та лінгводидактики**

**ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ І. І. МЕЧНИКОВА
Факультет романо-германської філології
Кафедра теоретичної та прикладної фонетики англійської мови**

«МОВА І МІЖКУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ: ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА»

**ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ
VII ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ**

**20 ЛИСТОПАДА 2025 Р.
М. ПОЛТАВА**

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет обліку та фінансів

Кафедра германської і української філології

БЕРДЯНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Соціально-гуманітарний факультет

Кафедра іноземних мов і методики викладання

**Кафедра української та зарубіжної літератури і
порівняльного літературознавства**

ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет іноземної філології

Кафедра англійської філології та лінгводидактики

ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ І. І.

МЕЧНИКОВА

Факультет романо-германської філології

Кафедра теоретичної та прикладної фонетики англійської мови

«МОВА І МІЖКУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ: ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА»

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

**VII ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ**

20 ЛИСТОПАДА 2025 Р.

М. ПОЛТАВА

Редакційна колегія:

Сизоненко Наталія – завідувач кафедри германської і української філології Полтавського державного аграрного університету, кандидат філологічних наук, доцент
Антонюк Марина – доцент кафедри германської і української філології Полтавського державного аграрного університету, кандидат філологічних наук
Дедушно Алла – доцент кафедри германської і української філології Полтавського державного аграрного університету, кандидат філологічних наук, доцент
Люлька Вікторія – доцент кафедри германської і української філології Полтавського державного аграрного університету, кандидат філологічних наук, доцент
Марусич Оксана – старший викладач кафедри германської і української філології Полтавського державного аграрного університету
Матвієнко Леся – доцент кафедри германської і української філології Полтавського державного аграрного університету, кандидат педагогічних наук
Мокляк Оксана – доцент кафедри германської і української філології Полтавського державного аграрного університету, кандидат філологічних наук, доцент
Назаренко Марина – старший викладач кафедри германської і української філології Полтавського державного аграрного університету
Савенкова Олена – старший викладач кафедри германської і української філології Полтавського державного аграрного університету

Затверджено до друку вченою радою факультету обліку та фінансів Полтавського державного аграрного університету (протокол № 3 від 31.10.2025 р.).

**УДК 81 : Мова і міжкультурна комунікація: теорія та практика : зб.
008 : 316.74 матеріалів VII Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Полтава,
М 74 20 листопада 2025 р.). Полтава : ПДАУ, 2025. 314 с.**

До збірника увійшли тези доповідей докторів, кандидатів наук, викладачів, докторантів, аспірантів, студентів, подані до організаційного комітету VII Всеукраїнської науково-практичної конференції «Мова і міжкультурна комунікація: теорія та практика».

У збірнику висвітлено актуальні проблеми репрезентації національно-мовної картини світу; діалогу національних культур (лінгвокультурологічний, лінгвокогнітивний, етнолінгвістичний та літературознавчий аспекти); теорії та практики перекладу в контексті міжкультурної комунікації; представлено інноваційні технології викладання української та іноземних мов.

Для науковців, викладачів закладів вищої освіти, аспірантів, докторантів, здобувачів вищої освіти ступенів вищої освіти бакалавр, магістр.

Тексти доповідей публікуються в авторській редакції. За науковий зміст і якість поданих матеріалів, наведені факти та статистичні дані відповідають автори, а також наукові керівники (для студентів та аспірантів).

© ПДАУ, 2025

© Автори статей, 2025

ЗМІСТ

НАЦІОНАЛЬНО-МОВНІ КАРТИНИ СВІТУ: ВЕРБАЛЬНА Й НЕВЕРБАЛЬНА РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ	
Бігунова Наталя МОВЛЕННЄВИЙ АКТ КОМПЛІМЕНТУ З ТОЧКИ ЗОРУ КРИТЕРІЯ ЩИРОСТІ	11
Бондаренко Ірина ЖАНРОВА СПЕЦИФІКА ДИСКУРСУ МОДИ	14
Деде Юлія МІТИГАЦІЯ ПОРАДИ В АНГЛОМОВНОМУ ХУДОЖНЬОМУ ДИСКУРСІ	17
Демидова Владислава, Антонюк Марина ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНІ ПОЛЯ ХАРКОВА ЯК МІСТА-ФОРТЕЦІ	19
Євдокимова Інна, Насрі Сане ІНТОНАЦІЙНІ ЗАСОБИ ВПЛИВУ УСНОГО АНГЛОМОВНОГО ІНСТИТУЦІОНАЛЬНОГО ДИСКУРСУ В АЕРОПОРТУ	23
Мокляк Оксана, Кобзар Юлія ЗАПОЗИЧЕНІ КОНСТРУКТИ В НІМЕЦЬКОМОВНІЙ ТЕРМІНОЛОГІЇ ГАЛУЗІ ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ ТА ТЕХНОЛОГІЙ	27
Morozova Iryna AUTHOR'S REMARKS AS A COMMUNICATIVE TOOL FOR CONVEYING NON-VERBAL INFORMATION IN LITERARY DIALOGUE	30
Mykhailenko Halyna, Antonets Maryna MASTERING OF GERMANIC LANGUAGES AND FOREIGN LITERATURE AS A STRATEGY FOR DEVELOPING INTERCULTURAL COMPETENCE AND PERSONAL GROWTH OF STUDENTS WITHIN THE EUROPEAN EDUCATIONAL SPACE	34
Naboka Olena THE DIPLOMACY OF GESTURES: VERBAL AND NONVERBAL COMMUNICATION DYNAMICS IN INTERNATIONAL NEGOTIATIONS	37
Pozharytska Olena LANGUAGE AND FUNCTIONALITY OF HYPERLINKS WITHIN A DIGITAL NARRATIVE SPACE	41
Фелікс Редька, Наталія Пономаренко ПОДКАСТ ЯК ПРОСТІР МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ: ЖАНРОВА СПЕЦИФІКА ТА ЛІНГВОКУЛЬТУРОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ЖУРНАЛІСТСЬКОГО ДИСКУРСУ	45
Рошук Лілія, Веремюк Людмила Леонідівна РОЛЬ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ЯК ГЛОБАЛЬНОЇ ЛІНГВА-ФРАНКА	48
Самойленко Максим ПРОСОДИЧНІ ЗАСОБИ ОРГАНІЗАЦІЇ ПОЛІТИЧНОГО ДИСКУРСУ	51
Shtereb Sofiia, Serdiuk Yuliia ENGLISH AS A CAREER GPS: HOW LANGUAGE GUIDES TEENAGERS TO	53

FUTURE PROFESSIONS	
Сизоненко Наталія ГРУПИ ТЕРМІНІВ ЗА СТУПЕНЕМ СПЕЦІАЛІЗАЦІЇ В ТЕКСТАХ НОРМАТИВНО-ТЕХНІЧНОЇ ДОКУМЕНТАЦІЇ ГАЛУЗІ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ	55
Сташук Тетяна СИНТАКСИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ АНГЛОМОВНОГО ПРОГНОСТИЧНОГО ДИСКУРСУ	58
Строченко Леся ГІБРИДНІСТЬ ІНСТИТУЦІЙНИХ ДИСКУРСІВ У ПРАВООХОРОННІЙ СФЕРІ	60
Томчаковська Юлія КОНЦЕПТ <i>MAGIC</i> : АКСІОЛОГІЧНИЙ ВИМІР	62
Томчаковський Олександр ФУНКЦІЇ ПОЛІКОДОВИХ ЕЛЕМЕНТІВ У РЕКЛАМНИХ ТЕКСТАХ	65
Тхор Неоніла, Савранчук Ірина КОНЦЕПТ <i>WAR</i> В АНГЛІЙСЬКИХ ФРАЗЕОЛОГІЗМАХ	67
Храпенко Лілія, Іваннікова Ольга ОРФОГРАФІЧНА ГРАМОТНІСТЬ ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ПУБЛІЧНОГО ВИСТУПУ	69
Шкворченко-Осадца Наталія КОНЦЕПТ <i>FREEDOM</i> / СВОБОДА У ВЕРБАЛЬНІЙ І НЕВЕРБАЛЬНІЙ РЕПРЕЗЕНТАЦІЇ АНГЛОМОВНОЇ ТА УКРАЇНОМОВНОЇ КУЛЬТУР	72
ДІАЛОГ НАЦІОНАЛЬНИХ КУЛЬТУР: ЛІНГВОКУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ, ЛІНГВОКОГНІТИВНИЙ, ЕТНОЛІНГВІСТИЧНИЙ І ЛІТЕРАТУРОЗНАВЧИЙ АСПЕКТИ	
Богданова Марія СЕМІОТИЧНІ МЕХАНІЗМИ ТРАНСФОРМАЦІЇ ЛІТЕРАТУРНОГО ОБРАЗУ В ЕКРАНІЗАЦІЇ	76
Голопич Інна ЧИННИКИ ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ У МАЙБУТНІХ ПРАВООХОРОНЦІВ	79
Давидченко Інна ДІАЛОГІЗМ У ТВОРЧОСТІ ЗАРУБІЖНИХ ДРАМАТУРГІВ	82
Дедушно Алла ЛЮДИНА В ЛАБІРИНТАХ КУЛЬТУРИ: ОБРАЗ ІНТЕЛЕКТУАЛА В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ РОМАНІ ХХ СТОЛІТТЯ	86
Дерій Юрій, Антонюк Марина СОЦІОКУЛЬТУРНІ КОДИ АНГЛОМОВНОГО ДЕТЕКТИВУ: ВПЛИВ ІСТОРИЧНИХ УМОВ НА НАРАТИВ	89
Димовська Анна СПЕЦИФІКА ДІАЛОГУ НАЦІОНАЛЬНИХ КУЛЬТУР В ІМПЕРСЬКОМУ ПРОСТОРІ: УКРАЇНСЬКИЙ ДОСВІД	93

Ishchenko Tetyana VERBAL CHALLENGES OF INTERCULTURAL COMMUNICATION	96
Коккіна Ліліта НЕГАТИВНІСТЬ ЯК ЕСТЕТИЧНИЙ ПРИНЦИП У РОМАНІ ФРЕДЕРІКА БЕГБЕДЕРА «CONFESSIONS D'UN HÉTÉROSEXUEL LÉGÈREMENT DÉPASSÉ»	98
Каліш Артем <i>Науковий керівник – Люлька Вікторія</i> СТРАТЕГІЇ ВЕРБАЛЬНОГО ВИРАЖЕННЯ ЕМОЦІЙ У СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ	102
Клепач Олександра, Люлька Вікторія IRONY AS A MARKER OF AUTHORIAL STYLE IN MODERN ENGLISH PROSE	105
Кравченко Вікторія ІДЕОЛОГІЧНИЙ ВПЛИВ МОВИ ЗАСОБІВ МАСОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ: ЛІНГВОКОГНІТИВНИЙ АСПЕКТ АНАЛІЗУ	108
Перцева Вікторія ВЗАЄМОДІЯ КУЛЬТУР ЯК ОСНОВА ЛІНГВІСТИЧНОГО ЗАПОЗИЧЕННЯ	111
Першін Володимир <i>Науковий керівник – Люлька Вікторія</i> ПЕРЕКЛАД ЖАРТІВ ТА КУЛЬТУРНИХ ВІДСИЛОК У СУЧАСНИХ АНГЛОМОВНИХ СЕРІАЛАХ	115
Порубай Наталія, Дедушно Алла МЕЖІ РЕАЛЬНОСТІ: ПОСТМОДЕРНІСТСЬКИЙ РОМАН ЯК СИМУЛЯЦІЯ ДІЙСНОСТІ	117
Починок Інна, Авчіннікова Галина ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНИЙ АНАЛІЗ НІМЕЦЬКИХ ПРИСЛІВ'ЇВ ПРО ДРУЖБУ ТА ЗРАДУ	121
Приходько Ганна ПИТАННЯ ЛІНГВОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ОСОБИСТОСТІ В ЕПОХУ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ	125
Рябуха Анастасія, Дедушно Алла ТРАГЕДІЯ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ: ВТРАТА СЕНСУ ЖИТТЯ ПІСЛЯ ДОСЯГНЕННЯ УСПІХУ В РОМАНІ ДЖЕКА ЛОНДОНА «МАРТІН ІДЕН»	126
Тарасенко Дмитро, Авчіннікова Галина МЕТАФОРИЧНІ ТА МЕТОНІМІЧНІ МЕХАНІЗМИ ФОРМУВАННЯ ЗНАЧЕННЯ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ З «HEART»	130
Трибушко Анастасія, Дедушно Алла ПОСТІСТОРІЯ ТА КУЛЬТУРНА ПАМ'ЯТЬ У РОМАНАХ УМБЕРТО ЕКО	133
Шкиря Леся ЛЮДИНА В УМОВАХ СИСТЕМНОЇ ДЕГУМАНІЗАЦІЇ: ФІЛОСОФСЬКИЙ ДИСКУРС У РОМАНАХ РЕЯ БРЕДБЕРІ	137

ПЕРЕКЛАД У КОНТЕКСТІ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ: ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА	
Антонюк Марина ФОЛЬКЛОРНА ІНТОНАЦІЯ ЯК ПЕРЕКЛАДАЦЬКИЙ ВИКЛИК: РИТМІКО-ОБРАЗНІ РІШЕННЯ У ВІДТВОРЕННІ ВІРША <i>THE CUPBOARD</i> РОБЕРТА ГРЕЙВЗА УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ	141
Безпалова Катерина, Чернова Юлія ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕДАЧІ ГУМОРУ ПРИ ПЕРЕКЛАДІ	145
Бойко Ярослав <i>Науковий керівник – Антонюк Марина</i> НЕПОВНИЙ ПЕРЕКЛАД В УКРАЇНСЬКИХ ВЕРСІЯХ АНГЛОМОВНИХ МУЛЬТСЕРІАЛІВ	148
Volovyk Larysa DER EINFLUSS KÜNSTLICHER INTELLIGENZ AUF DEN ÜBERSETZUNGSPROZESS IN DER DEUTSCHEN SPRACHE	151
Врубель Єлизавета, Лисиця Діана, Воскобойник Валентина ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ РЕКЛАМНИХ СЛОГАНІВ	153
Дашенко Ганна МІЖ МОВАМИ І СТОЛІТТЯМИ: ШЛЯХ ПОЕЗІЇ ДУ ФУ (杜甫 712–770) ДО ПЕРШОГО УКРАЇНСЬКОГО ПЕРЕКЛАДУ	156
Дейкун Олексій, Дейкун Петро ПОДІЛ ПОЗИЦІЇ ПРИВЕРНЕННЯ УВАГИ АНГЛІЙСЬКОГО ЗАГОЛОВКА: ПЕРЕКЛАДАЦЬКИЙ АСПЕКТ	159
Звягольський Богдан ПЕРЕКЛАД ТЕРМІНІВ ІТ-СФЕРИ (НА МАТЕРІАЛІ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ)	161
Кобзар Олена ПЕРЕКЛАД ГЕНДЕРНО МАРКОВАНОЇ ЛЕКСИКИ В СУЧАСНИХ ЗМІ	164
Кобзар Олена, Горбуньова Соф'я РОЛЬ ПЕРЕКЛАДАЧА В СУЧАСНОМУ СВІТІ	167
Красота Олена СПОСОБИ ПЕРЕКЛАДУ З АНГЛІЙСЬКОЇ НА УКРАЇНСЬКУ: ЗАГАЛЬНІ ТА ТЕХНІЧНІ АСПЕКТИ	169
Kremeneva Anna <i>Scientific advisor – Serdiuk Yuliia</i> THE INFLUENCE OF SOCIAL MEDIA ON TEENAGERS' COMMUNICATION IN ENGLISH	172
Кривчун Максим <i>Науковий керівник – Матвієнко Леся</i> ЗАСТОСУВАННЯ АІ ДЛЯ ПЕРЕКЛАДУ ЮРИДИЧНИХ ТЕКСТІВ	174
Манойло Ольга <i>Науковий керівник – Матвієнко Леся</i> ПРОБЛЕМА ТЕРМІНОЛОГІЧНОЇ ЕКВІВАЛЕНТНОСТІ ПРИ ПЕРЕКЛАДІ ТЕХНІЧНИХ ТЕКСТІВ АГРОПРОДОВОЛЬЧОЇ СФЕРИ	177

Матвієнко Леся, Шевченко Дарина АДАПТАЦІЯ АНГЛОМОВНИХ АГРОПРОДОВОЛЬЧИХ ТЕКСТІВ ДЛЯ УКРАЇНСЬКОГО РИНКУ	180
Міняйло Роман, Хоменко Любов КОНЦЕПЦІЯ ЕКОЛОГІЧНО ЧИСТОГО МОВЛЕННЯ В СУЧАСНОМУ ІНФОРМАЦІЙНОМУ ПРОСТОРІ	182
Ночовна Наталія, Мустафасва Діана, Кухарчук Оксана ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В РЕАЛІЗАЦІЇ МІЖНАРОДНИХ КОМУНІКАТИВНИХ ПРОГРАМ	190
Остапенко Злата, Бєлік Марина ПЕРЕДАЧА КУЛЬТУРНОГО КОНТЕКСТУ КИТАЮ ПРИ ПЕРЕКЛАДІ НАЗВ БРЕНДІВ	193
Радченко Руслан, Воловик Лариса СПОСТЕРЕЖЕННЯ ЗА РОЗВИТКОМ СИСТЕМИ DEEPLE ЯК ІННОВАЦІЙНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ НЕЙРОННОГО МАШИННОГО ПЕРЕКЛАДУ	196
Рябокін Наталія, Корницький Данііл СПЕЦИФІКА ВІДТВОРЕННЯ АНГЛОМОВНОГО ТА НІМЕЦЬКОМОВНОГО НАУКОВО-ТЕХНІЧНОГО ТЕКСТУ В УКРАЇНСЬКИХ ПЕРЕКЛАДАХ	199
Рябокін Наталія, Винник Крістіна ОСОБЛИВОСТІ ВІДТВОРЕННЯ АНГЛОМОВНИХ ТА НІМЕЦЬКОМОВНИХ МУЛЬТФІЛЬМІВ В УКРАЇНСЬКИХ ПЕРЕКЛАДАХ	202
Savenkova Olena STRUKTURELLE UND SEMANTISCHE BESONDERHEITEN DEUTSCHER IT- BEGRIFFE	205
Терентьєва Анастасія, Терентьєва Ольга, Болдирєва Анжела СПОСОБИ ПЕРЕКЛАДУ АНГЛІЙСЬКИХ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ, ЩО ВЕРБАЛІЗУЮТЬ КОНЦЕПТИ «ДОБРО» І «ЗЛО», УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ	208
Шепель Олександра <i>Науковий керівник – Тагільцева Яніна</i> ТРУДНОЩІ ПЕРЕДАЧІ ІНДИВІДУАЛЬНОГО СТИЛЮ В УКРАЇНСЬКИХ ПЕРЕКЛАДАХ АНГЛОМОВНИХ ПРОЗОВИХ ТВОРІВ	212
ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ВИКЛАДАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ТА ІНОЗЕМНИХ МОВ	
Гладишева Олександра, Тагільцева Яніна CONVEYING INDIVIDUAL CHARACTER STYLE WHEN TRANSLATING FILM SUBTITLES	215
Дьоміна Наталя, Хапіна Оксана ПОСЛІДОВНА КОРЕКЦІЯ ВИМОВНИХ НАВИЧОК ЯК СКЛАДОВА КОМУНІКАТИВНОГО НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ	218
Єфименко Вікторія, Татарін Володимир OVERCOMING BARRIERS TO STUDENTS' ORAL AND WRITTEN COMMUNICATION IN ENGLISH	221

Zhuk Valentyna MEDIATION IN ENGLISH LANGUAGE TEACHING: BRIDGING UNDERSTANDING, CONTEXT, AND CULTURE	224
Ісаєв Руслан, Тагільцева Яніна ЗАСТОСУВАННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПЕРЕКЛАДІ СПЕЦІАЛІЗОВАНИХ ТЕКСТІВ	228
Khromchenko Olena ROUNDROBIN AS A COOPERATIVE LEARNING STRUCTURE IN LANGUAGE EDUCATION	231
Кобзар Олена, Кононенко Олена МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У НЕФІЛОЛОГІЧНОМУ ВИШІ: ПРОБЛЕМИ ТА ВИКЛИКИ	234
Кононенко Наталія, Кононенко Володимир ЗМІЦНЕННЯ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ ШЛЯХОМ ВИВЧЕННЯ ТВОРІВ ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	236
Люлька Вікторія THE ROLE OF IT IN IMPROVING ACADEMIC WRITING SKILLS IN ENGLISH	241
Марусич Оксана ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ РЕСУРСІВ І ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ІТ-ТЕРМІНОЛОГІЇ	244
Матвієнко Леся. Пищимуха Єлизавета ПЕРЕВАГИ ТА ВИКЛИКИ ВИКОРИСТАННЯ ОНЛАЙН-ПЛАТФОРМ У ПЕРЕКЛАДАЦЬКІЙ ОСВІТІ	248
Матвієнко Леся, Щеглов Віталій СОЦІАЛЬНІ МЕДІА ЯК ІНСТРУМЕНТ РОЗВИТКУ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ	251
Мєлкова Катерина INNOVATIVE METHODS FOR BUILDING TRANSLATOR'S LANGUAGE PROFICIENCY IN ENGLISH	253
Nazarenko Maryna METHODS OF WORKING WITH IT TERMINOLOGY IN THE PROCESS OF TEACHING ENGLISH TO STUDENTS OF TECHNICAL SPECIALTIES	256
Овчарук Анастасія МОЖЛИВОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ ІНТЕРАКТИВНОГО СТОРІТЕЛІНГУ У ПРОЦЕС ВИВЧЕННЯ ГРАМАТИКИ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В ЗВО	260
Перекрест Марія ВИКОРИСТАННЯ К-РОП ФЕНДОМУ ЯК ІННОВАЦІЙНОГО ЗАСОБУ ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТАРШОКЛАСНИКІВ	263
Піскурська Ганна ОСВІТНІЙ ТІКТОК КОНТЕНТ ВИКЛАДАЧІВ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ	267
Рудік Ірина	270

STORYTELLING PEDAGOGY IN ESP: BRIDGING ACADEMIC LITERACY AND PROFESSIONAL COMMUNICATION	
Савілова Лариса МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ПОДОЛАННЯ ФОНЕТИЧНИХ ТРУДНОЩІВ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ СТУДЕНТІВ-ФІЛОЛОГІВ	273
Салюк Богдана, Баран Уляна GOOGLE VOICE TYPING ЯК ЦИФРОВИЙ ІНСТРУМЕНТ РОЗВИТКУ ФОНЕТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У НАВЧАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ ТА НІМЕЦЬКОЇ МОВ	275
Сарабун Марина, Кононенко Володимир ВИКОРИСТАННЯ ОНЛАЙ-ПЛАТФОРМ QUIZLET ТА WORDWALL НА ЗАНЯТТЯХ З ІНОЗЕМНИХ МОВ У СТАРШІЙ ШКОЛІ	279
Сахно Віра, Метельська Наталія ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ ЯК ІНСТРУМЕНТ РОЗВИТКУ ІНДИВІДУАЛІЗОВАНИХ ОСВІТНІХ ТРАЄКТОРІЙ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ	283
Семененко Тетяна, Глазкова Ірина ІНТЕГРОВАНІ УРОКИ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ МОТИВАЦІЇ СТАРШОКЛАСНИКІВ ДО ВИВЧЕННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ	287
Shtrikul Elyzaveta, Serdiuk Yuliia THE IMPACT OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE ON ENGLISH LANGUAGE LEARNING	290
Совгар Оксана ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ ДЛЯ ПОКРАЩЕННЯ НАВИЧОК ПИСЬМА СТУДЕНТІВ ЗВО	291
Тагільцева Яніна, Трохимець Інна ЛЕКСИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПОСТРЕДАГУВАННЯ МАШИННОГО ПЕРЕКЛАДУ ТЕКСТІВ АГРОПРОДОВОЛЬЧОЇ СФЕРИ	293
Ter-Grygorian Maryna THE ROLE OF INNOVATIVE TECHNOLOGIES IN ENGLISH LANGUAGE TEACHING: CHALLENGES AND PROSPECTS	296
Топольник Анна РОЛЬ НАОЧНОСТІ У ФОРМУВАННІ ЛЕКСИКО-КОМУНІКАТИВНОЇ ТА ЛІНГВОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ УЧНІВ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ	299
Хоменко Любов ЕЛЕМЕНТИ ЦИФРОВІЗАЦІЇ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ПОЛЬСЬКИХ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ	303
Shkola Iryna AI-ENHANCED PRONUNCIATION, SPEAKING, AND CREATIVE STORYTELLING PRACTICES IN MODERN LANGUAGE LEARNING	306
Ялова Ангеліна СИМУЛЯЦІЙНІ ІГРИ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ	310

НАЦІОНАЛЬНО-МОВНІ КАРТИНИ СВІТУ: ВЕРБАЛЬНА Й НЕВЕРБАЛЬНА РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ

МОВЛЕННЄВИЙ АКТ КОМПЛІМЕНТУ З ТОЧКИ ЗОРУ КРИТЕРІЯ ЩИРОСТІ

Бігунова Наталя,
завідувач кафедри теоретичної та прикладної фонетики англійської мови
Одеського національного університету імені І. І. Мечникова,
доктор філологічних наук, професор

За визначенням Дж. Остіна, *нещирість* є такою умовою здійснення мовленнєвого акту, яка робить його порожнім (*void*) [1, с. 7]. Нещирість заснована на заміні істинних пропозицій на помилкові, яка обумовлена розривом між знанням мовця і зовнішнім поданням цього знання. Мовець здійснює контроль над істиною: приховує, дозує, або навіть спотворює її.

У реальній комунікації фактор щирості / нещирості не є очевидним. Про ступінь щирості власного висловлювання точно знає лише сам мовець. Адресат повідомлення може про це здогадуватися чи залишатися необізнаним. В зображеній художній комунікації цей фактор набуває експлікації завдяки авторському коментарю, внутрішньому мовленню персонажу, авторському опису його невербальної поведінки.

В художньому творі персонаж, за задумом автора, може бути нещирим з міркувань «збереження обличчя» (як власного, так і співрозмовника або третьої особи, що обговорюється), уникнення конфлікту, небажаних тем, маніпулювання співрозмовником тощо.

Комплімент є спробою зробити приємне адресатові. У роботі А. Вежбицької наголошується на щирості адресантів компліментів, оскільки, на думку авторки, вони відчують бажання зробити адресатам щось приємне, думаючи про них щось хороше [6, с. 202]. Це спостереження підкріплює безліч комунікативних епізодів з англomовних романів, наприклад, Харрі щиро радий бачити Уілмет і йому імпонує її смак, вміння поводитись, її природня краса:

'Wilmet, how very nice to see you, and looking as beautiful and elegant as ever. You really must bring old Rodney with you next time.' [5, с. 375].

Компліменти часто містять перебільшення в своїй структурі, що сприймається як частина ритуалу, свого роду гра і не дратує адресата:

“You look drop-dead gorgeous, Mrs. Raisin” [2, с. 9].

З іншого боку, інтенція адресанта компліменту не завжди зводиться до реального поліпшення емоційного стану адресата, а може складатися просто в проголошенні певних фраз, обумовлених правилами етикету. Адресант компліменту може застосувати ввічливість-маску, вимовляти стереотипні слова, приписані певним ритуалом. Прикладом такого формального, етикетного компліменту може слугувати наступна комунікативна ситуація:

There she is, standing behind me, wearing a long white Grecian-style dress that falls in pleats to the ground. She's so thin and pale, she looks just like one of her own pillars. “Hello, Elinor,” I say politely. “You look lovely. I'm sorry I was a little late.” [3, с. 53].

Мабуть не можна назвати абсолютно щирими іронічні компліменти, як наприклад, такий:

*‘We could have some beer, if you like,’ he said, ‘**though you look much too elegant for anything so low**’* [5, с. 375].

Тут інтенція сказати люб'язність є другорядною.

Нещирість компліменту не говорить про заздрість або «напружені» стосунки між комунікантами. Навпаки, комплімент спрямований на порятунок «обличчя» адресата: наприклад, Далси, яка довгий час критикувала бороду свого співробітника-залицяльника Руфуса, жахається, коли бачить його без бороди. Його обличчя виглядає якимось «порожнім». Почуваючи себе винуватою в невдалій зміні іміджу молодого людини, Далси розуміє, що зараз не час для терзань, і Руфус, з нетерпінням очікуючий на її оцінку, отримує жаданий комплімент, нещирість якого очевидна читачеві:

‘You’ve shaved it off!’

Rufus shrugged and looked embarrassed, as if he hadn’t expected her to notice. ‘I’ve been meaning to for ages. When I woke up this morning I just thought today’s the day.’

'You look so different.' Dulcie examined his face from all angles.

Carefully casual, Rufus said, 'Different better or different worse?'

She was lost for words. The answer was neither, his face looked ... well, naked.

But this was no time to dither. Feeling horribly responsible Dulcie reached up and touched his pink, baby-smooth jaw.

'Much, much better. It's brilliant. I love it. Really.'

Rufus flushed with pleasure. Dulcie, congratulating herself on having got away with it, grabbed his hand and dragged him into the foyer [4, с. 368].

Отже, щирість компліменту не виступає дихотомічною величиною за принципом так/ні, а має бути представлена як опозитивно структурований континуум, у межах якого розташовуються висловлювання від цілком щирих до цілком нещирих. Висловлювання, які вміщуються в некінцеві точки шкали, є невизначеними, читач може приписувати їм щирість або нещирість на підставі інтерпретації екстралінгвального контексту.

Щирість, яка заснована на суб'єктивних перевагах мовця, піддається зовнішній оцінці та лінгвістичному опису. Фактор щирості/нещирості визначається читачем та дослідником художнього дискурсу за вербальним контекстом: зіставлення репліки персонажа і його внутрішнього мовлення або опису його стану чи виразу обличчя. У більшості випадків ключі до інтерпретації ступеня щирості мовця наявні в авторському коментарі, у внутрішньому мовленні персонажів. Гіперболічність компліменту усвідомлюється і приймається як даність усіма учасниками комунікації.

Джерела та література

1. Austin J.L. How to Do Things with Words. Oxford : Oxford University Press. 1962, 1973. 329 p.
2. Beaton M.C. Agatha Raisin and the Wizard of Evesham. London : C & R Crime, 2009. 288 p.
3. Kinsella S. Shopaholic Ties The Knot. London : Black Swan, 2002. 394 p.
4. Mansell J. Mixed Doubles. London : Headline Review, 2008. 420 p.
5. Pym B. A glass of Blessings. London : Virago, 2009. 277 p.
6. Wierzbicka A. English Speech Act Verbs: A Semantic Dictionary. Sydney : Academic Press, 1987. 398 p.

ЖАНРОВА СПЕЦИФІКА ДИСКУРСУ МОДИ

Бондаренко Ірина,
здобувач 1 курсу третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
спеціальності «Філологія»
Одеського національного університету імені І. І. Мечникова

Комунікація про моду, яка знаходить втілення у різних жанрах, відбиває соціальні, політичні, економічні явища. Підтвердженням тому може бути поява професійних термінів, що виникли під впливом соціально-економічних чинників і потрапили до сфери повсякденної комунікації, наприклад *Chiconomics* (шикономіка) – вміння виглядати модно, не витрачаючи багато грошей, коли економічна ситуація є несприятливою: *ways of looking fashionable without spending much money when the economic situation is bad* [5].

Ключовою лексемою англійської мови, що охоплює все різномайття смислів, що охоплює поняття «мода», є лексема «*fashion*», яку можуть замінити контекстуальні синоніми «*clothes*» та «*style*». Зазначимо, що термін мода – «*fashion*» включає не лише одяг, а й форми побуту, автомобілі, естетичні та мистецькі уподобання. У цій статті мода розуміється більш вузько: як діяльність у рамках інституту моди, а також результати цієї діяльності – товари, породжувані цю індустрію, тобто сукупність фізичних артефактів (одяг, аксесуари, взуття, колекції та ін.) та ментальних концептів (стиль, популярність, шик, краса та ін.), які мають семіотично та аксіологічно навантажений потенціал і які знаходять втілення в комунікації.

До фокусу інтересу лінгвістики потрапляють різні аспекти вербального втілення моди, дискурсивні дослідження мовлення фешн-болгерів, жанрові характеристики, концептуалізація спілкування на тему моди, комунікативні стратегії та тактики учасників дискурсу моди.

Беручи до уваги широку представленість текстів та дискурсів про моду (публікації в журналах про моду, на сайтах модних домів та інтернет-магазинів, ток-шоу про моду, трансляції показів мод, відеоблоги про моду і т.д.), ми можемо розглядати даний феномен як дискурсоутворюючий фактор, що лежить в основі ідеологічно обумовленої комунікації.

Найбільш перспективними підходами до вивчення дискурсу моди у

сучасній лінгвістиці видаються лінгвокультурологічний, лінгво-семіотичний, лінгво-аксіологічний, лінгво-когнітивний та структурно-функціональний підходи. Дані напрямки розглядають дискурс моди як комунікацію, що дозволяє об'єктивувати та поширювати культурні феномени, аксіологічні змісти та установки, семіотичні коди, надавати певним структурам знання, що носять когнітивний характер, мовної форми.

У цьому дослідженні під дискурсом моди розуміється мовленнєво-мисленнєва діяльність людей, залучених до комунікації про моду, яка втілюється як системи спеціальних текстів і протікає з урахуванням екстралінгвальних чинників [1].

Особливо актуальним є вивчення інституційних характеристик дискурсу моди. Загальновідомо, що на відміну від персонального дискурсу, у інституціональному дискурсі мовець виступає як представник певної соціальної інституції з усталеними для неї уявленнями, розуміннями, способами взаємодії з навколишнім соціальним середовищем, стереотипами поведінки, ідейними настановами [3]. Отже, інституційний дискурс завжди орієнтований на спілкування, мовленнєву взаємодію представників певних груп у межах певних статусно-рольових відносин. Інституціональний дискурс моди постає складною системою з низкою параметрів, таких як учасники комунікації, представлені комунікативною діадою «професіонал – обиватель», хронотоп, система жанрів, текст, що відображає ключові концепти, мовленнєві стратегії та дискурсивні формули.

Дискурс моди є невід'ємною умовою існування та функціонування інституту моди, він відображає реальність і спосіб мислення даного професійного співтовариства, що постійно змінюється. До характеристик дискурсу моди належать інформативність, інституційність, пов'язаність, цілісність, модальність, інтертекстуальність, прецедентність, авторитетність, віднесеність до певних аксіологічних систем та цінностей, жанрове різномайття.

Дослідження інституційної комунікації про моду показує, комунікативна діада «професіонал-обиватель» (агент-клієнт) втілюється у формі спілкування між представниками інституту моди, які створюють «модний» текст, та

широкою аудиторією читачів/глядачів, які споживають цей текст [2].

Хронотоп дискурсу моди, який визначається соціальним інститутом, віддзеркалює процес виробництва та просування моди у певний час у певному місці. Індустрії моди має тимчасовий характер: продукт, вироблений інститутом моди, у тому числі й текстовий, має надзвичайну актуальність ТУТ і ЗАРАЗ. У зв'язку з цим комунікація інституційного порядку неможлива без урахування соціальних та культурно-економічних процесів, а також інфраструктури інституту, яка включає календар подій та заходів фешн-індустрії, географічне розташування того чи іншого об'єкта тощо [4].

Жанрова специфіка дискурсу моди визначається різноманітністю модусів комунікації про моду: статті про моду в журналах, газетах, спеціалізованій професійній літературі; жанр телевізійної передачі, жанр заходу/події світу моди, жанр інтернет-форуму, жанр відеоблогу. Дискурс моди обумовлений використанням різного роду стратегій та тактик впливу на адресата.

Дослідження мови моди та комунікації професійної спільноти раціонально, на наш погляд, проводити з використанням комплексного підходу: з урахуванням прагматичних, соціокультурних і когнітивних факторів, що дозволить виявити характеристики сучасного англomовного дискурсу моди, отримати комплексну картину того, як тексти про моду втілюють культурологічні, соціальні, інституційні, когнітивні смисли.

Джерела та література

1. Бондаренко І. Г. Дискурс моди в сучасній лінгвістиці. *Наука та освіта в сучасних дослідженнях: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції* / Міжнародний гуманітарний дослідницький центр. Житомир, 10 вересня 2025 р. Research Europe, 2025. С. 14–126.

2. Бондаренко І. Г. Лінгвальні характеристики англomовних відеоблогів про моду. *Problems of modern education and old technologies: abstracts of the II International scientific and practical conference*. September 08-10, 2025. Zaragoza, Spain. P. 48–51.

3. Голубовська І. О., Левко О. В., Поліщук А. С. Маніпулятивний дискурс як інституціональний: сучасність vs античність. *Мовознавство*. Київ : Інститут мовознавства ім. О.О. Потебні НАН України, 2019. № 1. С. 9–30.

4. González A.M. On fashion and fashion discourses. *Critical Studies in Fashion and Beauty*. Volume 1 Number 1. Bristol : Intellect, 2010. P. 15–32.

5. Longman Dictionary of Contemporary English. <https://www.ldoceonline.com/dictionary/chiconomics>

МІТИГАЦІЯ ПОРАДИ В АНГЛОМОВНОМУ ХУДОЖНЬОМУ ДИСКУРСІ

Деде Юлія,
доцент кафедри теоретичної та прикладної фонетики англійської мови
Одеського національного університету імені І. І. Мечникова,
доктор філософії

Мовленнєвий акт поради пригортає увагу багатьох вчених: А. Вежбицку, Д. Вундерлиха, Дж. Остіна, Б. Фрейзера, В. І. Карасика, О. В. Наумук, Г. Г. Почепцова, Н. В. Кондратенко, Ю. О. Томащук.

Дж. Серль уналежнює пораду до класу директивів, іллокутивна направленість яких є спробою з боку мовця досягти того, щоб слухач виконав щось [4].

Н. В. Кондратенко вважає пораду різновидом наказового мовленнєвого акту, що передбачає вживання граматичних форм наказового способу і спонукальних речень [1, с.166].

Порада виражає думку, висловлену комусь щодо того, як йому слід вчинити в конкретній ситуації. На думку Ю. О. Томащук, порада є не тільки відображенням особистого досвіду, міркувань або роздумів адресанта, що передаються адресату з метою змінити його спосіб думок чи дій, вона також слугує попередженням адресата про небезпеку, застереження, рекомендацію, інструкцію, професійну консультацію [6].

Останнім часом пораду відносять до сугестивів, що, на нашу думку, є цілком виправданим, адже сугестія є спрямованим впливом на свідомість і поведінку людини або групи людей з метою створення у них певного психічного стану або спонукання до певних дій, внаслідок чого вона починає діяти всупереч своїм знанням, переконанням намірам і звичкам. Вважаємо, що порада, як і інші сугестиви, належить до найменш конфліктних директивних мовленнєвих актів, оскільки їхнє функціонування пов'язане з наданням адресату свободи у виборі стратегій поведінки.

На нашу думку, когнітивними ознаками поради є некатегоричність спонукання до виконання дії, необлігаторність виконання дії для адресата,

пріоритетність статусу мовця, бенефактивність дії для слухача.

Як свідчать наші спостереження, в художньому літературному дискурсі [2] мовленнєвий етикет та правила ввічливості не дозволяють комунікантові прямо висловлювати пораду, зазвичай її пом'якшують, роблять менш категоричною. Розглянемо контексти мітигації поради у персонажному мовленні сучасних англомовних художніх творів.

Найбільш поширеною тактикою реалізації мітигації поради є тактика зменшення категоричності. Наведемо епізоди з англомовного художнього дискурсу, в яких модифікаторами мітигації поради виступають мовленнєві засоби вираження суб'єктивної модальності дієслова *would, should, may, have to*. Указані модусні оператори пом'якшують іллокутивну силу висловлювання:

1. *'We should get back,' Elinor said with decision.*

Mrs Jennings nodded. Her expression sobered. 'Maybe you should.'

'Yes.' [7, с. 60].

2. *"Like I said, it doesn't mean anything to me now."*

"Except that maybe you shouldn't flash it if you ever go to China" [5, с. 25].

Правила ввічливості вимагають від суб'єкта поради пошуку інших мовних засобів її вираження, зокрема **непрямих**. На синтаксичному рівні імпліцитне вираження поради може досягатись використанням квеситивів:

1) *"Miss Bloomwood, let me assure you. I have looked at this from all angles and there is no brilliant solution. There is no way out."* Garson Low sighs.

"May I give you three small pieces of advice?" [3, с. 160].

2) *"Becky, I don't often give you advice, do I?"*

"Well... no."

"But I want you to listen to me on this. I want you to remember, this is your wedding. Not your mother's. It's yours and Luke's, and you only get one shot. So do it the way you want to. Believe me, if you don't, you'll regret it" [3, с. 122].

Крім того, пораду експлікують спонукальні речення у формі другого типу умовного речення з прислівником у вищому ступені порівняння *better*:

"*You'd better come in and sleep it off,*" he said in a weary sort of way. "*Can you walk?*" [8, с. 68].

Отже, пораду вважають директивним мовленнєвим актом або сугестивом, іллокутивною метою якого є спонукання адресата до дії. У художньому персонажному мовленні вираження поради зазвичай пом'якшують та роблять менш категоричним модальні дієслова *would, should, may, have to*, які є засобами мітигативної тактики зменшення категоричності. Іншою тактикою мітигації, до якої вдаються мовці, є тактика непрямого вираження поради. Непряме спонукання до виконання дії виражають питальні речення та спонукальні речення у формі другого типу умовного речення з прислівником у вищому ступені порівняння (*you'd better*).

Джерела та література

1. Кондратенко Н. В. Кооперація і конфлікт у віртуальному полемічному дискурсі літературних конкурсів. *Одеська лінгвістична школа: виміри сьогодення: колект. моногр. / за заг. ред. Ковалевської Т.Ю.* Одеса : ПолиПринт, 2023. С.163–178.
2. Bigunova N., Kosovets M. Communicative tactics of positive emotional impact in English fictional detective discourse. *Lege artis. Language yesterday, today, tomorrow*. Issue IX (2), Trnava : University of SS Cyril and Methodius in Trnava, 2024. P. 2–24.
3. Kinsella S. *Shopaholic Ties The Knot*. London : Black Swan, 2002. 394 p.
4. Searle J. R. A classification of illocutionary acts. *Language in Society*, 5(1). 1976. P.1–23.
5. Sparks N. *Dear John*. Warner Books. 2006. 288 p.
6. Tomashchuk Y. O. Differentiation of communicative strategies and tactics in the Internet interviews. *Science and Education a New Dimension. Philology*, III (13), Issue : 62, 2015. P. 33–36.
7. Trollope J. *Marrying the Mistress*. London : Black Swan, 2001. 333 p.
8. Wodehouse P.H. *Thank you, Jeeves*. New York : Cornerstone Digital, 2009. 255 p.

ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНІ ПОЛЯ ХАРКОВА ЯК МІСТА-ФОРТЕЦІ

Демидова Владислава,
здобувачка 1 курсу
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності Філологія (Германські мови та літератур
(переклад включно), перша – англійська)
Полтавського державного аграрного університету;
Антонюк Марина,

Повномасштабне вторгнення Російської Федерації в Україну в 2022 році спричинило кардинальну трансформацію усіх сфер життя українського суспільства, так само як і мовного простору. Особливі зміни відбулися в урбаністичному наративі прифронтового міста Харкова. До початку повномастшабного вторгнення у медійних джерелах воно позиціювалося як «студентське місто», «перша столиця», а після початку наратив збагатився новими найменуваннями, такими як «залізобетон», «місто-герой», адже Харків зіштовхнувся з необхідністю радикального переосмислення власної ідентичності перед обличчям екзистенціальної загрози.

Мова є найчутливішим індикатором суспільних змін, що першою реагує на нові реалії, фіксуючи історичні зрушення ще до їх осмислення істориками. Дослідження змін лексики дозволяє простежити механізми адаптації свідомості українців та харків'ян в умовах війни. Важливо фіксувати, як військова термінологія інтегрується в побутове мовлення та масмедіа, адже саме це конструє відповідний наратив Харкова для українського читача.

Метою цього дослідження є аналіз новоутвореного лексико-семантичного поля, що формує наратив міста-фортеці для читача не тільки зарубіжного, а й насамперед українського. У фокусі дослідження перебувають ключові новоутворені мікрополя лексико-семантичного поля: військової інфраструктури, опору та місцевої ідентичності. Саме вони відіграють ключову роль у формуванні образу Харкова як міста-фортеці в українських ЗМІ.

Виконання цієї роботи потребує чіткого розуміння, що таке лексико-семантичне поле. За визначенням Лорела Брінтона «...*Лексичне поле позначає сегмент реальності, символізований набором пов'язаних слів. Слова в семантичному полі мають спільну семантичну властивість*» [1]. Аналіз текстів сучасних медійних видань, публікацій у соціальних мережах та сучасної літератури дозволяє виокремити ключові мікрополя, що конструюють даний образ Харкова і його лексико-семантичне поле в авторитетних українських масмедіа.

У Харкові військова інфраструктура перестала бути відокремленим об'єктом і інтегрувалася в повсякденний міський простір так само, як і в мовлення містян. Мікрополе військової та оборонної структури має в собі такі характерні лексеми, як «*блокпост*», «*їжак*», «*зуби дракона*», «*бліндаж*», «*правило двох стін*», «*бомбосховище*», «*пуски*» або «*вихід*», «*приліт*», «*КАБ*», «*мішки з піском*», «*маскувальна сітка*», «*скотч на вікнах*», «*хрести на вікнах*», «*світломаскування*», «*ВОП*», «*окоп*», «*окружна*», «*ГРАД*», «*цокольний поверх*», «*тилове місто*», «*північний щит*», «*жити в метро*», «*комендантська*». Семантичною особливістю цього мікрополя є розмиття меж термінів і їхній перехід до побутової лексики. Військові терміни втрачають свою вузькоспеціальну належність і стають загальновживаними у повсякденному мовленні. У сучасних медіа ці лексеми підкреслюють насамперед оборонну спроможність Харкова.

До мікрополя опору належать такі лексеми, як «*харків'янин*», «*нескорений*», «*вистояти*», «*залізобетон*», «*фортеця*», «*сталевий*», «*відбудувати*», «*чинити спротив*», «*живий мур*», «*наші*», «*волонтери*», «*ДСНСники*», «*жага до життя*», «*фортеця духу*», «*життя триває*», «*відновлення*», «*Харків стоїть*», «*шрами*», «*графіки*», «*гуманітарка*», «*тероборона*». Семантична особливість мікрополя визначається метафоричним характером та акцентуванням на людському чиннику в обороні міста. Відбувається переосмислення термінів, персоніфікація опору через дані лексеми. Транслюється життєстійкість та активна жага харків'ян до перемоги, формуючи у читача героїчний наратив міста-фортеці та чітко підкреслюючи міцний дух містян.

Мікрополе місцевої ідентичності харків'ян характеризується такими лексемами, як «*Салтівка*», «*перша столиця*», «*барабан*», «*холодка*», «*Клочки*», «*ПГ*», «*Рогань*», «*Жуки*», «*ті, хто лишився*», «*метро-школа*», «*клас-вагон*», «*метро-фест*», «*наші вдома*», «*зоряне небо*», «*мочи русню*», «*ракло*», «*студбат*», «*Нікольський*», «*стекляшка*», «*лохань*», «*площа Свободи*», «*місто нашої слави*», «*екопарк*», «*комунальники*», «*TLK News*», «*Держпром*». Назви міських районів стають метафорами мужності, а місцевий характерний сленг та

автентичні ідіоми виконують функцію соціального фільтра, посилюючи внутрішню єдність і відмежовуючи харківську спільноту серед інших українських міських спільнот для читача.

Отже, відстеження динаміки образу Харкова під час повномасштабного вторгнення дозволяє зафіксувати глибинні трансформації як у його лексико-семантичному полі, так і в свідомості містян та сприйнятті міста через призму масмедіа. Аналіз мікрополів у статтях ЗМІ та літературі документує історичний момент переходу від мирного життя до постійної оборонної готовності. Мікрополе військової інфраструктури відображає інтеграцію військових термінів до повсякденної лексики та журналістських статей і загалом культурного життя містян, що свідчить про глибоку мілітаризацію буденності та постання наративу міста-залізобетону. Мікрополе опору підкреслює цивільну сторону внутрішньої оборони міста; саме на ньому наголошують харківські медіа. Його особливість визначається яскраво вираженим метафоричним характером, акцентується міцний дух харків'ян, підкреслюється незламність, колективна воля, активна боротьба та якнайшвидше відновлення міста від ворожих ударів руками місцевих екстрених служб. Мікрополе місцевої ідентичності характеризує унікальність харківської спільноти у воєнних умовах, особливо у харківських ЗМІ та пісенних творах харків'ян. Воно відокремлює харківську спільноту, закріплює унікальну, локалізовану ідентичність тих, хто залишився. Завдяки масмедіа для всієї України Харків постає не як жертва руйнувань, а оборонний форпост, що викликає у народі солідарність та повагу, надію, надихає на подальшу боротьбу. Медіа показують, як військова лексика інтегрувалась в побут містян, демонструють їх єдність перед обличчям загрози. Новоутворене лексико-семантичне поле трансформує Харків з культурно-освітнього центру в символ живого муру, де мешканці та військові стали єдиним механізмом опору.

Джерела та література

1. Kharkiv Oblast Under Attack: Russians Shelled 12 Settlements on Easter on April 16. *Gwara Media*. 17.04.2023. URL: <https://gwaramedia.com/en/kharkiv-oblast-under-attack-russians-shelled-kharkiv-oblast-on-easter-on-april-16/> (дата звернення: 25.11.2025).

2. Serhiy Zhadan: 'If Russia wins, there will be no literature, no culture, nothing'. *The Kyiv Independent*. URL: <https://kyivindependent.com/serhiy-zhadan-if-russia-wins-there-will-be-no-literature-no-culture-nothing/> (дата звернення: 25.11.2025).

3. Книги проти обстрілів: як Харків рятує українську культуру під час війни. *Накупіло*. 01.09.2025. URL: <https://nakypilo.ua/teksty/knyhy-proty-obstriliv-yak-kharkiv-riatuie-ukrainsku-kulturu-pid-chas-viiny/> (дата звернення: 24.11.2025).

4. "I cried when I saw Kharkiv laugh again": Nina Khyzhna on how Nafta Theater embraces changes that come with war. *Gwara Media*. 05.05.2025. URL: <https://gwaramedia.com/en/i-cried-when-i-saw-kharkiv-laugh-again-nina-khyzhna-on-how-nafta-theater-embraces-changes-that-come-with-war/> (дата звернення: 02.12.2025).

5. Brinton, L. J., Brinton, D. M. *The Linguistic Structure of Modern English*. John Benjamins Publishing Company. URL: https://benjamins.com/sites/linguistic_structure_of_modern_english/ (дата звернення: 22.11.2025.)

6. Frontline city neighborhoods: How much of Kharkiv is destroyed. *Gwara Media*. URL: <https://gwaramedia.com/en/frontline-city-neighborhoods-how-much-of-kharkiv-is-destroyed/> (дата звернення: 26.11.2025).

7. How did Kharkiv live during the war and what do you need to know about the atmosphere in the city today. *Visit Ukraine*. URL: <https://visitukraine.today/uk/blog/1885/how-did-kharkiv-live-during-the-war-and-what-do-you-need-to-know-about-the-atmosphere-in-the-city-today> (дата звернення: 25.11.2025).

8. Is Kharkiv safe to visit in 2025? What foreigners should know during their trip. *Gwara Media*. 29.10.2025. URL: <https://gwaramedia.com/en/is-kharkiv-safe-to-visit-in-2025-what-foreigners-should-know-during-their-trip/> (дата звернення: 02.12.2025).

9. На одному з блокпостів Харкова нацгвардієць врятував життя пораненому побратиму. *Gwara Media*. 13.11.2025. URL: <https://gwaramedia.com/na-odnomu-z-blokpostiv-harkova-naczgvardi%d1%94cz-vryatuvav-zhittya-poranenomu-pobratimu/> (дата звернення: 02.12.2025).

10. Харків—місто нескорених. *Департамент цифрової трансформації Харківської міської ради*. 24.02.2025. URL: <https://digital.kharkivrada.gov.ua/2025/02/24/1794/> (дата звернення: 04.12.2025).

ІНТОНАЦІЙНІ ЗАСОБИ ВПЛИВУ УСНОГО АНГЛОМОВНОГО ІНСТИТУЦІОНАЛЬНОГО ДИСКУРСУ В АЕРОПОРТУ

Євдокимова Інна,
доцент кафедри теоретичної та прикладної
фонетики англійської мови
Одеського національного університету імені І. І. Мечникова,
кандидат філологічних наук, доцент;
Насрі Сане,
здобувач 4 курсу першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Усний дискурс незалежно від його типологічної приналежності характеризується наявністю мелодійних компонентів, дослідження яких становить одне з пріоритетних завдань цього дослідження. Метою даної статті є дослідження дискурсу малих форм на основі її інтонаційної структури оголошень в аеропорту. Основною одиницею аналізу обрано інтонаційну синтагму. Відповідно, об'єктом вивчення стали складові інтонаційної структури синтагми, зокрема: варіативність термінальних тонів (спадний, низький висхідний, спадно-висхідний, високий висхідний), рівень реалізації синтагм за висотою тону (високий, середній, низький), а також тональний діапазон (широкий, середній, вузький).

Виявлення інтонаційних параметрів, які передають інваріантні ознаки усного інформаційного оголошення, базувалось на основі дослідження термінальної частини синтагми (результати відбито у таблиці 1).

Таблиця 1

**Результати ідентифікації аудиторами термінальних тонів в усному
англомовному інформаційному оголошенні, у %**

Вид термінального тону	Термінальний ядровий тон (%)				
	Низький Низхідний	Низький Висхідний	Спадно- висхідний	Високий Спадний	Високий Вузький Висхідний
Початок	39	3	36	6	16
Середина	14	-	-	11	75
Завершення	56	-	13	5	26
<i>Середнє значення</i>	36	1	16	7	40

Результатами аудиторського аналізу, які передані у таблиці 1, дозволяють виокремити загальну тенденцію оформлення синтагм оголошень: усний дискурс формується на основі Високого Вузького Висхідного термінального тону (відзначено аудиторами у 40%) та Низького Низхідного (36% випадків)

термінального тону. Втілення першого виду тону виконує ряд функцій: дозволяє передати зв'язок попередньої та наступної інформації, прискорювати темп завдяки економії часу, сприяти передачі перелічення швидше, наприклад, номеру польоту або терміналу відправки, мінімізувати застосування паузи, привертати увагу адресата-пасажира до ключових слів. Наведемо приклад: *Easy Jet departure to Zurich| flight number| 2045| now boarding| at gate| three||* [1, 2:35].

Вимова даного термінального тону спостерігається як всередині фрази, так і в фінальній частині, що дозволяє настроювати реципієнта до сприйняття наступного повідомлення. Проілюструємо: *Wizz Air UK| departure to| Luton| flight number| 3702| now boarding| at gate 23||* [2, 5:42].

У свою чергу, вимовляння синтагми Низьким Низхідним ядерним тоном призводить до категоричної, однозначної, настійливої та рішучої подачі частини синтагми, що формують інституціональний дискурс, та є притаманним всім частинам тексту. Проілюструємо: *Passengers to Wizz Air UK| departure to Tel Aviv| depart number| 2451| are requested| to proceed to gate 31||* [1, 3:55].

Згідно даного тексту маємо кільцевий повтор Низького Низхідного ядерного тону: на початку та наприкінці фрази, що дозволяє мовцю придати авторитарний характер повідомленню, бо у разі невиконання даної інформації призведе до змін у подорожі пасажирів, що не передає мету всіх адресантів.

Аналіз таблиці 1 дозволив виявити не тільки загальні ознаки дискурсу, що вивчаються, але й виокремити закономірність використання ядерних тонів во всіх частинах дискурсу: на початку, всередині та у завершальній частині. Результати відповідей аудиторів представлено на рисунку 1.

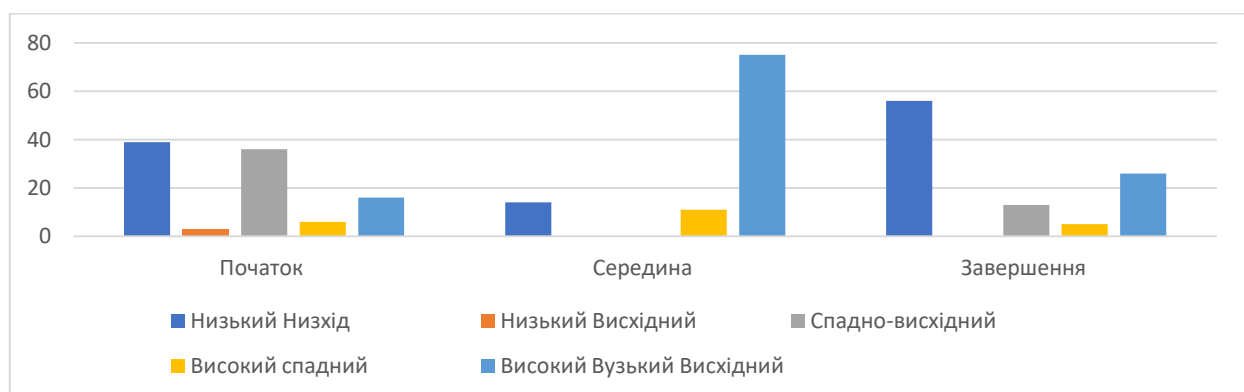

Рисунок 1. Гістограма розподілу термінальних тонів у оголошеннях, у %

Як свідчить гістограма, Низький Низхідний ядерний тон має найбільший

відсоток використань у завершенні (56% випадків), трохи менш задіяні при оформленні початку (39%) та спостерігаються найменше у середині (14%) тексту. Слід зазначити, що Низький Висхідний термінальний тон не є домінантним тоном у інституціональному дискурсі та тільки має прояв на початку повідомлень (3% випадків) при зверненні до пасажирів: Ladies and gentlemen], flight| BA321| has been delayed| by thirty minutes| [2]

Спадно-Висхідний тон відноситься до емоційного виду тону тому його реалізація у інформативних повідомленнях сприяє посиленню привернення уваги адресата-пасажира до ключової інформації. Даний вид термінального тону не є притаманним середині, максимальні показники використання відбито аудитором на початку тексту (36%) та є значними, що створюють дану частину дискурсу; застосування у завершенні (13%) фокусує увагу та посилює фінальний вплив реципієнта: Wizz Air de/parture| to Bucha/rest| flight number| 3004| now boar/ding| at gate 30|| [1, 2:10].

Високий спадний тон аудитором приймався як такий, що притаманний всім частинам тексту, але в незначній кількості випадків та має максимальне втілення в середині повідомлення (11%, натомість на початку – 6%, наприкінці – 5% випадків): Turkish Airlines| flight |199|6| to Istanbul| Final call| for all remaining passengers| to go immediately| to gate| 23|| [1, 1:10].

Спостереження за Високим Вузьким Висхідним термінальним тоном дають змогу констатувати його максимальне застосування в середині тексту (75% випадків), середнє – наприкінці тексту (26%) та незначне у початковій частині (16%) оголошень.

Таким чином, аналіз термінальних тонів дозволив прийти наступних висновків: початок формується Низьким Низхідним та Низхідне-Висхідним ядерним тоном; середина вимовляється переважно Високим Вузьким Висхідним термінальним тоном; завершення оформлюється Низьким Низхідним та Високим Вузьким Висхідним термінальним тоном.

Вивчення передтермінальної частини синтагми та термінальної частини усного дискурсу пов'язане з паузами, які були відмічені аудитором у якості інтонаційного параметру, що формує даний вид усного тексту, тож наступним

етапом вивчення інтонаційної структури впливу є дослідження особливостей даного критерія.

Джерела та література

1. A Compilation Of British Airport Announcements. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.bing.com/videos/riverview/relatedvideo?&q=+real+airport+announcements+&&mid=FD3BB8F9462E42FEF6A0FD3BB8F9462E42FEF6A0&mmscn=mtsc&aps=29&FORM=VRDGAR>.

2. Airport Announcements 2020. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.bing.com/videos/riverview/relatedvideo?&q=Airline%27s+Gate+Announcement&&mid=235E5D53EF58181F8504235E5D53EF58181F8504&&FORM=VRDGAR>.

ЗАПОЗИЧЕНІ КОНСТРУКТИ В НІМЕЦЬКОМОВНІЙ ТЕРМІНОЛОГІЇ ГАЛУЗІ ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ ТА ТЕХНОЛОГІЙ

Мокляк Оксана,
доцент кафедри германської і української філології
Полтавського державного аграрного університету,
кандидат філологічних наук, доцент;
Кобзар Юлія,
координатор проєкту Центру дослідження Німеччини
міжнародного відділу Вільного університету Берліна,
кандидат філологічних наук

Глобальна інформатизація суспільства протягом останніх десятиліть спричинила так званий «термінологічний вибух» у сфері ІТ-технологій, у зв'язку з цим постала необхідність здійснення уніфікації, стандартизації, інвентаризації саме означеного пласту лексики в різних мовах. Унікальна система термінотворення німецької мови привертала увагу багатьох учених, зокрема ж проблемі термінів мережі Інтернет присвячено праці Л. Гладкоскок [2], С. Кійко [3], R. Hattenhauer [4], E. Faber [5], H. Langner [6], R. Porath [7] та ін. У своїй розвідці у процесі структурного аналізу німецькомовної термінології галузі інформаційних систем та технологій зосередимо увагу лише на окремому аспекті окресленої проблеми, а саме на запозичених конструктах.

Значний лексико-фразеологічний пласт мови науки і професійної діяльності становить термінологія, адже термін – це відображення людського прагнення до раціональної й оптимальної усної і писемної комунікації [1, с. 4]. У сучасному термінознавстві побутує поняття «вдалого» терміна, саме так

можна схарактеризувати запозичені терміноодиниці в німецькому мовному континуумі, оскільки їм передовсім притаманні однозначність, влучність та нейтральність.

У процесі аналізу запозиченого термінологічного ресурсу, основний масив якого становлять англіцизми, було виокремлено з погляду словотвірної структури такі групи: кореневі терміни, похідні, композити, юкстапозити, термінологічні сполуки та аббревіатури.

Кореневі та похідні терміни-субстантиви засвоюються мовою-реципієнтом зазвичай без змін, навіть подеколи зберігається модель творення множини, характерна для мови-донора: *Chats*, *Accounts*. Щоправда, запозичення субстантивів позначене і певною морфологічною адаптацією, зокрема вживанням артикля, який є виразником граматичного значення: *der Chat* «чат», *die Disk* «диск», *der Host* «хост», *der Account* «обліковий запис», *das Gaming* «геймінг»; додаванням до запозичених конструктів власне німецького афікса фемінітивів: *die Gamerin*, *die Bloggerin*.

З-поміж композитів та юкстапозитів виділяють повністю запозичені одиниці: *Groupmail* «групове повідомлення», *Watchdog* «схема гарантування безпеки», *Account-Manager* «акаунт-менеджер», а також терміни, які, крім англомовної основи, мають ще й німецький компонент, так звані «міжмовні гібриди»: *Chatnachricht* «повідомлення в чаті», *Kanaldefinitionsdatei* «файл формату опису каналу», *Dateianhang* «вкладення файлу», *Backtracking-Verfahren* «метод зворотного простежування», *Online-Gespräch* «онлайн-комунікація», *Analog-Digital-Umsetzung* «аналогово-цифрове перетворення». Унікальними є складні конструкції, які містять запозичену аббревіатуру та німецькомовний складник: *WWW-Seite*, *HTML-Seite*, *DV-Abteilung*. Загалом словоскладання є найпродуктивнішим способом творення в німецькій мові, тому англійські дво-, а подеколи і трикомпонентні словосполучення часто зливаються в одне слово в мові-реципієнті: *die Softwaresystem* – *software system*, *der Heimcomputer* – *home computer*, *der Programmgenerator* – *programm generator*; *die Funktionsprozedur* – *function procedure*; *die Client-Server-Architektur* – *client server architecture*, *Entity-Relationship-Modell* – *entity*

relationship model. Проте використання термінологічних сполук також притаманне німецькомовному науковому інтернет-дискурсу, натрапляємо як на бінарні (*Electronic Book, Digital Book* «електронна книга»), так і на багатокомпонентні (*Data Grid Virtual File Driver* «віртуальний файловий драйвер мережевих даних», *Internet Protocol Address* «адреса протоколу Інтернет») конструкції.

З метою раціоналізації наукової мови застосовують німецькомовні носії в галузі інформаційних систем і технологій запозичені терміни-аббревіатури: *DIMM (Dual Inline Memory Module)* «модуль пам'яті з двостороннім розміщенням мікросхем», *WORM (Write Once Read Multiple)* «компакт-диск з одноразовим записом і багаторазовим зчитуванням», *MOB (Memory Ordering Buffer)* «буфер запиту пам'яті», *AGU (die Adress Generation Unit)* «блок генерації адреси».

Отже, термінотворення в німецькій мові позначене залученням значної кількості англіцизмів, що зумовлено інтернаціоналізацією наукової мови галузі інформаційних систем і технологій. Термінологічний ресурс із запозиченими конструктами вражає своїм структурним розмаїттям. У розглядуваній сфері побутують кореневі, похідні, складні терміни, термінологічні сполуки та аббревіатури. Домінантним способом творення нових понять у німецькій мові лишається словоскладання, при цьому переважає бінарна структура терміна. У своїх подальших наукових розвідках маємо на меті представити семантичний спектр розглядуваних лексичних одиниць.

Джерела та література

1. Архипенко Л. М. Вплив запозиченої лексики на формування гіперогіпонімічних відношень у терміносистемах. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Сер.: Філологія. 2024. № 68. С. 4–7.
2. Гладкоскок Л. Г. Структурно-семантичні особливості термінології Інтернет. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Сер.: Філологія. 2024. № 6. С. 41–45.
3. Кійко С. В. Німецько-український інженерно-технічний словник. Чернівці : ЧНУ, 2020. 468 с.
4. Faber E. IT und IT-Sicherheit in Begriffen und Zusammenhängen: thematisch sortiertes Lexikon mit alphabetischem Register zum Nachschlagen. Wiesbaden : Springer Vieweg, 2021. 277 s.
5. Hattenhauer R. Das Computerlexikon für Einsteiger: PC, Internet, Smartphone: Alle Begriffe aus der EDV-Welt verständlich erklärt. Bonn : Rheinwerk

Verlag GmbH, 2023. 497 s.

6. Langner H. Zum Wortschatz der Sachgruppe Internet. *Muttersprache*. 2001. Jahrgang 111. № 2. S. 97–101.

7. Porath R. Internet, Cyber- und IT-Sicherheit Von A-Z: Aktuelle Begriffe Kurz und Einfach Erklärt – Für Beruf, Studium und Privatleben. Berlin ; Heidelberg : Springer, 2020. 373 s.

AUTHOR’S REMARKS AS A COMMUNICATIVE TOOL FOR CONVEYING NON-VERBAL INFORMATION IN LITERARY DIALOGUE

Morozova Iryna,
Full Professor,
Department of English Grammar,
Odesa I. I. Mechnikov National University
Doctor of Philological Sciences,

This study is devoted to examining the cognitive and communicative role of author’s commentary on nonverbal factors of communication in literary dialogue. Although most scholars of dialogue in fiction note the importance of the author’s commentary for its interpretation (M. Bakhtin [1], G. Genette [3], D. Crystal, D. McNeill, E. Tannen, P. Ekman [2], I. Morozova [7; 8] & O. Pozharytska [5] and others), the functional orientation of various types of author’s remarks within dialogue has not been sufficiently covered in linguistic research. In addition, the existing studies rarely analyze nonverbal means of communication in literary dialogue from the perspective of their perception by the reader.

The relevance of this topic lies in the theoretical importance of studying multichannel information mediation and in the practical need within linguistics for accurate interpretation of author’s commentary on nonverbal elements accompanying virtual dialogue. The objective of the research is to reveal the communicative and cognitive essence of the author’s commentary on the nonverbal aspects of characters’ communication. The research material consists of 3,000 dialogues selected by continuous sampling from contemporary English-language fiction.

Within the framework of semiotic systems, communication is defined as a process in which participants exchange and interpret information through symbolic messages at both verbal and nonverbal levels. In a work of fiction, the verbal level of communication between characters is represented through their dialogues, while the

nonverbal level is given through the author's commentary, reflecting the writer's specific vision of the communicative situation. In other words, if fictional dialogue is a simulated form of live human interaction, the author's commentary becomes a simulated form of nonverbal factors accompanying that interaction.

The term *nonverbal communication* (all messages exchanged by speakers without words) was first introduced by Ruesch and Kees (1956) in their study of psychotherapeutic interaction [6], and later became widespread in linguistics. Nonverbal means of communication are elements of a communicative code that, although non-linguistic, are still symbolic in nature and function together with linguistic signs to create, transmit, and receive information. Thus, human communication as a whole represents a complex interplay of verbal and nonverbal modes.

As has been noted, in fiction the characters' dialogue is usually accompanied by the author's commentary or explanatory remarks. Such commentary is traditionally referred to as *paratext* (from *para* – beside + *textum* – woven fabric of words), following the term introduced by Gérard Genette [3]. As G. Leech and M. Short observe, paralinguistic and extralinguistic systems operate as “extensions” of verbal communication [4, p. 94]. When speakers share a common cognitive base in real communication, nonverbal aspects are inevitably integrated into speech, creating additional channels that allow certain reductions in the linguistic form of a message. According to P. Ekman and W. Friesen (1969), up to 65–80% of communicative interaction relies on nonverbal means, while only 20–35% depends directly on verbal expression [2].

Nonverbal and verbal communication, therefore, coexist as systems for transmitting symbolic information, allowing for variation in the interpretation of meaning. Nonverbal means of communication include paralinguistic (intonation, tempo, rhythm, pauses, intensity) and kinesic (gestures, facial expressions, body movements) elements.

To correctly interpret a character's lines, it is necessary to analyze the author's commentary that directly accompanies them. At the same time, the author's paratext

may also occupy an independent position with its own semantic and structural completeness – such as extensive digressions, reflections, flashbacks, or flash-forwards. This study focuses only on those author’s remarks that are closely linked to characters’ utterances and are essential for their correct interpretation by the reader.

For example:

a) “*Glad to see you!*” he said, smiling (J. Austen) – the smile confirms the character’s genuine pleasure at the meeting;

b) “*Hello!*” he said. She waved in response (A. Christie) – a hand gesture accompanying a verbal greeting;

c) “*I’m sure it will be fine,*” he said (with a quick wink) (K. Ishiguro) – the wink contradicts the verbal message and reveals irony.

The analysis of the material identified several cognitive-and-communicative types of author’s remarks: (a) concretization of a character’s line; (b) nonverbal reaction to a verbal stimulus; (c) opposition or meta-information concerning the communicative situation shared by both interlocutors. The most frequent type of author’s commentary is that which specifies the communicative situation (58.2%), while “oppositional” paratext and nonverbal reactions occur in 21.6% and 20.2% of cases, respectively.

Thus, our findings indicate that the author’s commentary not only broadens the reader’s understanding of the communicative situation, but also shifts the interpretive focus of what the character says. By anchoring the communicative scene in the reader’s perception, the author’s commentary expands the informational space of the dialogue and adds a subjective modality. Through author’s remarks, the writer allows the reader to become an implicit participant in the communicative event – an “invisible interlocutor” sharing the author’s evaluative stance. In this way, author’s commentary constructs a unified author-reader informational field that extends far beyond the communicative perspective of the characters themselves.

Consequently, a conclusion can be made about the cognitive-and-communicative role of author’s commentary on a character’s dialogue lying in

expressing the author's subjective-modal evaluation of the communicative situation and transmitting it to the reader by representing nonverbal elements of communication through linguistic means.

The carried-out investigation reveals that author's remarks in literary dialogue serve as a dynamic multimodal interface between verbal and nonverbal communication, enriching the reader's comprehension of character interaction and emotional subtext. These paratextual elements do not simply supplement dialogue, but actively construct its interpretive frame since they reveal psychological nuances, regulate rhythm and tension, and encode information that would otherwise remain implicit. Through linguistic representation of gestures, facial expressions, pauses, and prosodic cues, the author transforms the silent dimension of communication into a textual phenomenon, enabling the reader to access the embodied layer of meaning behind verbal exchange. Thus, author's commentary becomes an essential semiotic bridge that connects linguistic form with cognitive and affective perception. The author, by embedding nonverbal codes into text, performs the role of both narrator and interpreter, creating a shared information field that unites writer and reader in the co-construction of meaning.

Literature and References

1. Bakhtin M. *The Dialogic Imagination: Four Essays*. Austin: University of Texas Press, 1981. 444 p.
2. Ekman P., Friesen W. V. *The Repertoire of Nonverbal Behavior: Categories, Origins, Usage, and Coding. Semiotica*. 1969. Vol. 1, No. 1. P. 49–98.
3. Genette G. *Paratexts: Thresholds of Interpretation*. Cambridge : Cambridge University Press, 1997. 427 p.
4. Leech G., Short M. *Style in Fiction: A Linguistic Introduction to English Fictional Prose*. London : Longman, 1981. 402 p.
5. Morozova I. B., Pozharytska O.O. Characters' Pilgrimage from the Canon to Fanfiction: A Gestalt Approach. *The IAFOR Journal of Literature and Librarianship*. Volume 10 – Issue 1. 2021 Published July 28, 2021. Pp. 78-96.
6. Ruesch J., Kees W. *Nonverbal Communication: Notes on the Visual Perception of Human Relations*. Berkeley : University of California Press, 1956. 135 p.
7. Морозова І. Б., Єршова К. І. Лінгвальні засоби вираження емотивності в жіночому романі. *Мова. Науково-теоретичний часопис з мовознавства*. Одеса : «Астропринт», 2019. №31. С. 20–26.
8. Морозова І. Б. Мовленнєві механізми успішного діалогізування (на

матеріалі сучасного англомовного художнього діалогу). *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Лінгвістика»: Зб. наук. праць.* Випуск XX. Херсон : ХДУ, 2013. С. 128–134.

MASTERING OF GERMANIC LANGUAGES AND FOREIGN LITERATURE AS A STRATEGY FOR DEVELOPING INTERCULTURAL COMPETENCE AND PERSONAL GROWTH OF STUDENTS WITHIN THE EUROPEAN EDUCATIONAL SPACE

Mykhailenko Halyna,
Specialist at Hafelekar Unternehmensberatung in the field of innovative educational
partnerships with Ukraine
Specialist at the International Relations Department
Poltava State Agrarian University;
Antonets Maryna,
Associate Professor of the Department of Plant
Poltava State Agrarian University,
Ph.D. in Psychology

In the 21st century, the rapidly emerging global challenges compel people to reflect on the meaning of life, on values and on the necessity of mastering multiple professions. With the advent of innovative technologies, proficiency in foreign languages has become a key to success in both professional activities and communication.

O. Kokhan, O. Mahden, and N. Mykhailova emphasize that «in the modern world, characterized by globalization and internationalization, knowledge of a foreign language is an essential component of the professional competence of future specialists» [2]. O. Testsova and I. Lopata also note that «a foreign language is one of the crucial elements influencing the effectiveness of any professional's activity» [4]. «In modern education, there is a growing demand for effective strategies for teaching subjects in English, especially in non-English-speaking countries. This is achieved by using EMI as a teaching medium» [3].

According to N. Trofaila, «the modern system of foreign language training involves earlier language instruction, since improving the effectiveness of foreign language education among preschool children is one of the urgent issues of the contemporary pedagogical system» [5].

Mastering the German and English languages between the ages of 6 and 18 contributes to the active development of neural connections, the improvement of memory, concentration, and the ability for abstract thinking. Children who study several foreign languages demonstrate greater cognitive flexibility, a deeper understanding of linguistic structures, an easier acquisition of new concepts and enhanced capacity for interdisciplinary analysis.

Foreign literature (German, English, and others) provides access to a rich cultural heritage, fostering interpretative and critical thinking skills as well as an understanding of diverse cultural codes, which stimulates intellectual curiosity and abstract reasoning.

Proficiency in Germanic languages and familiarity with their literary traditions develop key 21st-century skills – notably, empathic listening and intercultural sensitivity. Through these competencies, children learn to recognize emotional cues, adapt their communication style to various contexts and respect other cultures. Moreover, critical thinking and argumentation skills developed within linguistic and literary contexts encourage children to articulate their own opinions, participate in debates and analyze information effectively.

Creativity and cognitive flexibility are cultivated through linguistic play involving metaphors, idioms and the polysemy of the German and English languages. Artistic imagery in literature nurtures imagination and the ability to generate non-standard, innovative solutions.

Digital literacy also plays a crucial role in this process, as most modern educational platforms and resources operate in English and German, giving children an advantage in technology use and access to global knowledge.

Today, English and German function not only as means of communication but also as strategic keys to integration into the global and European educational and scientific space. Mastering these languages opens broad opportunities for students, including participation in international educational programs, scholarships, and exchanges; access to professional courses, certifications, and internships; engagement in cultural and educational projects; and active collaboration with research centers, universities, business institutions, and innovative startups across the European Union.

Such a linguistic and cultural foundation fosters students' self-confidence, enhances their ability for interdisciplinary interaction and creates conditions for active participation in joint European research, educational and entrepreneurial initiatives. At the same time, it supports the preservation and development of national cultural identity by combining individual growth with integration into the broader European sociocultural space.

The study of Germanic languages and world literature during school years serves as an important factor in social integration and personal development. Mastering multiple languages expands students' communicative space, enabling them to establish connections with peers from other countries and to participate in international educational programs, cultural camps, and virtual communities.

Engagement in a foreign-language educational environment contributes to the development of leadership qualities, as students gain experience in public speaking, debates, presentations, and teamwork in several languages. At the same time, the study of literature from different cultures provides access to multifaceted worldviews and value systems, stimulating moral autonomy, critical thinking, and the ability for ethical reflection.

Thus, the integration of language and literary education promotes the formation of a responsible and well-developed personality, capable of intercultural dialogue, constructive cooperation and effective self-realization in a globalized society. Such a personality will always remain competitive. H. Katolyk and N. Kalka note that «the competitiveness of an individual is a set of integral personal characteristics, namely, purposefulness, competence, and flexibility» [1]. The study of Germanic languages and world literature serves as a tactical factor in enhancing personal competitiveness and directly influences individual development. It fosters the growth of a reflective individual capable of organizing their activities and behavior in dynamic situations, possessing a new style of thinking, unconventional approaches to problem-solving, and the ability to respond adequately in non-standard circumstances.

Therefore, investing in the study of Germanic languages and world literature should be regarded as a long-term investment in the economy of the future. An

educated generation with a high level of communicative competence can not only effectively integrate into the global space but also actively contribute to the development of its own region. Through linguistic and cultural competencies, young people gain the ability to create new businesses, startups, and cultural initiatives; attract international resources, grants and partnerships; and increase the level of innovation and productivity within the local economy.

Moreover, proficiency in English and German, combined with a deep understanding of world literature, equips students with the ability for intercultural communication – an essential prerequisite for active cooperation with research centers, universities, business institutions, and innovation clusters of the European Union. As a result, a positive image of Ukraine is shaped – a country with high human capital, open to partnership and innovation.

Thus, Germanic languages and world literature emerge not only as educational tools but also as strategic factors of national and European development, uniting individual growth with collective well-being and ensuring regional economic stability through the formation of an educated, culturally integrated generation.

References

1. Katolyk H., Kalka N. Psychology of Personality. Zhytomyr : TOV Vydavnychy Dim 'Buk-Druk', 2022. 164 p.
2. Kokhan O., Magden O., Mykhailova N. Modern Methods and Innovative Technologies of Teaching Foreign Languages in Higher Education Institutions. *Scientific Notes. Series: Pedagogical Sciences*. 2024. Issue 214. P. 164–168.
3. Mykhailenko H., Antonets M. Peculiarities of the EMI Model as an Educational Approach in the UK and Ukraine. *Origins of Pedagogical Mastery*. 2024. Issue 34. P. 155–159.
4. Testsova O., Lopata I. The Role of Digital Technologies in the Process of Learning Foreign Languages. *Scientific Notes. Series: Philological Sciences*. 2023. Issue 1(204). P. 71–76.
5. Trofailya N. D. The Importance of Learning Foreign Languages in Preschool Age. *Pedagogy of Creative Personality Formation in Higher and Secondary Schools*. 2019. Vol. 1. No. 63. P. 74–78.

THE DIPLOMACY OF GESTURES: VERBAL AND NONVERBAL COMMUNICATION DYNAMICS IN INTERNATIONAL NEGOTIATIONS

Naboka Olena,
Head of the Department of Foreign Languages for Specific Purposes

Communication in international relations extends far beyond the spoken word, encompassing a complex interplay of verbal articulation and nonverbal cues that shape diplomatic outcomes. As globalisation intensifies interactions among nations with diverse cultural backgrounds, understanding the multifaceted nature of communication becomes increasingly critical [7; 10]. This study examines how verbal and nonverbal communication patterns influence the effectiveness of international negotiations, with a particular focus on cross-cultural contexts where misinterpretation can have significant geopolitical implications.

The significance of nonverbal communication in diplomatic settings has been acknowledged since Nicolson's seminal work on diplomacy, yet systematic empirical investigation remains limited [12]. While verbal communication conveys explicit information, nonverbal signals – including gestures, facial expressions, proxemics, and paralinguistic features – often communicate underlying intentions, power dynamics, and emotional states [4]. In international relations, where trust-building and credibility are paramount, the congruence or incongruence between verbal and nonverbal messages can significantly impact the success or failure of negotiations [2].

This research draws upon three primary theoretical frameworks: Communication Accommodation Theory [6], which explains how communicators adjust their verbal and nonverbal behavior to either converge with or diverge from their interlocutors; Expectancy Violations Theory [1], which addresses how unexpected communication behaviors affect interaction outcomes; and Hall's conceptualization of high-context and low-context cultures, which provides a foundation for understanding cultural variations in communication preferences [7].

Mehrabian's pioneering research suggested that nonverbal elements constitute approximately 93% of emotional communication, though this figure has been contextualised and debated in subsequent literature [10; 9]. More recent scholarship emphasises that the relative importance of verbal versus nonverbal communication varies significantly across cultural contexts and communication situations [9]. In

diplomatic contexts specifically, Moore argues that nonverbal communication serves critical functions in establishing rapport, signalling intentions, and managing face-work across cultural boundaries [11].

The literature reveals a persistent gap: while scholars have examined either verbal discourse in diplomacy [5] or nonverbal behaviour in intercultural communication [9], few studies have systematically integrated both dimensions within international relations contexts. This study addresses this lacuna by examining their interactive effects.

The primary aim of this research is to investigate how the interplay between verbal and nonverbal communication affects trust-building, credibility assessment, and negotiation outcomes in international diplomatic contexts.

The “trust paradox” identified in qualitative data highlights a fundamental challenge in international relations: diplomats must assess trustworthiness through behavioural cues while recognising that their interpretive frameworks may be culturally bounded. This finding suggests that diplomatic training should emphasise cultural meta-awareness – understanding not just how others communicate differently, but how one’s own cultural lens shapes interpretation [13].

The universal importance of gesture-speech synchrony across cultures supports the evolutionary psychology perspective that some nonverbal signals transcend cultural learning [3]. However, the culture-specific interpretation of particular gestures underscores that while the form of integration matters universally, the content remains culturally variable.

This research demonstrates that successful international diplomacy depends on sophisticated integration of verbal and nonverbal communication, with effectiveness moderated by cultural context and individual adaptive capacity. The findings challenge simplistic models that privilege either verbal content or nonverbal behaviour, instead revealing their complex interdependence.

For international relations theory, this study underscores that communication is not merely a medium through which diplomatic substance is conveyed but constitutes

diplomatic practice itself. The construction of international meaning, trust, and cooperation occurs through micro-level verbal and nonverbal exchanges that reflect and reproduce macro-level cultural patterns and power relations.

For diplomatic practice, the research suggests three recommendations: (1) enhanced training in cultural communication patterns and meta-awareness of interpretive biases; (2) explicit protocols for verifying understanding and addressing ambiguity in cross-cultural negotiations; and (3) strategic use of informal interaction opportunities where communication constraints are relaxed, facilitating the trust-building that formal negotiations require.

Future research should examine the dynamics of verbal-nonverbal communication in multilateral settings where multiple cultural systems interact simultaneously, investigate how digital communication platforms alter these dynamics, and explore whether particular cultural combinations prove especially challenging or facilitative for diplomatic communication.

As international cooperation becomes increasingly vital for addressing transnational challenges, understanding the communicative foundations of diplomacy offers not merely academic interest but practical urgency. The diplomacy of gestures, it appears, is as consequential as the diplomacy of words.

Sources and bibliography

1. Burgoon J. K., Hale J. L. Nonverbal expectancy violations: Model elaboration and application to immediacy behaviours. *Communication Monographs*, 55(1), 1988. P. 58–79.

2. Cohen R. *Negotiating across cultures: International communication in an interdependent world*. United States Institute of Peace Press, 1997.

3. Ekman P. An argument for basic emotions. *Cognition & Emotion*, 6(3-4), 1992. P. 169-200.

4. Ekman P., Friesen W. V. *Facial Action Coding System: A technique for the measurement of facial movement*. Consulting Psychologists Press, 1978.

5. Faizullaev A. Diplomacy and self. *Diplomacy & Statecraft*, 17(3), 2006. P. 497–522.

6. Giles H., Coupland N., Coupland J. Accommodation theory: Communication, context, and consequence. In H. Giles, J. Coupland, & N. Coupland (Eds.), *Contexts of accommodation: Developments in applied sociolinguistics* (pp. 1–68). Cambridge University Press, 1991.

7. Hall E. T. *Beyond culture*. Anchor Books, 1976.

8. Lapakko D. Three cheers for language: A closer examination of a widely cited study of nonverbal communication. *Communication Education*, 46(1), 1997.

P. 63–67.

9. Matsumoto D., Hwang H. C. Cultural similarities and differences in emblematic gestures. *Journal of Nonverbal Behaviour*, 37(1), 2013. P. 1–27.

10. Mehrabian A. *Silent messages*. Wadsworth, 1971.

11. Moore C. M. Diplomatic immunity and diplomatic culture. *International Journal of Diplomacy and Economy*, 2(1-2), 2014. P. 58–69.

12. Nicolson H. *Diplomacy*. Oxford University Press, 1939.

13. Ting-Toomey S., Dorjee T. *Communicating across cultures* (2nd ed.). Guilford Press, 2018.

LANGUAGE AND FUNCTIONALITY OF HYPERLINKS WITHIN A DIGITAL NARRATIVE SPACE

Pozharytska Olena,
Department of English Grammar,
Odesa Mechnikov National University
PhD (Candidate of Philological Sciences), Associate Professor

The paper explores the linguistic and functional characteristics of hyperlinks as integral elements of digital storytelling. It forms part of a larger study investigating how language and technology interact within electronic literature. While traditional narratives are shaped by linear progression, digital stories invite non-linear reading and active participation. Hyperlinks, serving as both textual and structural devices, redefine how narrative meaning is built and how the reader engages with it. The hyperlink changed the understanding of a text and turned it from a static and closed form into a dynamic and networked structure. In their research dedicated to hyperlinks, E. Aarseth [1], N. Hayles [3], A. Ensslin [2], I. Morozova [5], O. Pozharytska [4] and others have shown that hyperlinks grant textual coherence and improve reader's involvement. Yet, despite the amount of theories developed around hypertext, the linguistic features of hyperlinks – their syntax, semantics, and pragmatic functions – still remain insufficiently examined. The present study addresses this gap by analysing hyperlinks as linguistic and structural units that shape digital narratives. Since digital literature continues to develop, studying hyperlink functionality offers a valuable insight into the constantly evolving relationship between text, reader, and medium, which also accounts for the topicality of the presented research. The objective of our investigation is to define the typical

linguistic form and communicative role of the hyperlink in digital narratives. The analysis focuses on several representative works where hyperlinks are more than navigation tools – they act as engines of storytelling. The primary examples include “Eclipse” (Shane Taylor), “my body – a Wunderkammer” (Shelley Jackson), “Inanimate Alice” (Kate Pullinger and Chris Joseph), and “Queerskins: a love story” (Illya Szilak). Written in different time periods, these digital narratives demonstrate the evolution of hyperlink functions from early experimental hypertexts to complex multimodal narratives. The methodology we used while carrying out this research include both traditional scientific methods, like synthesis, analysis or description, and typical linguistic methods, such as discourse analysis, contextual analysis, elements of quantitative analysis and analysis of immediate constituents of hyperlinks. In a digital environment, every hyperlink functions as both a linguistic sign and a navigational cue, joining fragments of meaning across multiple layers. Our investigation studies the language of the so-called “hyperlink anchors” (the clickable fragments of text) and their immediate contexts. It analyses the grammatical form, semantic transparency, and narrative purpose of hyperlinks in the texts mentioned above. Each hyperlink is interpreted as a functional unit, which contributes to plot development, grants textual cohesion, and enhances reader’s involvement. In digital fiction, hyperlinks have both functional and expressive purposes. Functionally, they guide the reader through a non-linear space, defining the rhythm of reading and the degree of interactivity. Linguistically, hyperlinks tend to be concise – often single words or short phrases – and syntactically detached from the main text, which enhances their visibility on the screen and invites action. Usually, they differ from the rest of the text in colour or font. In “my body – a Wunderkammer”, Shelley Jackson constructs a network of interconnected textual fragments, each representing a part of the narrator’s body. Here we find the “minimalist” hyperlinks as the better part of them are made up by single words, like “skin,” “heart,” “tongue”. They embody the idea of fragmentation of the narrator’s body and life, and their repetition throughout the text and positioning turn the reading experience into a metaphorical exploration

of the narrator's body and identity. The hyperlink, in this context, becomes both a connector and a symbol of self-composition, keeping the "body" together. Shane Taylor's "Eclipse" employs a more action-driven strategy. Most hyperlinks are verbs or imperatives here ("enter," "look closer," "follow"), prompting the reader to perform the very actions that move the plot forward. This way, they act as certain plot-driving elements. The linguistic form of the hyperlink here carries a double function. On the one hand, it names the action. On the other hand, it simultaneously performs it. In a way, we can say that this digital performativity lies at the heart of the reader's interactive experience. More modern digital narratives, for example "Inanimate Alice", expand the hyperlink's potential since they blend lingual components with audio and visual elements. Textual links are combined with sounds and images and create a 3D experience for the reader, evoking multimodal associations that engage several sensory channels. In the digital narrative "Queerskins", hyperlinks are embedded in dialogue and acquire a new emotional and psychological significance. They are mostly constituted by phrases like "his mother's voice" or "confession," evoking emotional associations, and, so, not only connecting the story segments, but also asking for the reader's empathy and introspection. Altogether, it transforms navigation through the text via hyperlinks into an affective act. The carried out research allows a conclusion that hyperlinks can be grouped by linguistic form (nominal / verbal hyperlinks), the number of components (one word / a phrase / a sentence), semantic motivation (descriptive / action-based / associative hyperlinks), and function (only navigational / mostly referential / expressive hyperlinks). Their linguistic economy (since most of the hyperlinks analysed are made up by one word only) reflects the tendency to condense meaning into minimal forms and goes hand in glove with the law of the economy of speech efforts. Besides, it mirrors the digital efficiency of hyperlinks in general. Still, their brevity may often enhance their expressiveness. A single word can give a narrative direction, carry a thematic weight, and have an emotional charge. It has also been found that hyperlinks operate on multiple levels of textual organization. While on the structural level, they

ensure cohesion of the text by linking otherwise separate parts of the narrative, on the semantic level, they highlight the author's key motifs and signal narrative turns. On the level of pragmatics, hyperlinks engage the reader as an active participant who co-creates meaning through choice and interaction. In this sense, hyperlinks form what may be called a functional-linguistic interface – a zone where language and navigation meet. Our main findings also indicate the evolution of hyperlink language. Early digital narratives had hypertexts helping the reader bring the text together out of fragments of the reality described. They boasted literal and directive expressions. Contemporary digital stories, by contrast, often presuppose metaphorical and emotionally charged wording. Hyperlinks here turn into new semiotic and aesthetic units in their own right (besides their primary function of navigation). Hence, we may as well say that the hyperlink as a phenomenon has moved beyond its purely technical role to become a new stylistic and narrative device. It's noteworthy that hyperlink typology we have come up with corresponds to different reading modes. There are directive or sequential links (like “next,” or “continue”) which support linear navigation, and associative or metaphorical hyperlinks, inviting exploratory reading, where readers will shape the storyline through interpretation. This dual nature of contemporary hyperlinks reflects a new author's strategy, where the author's control is balanced with a certain reader autonomy. Summing up, hyperlinks today act in digital narratives as both linguistic signs with a semantic loading and structural mechanisms. They not only organize the text or keep it together, but guide interpretation and enrich the aesthetic experience and the reader's involvement, making the reading process an even more interactive experience. Thus, through their form and positioning in the text, hyperlinks embody the core principles of digital storytelling altogether – interactivity, multiplicity, and co-creation. Studying hyperlink language shows how different aspects of meaning and the author's ideas are distributed in the digital narrative space and how technology reshapes the text's linguistic expression.

Literature

1. Aarseth E. Genre Trouble: Narrativism and the Art of Simulation. *First*

person: *New media as story, performance, and game*. [ed. Wardrip-Furin and Harrigan]. Cambridge MA : MIT Press, 2004. Access Mode: <http://www.electronicbookreview.com/thread/firstperson/vigilant>

2. Ensslin A., Bell A. "Click = Kill": textual you in ludic digital fiction. *Storyworlds*, 4, 2012. P. 49–73.

3. Hayles N. K. . Electronic literature: What is it? *The Electronic Literature Organization*, #1.0. 2007. Retrieved from <https://eliterature.org/pad/elp.html>

4. Pozharytska O. Computer Literature as a New Modus of the Readers' Existence. *Science and Education a New Dimension. Philology*. IV (23). Issue : 100. 2016. P. 27–32.

5. Pozharytska O., Morozova I., Dolgusheva O., Maslova A., & Nadolska Y. English-language Digital Literature/Novel: Its Composition-Communicative Architectonics and Features *Multidisciplinary Science Journal*, 6, 2024. P. 1–9.

ПОДКАСТ ЯК ПРОСТІР МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ: ЖАНРОВА СПЕЦИФІКА ТА ЛІНГВОКУЛЬТУРОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ЖУРНАЛІСТСЬКОГО ДИСКУРСУ

Редька Фелікс,
здобувач 2 курсу другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальності «Журналістика» Сумського державного університету;
Пономаренко Наталія,
старша викладачка кафедри журналістики та філології
Сумського державного університету,
доктор філософії

Подкаст – один із найдинамічніших форматів сучасної журналістики, що поєднує риси радіо й нових медіа та відкриває нові можливості персоналізованої комунікації [3]. Як зазначає І. Гаврилюк, в українському медіапросторі подкасти перебувають на стадії становлення, але вже формують помітну тенденцію: до їхнього виробництва активно долучаються як професійні журналісти, так і нішеві онлайн-видання, навіть ті, для яких аудіоформат не є іманентним [1].

В українських інтернет-медіа переважають три жанрові моделі подкастів – монолог, діалог та інтерв'ю [1], що свідчить про прагнення журналістів до глибшого розкриття теми та орієнтацію на «повільну журналістику» (slow journalism) [1].

Подкаст, як гнучкий комунікативний формат, відкриває нові можливості для міжкультурної взаємодії. Аудіо- та відеоподкасти дозволяють не лише

інформувати, а й репрезентувати мовну та культурну специфіку певних спільнот, сприяючи обміну цінностями, досвідом і традиціями. У цьому сенсі подкаст стає простором міжкультурної комунікації, де журналіст виконує роль медіатора між культурами, мовними картинами світу та соціальними контекстами.

Лінгвокультурологічні особливості журналістського подкасту виявляються у виборі мови, інтонаційних моделей, стилістичних засобів і комунікативних стратегій. Для подкастів, орієнтованих на мультикультурну аудиторію, важливим є баланс між локальним контекстом і універсальністю теми. Такі формати можуть поєднувати україномовний контент із включенням іншомовних запозичень, що відображає глобалізаційні тенденції сучасного дискурсу.

Журналістські подкасти часто виконують інтерпретативну функцію, пояснюючи культурні явища чи національні традиції у доступній і неформальній формі. Водночас подкасти можуть слугувати засобом популяризації української мови та культури, адже в аудійному просторі активно з'являються формати, що знайомлять слухачів із українськими реаліями, літературою, історією, кінематографом чи медіаініціативами. Такі проєкти формують нову лінгвокультурну ідентичність України, сприяючи розвитку діалогу між національними культурами.

Міжкультурна комунікація в подкастах передбачає етичну відповідальність журналіста: уникнення стереотипів, толерантність до культурних відмінностей, коректне представлення тем, пов'язаних із національними чи релігійними питаннями. У лінгвокультурологічному вимірі подкаст є не просто каналом передачі інформації, а медіапростором взаєморозуміння, де слово, інтонація та контекст набувають символічної ваги.

Літературні, культурні та освітні подкасти, як зазначає Н. Ковтун, створюють новий формат культурної комунікації, у якому поєднано елементи оповіді, аналізу й особистісного досвіду [2]. Г. Царик визначає подкаст як жанр сучасного медіадискурсу, що синтезує журналістські, культурні та технологічні аспекти, розширюючи межі традиційних форматів масової комунікації [4].

За порадами медіапрактиків, створення подкасту потребує чіткої концепції, розуміння цільової аудиторії, формату (інтерв'ю, дискусія, розслідування) та регулярності випусків [3]. Виробництво подкасту охоплює основні етапи – від формування ідеї, сценарію та запису до монтажу, публікації й промоції. На кожному з них важливо забезпечити логіку, якість звуку та зворотний зв'язок із аудиторією.

І. Гаврилюк зазначає, що більшість українських онлайн-ЗМІ є самостійними виробниками власних подкастів, а не лише ретрансляторами контенту. Нішеві медіа активно працюють з тематичними серіями (історичними, культурними, науковими, правовими), тоді як масові – з аналітичними й суспільно-політичними темами. Взаємодія з аудиторією через коментарі, підписку чи рекомендації формує спільноти навколо теми подкасту та підвищує довіру до бренду [2; 3].

Переваги подкастів полягають у гнучкості, доступності, можливості аналітичного розкриття тем і низьких технічних бар'єрах входу [3]. Серійність випусків сприяє формуванню лояльної аудиторії та розвитку концепції *slow journalism*. Водночас серед викликів – потреба технічних навичок, конкуренція за увагу слухача, складність монетизації та дотримання професійних стандартів у нових цифрових форматах [1].

Для журналістів-практиків важливо формулювати чітку концепцію подкасту, визначати цільову аудиторію, обирати жанр відповідно до змісту (інтерв'ю, аналітика, розслідування) [4], підтримувати якість звуку, регулярність випусків і взаємодію зі слухачами. Для ширшого охоплення аудиторії доцільно поширювати подкасти на популярних платформах (Spotify, Apple Podcasts, Google Podcasts) [3] і аналізувати зворотний зв'язок. У будь-якому форматі подкасту журналісти мають дотримуватися стандартів достовірності, збалансованості та етичності [1].

Таким чином, подкаст постає як ефективний формат журналістського дискурсу й простір міжкультурної комунікації, що поєднує технологічну мобільність, культурну рефлексію та аналітичну глибину.

Джерела та література

1. Гаврилюк І. Подкасти в системі українських інтернет-медіа. *Образ*. 2022. Вип. 1 (38). С. 72–79. URL: <https://essuir.sumdu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/ef0b2f3b-b01d-489f-8d5e-eb758aa50347/content> (Дата звернення: 01.11.2025)
2. Ковтун Н. Літературні подкасти в медіапросторі. *Наукові записки ЧНУ ім. Б. Хмельницького*. 2023. № 38. С. 120–125.
3. *Секрети й факати: навіщо журналістам подкасти і як навчитися їх записувати*. URL: <https://www.jta.com.ua/knowledge-base/sekrety-y-fakaty-navishcho-zhurnalistam-podkasty-i-iak-navchytysia-ikh-zapysuvaty/> (Дата звернення: 01.11.2025)
4. Царик Г. Подкаст як жанр сучасного медіадискурсу. *Південний архів. Філологічні науки*. 2023. № 99. С. 45–50.

РОЛЬ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ЯК ГЛОБАЛЬНОЇ ЛІНГВА-ФРАНКА

Рощук Лілія,
здобувач 2 курсу другого (магістерського)
рівня вищої освіти спеціальності Філологія
(спеціалізація «Германські мови та літератури
(переклад включно), перша – англійська»)
Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини;
Веремюк Людмила,
доцент кафедри теорії та практики іноземних мов
Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини,
кандидат педагогічних наук

У сучасному глобалізованому світі англійська мова набула статусу універсального інструмента міжнародного спілкування. Вона функціонує як **лінгва-франка** – мова-посередник, якою користуються представники різних культур та етносів у ситуаціях, коли їхні рідні мови є взаємно незрозумілими [6]. Цей феномен є одним із ключових наслідків процесів глобалізації, адже саме англійська забезпечує ефективність комунікації у науці, економіці, політиці, культурі та цифровому просторі.

Поширення англійської мови у світі має глибокі історичні витоки. У XVI–XIX ст. Британська імперія стала провідною колоніальною державою, і англійська отримала статус офіційної у багатьох регіонах Азії, Африки, Північної Америки та Океанії. Вона закріпилася в адміністрації, освіті, правовій системі колоній, поступово витісняючи або підпорядковуючи місцеві мови.

У XX ст. ситуація змінилася, і провідна роль у поширенні англійської перейшла до Сполучених Штатів Америки. Їхній економічний та військовий вплив після Другої світової війни, а також розвиток культурної індустрії (Голлівуд, масова музика, телебачення) остаточно визначили глобальний статус англійської [1, с. 8]. Саме в цей період англійська перетворилася з мови окремої держави на глобальний засіб комунікації.

На сучасному етапі англійська виконує роль «мови глобалізації» у найрізноманітніших сферах.

Наука та освіта. Понад 80% публікацій у провідних міжнародних журналах виходять англійською мовою [7, с. 373]. Для вченого чи студента знання англійської є необхідною умовою інтеграції у світовий науковий простір.

Міжнародна економіка та бізнес. Англійська стала основною мовою ділових переговорів, комерційної документації, банківської сфери та маркетингу [4].

Дипломатія та міжнародні відносини. В Організації Об'єднаних Націй, Європейському Союзі, НАТО та інших міжнародних структурах англійська використовується як одна з офіційних чи робочих мов [4; 5].

Культура та медіа. Музика, кіно, телебачення, відеоігри, соціальні мережі поширюють англійську серед мільйонів людей як природний елемент повсякденності.

Інтернет і технології. Англійська є мовою цифрових платформ, штучного інтелекту, програмування та технологічних інновацій [2, с. 10]. Вона фактично стала мовою інформаційної доби.

Далі варто розглянути концепцію «World Englishes» і мовну варіативність. Однією з особливостей сучасної англійської є її багатоваріантність. Дослідник Б. Качру запропонував модель «трьох кіл англійської» (*Inner Circle, Outer Circle, Expanding Circle*), яка демонструє різні рівні її поширення. Сьогодні говорять не про одну «правильну» англійську, а

про *World Englishes* – різноманітні локальні варіанти, які адаптовані до культурних та комунікативних потреб окремих суспільств [3]. Це свідчить про те, що англійська є не стільки мовою конкретної нації, скільки глобальною комунікативною системою.

З одного боку, домінування англійської має безсумнівні переваги: воно забезпечує глобальну інтеграцію, полегшує міжкультурну комунікацію, спрощує доступ до знань. З іншого боку, мовознавці [5, с. 252] вказують на небезпеку культурної та мовної гомогенізації, витіснення менш поширених мов, формування «лінгвістичного імперіалізму». Відповідно, актуальною стає ідея багатомовності, коли англійська співіснує з національними мовами, не замінюючи їх, а виконуючи роль універсального комунікативного інструмента.

Таким чином, англійська мова сьогодні є не лише засобом спілкування, а й глобальним соціокультурним феноменом. Вона об'єднує різні сфери міжнародної діяльності, виконує інтегративну функцію та забезпечує взаєморозуміння між представниками різних культур. Її унікальний статус як глобальної лінгва-франка визначається поєднанням історичних факторів (колоніальна політика, вплив США) та сучасних глобалізаційних процесів (цифровізація, розвиток науки, світова економіка). У майбутньому англійська, ймовірно, збереже цей статус, проте все частіше буде взаємодіяти з іншими мовами, формуючи багатомовний глобальний простір.

Джерела та література

1. Crystal D. *English as a Global Language*. Cambridge: Cambridge University Press. 2003. 75 p.
2. Graddol D. *English Next*. London: British Council. 2006. 118 p.
3. Kachru B. B. *The Other Tongue: English across Cultures*. Urbana: University of Illinois Press. 1992. 58 p.
4. Nickerson C. English as a Lingua Franca in International Business Contexts. *English for Specific Purposes*, 24(4), 2005. P. 368–374.
5. Phillipson R. Lingua Franca or Lingua Frankensteinia? English in European Integration and Globalisation. *World Englishes*, 27(2), 2008. P. 250–267.
6. Seidlhofer B. *Understanding English as a Lingua Franca*. Oxford: Oxford University Press. 2011. 125 p.
7. Swales J. English as Tyrannosaurus Rex. *World Englishes*, 16(3), 1997. P. 373–382.

ПРОСОДИЧНІ ЗАСОБИ ОРГАНІЗАЦІЇ ПОЛІТИЧНОГО ДИСКУРСУ

Самойленко Максим,
здобувач 2 курсу третього (освітньо-наукового)
рівня вищої освіти спеціальності Філологія
(Германські мови та літератури (переклад
включно), перша – англійська)
Одеського національного університету
імені І. І. Мечникова

Не зважаючи на безліч поглядів та підходів, усі лінгвісти одностайні щодо антропоцентричного спрямування сучасної лінгвістичної парадигми. Така спрямованість проявляється в тому, що людина, носій мови, більше не розглядається як медіум, що є посередником між мовою і мовленням. Від неї залежить, які елементи вона застосує із свого мовного досвіду, перебуваючи в тій або іншій ситуації спілкування. Комунікативним наміром мовця визначається характер актуалізації мовних моделей в мовленні.

З розвитком теорії дискурсу дослідники здобули можливість широко застосовувати різноманітні підходи та методи аналізу мовлення, не обмежуючись певною цариною гуманітарного знання [2; 3; 4].

Пропоноване дослідження присвячено вивченню просодичних засобів організації політичного дискурсу і ґрунтується на монологічних висловлюваннях британських політиків – Бориса Джонсона і Тоні Блера. Обрання мовлення цих політиків пояснюється тим, що таке індивідуальне мовленняє портретування відбиває особливості мовлення певного суспільного середовища.

Найбільш яскраво соціальна приналежність виражається саме в просодії, тобто вимовних рисах мовця.

Дослідження праць, присвячених британському політичному дискурсу [1; 2; 5] виявило, що не зважаючи на велику зацікавленість цією проблемою, багато її аспектів залишаються маловивченими. Зокрема, це стосується особливостей реалізації просодичних одиниць.

Пропонований аналіз політичного дискурсу здійснювався шляхом вікової диференціації мовлення зазначених політиків. Було визначено перцептивні мелодійні характеристики мовлення.

Мелодійні особливості, як правило, залежать не тільки від умов реалізації (урочиста промова, офіційне звернення) та комунікативних завдань але й обумовлено номенклатурою інтонаційних контурів того варіанта мови, який використовується мовцем [4]. Як показали результати дослідження, мелодійний контур у мовленні політиків Бориса Джонсона та Тоні Блера оформлений переважно спадною шкалою (45%), високою рівною 35%). Щодо вікової диференціації, то було зафіксовано вживання емоційно забарвлених шкал в мовленні Бориса Джонсона – шкали з порушеною послідовністю (17%) та хвилеподібної шкали (12%).

Використання таких шкал у мовленні дає можливість звернути увагу слухачів на найбільш важливі проблеми, що окреслені в промовах. Мовлення Тоні Блера – представника старшого віку більш розмірене, політик робить більше пауз, вживає переважно спадну та рівну шкали, що є показником емоційно-нейтрального мовлення.

Отже, як свідчать отримані результати аналізу мелодійної шкали, найбільший відсоток вживання спадної шкали є спеціальним прийомом, який політики використовують для досягнення мети, привернення уваги.

Отже політичний дискурс, який є предметом дослідження характеризується набором мелодійних шкал, використання яких в мовленні варіює залежно від типу промови та комунікативної ситуації.

Джерела та література

1. Коваль Н. О. Просодичні іміджеві характеристики політичної ораторської промови (експериментально-фонетичне дослідження на матеріалі британського варіанту англійської мови): автореф. дис. ... к. філол. наук: 10.02.04. Одеса, 2010. 23 с.
2. Морозова І. Б. Формування лінгвальної поведінки англомовної елітарної особистості (на матеріалі промов герцогині Кембриджської Кейт Міддлтон). *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського*. Серія: Філологія. Журналістика. Том 32 (71) №1. Частина І. Видавничий дім «Гельветика», 2021. С. 157–156.
3. Селіванова О. О. Лінгвістична енциклопедія. Полтава: Довкілля-К, 2010. 844 с.
4. Стингач О. В. Специфіка і взаємодія просодичних та кінесичних засобів у виступах членів палати громад Великої Британії (інструментально-фонетичне дослідження): автореф. дис.... канд. філол. наук: 10.02.04. Одеса, 2018. 21 с.
5. Шкворченко Н. М. Просодичні характеристики токсичності в англомовному мелодійному дискурсі. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського*. Серія: Філологія. Журналістика. Том 35 (74) №1. Частина І. 2024. С. 152–156.

6. Шкворченко Н. М. Репрезентація токсичного іміджу політика в мелодійному просторі США, Великої Британії та України. *Сучасні дослідження з іноземної філології*. Збірник наукових праць. Вип. 2 (20). С. 178–192.

ENGLISH AS A CAREER GPS: HOW LANGUAGE GUIDES TEENAGERS TO FUTURE PROFESSIONS

Shtereb Sofiia,
pupil of 11-th grade of Poltava I. P. Kotliarevsky
Local Multidisciplinary Lyceum № 1
Serdiuk Yuliia,
teacher of Poltava I. P. Kotliarevsky
Local Multidisciplinary Lyceum № 1

In today's globalized and rapidly changing world, English is more than just a language – it has become a powerful tool for building education, communication, and successful careers. It acts as a “Career GPS”, helping teenagers navigate their professional future and choose the right path in life. Globalization has made English a universal language of progress. It connects people, opens borders, and gives access to international knowledge, technologies, and opportunities.

The main aim of my research is to explore how English influences teenagers' career choices and helps them prepare for future professions. To achieve this goal, I analyzed materials from the British Council, LinkedIn, and GoGlobal, conducted a questionnaire among lyceum students, and studied examples of successful Ukrainians who achieved international recognition thanks to their English proficiency.

English today is spoken by more than 1.5 billion people worldwide. It is the leading language of business, science, media, and technology. Professions of the future – such as IT specialists, digital marketers, doctors, engineers, and creative professionals – all require at least an intermediate level of English. The knowledge of English increases a person's competitiveness, making them more confident and adaptable in a multicultural environment.

According to the results of the student survey, most respondents believe that English is essential for their future careers. They associate it with success, travel, self-development, and financial stability. Teenagers see English as a “ticket” to a better education and international cooperation.

The research also highlights examples of inspiring Ukrainians whose careers were guided by English:

- Oksana Lyniv, the first Ukrainian female conductor to work in world-famous opera houses;
- Jamala, the Eurovision 2016 winner, who performs globally;
- Jensen Noen (Yevhen Nozhechkin), a Ukrainian film director who built his career in the United States.

Their stories show that English is not just a subject at school — it is a key that opens doors to global success.

English also helps to shape personal qualities such as confidence, creativity, and open-mindedness. It builds bridges between cultures and encourages collaboration. By using English, young people can participate in international projects, exchange programs, and global discussions that shape the world's future.

Based on my research, I would like to share several recommendations for teenagers who wish to use English effectively for their career development:

1. Use online platforms such as Coursera, TED Talks, and Duolingo to study independently.
2. Join English Speaking Clubs to practice communication and overcome language barriers.
3. Create a LinkedIn profile in English to connect with professionals and find internships.
4. Watch movies, listen to podcasts, and read books in English every day.

In conclusion, English is not only a global language — it is a life skill that helps young people find their place in the modern world. It leads to better education, stronger careers, and new opportunities. For today's youth, English truly works as a Career GPS — guiding them toward their goals, dreams, and future success.

As Nelson Mandela once said, “If you talk to a man in a language he understands, that goes to his head. If you talk to him in his language, that goes to his heart.” English allows us to speak both to the world — and to ourselves.

References

1. British Council. English and Employability. London: British Council, 2023. 45 p.

2. LinkedIn. Skills of the Future: Global Report 2024. LinkedIn Talent Solutions, 2024. 32 p.
3. GoGlobal; Career GPS. Materials on Global Skills Development for Youth. Kyiv: GoGlobal Initiative, 2023. 28 p.
4. Досвід учасників табору та власні спостереження автора (польові дані), 2024. 12 p.
5. Smith, J. English as a Career GPS: How Language Guides Teenagers to Future Opportunities. New York: EdTech Press, 2022. 154 p.
6. World Skills & Education Alliance. Future Professions 2030: Global Trends Report. 2023. 60 p.

ГРУПИ ТЕРМІНІВ ЗА СТУПЕНЕМ СПЕЦІАЛІЗАЦІЇ В ТЕКСТАХ НОРМАТИВНО-ТЕХНІЧНОЇ ДОКУМЕНТАЦІЇ ГАЛУЗІ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Сизоненко Наталія,
завідувач кафедри германської і української філології
Полтавського державного аграрного університету,
кандидат філологічних наук, доцент

Сучасна галузь інформаційних технологій характеризується високим рівнем термінологічної насиченості. Тексти нормативно-технічної документації, зокрема інструкції до серверів, системних блоків, робочих станцій, містять значну кількість термінів, а також номенклатур – назв технічних пристроїв та їхніх елементів. Актуальним є питання системного вивчення груп термінів за ступенем їх спеціалізації для забезпечення адекватного перекладу, уніфікації та ефективного використання в міжмовній комунікації.

Науковці Д. Фурт і Л. Дмитрук у навчальному посібнику «Термінологія» [5, с. 22–23] пропонують класифікувати терміни за ступенем спеціалізації на загальнонаукові, міжгалузеві, вузькогалузеві і спеціальні одиниці – професіоналізми та номенклатури. Аналогічне групування термінів застосовують О. Кринець і В. Лухіна, аналізуючи терміни нанотехнологій [3]. Власні погляди на класифікацію лексики фахових текстів висловив Т. Кияк [2]: терміни певної галузі, міжгалузеві загальнонаукові одиниці, напівтерміни або професіоналізми, до яких відносить і номенклатури, професійні жаргонізми.

Семантичні характеристики німецькомовних ІТ-термінів

(загальнонаукових, термінів інформаційних технологій, міжгалузевих та вузькоспеціальних) стали предметом дослідження О. Лазебної, О. Мельник, А. Котвицького [1]. Терміносистема інформаційних систем та комп'ютерних мереж за такими функціонально-стилістичними групами, як загальнотехнічні терміни, міжгалузеві терміни, конкретно галузеві терміни, вузько галузеві терміни, були проаналізовані С. Кузяєвою та Л. Цьох [4]. Попри напрацювання дослідників, класифікація термінів за ступенем спеціалізації на матеріалі нормативно-технічної документації галузі інформаційних технологій ще не здійснювалась, що й становить мету нашої розвідки.

Послугуючись класифікацією термінів, запропонованою С. Кузяєвою і Л. Цьох [4], в інструкціях до серверів, системних блоків, робочих станцій виокремлюємо такі типи термінів:

1. **Загальнонаукові терміни.** До них уналежнюємо мовні одиниці, які використовуються в усіх галузях наукового знання: *method, operation, characteristic, specification, parameter, process*. Наприклад: *The **process** is controlled automatically by embedded software; The server uses a modern scalable **architecture**; The **system** automatically adjusts power and cooling based on workload.*

2. **Загальнотехнічні терміни** (наприклад: *power supply, temperature sensor, system board, power cable, locking mechanism*) мають універсальний характер і вживаються в багатьох галузях техніки, зокрема в машинобудуванні, енергетиці, електроніці. Ці терміни не є специфічними для галузі інформаційних технологій, але забезпечують опис фізичних характеристик обладнання: *The redundant **power supply** ensures continuous operation during maintenance; The **locking mechanism** prevents unauthorized chassis access; The **diagnostic tools** automatically detect hardware failures; **Performance analysis tools** help optimize system resources; Each **hardware component** can be replaced independently.*

2. **Міжгалузеві терміни** (*synthesis, resource, efficiency, optimization, monitoring, feedback, load*) походять із суміжних галузей – математики, фізики, менеджменту, медицини, електроніки. Їхнє вживання в нормативно-технічних

текстах конкретизує опис технічних процесів, підкреслює функціональні зв'язки між компонентами системи: ***Process management** is crucial for data center operations; **The load** is evenly distributed across both processors; **Optimization** tools adjust performance settings automatically.*

3. Конкретно галузеві терміни (*software, network, graphical interface, encryption*) безпосередньо пов'язані з інформаційними технологіями, проте можуть використовуватись у різних її напрямках – адмініструванні, програмуванні, мережевих технологіях. Наприклад: *The **graphical interface** simplifies configuration tasks; **Virtualization** allows efficient hardware resource allocation; **Automatic updates** keep the system secure and current.*

4. Вузько галузеві терміни (***RAID** (Redundant Array of Independent Disks), **UEFI** (Unified Extensible Firmware Interface), **ACPI** (Advanced Configuration and Power Interface), **AHS** (Active Health System), Hyper-Threading, Firmware Recovery*) мають семантичне значення, зрозуміле фахівцям галузі інформаційних технологій, зокрема фахівцям з обслуговування серверного обладнання. Наприклад: ***Secure Boot** prevents unauthorized firmware execution; The **Smart Array controller** manages storage configurations; **AHS** continuously records system health information.*

5. Номенклатури – значна за кількісним показником група мовних одиниць, використовувана на позначення назв моделей серверів, контролерів, апаратних компонентів: *The **HPE ProLiant DL360 Gen10 server** delivers world-class performance and efficiency in a 1U chassis; The **HPE Smart Array P408i-a controller** manages RAID configurations efficiently; The server supports **HPE FlexibleLOM adapters** for network expansion; **HPE SmartMemory DDR4 modules** improve reliability and performance; **PCIe Gen3 slots** allow installation of additional I/O cards.*

Отже, фактичний матеріал дослідження нормативно-технічної документації дає змогу констатувати, що система комп'ютерних термінів галузі інформаційних технологій є багаторівневою та характеризується високим

ступенем структурованості. Вона поєднує одиниці різного ступеня спеціалізації – від загальнонаукових до вузькоспеціальних і номенклатурних, що забезпечують її гнучкість і функціональне використання в межах професійного дискурсу.

Джерела та література

1. Лазебна О. А., Мельник О. М., Котвицький А. В. Терміни в лексиконі фахівців галузі інформаційних технологій. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика*. 2024. Т. 35 (74). Ч. 1. № 1. С. 114–119. DOI: <https://doi.org/10.32782/2710-4656/2024.1.1/19>
 2. Кияк Т. Р. Функції та переклад термінів у фахових текстах. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*. 2007. № 32. С. 104–108. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/1545/1/84.pdf>
 3. Крименець О. М., Лухіна М. Ю. Системна організація термінів на прикладі спеціальних назв нанотехнологій. *Соціально-гуманітарний вісник*. 2023. Вип. 44. С. 25–27. URL: https://www.newroute.org.ua/wp-content/uploads/2023/11/sgv_44_.pdf#page=25
 4. Кузяєва С. В., Цьох Л. Й. Категоріальні характеристики термінів галузі інформаційних систем та комп'ютерних мереж. *The XII th International scientific and practical conference «Advancing in research and education» December, 07–10 2020*. La Rochelle, France. 461–467 pp.
- Фурт Д. В., Дмитрук Л. А. Термінологія: навч. посіб. Кривий Ріг : [ДонНУЕТ], 2020. 172 с.

СИНТАКСИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ АНГЛОМОВНОГО ПРОГНОСТИЧНОГО ДИСКУРСУ

Сташук Тетяна,
здобувач 2 курсу третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
спеціальності «Філологія», асистент кафедри іноземних мов
Національного університету «Одеська юридична академія»

Прогностичний дискурс – це тип мовлення, спрямований на опис і моделювання майбутніх подій, станів і тенденцій. Його головне призначення полягає у формуванні уявлень про можливі сценарії розвитку ситуацій і їхні наслідки, що ґрунтуються на наявних фактах, закономірностях та інтерпретаціях [1; 2]. Такий дискурс передбачає високий рівень модальності, адже майбутнє завжди постає як імовірнісне, варіативне й відкрите. Він поширений у наукових прогнозах, економічних і політичних аналітичних звітах, футурологічних дослідженнях, астрологічних текстах, медійних передбаченнях та містичних практиках. Прогностичний дискурс

зосереджується не лише на передбаченні подій, а й на поясненні причинно-наслідкових зв'язків і чинників, що їх визначають, формуючи у адресата певні очікування та моделі поведінки. Він виконує не тільки інформативну, а й інтерпретативну та впливову функцію, адже конструює образ майбутнього і тим самим здатний орієнтувати суспільні настрої та стратегічні рішення.

Англомовний прогностичний дискурс формується як синтаксично і модально насичений тип мовлення, покликаний моделювати можливі траєкторії розвитку подій і конструювати майбутній стан реальності. Його синтаксис тяжіє до комбінування предикативних і номіналізованих конструкцій, що дозволяє одночасно зберігати наукову дистанційність і відтворювати поступове, багатовекторне розгортання прогнозованих процесів. Домінують аналітичні форми майбутнього часу та модальні дієслова, які вибудовують шкалу ймовірності та ступінь упевненості, створюючи градацію між категоричним передбаченням і обережним припущенням. У структурі прогностичних висловлень переважають безособові моделі, що знімають індивідуальний авторський ракурс і переводять прогноз у площину об'єктивного аналізу: синтаксичні конструкції з початковими позиціями *it is likely / it is expected / it is predicted* задають офіційно-аналітичний тон, тоді як формули *there will be / there is going to be* забезпечують констатацію майбутнього стану без чіткої конкретизації агента.

Важливою рисою є використання умовних структур, що дозволяють моделювати різні сценарії та підкреслюють контингентність майбутнього. Причинно-наслідкові підрядні речення фіксують логічні зв'язки між подіями, забезпечуючи когерентність і аргументативність прогнозу. Значне місце посідають інфінітивні групи (*to continue / to increase / to decline*) та номіналізації (*growth, expansion, instability, fluctuation*), які забезпечують компактність і високий ступінь абстракції викладу. Синтаксична компресія поєднується з маркерами темпоральної перспективи та ступеня невизначеності: *soon, gradually, in the coming years, potentially, probably, almost certainly, in the foreseeable future*, що забезпечує баланс між впевненістю та обережністю.

Лексико-синтаксичні маркери на кшталт *will, shall, be going to, may, might*,

could, is expected to, is likely to, is projected to, is forecast to, tends to, is set to виконують функцію вербалізації прогностичної модальності та структурно вписані у шаблонні конструкції, які створюють ефект наукової обґрунтованості. Переважання формально-логічних зв'язків (*therefore, consequently, as a result, in case, provided that*) підтримує когезію прогнозу і забезпечує імітацію причинного моделювання. Таким чином, англomовний прогностичний дискурс вирізняється синтаксичною гнучкістю, модальною багаторівневістю та настановою на об'єктивацію, що дозволяє йому одночасно передавати впевненість, відкритість до варіативності та науково-аналітичну обґрунтованість майбутніх сценаріїв.

Джерела та література

1. Петрик Т. Елементи прогностичного дискурсу у англomовному ченнелінгдискурсі. *Вісник Львівського університету. Серія іноземні мови*. 2013. Вип. 21. С. 10–15.
2. Черхава О. О. Поняття профетизму та деякі особливості профетичного тексту. *Наукові записки*. 2008. Вип. 75(3). С. 177–179.

ГІБРИДНІСТЬ ІНСТИТУЦІЙНИХ ДИСКУРСІВ У ПРАВООХОРОННІЙ СФЕРІ

Строченко Леся,
професор кафедри іноземних мов
Національного університету «Одеська юридична академія»,
доктор філологічних наук, доцент

Гібридність інституційних дискурсів у правоохоронній сфері постає як результат багаторівневої взаємодії між правовими нормами, адміністративною регламентацією та новими форматами публічної комунікації, у межах яких правоохоронні органи здійснюють свою діяльність. У сучасних умовах демократизації державного управління та підвищення вимог до прозорості силових структур мова поліції виходить за межі суто професійного середовища і дедалі активніше функціонує в соціальних, медійних, цифрових і міжнародних просторах [1]. Це спричиняє перехрещення різних комунікативних практик, що формують новий тип дискурсивної реальності, де юридична точність

поєднується з пояснювальною доступністю, офіційність – із соціальною чутливістю, а інституційна дистанція – з елементами діалогічності та сервісної взаємодії.

Така гібридність проявляється у зміні традиційних ролей комунікантів. Поліцейський, який у минулих дискурсивних моделях асоціювався насамперед із функцією контролю, нагляду та застосування закону, сьогодні виступає не тільки як носій владних повноважень, але й як інформатор, комунікатор і представник сервісної структури, орієнтованої на потреби громади. Виникає потреба поєднувати формальний правовий реєстр з більш гнучким, зрозумілим та емоційно нейтральним мовленням, здатним запобігти конфліктам, підтримати довіру населення і забезпечити легітимність дій правоохоронців. Зміна мовленнєвих очікувань суспільства стимулює перехід від одностороннього інституційного мовлення до відкритої комунікації з елементами прозорості, пояснення та публічної відповідальності.

Жанровий спектр правоохоронного дискурсу розширюється, що є одним із чинників гібридності [2]. Поряд із протоколами, звітами та довідками, які традиційно характеризуються імперсональністю, формалізованим синтаксисом, стандартизованою термінологією та процедурною обумовленістю, з'являються прес-релізи, офіційні заяви, медіакоментарі та дописи у соціальних мережах. Зазначені тексти поєднують юридичні маркери достовірності та доказовості із стратегічно адаптованими, нерідко спрощеними конвенціями публічного дискурсу, що спрямовані на швидке і зрозуміле донесення інформації до широкої аудиторії. Результатом стає формування змішаних жанрових структур, які водночас фіксують факт, пояснюють ситуацію, пропонують наратив і демонструють соціальну відповідальність органу влади.

На рівні лексики та семантики ця гібридність репрезентується змішуванням термінологічної точності з елементами інклюзивності та соціально значущих концептів. Юридичні конструкції співіснують із формулами, характерними для комунікації кризового менеджменту, громадської інформації чи медіариторики. В одному тексті можуть

поєднуватися формулювання, спрямовані на юридичне документування події, і висловлення, покликані сформувати емоційно збалансований образ ситуації, заспокоїти громадськість або запевнити її у належності дій поліції до рамок закону та моралі. У цифрових форматах вербальна тканина доповнюється візуальними елементами, інфографікою, символікою, що посилює комунікативний потенціал гібридного повідомлення і робить його мультимодальним.

Гібридність інституційного дискурсу в правоохоронній сфері відображає ширші соціокультурні тенденції, як от зростання ролі інформаційної відкритості, посилення суспільного запиту на підзвітність влади та трансформацію державних інститутів у бік сервісності. Одночасно це явище створює певні виклики, а саме – потребу у балансі між точністю та доступністю, ризик спрощення правових формулювань, відповідальність за етичність та неупередженість коментарів, потенційні маніпуляції публічним образом правоохоронних структур. Аналіз гібридності цього дискурсу дозволяє не лише зрозуміти, як змінюється професійна мова в умовах інформаційного суспільства, але й оцінити її вплив на суспільну довіру, ефективність правозастосування, професійну ідентичність працівників поліції та культурні механізми конструювання образів влади й закону.

Джерела та література

1. Куліш А. М., Миргород-Карпова В. В., Мурач Д. В. Гносеологічний аналіз категорії «правоохоронна діяльність». *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 3. С. 43–47. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2022-3/8>
2. Мірончук Т. А., Одарчук Н. А. Поняття гібридності в сучасному україномовному інформаційному просторі: мовознавчий аспект. *International Journal of Innovative Technologies in Social Science*. 2019. № 1(13). С. 15–20. DOI: 10.31435/rsglobal_ijitss/31012019/6324.

КОНЦЕПТ MAGIC: АКСІОЛОГІЧНИЙ ВИМІР

Томчаковська Юлія,
завідувач кафедри іноземних мов
Національного університету «Одеська юридична академія»,
доктор філологічних наук, доцент

Аксіологічний аспект магії охоплює дихотомії добра й зла, сакрального й мирського, дозволеного й забороненого. У давніх культурах магичним

практикам нерідко надавалася позитивна ціннісна конотація: вони сприймалися як засіб підтримання гармонії людини з природою, захисту від негативних впливів, забезпечення родючості, здоров'я й добробуту. Водночас існувало чітке розмежування між white (конструктивною) і black (деструктивною) магією [3], що свідчить про моральну стратифікацію магічних дій. У філософському та культурологічному контекстах магія трактувалася як форма символічної активності, що передає ціннісні орієнтації певної епохи чи спільноти, відображає колективні архетипи, психічні установки й духовні пошуки. Відтак аксіологія магічного феномену пов'язана з категоріями віри, надії, страху, контролю та ірраціонального пізнання.

У сучасному культурному просторі, де магічне мислення інтегроване в масову культуру, мистецькі практики, езотеричні напрями й навіть маркетингові стратегії, ціннісний вимір магії набуває нового змісту. Магія розглядається як ресурс самопізнання, психологічної трансформації або як форма опозиції раціоналізованому світові. Аналіз аксіологічного аспекту англomовного магічного дискурсу передбачає виявлення й опис ціннісних орієнтирів, що виявляються в магічних практиках, символах і ритуалах.

В англomовній комунікації цінності, притаманні магічним практикам, формують багаторівневу систему духовних та символічних уявлень, пов'язаних із прагненням трансформувати реальність, досягнути приховане знання та налагодити контакт із вищими чи невидимими силами. Вони корелюють з ідеями сили волі, взаємодії з невидимими енергіями, досвідом трансценденції й особистісного впливу на світ шляхом ритуальних дій і символічних засобів.

Ритуали й закляття в англomовному магічному дискурсі репрезентують прагнення до бажаної трансформації реальності («Magic is the art of changing consciousness at will» [1]; «A spell is a symbolic act... to cause a desired change» [2]). Символи функціонують як носії цінностей: наприклад, магічне коло означає захист («The circle is cast to create a sacred space...» [3]), а пентаграма — рівновагу й гармонію («The pentagram symbolizes the balance...» [4]). Матеріальні атрибути (кристали, жезли, амулети) уособлюють намір, силу та енергію («Tools in magic are extensions of the self» [3]; «Crystals are used in

healing to restore balance» [2]).

Ключові цінності магічних практик — самопотенціал, інтуїція, захист і внутрішня рівновага. Магія постає як засіб самопізнання й впливу на події: вона активізує внутрішню силу («Magic awakens the dormant power within us» [1]) і сприяє саморозвитку та позитивним змінам («Magic is transformation – it allows us to shift energy» [4]). Водночас вона забезпечує емоційний і духовний захист («Protective magic shields us...» [3]) й може застосовувати природні енергії для гармонізації («Elemental magic grounds us...» [1]).

Лексика магічного дискурсу концентрується навколо понять сили, трансформації, інтуїції, захисту та єдності з природою (power within, inner voice, transformation, shielding, natural order). Тексти закліть часто апелюють до стихій та особистої сили («All in my hands, all in my power» [1]).

Отже, цінності магічного дискурсу пов'язані з інтуїтивною, тілесною, енергетичною взаємодією зі світом, а сама магія осмислюється як цінність в контексті особистого досвіду, світовідчуття, які людина отримує не шляхом аналізу або раціонального структурування довкілля, а через переживання, імпрровізацію, наочно-образне мислення. Сучасна комерціалізація магії супроводжується трансформацією її дискурсивного статусу: від сакрального, езотеричного знання з обмеженим доступом до масмедійного, гіпердоступного продукту. Таємний корпус текстів (гримуари, усні традиції, посвятні системи) поступається фрагментованому, алгоритмізованому контенту: коротким відео-гайдам, мотиваційним формула-мантрам, чек-листам і «магічним скриптам». Вербальна складність і метафоричність замінюються кліповою структурою, імперативними конструкціями («manifest this», «repeat after me»), високою частотністю модальних дієслів (can, will, must) та лексеми успіху/контролю (manifest, attract, energy flow). Поряд із цим відбувається естетизація семіотики: символи (кристали, коло, свічка) функціонують як брендові знаки та візуальні маркери належності. Таке зміщення спричиняє редукцію доктринальної глибини й водночас відкриває магічний дискурс до ширших аудиторій, закріплюючи його в зоні перетину духовності і цифрової культури.

Джерела та література

1. Book of magic. HolyBooks ltd, 2007. 408 p.
2. Cunningham S. Encyclopedia of Magical Herbs. St. Paul, MN : Llewellyn Worldwide, 1985. 318 p.
3. Encyclopedia of Occultism and Parapsychology / ed. by L. Shepard. 5th ed. In 2 vol. Detroit : Gale ; Cengage Learning, 2001.
4. Magic. URL: <https://www.anthroencyclopedia.com/entry/magic>

ФУНКЦІЇ ПОЛІКОДОВИХ ЕЛЕМЕНТІВ У РЕКЛАМНИХ ТЕКСТАХ

Томчаковський Олександр,
доцент кафедри прикладної лінгвістики і літературознавства
Національного університету «Одеська юридична академія»,
кандидат філологічних наук, доцент

Полікодові елементи у рекламних текстах функціонують як частина інтегрованого комунікативного механізму, у якому вербальні знаки поєднуються з візуальними, аудіальними, графічними, кінетичними та паралінгвальними засобами для створення максимально переконливого впливу на адресата. Їхня роль виходить далеко за межі простого декоративного доповнення, оскільки полікодовість є стратегічним інструментом, що оптимізує процеси сприйняття, інтерпретації та запам'ятовування рекламного повідомлення, активізує когнітивні та емоційні механізми, формує ціннісні асоціації та поведінкові установки [1; 2].

Передусім полікодові елементи виконують інформативно-семантичну функцію: вони уточнюють, конкретизують та доповнюють вербальний зміст, забезпечуючи економію мовних засобів. Візуальне зображення, звук чи ритм здатні передати складні характеристики продукту (якість, стиль, інноваційність, атмосферу використання) більш швидко й ефективно, ніж розгорнутий опис. У такий спосіб формується семіотичне нашарування, у якому кожен код створює додатковий сенс і посилює загальну прагматику тексту.

Не менш важливою є атенційно-перцептивна функція. Полікодові компоненти привертають увагу завдяки яскравості, контрасту, динаміці, звуковим ефектам, комбінації кольорів і композиційній організації. В умовах надлишку інформації в медіапросторі мультимодальність стає способом

боротьби за когнітивний ресурс адресата: увага зосереджується на об'єкті реклами, знижується ризик пропуску або поверхневого перегляду повідомлення.

Емоційно-персуазивна функція полягає у здатності полікодовості викликати емоційні реакції, створювати атмосферу, формувати образ бажаного досвіду та впливати на ціннісні орієнтири. Звук, музика, тембр голосу, міміка, жест, візуальний стиль посилюють емоційну залученість, підсилює довіру, ініціює механізми наслідування та бажання належати до певної соціальної групи. У рекламі luxury-сегменту, наприклад, полікодові засоби створюють міфологізований образ престижності, у рекламі благодійних проєктів – емпатію та соціальну відповідальність.

Ідентифікаційно-брендингова функція забезпечує впізнаваність бренду через використання логотипів, фірмової палітри, шрифтових рішень, музичних джінглів, маскотів і візуальних метафор. Ці елементи формують бренд-код, який працює як когнітивний маркер у свідомості реципієнта, створює метафоричні асоціації та емоційні зв'язки, підсилює довготривалу пам'ять і лояльність до бренду.

Когнітивно-організаційна функція проявляється у впорядкуванні та структуруванні змісту. Графічні акценти, візуальні схеми, шрифтові та композиційні прийоми дозволяють адресату швидко орієнтуватися в інформації, виділяти головне, відслідковувати логіку повідомлення. В умовах високої когнітивної насиченості сучасної медіакомунікації такі засоби підвищують читабельність і сприйнятливність тексту.

Полікодові елементи також виконують сугестивно-маніпулятивну функцію, оскільки синхронний вплив вербальних і невербальних стимулів здатний знизити критичність сприйняття, створити враження природності, достовірності та необхідності запропонованого вибору. За рахунок багатоканального впливу реклама не лише інформує, а й формує установки, бажання та поведінкові моделі.

Узагальнюючи, можна зазначити, що полікодовість у рекламних текстах – це не просто художній прийом, а системно організований інструмент впливу,

який забезпечує інтеграцію раціонального та емоційного компонентів, поєднує інформативність і сугестивність, сприяє оптимальному кодуванню та декодуванню смислів, активізує психологічні механізми переконання й пам'яті. У сучасному медіапросторі, де домінує візуальна та мультимодальна комунікація, така стратегія стає визначальною для ефективності рекламного дискурсу і його здатності формувати споживацькі моделі та соціально-культурні тенденції.

Джерела та література

1. Кожемяченко Н.В. Соціальна реклама як полікодовий текст: перекладацькі проблеми та рішення. *Науковий вісник ХДУ. Серія Перекладознавство та міжкультурна комунікація*. 2018. № 2. С. 97-102.
2. Макарук Л.Л. Лінгвопрагматика піктограм та ідеограм в англomовному масмедійному дискурсі : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04. Львів, 2013. 20 с.

КОНЦЕПТ WAR В АНГЛІЙСЬКИХ ФРАЗЕОЛОГІЗМАХ

Тхор Неоніла,
доцент кафедри лексикології і стилістики англійської мови
Одеського національного університету імені І.І. Мечникова,
кандидат філологічних наук, доцент;
Савранчук Ірина,
доцент кафедри лексикології і стилістики англійської мови
Одеського національного університету імені І.І. Мечникова,
кандидат філологічних наук, доцент

Концепт WAR в англійських фразеологізмах становить багатовимірну семантичну й культурну структуру, що відображає історичний досвід, соціальні установки та когнітивні механізми концептуалізації конфлікту в англomовній картині світу [1; 2]. У сталих словосполученнях воєнна лексика функціонує не лише як маркер буквальних бойових дій, а й як універсальна метафора протистояння, боротьби, напруження сил, стратегічного мислення й перемоги або поразки в найрізноманітніших сферах людського життя від міжособистісної комунікації до професійних і політичних процесів. Такі вирази відбивають уявлення про життя як арену змагання, де суб'єкт змушений захищати власні

позиції, приймати тактичні рішення, мобілізувати ресурси та долати перешкоди, що підкреслює характерну для англослов'янських культур установку на активність, рішучість і прагнення контролю над ситуацією.

У фразеологічних одиницях, релевантних до концепту WAR, простежується домінування образів наступу, оборони, стратегічних маневрів, координації дій і моральної витривалості. Війна осмислюється як структурований процес із розподілом ролей, засобів і результатів, а тому воєнна термінологія органічно переноситься на описи професійних суперечок, інформаційних кампаній, конкурентної боротьби та психологічних станів. У таких виразах, як *declare war on, fight a losing battle, go into battle, hold the fort* або *win the battle but lose the war*, актуалізується багаторівневність конфлікту, де не лише сила, але й стратегія, наполегливість і далекоглядність визначають результат. При цьому поряд із фразеологізмами, що натякають на агресію та протидію, функціонує група одиниць, спрямованих на позначення примирення, завершення ворожнечі та відновлення соціальної рівноваги, як-от *bury the hatchet, call a truce, hold out the olive branch*, що демонструє подвійність концепту war і наявність у ньому антагоністичної опозиції «війна – мир» як базового світоглядного принципу.

Мовна реалізація концепту WAR у фразеологічному корпусі англійської мови свідчить про високий ступінь метафоризації воєнної сфери, у межах якої конфлікт набуває універсального символічного значення – боротьби за ідентичність, права, ресурси, статус і цінності. Водночас спостерігається тенденція до семантичного збагачення цього поля за рахунок сучасних соціальних процесів: актуалізуються вирази, що описують інформаційні війни, психологічні протистояння, конкуренцію на ринку праці, політичне протиборство та внутрішню емоційну боротьбу. Таким чином, війна в англійських фразеологізмах постає не лише як категорія історичного або військового досвіду, а як ключовий когнітивний конструкт, що структурує уявлення про конфліктність людського існування, підкреслює ценз на силу волі й активну позицію суб'єкта та водночас містить потенціал для примирення і соціального балансу.

Джерела та література

1. Гоменюк О. Концепт ВІЙНА в індивідуально-авторській картині світу Оксани Забужко (на матеріалі збірки «І знов я влізаю в танк...»). *Studia Ukrainica Posnaniensia*. 2018. № 6. С. 21–26. <http://dx.doi.org/10.14746/sup.2018.6.02>.

3. Рись Л., Якимчук М. Лексикографічна репрезентація концепту FRIEDEN в сучасній німецькій мові. *Актуальні питання іноземної філології*. 2021. № 12. С. 180–186. <https://doi.org/10.32782/2410-0927-2020-12-26>

ОРФОГРАФІЧНА ГРАМОТНІСТЬ ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ПУБЛІЧНОГО ВИСТУПУ

Храпенко Лілія,
здобувачка 2 курсу першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
КЗ «Балтський педагогічний фаховий коледж»;
Іваннікова Ольга,
викладач філологічних дисциплін
КЗ «Балтський педагогічний фаховий коледж»,
доктор філософії (PHD) зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки

У сучасному інформаційному суспільстві публічне мовлення стає одним із найважливіших інструментів професійного самовираження. Педагог, політик, журналіст, менеджер чи лідер громадської думки – усі вони спираються на силу слова, його точність і виразність. При цьому орфографічна грамотність – традиційно сприйнята як суто писемна навичка – відіграє значну роль і в усній комунікації, оскільки формує імідж мовця, рівень його культури й авторитету в очах аудиторії.

Проблема грамотності в українській лінгводидактиці має тривалу історію (праці О. Горошкіної, М. Вашуленка, О. Курило, Л. Мацько, М. Пентиліук, Н. Поляруш, І. Хом'яка, О. Хорошковської та ін.). Фахівцями різних галузей знань (мовознавцями, психолінгвістами, дидактами та ін.) було приділено значну увагу вивченню питання орфографічної пильності. Так, даній проблемі присвячені праці вітчизняних науковців (О. Антончук, В. Вітюк, С. Гоженко, Є. Данільченко, І. Дмитрієнко, С. Дубяга, О. Єлагіна, О. Крижанівська та ін.). Проте в умовах цифровізації, коли писемне мовлення дедалі більше інтегрується у віртуальне спілкування, питання зв'язку між орфографічною культурою та комунікативною ефективністю набуває нової актуальності.

Орфографічна грамотність – це не лише знання правил написання, а й уміння застосовувати їх у будь-яких мовленнєвих ситуаціях, що передбачає високий рівень мовного чуття. Вона формує стійку навичку правильного письма: впорядкованість, логічність, структурність мислення. Для викладача, лектора, спікера це має безпосередній вплив на якість виступу. Людина, яка дотримується орфографічної пильності, пише безпомилково, зазвичай і говорить точніше, добирає слова свідомо, логічно структурує думку. Отож, переконані, що грамотність є передумовою ефективного усного висловлення.

Подібної думки й дослідниці С. Помирча та В. Івашкіна стверджують, що сформована орфографічна пильність – спроможність виявляти орфограми в словах і відповідним чином вправно їх практикувати – є провідною з ключових передумов безпомилкового письма; її відсутність або недостатність спонукає до втрачання довіри до мовця в комунікативному акті [5].

Заслуговує на увагу думка Т. Віхор, яка у своїй роботі виокремлює орфографічну грамотність у складник загальної мовної культури, який формується внаслідок вивчення теорії, свідомого засвоєння правописних правил і виконання системи тренувальних вправ, що забезпечують вироблення необхідних умінь і навичок. Можна стверджувати, що орфографічна грамотність – частина мовної культури фахівця й впливає на сприйняття його професіоналізму під час офіційних і публічних виступів [1].

Риторика майбутнього педагога передбачає володіння логікою, структурою та етикою мовлення. Усі ці елементи пов'язані з орфографічною грамотністю через спільну когнітивну основу – мовне мислення. Взаємодія орфографічної та риторичної компетентностей забезпечує цілісність мовної особистості.

О. Горошкіна робить акцент на тому, що помилки (в тому числі й орфографічні) підривають довіру аудиторії, а тому орфографічна некоректність в академічному мовленні знижує довіру і сприйняття компетентності виступаючого [2].

Цікавою для нашого дослідження є думка науковців І. Кухарчук та Л. Лучкіної-Загородньої, які зазначають, що, завдяки емпіричному аналізу,

практичне використання вправ-моделей націлених на професійні мовленнєві ситуації (створення презентації, підготовка анкет-листів, редагування текстів та ін.) не тільки значно знижують частоту допущення орфографічних помилок, а й підвищують усний комунікативний рівень здобувачів, так як мовна уважність та пильність переходять у несвідомий автоматизований мовний процес [3].

У свою чергу, вважаємо, що для підвищення рівня орфографічної грамотності майбутніх фахівців доцільно застосовувати інтерактивні та практикоорієнтовані методи, зокрема орфографічний практикум, редагування текстів виступів, створення мультимедійних презентацій і використання онлайн-платформ для самоконтролю.

М. Масловська підкреслює, що підготовка мовної форми виступу – необхідна умова впливу на аудиторію; зв'язок правопису → мовна культура → довіра аудиторії виразно простежується в українських джерелах [4].

Зважаючи на вищесказане акцентуємо, що для майбутнього учителя початкових класів орфографічна грамотність – не лише ознака освіченості, а й педагогічний приклад. Уміння грамотно писати, редагувати тексти, перевіряти власне мовлення сприяє становленню авторитету викладача. Грамотність є невід'ємною частиною цифрової риторики та перумова успішного виступу та взаємодії.

Отже, орфографічна грамотність – це не технічна навичка, а складник культури мислення і спілкування, що безпосередньо впливає на успіх публічного виступу. Вона формує довіру до мовця, підсилює переконливість його слів і створює позитивний імідж професіонала. Розвиток орфографічної компетентності має стати системним компонентом підготовки майбутніх учителів початкових класів.

Джерела та література

1. Віхор Т. В. Формування орфографічної грамотності учнів та учениць під час навчання орфографії української мови у профільній школі : *кваліфікаційна робота*. Кривий Ріг, 2023. 83 с.
2. Горошкіна О., Груба Т. Українська наукова мова: теорія і практика : *навчально-методичний посібник*. Суми : Університетська книга, 2023. 108 с.
3. Кухарчук І., Лучкіна-Загородня Л. Формування орфографічної компетентності в здобувачів освіти. *Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка. Серія : Педагогічні*

науки, 2(55). Глухів, 2024. С. 141–147. DOI: <https://doi.org/10.31376/2410-0897-2024-2-55-141-147>.

4. Масловська М. В. Публічний виступ як чинник налагодження громадських зв'язків. *Сучасність як соціогуманітарна проблема сучасності*. Житомир, 2015. С. 197–199. URI: <https://eprints.zu.edu.ua/id/eprint/18758>.

5. Помирча С., Івашкіна В. Характеристика педагогічних умов формування орфографічної пильності у здобувачів початкових класів. *Збірник наукових праць : Гуманізація навчально-виховного процесу*. 2023. № 2 (104). С. 136–145. DOI: [https://doi.org/10.31865/2077-1827.2\(104\)2023.292315](https://doi.org/10.31865/2077-1827.2(104)2023.292315).

КОНЦЕПТ FREEDOM / СВОБОДА У ВЕРБАЛЬНІЙ І НЕВЕРБАЛЬНІЙ РЕПРЕЗЕНТАЦІЇ АНГЛОМОВНОЇ ТА УКРАЇНОМОВНОЇ КУЛЬТУР

Шкворченко-Осадца Наталія,
завідувачка кафедри романо-германської філології та
методики викладання іноземних мов
Міжнародного університету, Одеса,
доктор філологічних наук, професор

У сучасній лінгвістиці посилюється інтерес до вивчення концептів як базових одиниць національно-мовної картини світу, що репрезентують культурно-ціннісні орієнтири суспільства. Концепт FREEDOM / СВОБОДА належить до універсальних понять, які мають глибоке соціокультурне наповнення та виражають фундаментальні уявлення про людське буття, моральні та політичні ідеали.

У різних мовах і культурах поняття свободи набуває специфічних семантичних, прагматичних і символічних відтінків. В англomовному дискурсі freedom здебільшого пов'язується з індивідуалізмом, правами людини, особистим вибором і політичними свободами. В українomовному ж контексті свобода часто інтерпретується як духовна й національна цінність, пов'язана з ідеями гідності, незалежності та самопожертви заради Батьківщини.

Актуальність дослідження зумовлена потребою комплексного аналізу вербальних і невербальних засобів репрезентації концепту свободи в англomовній та українomовній культурах, що дозволяє простежити міжкультурні відмінності у способах концептуалізації базових цінностей.

Мета дослідження – зіставити вербальну та невербальну репрезентацію

концепту FREEDOM / СВОБОДА в англомовній та україномовній картинах світу.

Об'єктом дослідження виступає концепт FREEDOM / СВОБОДА у системі культурних і мовних координат.

Предметом дослідження є лінгвістичні й візуально-семіотичні засоби його репрезентації в англомовних і україномовних дискурсах.

Завдання дослідження:

1) визначити змістову структуру концепту FREEDOM / СВОБОДА у сучасному лінгвокультурному вимірі;

2) проаналізувати вербальні засоби його вираження у різних типах англомовного та україномовного дискурсу;

3) виявити особливості невербальної (візуальної, символічної) репрезентації свободи у культурному просторі обох народів;

4) зіставити культурно-ціннісні домінанти, пов'язані з концептом свободи в англомовній та україномовній картинах світу.

Концепт FREEDOM / СВОБОДА є одним із центральних у системі цінностей як англомовної, так і україномовної культур, адже він формує уявлення про межі особистої, соціальної та політичної самореалізації людини. У мовній свідомості англомовного суспільства, згідно з класичною концепцією І. Берліна, свобода постає у двох основних вимірах – «негативному» як відсутність примусу та «позитивному» як можливість самовизначення [4]. У цьому контексті freedom часто розглядається як інструмент індивідуальної автономії, гарантований демократичними інститутами, що відображено у політичному дискурсі сучасного англомовного світу [6].

В українській культурній традиції семантичне поле слова свобода тісно пов'язане з національною ідентичністю, духовною незалежністю та боротьбою за державність [1; 3]. На відміну від індивідуалістичного трактування FREEDOM, український концепт свобода має колективістичний вимір, у якому свобода сприймається не лише як право, а як моральний обов'язок і внутрішня гідність [2].

Вербальна репрезентація концепту FREEDOM в англомовних медіа

відображає зміщення ціннісних акцентів залежно від соціально-політичного контексту. Як показує корпусне дослідження Л. Леоне, у британській пресі поняття свободи часто асоціюється з особистими правами, самовираженням і свободою слова, тоді як у періоди криз – із безпекою й національною єдністю [7].

Невербальна репрезентація концепту також відіграє важливу роль у формуванні колективних уявлень. Візуальні образи свободи – такі як Статуя Свободи, прапор або емблеми рухів за громадянські права – стають знаками ідентичності й культурної спадщини [5]. У сучасних цифрових медіа концепт FREEDOM набуває нових форм: дослідження Т. Трілло засвідчує, що візуальні пости з хештегом #freedom на платформі *Instagram* поєднують індивідуальні емоції та глобальні соціальні меседжі, утворюючи поліфонію культурних значень [8].

Порівняльний аналіз свідчить, що в обох культурах концепт свободи є ключовим ціннісним орієнтиром, проте його вербальні та невербальні реалізації виявляють різні когнітивні стратегії: у англomовній традиції – раціонально-правову, у україномовній — емоційно-етичну та духовно-національну.

Проведений аналіз показав, що концепт FREEDOM / СВОБОДА має універсальний характер, але виявляє національно-культурну специфіку в різних мовних картинах світу. В англomовній традиції домінує індивідуалістичне розуміння свободи як особистого права, незалежності від зовнішніх обмежень і самореалізації [4; 6]. В україномовній культурі цей концепт наповнюється колективним, морально-етичним і духовним змістом, поєднуючи ідеї національної гідності, спільної боротьби та внутрішньої сили [1; 3].

Вербальна репрезентація свободи виявляється через метафори боротьби, вибору, дороги, простору, що відображає культурні сценарії індивідуального чи колективного самоствердження. Невербальні форми — візуальні символи, кольори, жести, образи — закріплюють у свідомості суспільства певні архетипні уявлення про свободу, формуючи її культурну іконографію [5; 8].

Отже, концепт FREEDOM / СВОБОДА постає не лише як мовна, а й як ціннісно-світоглядна категорія, що інтегрує історичний досвід, емоційно-

культурні пріоритети та соціальну ідентичність народу. Подальші дослідження можуть бути спрямовані на поглиблений аналіз репрезентації цього концепту в сучасному цифровому дискурсі, рекламі та соціальних мережах, де процеси глобалізації й культурного обміну створюють нові контексти для осмислення свободи.

Джерела та література

1. Карасик, В. І. Лексичні поля концептів СВОБОДА, FREEDOM, LIBERTÉ. *Мовні і концептуальні картини світу*. 2016. Вип. 54. С. 123–131.
2. Луцій, С. Концепт «свобода» в прозі українських письменників діаспори. *Філологічні трактати*. 2024. Т. 16, № 2. С. 48–56.
3. Пилинський, М. Я. Концепт СВОБОДА у художній літературі США і України : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.17. Київ : Київський університет імені Б. Грінченка, 2025. 218 с.
4. Berlin, I. Two Concepts of Liberty. Oxford : Clarendon Press, 1958. 57 p.
5. Haffenden, P. S. Liberty and Freedom: A Visual History of America's Founding Ideals. Oxford : Oxford University Press, 2020. 214 p.
6. Lakoff, G. Whose Freedom? The Battle Over America's Most Important Idea. New York : Farrar, Straus and Giroux, 2006. 276 p.
7. Leone, L. The Representations of Freedom in The Sun Newspaper between 2019 and 2021: A Corpus-Based Study. *Discourse and Communication Studies*. 2023. Vol. 18, No. 3. P. 201–219.
8. Trillò, T. What Does #Freedom Look Like? Instagram and the Visual Imaginaries of Freedom. *Journal of Communication*. 2021. Vol. 71, No. 5. P. 689–707.

ДІАЛОГ НАЦІОНАЛЬНИХ КУЛЬТУР: ЛІНГВОКУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ, ЛІНГВОКОГНІТИВНИЙ, ЕТНОЛІНГВІСТИЧНИЙ ТА ЛІТЕРАТУРОЗНАВЧИЙ АСПЕКТИ

СЕМІОТИЧНІ МЕХАНІЗМИ ТРАНСФОРМАЦІЇ ЛІТЕРАТУРНОГО ОБРАЗУ В ЕКРАНІЗАЦІЇ

Богданова Марія,
здобувач 4 курсу третього (освітньо-наукового)
рівня вищої освіти спеціальності «Філологія»
Запорізького національного університету

Процес екранізації літературного твору передбачає складну трансформацію образів персонажів при переході з вербальної знакової системи у візуальну. Якщо лінгвопоетика досліджує механізми створення образності через мовні засоби, то семіотичний підхід розглядає художній образ у ширшому контексті – як знак у системі культурної комунікації. Семіотична перспектива дозволяє проаналізувати, яким чином один і той самий образ може бути закодований різними типами знаків і декодований реципієнтами [3].

Р. Якобсон виокремив три типи перекладу: внутрішньомовний (rewording), міжмовний (translation proper) та інтерсеміотичний (transmutation) [4]. Інтерсеміотичний переклад передбачає трансформацію повідомлення з однієї семіотичної системи в іншу: від вербальної до візуальної, аудіальної, жестової. Класичними прикладами є адаптація літературного твору у кіно, оперу, балет.

Принципово важливим є те, що інтерсеміотичний переклад не є механічною транспозицією змісту, адже різні семіотичні системи мають різні виражальні можливості та структурні обмеження. Те, що в літературі передається через розгорнутий вербальний опис або внутрішній монолог, у кіно візуалізується через зовнішність актора, міміку, жести, кадрування, освітлення. І навпаки, те, що кіно передає миттєво через візуальний канал (зовнішність персонажа, просторове оточення), у літературі потребує послідовного

вербального опису. Таким чином, екранізація як форма інтерсеміотичного перекладу неминуче передбачає креативну реінтерпретацію вихідного тексту з урахуванням специфіки цільової семіотичної системи.

Р. Якобсон також спирається на типологію знаків Ч. С. Пірса [5], яка розрізняє іконічні знаки (що функціонують на основі подібності з референтом), індексальні знаки (що мають причинно-наслідковий зв'язок з референтом) та символічні знаки (що пов'язані з референтом конвенційно). Ця класифікація є важливою для розуміння фундаментальної відмінності між вербальним і візуальним портретуванням. Слова в літературному описі є переважно символічними знаками: зв'язок між означником (звуковою оболонкою слова “pale”) і означуваним (концептом блідості) є довільним, конвенційним. Натомість кінематографічний образ персонажа має значно вищий ступінь іконічності, оскільки безпосередньо візуально нагадує реальну людину. Ця різниця в типі знаковості визначає і різницю в способі сприйняття: вербальний опис вимагає від читача активної роботи уяви для конструювання образу, тоді як візуальний образ сприймається перцептивно, безпосередньо.

Р. Барт запропонував модель читання художнього тексту через систему п'яти кодів: герменевтичний (код загадки), проайретичний (код дії), символічний, культурний (референційний) та семічний (код конотацій) [1]. Найбільш продуктивним для аналізу портретних описів є семічний код, через який окремі лексеми стають носіями сем — мінімальних одиниць характеризувального значення. Барт демонструє, як певні означники активізують семи, що поступово акумулюються навколо персонажа, формуючи його характеристику. Наприклад, епітет “pale” у портретному описі не просто денотує колір шкіри, але активізує цілий ряд конотацій (вразливість, хворобливість, витонченість, духовність), специфіка яких залежить від культурного коду епохи.

Важливим внеском Р. Барта є також розрізнення денотації та конотації як двох рівнів означення. Денотація — це пряме, буквальне, словникове значення знака. Конотація — це додаткові, культурно зумовлені значення, що нашаровуються на денотацію і пов'язані з ідеологією, міфологією, культурними

стереотипами [1]. У портретних описах ця дихотомія є принципово важливою: за буквальним описом зовнішності (денотація) завжди стоїть складна система культурних значень (конотація). Коли в літературному творі описується одяг персонажа, денотативне значення полягає в ідентифікації типу одягу, його кольору, фасону; конотативне ж значення передає інформацію про соціальний статус, моральні якості, культурну ідентичність персонажа.

У. Еко запропонував концепцію відкритості художнього твору, що передбачає незавершеність твору автором і його завершення в акті сприйняття реципієнтом [2]. Згідно з думкою У. Еко, усі художні твори певною мірою є відкритими, оскільки допускають множинність інтерпретацій, проте ступінь відкритості може варіюватися.

Для аналізу екранізації концепція відкритого твору має принципове значення, оскільки дозволяє концептуалізувати фундаментальну відмінність між літературним і кінематографічним портретуванням. Літературний портретний опис є відкритим, адже читач на основі вербальних орієнтирів самостійно конструює візуальний образ персонажа, вносячи власну уяву, культурні уявлення про красу, асоціації тощо. Один і той самий вербальний опис породжує стільки різних ментальних образів, скільки є читачів. Екранізація, втілюючи літературний образ через зовнішність конкретного актора, частково унеможлиблює самостійне конструювання візуальних інтерпретацій, водночас залишаючи поле для емоційної, психологічної та ідеологічної обробки глядача.

Принципово важливим є те, що літературний текст, кінематографічна адаптація, театральна постановка та інші медіальні втілення не перебувають у відносинах ієрархічної підпорядкованості, де оригінал домінує над адаптацією, а функціонують як взаємодоповнювальні компоненти єдиної семіотичної системи культурного продукту. Кожна медіальна форма актуалізує специфічні виражальні можливості своєї знакової системи, збагачуючи загальний інтерпретаційний потенціал художнього твору. Літературний текст надає простір для індивідуальної візуалізації та концептуальної глибини, кінематографічна адаптація конкретизує перцептивний досвід та емоційний

резонанс, театральна постановка актуалізує перформативність і безпосередність комунікації. Отже, множинність медіальних втілень не редукує, а розширює смислове поле художнього образу, створюючи багатовимірний культурний текст, що функціонує на перетині різних семіотичних систем.

Отже, ми систематизували три ключові семіотичні концепції, що становлять теоретичну базу для аналізу трансформації літературного образу в екранізації: концепція Р. О. Якобсона, семіотична теорія Р. Барта та У. Еко. Ці семіотичні положення створюють цілісну методологічну базу для аналізу трансформації художніх образів у різних медіальних формах, демонструючи, що процес адаптації передбачає трансформацію знакових систем, типів знаковості та способів реценції.

Джерела та література

1. Barthes R. S/Z. New York : Hill and Wang, 1974. 271 p.
2. Eco U. The Open Work. Cambridge, MA : Harvard University Press, 1989. 285 p.
3. Jakobson R. Linguistics and Poetics. Style in Language / ed. T. Sebeok. Cambridge, MA : MIT Press, 1960. P. 350–377.
4. Jakobson R. On Linguistic Aspects of Translation. On Translation / ed. R. Brower. Cambridge, MA : Harvard University Press, 1959. P. 232–239.
5. Peirce C. S. Collected Papers. Vol. 2. Cambridge, MA : Harvard University Press, 1932. 535 p.

ЧИННИКИ ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ У МАЙБУТНІХ ПРАВООХОРОНЦІВ

Голопич Інна,
доцент кафедри гуманітарних дисциплін та українознавства
Харківського національного університету внутрішніх справ,
кандидат педагогічних наук, доцент

Питання розвитку комунікативних компетентностей у правоохоронців завжди є актуальним, оскільки їхня професійна діяльність передбачає постійне спілкування з людьми, серед яких є представники різних національностей, культур, релігій, мовних спільнот та соціальних груп. Комунікація з представниками інших культур є складним процесом і вимагає спеціальних знань, тож у закладах вищої освіти зі специфічними умовами навчання на

заняттях з дисципліни «Українська мова професійного спрямування» необхідно приділяти увагу такому феномену як міжкультурна комунікація.

Для здійснення успішної міжкультурної комунікації необхідно формувати готовність здобувачів вищої освіти до сприйняття, розуміння і прийняття чужих етнічних стереотипів поведінки, народів, звичаїв, інтересів, культурних цінностей тощо.

Оскільки особливості національних культур, звичаїв, ритуалів, обрядів, ментальностей і національних характерів загалом закарбовуються в мовних, концептуальних, ціннісних, часових, просторових та інших картинах світу, які створює і в яких живе людина [2, с. 63], то серйозною перешкодою в спілкуванні з іноземцями стає незнання їхніх етнічних і культурних особливостей і невербальних засобів спілкування [1, с. 26]. Тож майбутнім правоохоронцям важливо вивчати особливості міжкультурної комунікації з метою встановлення взаємної довіри й співпраці між ними й особами різних національностей, попередження конфліктів, недопущення дискримінації. Вивчення культурних норм, традицій та етичних особливостей допоможе уникати під час спілкування образливих висловів або дій, діяти толерантно й неупереджено, адекватно реагувати в ситуаціях міжетнічної чи міжрелігійної напруги.

Для кращого усвідомлення особливостей міжкультурної комунікації необхідно знати і пам'ятати про наявність культурних відмінностей учасників спілкування, як-от: різні мовні, етичні, соціальні, релігійні та поведінкові норми. Ці відмінності суттєво впливають на сприйняття, інтерпретацію й передачу інформації та можуть створювати мовні, психологічні, соціокультурні або невербальні бар'єри в спілкуванні.

Мовний бар'єр виявляється у таких відмінностях як мова, вимова, граматики, жаргон, інтонація. Неправильне розуміння значень слів або фраз, навіть під час перекладу, призводить до непорозуміння, викривлення інформації. Наприклад, одна й та ж сама фраза в різних культурах може мати різні підтексти. В англомовному світі фраза «Let's have coffee sometime» часто вживається як ввічливий спосіб, щоб завершити розмову, без реального наміру

зустрітися, а в українській культурі така пропозиція сприймається як щире запрошення. Або фраза «I'll call you» в американців є нейтральною і може означати «можливо колись», а українці її сприймають як обіцянку зв'язатися найближчим часом.

Семантичний бар'єр виникає через різне значення понять і символів у різних культурах. Наприклад, різне символічне значення кольорів. У європейській культурі синій колір означає спокій, надійність, стабільність, а в деяких іранських громадах – траур.

Різниця в жестах, міміці, погляді, дистанції, позах, дотику спричиняє невербальний бар'єр. Наприклад, прямий погляд є ознакою щирості в Європі, а в деяких азійських культурах є ознакою неповаги. Помахати рукою в українській культурі означає привітання або прощання, у Греції або Нігерії це вважається жестом відштовхування або образи.

Для успішної міжкультурної комунікації співрозмовники мають дотримуватись толерантної комунікативної поведінки, яка передбачає використання форм ввічливості, мовного етикету, політкоректності й культури спілкування.

Для ефективного вивчення аспектів міжкультурної комунікації на заняттях з української мови професійного спрямування пропонуємо використовувати прикладні методи, наприклад, за допомогою методу інтерактивного моделювання можна відтворити різні індивідуальні й групові ситуації міжкультурної комунікації, а потім проаналізувати та обговорити проблемні ситуації, які виникли у процесі спілкування між представниками різних культур, які відрізняються мовою, поведінкою та звичаями; за допомогою методу стимуляції можна створити штучно конкретну ситуацію міжкультурного спілкування й прогнозувати можливі варіанти й наслідки, зважаючи на різні міркування. Для цього здобувачам освіти необхідно проявити творчі здібності й перетілитись в образ людини іншої культури. Застосування цього методу вимагає обов'язкового створення умов для культурної творчості учасників навчального процесу; за допомогою методу проблемних ситуацій можна організувати ситуації, у яких учасники самостійно

або в співпраці з викладачем мають подолати труднощі, що виникають під час міжкультурного спілкування. Також важливими є такі форми роботи як тренінгові програми, що впливають на формування міжкультурної толерантності.

Отже, для здійснення ефективної міжкультурної комунікації правоохоронці мають опанувати й використовувати відповідні навички для розвитку діалогу й мирного вирішення конфліктів; проявляти творчість у підходах до вирішення проблем; створювати умови для конструктивного спілкування, не підтримувати агресивну поведінку; застосовувати критичне мислення під час оцінки співрозмовників; чітко формулювати власну думку в суперечливих питаннях; поводитись толерантно, визнавати культурні відмінності й цінувати культурну різноманітність.

Джерела та література

1. Галицька М. М. Міжкультурна комунікація та її значення для професійної діяльності майбутніх фахівців. *Освітологічний дискурс*. 2014. № 2 (6), С. 23 – 32.
2. Манакін В. М. Мова і міжкультурна комунікація : навч. пос. Київ : «Академія», 2012. 288 с.

ДІАЛОГІЗМ У ТВОРЧОСТІ ЗАРУБІЖНИХ ДРАМАТУРГІВ

Давидченко Інна,
доцент кафедри української лінгвістики,
літератури та методики навчання
Комунального закладу «Харківська
гуманітарно-педагогічна академія»
Харківської обласної ради,
кандидат педагогічних наук, доцент

Діалог вивчався багатьма дослідниками як драматургічний засіб виразності, які, вивчаючи діалог, намагалися зрозуміти, чим, з лінгвістичної точки зору, діалоги відрізняються одне від одного.

Діалог – це форма спілкування між двома або більше особами, яка полягає в обміні репліками (запитаннями, відповідями, повідомленнями). Це може бути як усна, так і письмова розмова. У художній літературі діалог – це різновид прямої мови, де кожна репліка учасників, як правило, починається з

нового рядка та тире.

Діалог – це один із типів організації усного мовлення, який за своєю формою є розмовою двох осіб. Головною метою виникнення діалогу має бути усвідомлення опозиції «Я – Ти» на тлі «інших» [1, с. 204].

Основи теорії діалогу у літературознавстві розглядають такі науковці, як: О. Анхим, Г. Бернар, Н. Герета, С. Журба, Л. Павленко, Є. Падучева, І. Святогора, В. Стернічук тощо.

Діалогічний текст як підсистема тексту є жанровофункціональним різновидом мовних утворень, які відтворюють розмовний стиль мови, з відповідними архітектонічною і комунікативно-мовленнєвою підсистемами у функціонально, семантично та структурно завершеній комунікативно-мовленнєвій єдності.

Існує два типи драматичного діалогу – унісонний і дисонансний. Унісонні діалоги, які втілюються у різноманітних мовленнєвих формах, загалом відрізняються досить високим ступенем інформативності, обумовленої тематичною схожістю реплік, які формують ці діалоги. Ця тематична схожість, в свою чергу, визначається комунікативно-прагматичними установками учасників спілкування, настроєних – в більшій або меншій мірі – на взаєморозуміння [2]. У дисонансних діалогах комунікативні наміри учасників спілкування суттєво відрізняються від тих, які можна виявити, аналізуючи унісонні діалогічні форми.

У діалоговій взаємодії варто виділяти такі три аспекти: інтерактивний (обмін діями), комунікативний (передача інформації), перцептивний (сприйняття і взаєморозуміння).

Отже, аналізуючи діалог п'єс звертаємо увагу на те, що діалог персонажів у п'єсах С. Беккета, Ф. Дюрренматта, Е. Йонеско, Г. Пінтера і Т. Стоппарда є дисонансним, оскільки для кожного із комунікантів основною метою є не встановлення контакту із співрозмовником і його (контакту) розвиток, а вирішення власних завдань, відповідно висувається на перший план апелятивна функція мови.

Незважаючи на широкий спектр досліджень творів і життєвого шляху згаданих авторів, поза увагою лишається аспект комунікативної структури

творчості Макса Фріша та Фрідріха Дюрренматта, становлення літературного та епістолярного діалогів, діалогізму художніх творів.

«Подорожі стверджували його теорію про тимчасовість існування. Вони підсилювали сподівання, що через декілька років жахливої ізоляції настане «інший світ»» [3, с. 38]. На діалогічність фрішівських щоденників і, як наслідок, щоденниковість прози загалом вказували Г. Бенцигер, Г. Штайнметц та ін. Зокрема, літературознавець Штайнметц пропонує читати «усього Фріша» ніби один об'ємний щоденник [4].

Персонажі п'єси С. Беккета «Кінець гри» Хамм та Клов розмовляють і про щоденне заняття Клова, і про саджанці, а також роздумують про людське життя та його плін. Ці теми аж ніяк не пов'язані між собою та між ними відсутній будь-який зв'язок. Простежується повтор роздумів головних героїв п'єси про людські існування та страждання, які так ні до чого і не призводять.

П'єса «Візит старої дами» народилась із спогадів про маленький вокзал, на якому, як правило, не затримувалися потяги. Ф. Дюрренматт поставив собі запитання: *«Що могло затримати тут потяг? Хто міг дозволити собі користуватися для зупинки стоп-краном?»*. Найбагатша жінка світу опинилася в рідному, збіднілому містечку.

У п'єсі Є. Йонеска «Носороги» порушено низку важливих морально-етичних та філософських проблем, які актуальні і в наш час, – добро і зло, моральний вибір особистості, кохання і зрада, сенс людського існування.

Є. Йонеско в абсурдно-фантастичному сюжеті зображує зло, масову істерію, «оносороження», що знищує всі цінності людського буття, та бунт, як вияв людяності і доброти; героїв, які у світі зла мають стати перед вибором: зламатися під натиском «оносороженої маси» чи протистояти, боротися зі злом; велике кохання Беранже і біль від зради Дезі. Драматург у досить незвичний спосіб змушує читача задуматись над головними питаннями сенсу людського існування.

Герої п'єси Г. Пінтера «На безлюдді», Спунер і Херст, – люди мистецтва, літератори. І про них можна сказати, що вони, кожен по своєму, «відкинуті на узбіччя» життя, хоч виявляється це не одразу. Спочатку перед нами нічим не показна ситуація: Херст запрошує Спунера в гості, причому останній почуває

себе досить розкуто в цьому розкішному особняку і лише після того, як з'являються два інших персонажа, Фостер і Бріггз, атмосфера п'єси змінюється. Хоча вони називають себе слугами Херста, але поведуться з ним (так само як і з його гостем) досить безцеремонно, маніпулюючи обома, а під кінець – втілюючи силу, яка невідомо за що карає як Херста, так і Спунера. Пінтер виявляє себе майстром драматичного діалогу: він віртуозно поєднує, «зчіплює» фрази – чи це короткі речення, чи величезні монологічні пасажі – з паузами, мовчанкою, причому часто майже непомітною залишається та грань, коли звичайна розмова перетворюється на психологічну агресію. Дія в п'єсі постійно змінює свій напрям: фамільярна розкутість і хвальковита поблажливність Спунера в першій дії у кінці п'єси змінюється нерішучістю, і, навіть, деякою жалюгідністю; у той же час Херст виступає то як величний поет і солідний власник особняка, то як нікчема і жертва своїх слуг. У глядача складається враження, що справжніми дійовими особами п'єси є не люди, а людські емоції і почуття, які за бажанням автора довільно змінюють своїх хазяїв: душевність і повага, нахабність і агресивність у кожний новий момент без видимої причини готові виникнути в будь-якому з персонажів.

Отже, можна стверджувати, що діалог – це послідовність мовленнєвих актів, які належать різним особам. Репліка кожного учасника може включати один або кілька мовленнєвих актів, сукупність яких складає мовленнєвий крок, відображаючи таким чином динаміку спілкування. Ознаками, важливими для опису й моделювання мовленнєвої взаємодії, є: тема діалогу, соціальні норми й конвенції, соціальні схеми, інтенціональна структура.

Джерела та література

1. Гром'як Р. Т. Літературознавчий словник-довідник. Київ : «Академія», 1997. 752 с.
2. Муратова І. А. Діалог як форма розвитку мислення. *Вісник НТУУ «КПІ». Філософія. Психологія. Педагогіка* : збірник наукових праць. 2014. № 3 (42). С. 20–26.
3. Bänziger H. Frisch und Dürrenmatt. 7., neubearbeitete Auflage. Bern ; München u.a. : Francke Verlag, 1976. 312 s.
4. Steinmetz H. Max Frisch: Tagebuch, Drama, Roman. Göttingen : Vandenhoeck & Ruprecht, 1973. 110 s.

ЛЮДИНА В ЛАБІРИНТАХ КУЛЬТУРИ: ОБРАЗ ІНТЕЛЕКТУАЛА В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ РОМАНІ XX СТОЛІТТЯ

Дедушно Алла,
доцент кафедри германської і української філології
Полтавського державного аграрного університету,
кандидат філологічних наук, доцент

XX століття стало періодом масштабних соціальних, політичних і культурних перетворень, що зумовили кризу традиційних цінностей та перегляд уявлень про роль людини в історичному процесі. У цьому контексті особливу увагу європейські письменники звернули на фігуру інтелектуала – суб'єкта, який думає та який прагне зрозуміти світ, однак усе частіше опиняється в лабіринтах культури, символічного мислення та моральних дилем.

Образ інтелектуала в європейській літературі XX століття – не просто професійний філософ чи науковець, а, передусім, утілення кризи самосвідомості, внутрішньої самотності, духовного пошуку. Через цього героя автори осмислюють конфлікт між знанням і дією, між культурною спадщиною та руйнуванням, між ідеалами гуманізму та проблемами тоталітарної доби. Інтелектуал часто постає у ситуації морального вибору, на межі світоглядної дезорієнтації або внутрішньої поразки, що водночас виявляється джерелом драматичного потенціалу й глибокої рефлексії.

Саме така постать – вразлива, рефлексивна, часто трагічна – постає у творах Т. Манна, Р. Музіля, Г. Гессе, а згодом у постмодерністських романах У. Еко. Її аналіз дає змогу простежити трансформацію ролі інтелектуала у культурному полі XX століття: від автономного суб'єкта мислення до іронічного коментатора хаотичної постісторичної доби.

Звернення до цієї теми зумовлене і літературознавчим інтересом, і актуальністю проблеми в сучасному світі, де роль інтелекту, критичного мислення і гуманітарного знання знову набуває виняткового значення в умовах глобальних криз.

Романи Томаса Манна, Роберта Музіля, Умберто Еко репрезентують інтелектуала не як ідеального героя, а як внутрішньо конфліктну, суперечливу постать, що живе в умовах кризи гуманістичних цінностей та перевантаженості

культурною інформацією.

У романі Томаса Манна «Доктор Фаустус» (1947) головний герой, композитор Адріан Леверкюн, стає символом трагічного союзу мистецтва й диявольського натхнення, де знання набуває не стільки рятівної, скільки руйнівної сили. Письменник через оповідача – інтелектуала Цайтблома – розмірковує про межі інтелекту й моральної відповідальності. «Цей розум, цей аналіз, ця величезна культура – все це виявилось нездатним зупинити біду» [3, р. 412].

Схожа проблематика порушується у творі Роберта Музіля «Людина без властивостей» (1930–1942). Головний герой, Улріх, представлений як раціональний спостерігач, здатний розчленовувати явища, але нездатний діяти. Він існує у світі, де всі цінності втратили стійкість, а інтелект виявляється паралізованим власною рефлексивністю. «Він знав надто багато, щоб мати переконання» [4, р. 115].

Не менш цікавим є образ Лео Напти з роману Германа Гессе «Гра в бісер» (1943), що уособлює «чисту» культуру, відокремлену від реального життя. Напті, вчений з Касталії, світлої країни інтелектуалів, не витримує напруги між абстрактною мудрістю та живим болем світу, вчиняє самогубство, – тим самим автор критикує відірваність інтелекту від дійсності.

Роман Умберто Еко «Ім'я троянди» (1980) виводить образ інтелектуала в умовах середньовічного монастиря, але завдяки постмодерністському підходу автор говорить про сучасність. Брат Вільгельм Баскервільський виступає як детектив, філософ, аналітик, що намагається встановити істину серед множини знаків і симуляцій. Проте фінальна іронія полягає в тому, що істина виявляється недосяжною, знання – фрагментарним, а інтелект – обмеженим. «Можливо, істина передається тільки через повторення помилок» [1, р. 487].

Крім того, Умберто Еко демонструє вплив інтертекстуального мислення на постать інтелектуала: герой стає не лише інтерпретатором текстів, а й сам текстом. Це особливо відчутно в «Маятнику Фуко» (1988), де інтелектуальна гра з культурними кодами приводить до катастрофи – втрати реальності [2]. Персонажі вірять у вигадану змову, яку самі ж і сконструювали, що стає метафорою кризи пізнання в епоху перенасичення інформацією.

Отже, інтелектуал у європейському романі ХХ століття – це не вчитель або пророк, а людина, що блукає в лабіринтах культури, мови й історії. Його сила – у здатності сумніватися, аналізувати, шукати сенс, навіть тоді, коли сама ідея істини стає проблематичною. Це образ, який репрезентує виклик культурному автоматизму, масовій свідомості та ідеологічним штампам.

Перетворення образу інтелектуала в європейській прозі ХХ століття свідчить про переосмислення гуманітарного знання, потребу в новій етиці розуму й відповідальності. Саме тому дослідження цього образу має не лише літературознавче, а й філософське, культурологічне значення.

Образ інтелектуала репрезентує не лише тип героя, що має знання, а й глибоку кризу гуманістичних ідеалів та вичерпаність традиційної парадигми мислення. Цей персонаж – своєрідний каталізатор філософських роздумів про сенс культури, відповідальність особистості перед історією, загрозу духовної деградації в епоху технологічного прогресу і політичних катаклізмів.

У творах Томаса Манна, Роберта Музіля, Германа Гессе інтелектуал балансує між світом ідей і реальністю, між культурною спадщиною і новітнім нігілізмом. Його внутрішній конфлікт відображає роздвоєність модерного європейця – освіченого, але дезорієнтованого в посттрадиційному світі. У постмодерній прозі Умберто Еко (зокрема в «Маятнику Фуко») цей образ набуває іронічного та інтертекстуального виміру, стаючи водночас об'єктом і суб'єктом інтелектуальної гри, пошуку істини серед знаків.

Характерним є те, що в європейському романі ХХ століття інтелектуал не є героєм дії, а радше – рефлексії, сумніву, метафізичного пошуку. Саме ця рефлексивність є сутністю його трагізму й водночас джерелом опору культурній ентропії.

У подальшому доречним вважаємо дослідити еволюцію образу інтелектуала в контексті переходу від модернізму до постмодерну й метамодерну.

Джерела та література

1. Eco U. The Name of the Rose. London : Harcourt, 1983. 536 p.
2. Eco U. Foucault's Pendulum. London : Secker & Warburg, 1989. 641 p.
3. Mann T. Doktor Faustus. Frankfurt am Main: Fischer Verlag, 1947. 624 s.
4. Musil R. The Man Without Qualities. Vol. 1. London : Picador, 1978. 725 p.

СОЦІОКУЛЬТУРНІ КОДИ АНГЛОМОВНОГО ДЕТЕКТИВУ:

ВПЛИВ ІСТОРИЧНИХ УМОВ НА НАРАТИВ

Дерій Юрій,
здобувач 2 курсу другого (магістерського)
рівня вищої освіти спеціальності Філологія
(Германські мови та літератури (переклад включно),
перша – англійська)
Полтавського державного аграрного університету;
Антонюк Марина,
доцент кафедри германської і української філології
Полтавського державного аграрного університету,
кандидат філологічних наук

Детективна література посідає помітне місце у сучасному культурному просторі та демонструє стале зростання популярності, що зумовлює інтерес дослідників до її поетики та соціального змісту. Як жанр, тісно пов'язаний із суспільними процесами, англomовний детектив надзвичайно чутливий до історичних трансформацій, адже саме зміни в соціальних структурах, моделях поведінки та культурних уявленнях формують його наративні моделі. Звернення до соціокультурних кодів дозволяє простежити, яким чином твори різних епох відтворюють реалії свого часу, закодовують суспільні очікування, страхи та цінності. Мета цієї розвідки – визначити ключові соціокультурні коди англomовного детективу та простежити, як історичні умови впливали на формування його сюжетних, структурних і образних характеристик. Об'єктом аналізу є англomовний детектив як жанр, а предметом – соціокультурні коди детективного наративу в їхній історичній динаміці.

Жанрова специфіка англomовного детективу – це поєднання логічного сюжету, інтелектуального виклику, характерного героя, соціального контексту та впізнаваних культурних кодів, що разом формують стійку, але гнучку літературну модель [9]. Англomовний детектив майже завжди вибудовується довкола злочину (здебільшого вбивства), розслідування та викриття злочинця. Структура, започаткована Едгаром По і закріплена Конан Дойлем, передбачає логічну послідовність фактів, натяків, доказів і їхнє фінальне раціональне пояснення [2]. У центрі наративу стоїть фігура детектива – професіонала або аматора. На різних історичних етапах цей образ дещо модифікується, але залишається інтелектуальним ядром сюжету. Так, у класичному британському

детективі – логік-раціоналіст, у американському нуарі – цинічний приватний слідчий, у сучасному детективі – психологічно складна, часто травмована особистість.

Соціальний і культурний контекст англомовного детективу виразно простежується в конкретних творах, де кожна епоха виробляє свої впізнавані соціокультурні коди. Так, вікторіанський Лондон із його туманами, вузькими вуличками, зростанням злочинності та появою професійної поліції постає у творах Артура Конана Дойля: саме атмосфера індустріального міста, перенаселеного й суперечливого, створює наративний код раціонального викриття злочину серед хаотичного міського простору. Інший культурний пласт – міжвоєнна Англія – формує цілком іншу систему координат у детективах Агати Крісті: закриті заміські маєтки, чітка класова ієрархія, етикет і соціальна стриманість створюють «код інтелектуальної гри», притаманний «золотому віку» детективу. Письменниця, зокрема в романах «Вбивство в будинку пастора» чи «Вбивство у „Східному експресі“», використовує ці культурні маркери для вибудови сюжетів, що тримаються на логічному аналізі характерів і соціальних ролей [5].

Американські міста часів Великої депресії породили цілком інший стиль і культурне кодування, помітне у творах Дашила Хеммета та Реймонда Чандлера. Тут злочинність переходить у площину системної корупції, а приватний детектив діє у світі, де межа між законом і беззаконням розмивається. У романі Чандлера «Глибокий сон» або Хемметівському «Мальтійському соколі» формується код нуару: урбаністичний песимізм, жорсткий діалог, антигерой, який виживає у ворожому місті.

Соціальний і культурний контекст є одним із ключових чинників формування наративу англомовного детективу, адже саме він визначає тип середовища, у якому розгортається сюжет, а також моделі поведінки персонажів. У вікторіанську епоху це середовище майже завжди ототожнюється з Лондоном – містом туману, хаотичної урбанізації та різких соціальних контрастів. У творах Артура Конана Дойля атмосфера столиці стає не просто фоном, а структурним елементом розслідування. Наприклад, у

«Собаці Баскервілів» мотив туману, сирості та ізольованого простору Дартмурського плато вибудовує відчуття загрози й невизначеності, тоді як у «Пістрявій стрічці» важливу роль відіграє архітектура старовинного англійського маєтку Стоук-Моран із його таємними проходами та екзотичними звіринцями – це типовий локус вікторіанської доби, де співіснують раціональна наука і колоніальні страхи [2]. У міських історіях, як-от у «Скандалі в Богемії», Дойль активно використовує локуси лондонських вулиць, кварталів та соціальних низів – від Бейкер-стріт до нетрів Іст-Енду, – показуючи, як урбаністичний простір впливає на логіку злочину й способи його розкриття.

Міжвоєнна Англія, у якій формується детектив «золотого віку», створює зовсім іншу культурну модель, що особливо виразна в романах Агати Крісті. Соціокультурний код тут вибудовується навколо замкненого простору, ретельно окреслених соціальних ролей і класової ієрархії. У «Вбивстві у будинку пастора» локус провінційного села Сент-Мері-Мід стає мікромоделлю англійського суспільства: кожна сім'я, кожен пліт чи тотальна обізнаність сусідів із «чужими справами» утворює соціальний механізм, що допомагає міс Марпл інтерпретувати поведінкові патерни нічим не гірше за поліцейських [5; 8]. У «Вбивстві у „Східному експресі“» замкнений простір вагона-люкс перетворюється на своєрідну сцену, де пасажери з різних класів і національностей уособлюють складність міжвоєнної Європи. Цей локус не випадковий: саме він формує логіку злочину та його колективну етичну інтерпретацію. А у «Смерті на Нілі» локус корабля, що рухається вздовж стародавньої річки, створює контраст між спокоєм розкоші та вибухом людських пристрастей; тут Крісті поєднує спадщину колоніальних образів із психологічною багатошаровістю персонажів [6].

У Сполучених Штатах цей контекст змінюється разюче: американський детектив 1930–1950-х років – це світ, породжений економічною депресією, корупцією та урбанізацією. У творах Реймонда Чандлера локуси Лос-Анджелеса створюють особливий нуаровий код: нічні вулиці, бари, дешеві готелі, особняки нових багатіїв і задимлені офіси приватних детективів. У

«Глибокому сні» приватний детектив Марлоу рухається між віллами Голлівудських пагорбів, книжковими крамницями підпільного типу та темними завулками, де відбуваються незаконні оборудки. Ці локуси не лише топографічно точні – вони сигналізують про соціальну розщепленість міста, де корупція пронизує всі рівні суспільства [7]. Дашил Геммет у «Мальтійському соколі» вибудовує іншу урбаністичну модель – Сан-Франциско з його гаванями, дешевими апартаментами й офісами детективних агентств, які існують на межі між бізнесом і криміналом [1]. Саме ці локуси творять нуарний соціокультурний код – простір небезпеки, моральної інверсії та самотності героя.

Таким чином, локуси різних епох – від туманного вікторіанського Лондона до блискучих і водночас небезпечних просторів сучасних мегаполісів – формують соціокультурні коди, що визначають спосіб мислення детектива, логіку злочину та емоційну тональність наративу. Саме конкретні реальні простори, вплетені у тканину тексту, роблять кожного детектива впізнаваним представником своєї епохи і дозволяють читачеві «читати» історичну реальність крізь художній сюжет.

Джерела та література

1. Alexander M. Politics and Society in Dashiell Hammett's *The Maltese Falcon*. *Journal of American Studies*. 2020. Vol. 54, No. 3, pp. 527–544.
2. Černý L. An Analysis of the Social Reality in Conan Doyle's Detective Stories. Bachelor Thesis. Masaryk University, 2012. URL: https://is.muni.cz/th/gfo6l/An_Analysis_of_the_Social_Reality_in_Conan_Doyle's_Detective_Stories.pdf (дата звернення: 04.11.2025).
3. Hendrickson K. Uncertain Existences: Crime and Identity in Tana French's Fiction. *CrimeReads*. 2021. URL: <https://crimereads.com/tana-french-uncertain-existences/> (дата звернення: 20.11.2025).
4. Jordison S. Why the Inspector Rebus novels will endure. *The Guardian*. 2015. URL: <https://www.theguardian.com/books/booksblog/2015/feb/24/why-the-inspector-rebus-novels-will-endure> (дата звернення: 03.11.2025).
5. Nicol D. 'Bad Business': Capitalism and Criminality in Agatha Christie's Novels. *Entertainment and Sports Law Journal*. 2019. Vol. 17. URL: <https://www.eslj.org.uk/article/id/986/> (дата звернення: 18.11.2025).
6. Sarnelli D. A. From Maps to Stories: Dangerous Spaces in Agatha Christie. *Humanities*. 2019. Vol. 8, No. 1. URL: <https://www.mdpi.com/2076-0787/8/1/32> (дата звернення: 15.11.2025).
7. Shafner M. (ed.). *Film Noir and Los Angeles: Urban History and the Dark Imaginary*. Los Angeles: UCLA Press, 2018.

8. Блінова О. Л. Засоби створення жанрової своєрідності детективних творів (Артур Конан Дойль). *Наукові записки Запорізького національного університету*. 2024. URL: <https://dspace.znu.edu.ua/jspui/handle/12345/6760> (дата звернення: 01.12.2025).

9. Полупан О. Є., Бушев А. М., Гайда О. М. Детективна література: колективна монографія. Київ: Видавництво КНУ, 2021. 210 с.

СПЕЦИФІКА ДІАЛОГУ НАЦІОНАЛЬНИХ КУЛЬТУР В ІМПЕРСЬКОМУ ПРОСТОРИ: УКРАЇНСЬКИЙ ДОСВІД

Димовська Анна,
методист, викладач філологічних дисциплін
Комунального закладу «Балтський педагогічний фаховий коледж»,
кандидат філологічних наук

«Центральна Європа палко бажала бути сконденсованим варіантом самої Європи в усьому своєму культурному розмаїтті – мала суперєвропейська Європа, зменшена модель Європи, що була б складена з держав, створених за одним правилом: найбільша різноманітність у межах найменшого простору. Як могла Центральна Європа не бути заляканою, зіткнувшись з Росією, заснованою за протилежним принципом: найменша різноманітність у межах найбільшого простору?» [4] – писав був М. Кундера в знаковому есеї «Трагедія Центральної Європи». У наведеній цитаті блискуче відображено не лише суть протиставлення Європи та росії, але й специфіку міжкультурних взаємин в імперському просторі: оскільки імперії традиційно визначають як державні утворення, до складу яких входили «інкорпоровані ними колишні самостійні держави та бездержавні території» [3], це призводило до формування своєрідної моделі контактів між культурами, зокрема літературами інкорпорованих етносів. Якщо між сусідніми культурами європейських націй відбувався обмін, який мав наслідком їхнє взаємопроникнення та взаємозбагачення, то для імперії – до прикладу, російської – характерною була тотальна уніфікація культурного простору, спрямування зусиль на творення єдиної (у т.ч., єдино правильної / легітимної) імперської культури, яка не має національного коріння (навіть якщо звеличує титульну імперську націю), оскільки є наскрізь бюрократизованою, виконує номенклатурні завдання, обслуговує ідеологічне замовлення імперської еліти. Характерно, що так було і в російській імперії, і в подальшому – в СРСР, який небезпідставно вважають переформатованою імперією –

правонаступницею держави Романових. Є. Кузнєцова зазначає: «Більшовики (а до них, на нашу думку, і царські чиновники – *Анна Димовська*) мріяли про унітарну <...> державу з єдиною панівною мовою <...> не розуміли <...> десятки колонізованих народів, включно з тими, які нині входять до складу росії» [2, с. 12]. І якби лише не розуміли – як відомо, великодержавний російський шовінізм продовжив себе і в радянських росіянах, котрі зневажали національні культури народів та етносів, що ділили (переважно проти волі) з ними одну державу. Це тим паче смішно з огляду на те, що росіяни колонізували нації, «культурно вищі за метрополію» [1, с. 11] і значно більш давні історично – українців, поляків на Заході, узбеків, дагестанців, грузинів на Сході та Причорномор'ї. Відколи рф анексувала Автономну Республіку Крим, російські історики офіційно присвоїли Херсонесу статус найстарішого міста росії – цей «почесний» титул носив раніше Дербент, і неприховану іронію викликає той факт, що жодне з цих міст не було засновано росіянами.

Уніфікація культури у російській імперії і в подальшому в СРСР мала на меті руйнування національних ідентичностей підкорених народів, що, у свою чергу, ставило за мету унеможливити їхній культурний опір і політичну волю до незалежності в майбутньому. Якщо переконати підпорядкованих у тому, що в них немає власної мови, літератури, національної історії, то й шансів дорівнятися до сусідів, наділених переліченою атрибутикою, у них практично не залишається. Разом з тим, замість материнської мови і культурної спадщини, поневоленим народам слід було запропонувати сурогатні замітники – ними й стала імперська культура, творена «трубадурами імперії» – придворними поетами титульної нації та запроданцями з числа інкорпорованих народів. Так постала ота «найменша різноманітність у межах найбільшого простору», влучно спостережена М. Кундерою.

Некоректно було б говорити про цілковиту відсутність діалогу між титульною – російською – культурою і культурами народів, що населяли імперію. Контакти були неунікненними і накладали свій відбиток. Одначе, власне діалог неодмінно відбувався з позиції «старшого брата»: російська література, яка, за словами Белінського і Достоевського, «вийшла з гоголівської шинелі», тим не менш, позиціонувала себе як найбільш розвинену й естетично вартісну на тлі інших національних літератур. Звідси постійні закиди на адресу

українських авторів про необхідність писати російською мовою – для імперії, авжеж, не для власного народу! – а в подальшому твердження про те, що української мови взагалі не існує, мовляв, то лише «говірка» великорусского языка.

Діалог культур на території імперії мав спотворений вигляд повчання меншим старшого. Російська культура за підтримки імперської влади всіляко гальмувала розвиток національних культур всередині імперії, привласнювала історію й культурні здобутки підпорядкованих народів, не помічаючи, що це шкодить національній ідентичності самих росіян, які досі не можуть пояснити свою інакшість порівняно з іншими народами сучасної рф нічим іншим, окрім «загадочной русской души». Про це пише С. Оксанен: «...росіяни є народом, який має державу, але не державою, що виникла довкола національного почуття <...>. Тому національна ідентичність росіян іще за радянських часів була слабшою, ніж у мешканців інших народних республік Радянського Союзу» [5, с. 99].

Виходячи зі сказаного вище, стверджуємо, що імперський простір (на прикладі російської імперії) не є сприятливим середовищем для діалогу національних культур з огляду на відсутність рівності між комунікантами. Утім, після розпаду імперії культури звільнених народів зазвичай переходять у наступну фазу розвитку, яка може бути позначена (як у випадку з українською культурою) палким бажанням надолужити втрачене. Натомість, культура титульної імперської нації застигає в ностальгійному самозамилюванні та захопленні образом минулого, якого насправді ніколи не існувало в дійсності (на кшталт того, як росіяни ностальгують нині за Радянським Союзом – таким, яким він ніколи не був).

Джерела і література

1. Агеева В. За лаштунками імперії. Есеї про українсько-російські культурні відносини. К.: Віхола, 2021. 360 с.
2. Кузнєцова Є. Мова-меч. Як говорила радянська імперія. Глибока: «Твоя підпільна гуманітарка», 2023. 376 с.
3. Кульчицький С.В. Імперія. *Енциклопедія Сучасної України* [Електронний ресурс] / редкол. : І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. Київ: Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2011. URL: <https://esu.com.ua/article-13272> (Дата звернення: 04.11.2025).

4. Кундера М. Трагедія Центральної Європи. URL: <https://www.ukrlib.com.ua/world/printit.php?tid=3451> (Дата звернення: 04.11.2025).
5. Оксанен С. В одну річку двічі. Мізогінія як зброя Росії: Есей / Переклад з фінської Ірини Малевич. Київ, Видавничий дім «Комора», 2024. 264 с.

VERBAL CHALLENGES OF INTERCULTURAL COMMUNICATION

Ishchenko Tetyana,
senior lecturer at the Language Training Department
Dnipro State University of Internal Affairs

Intercultural communication generally refers to the process of exchanging information and ideas among individuals from diverse cultural backgrounds. In modern world where frontiers nearly disappeared, it plays an essential role in fostering mutual understanding and cooperation across nations. Nevertheless, communication between Eastern and Western societies often presents notable challenges, largely stemming from contrasting worldviews, communication patterns, and social conventions.

It is vitally important to examine the major difficulties that emerge in intercultural communication between Eastern and Western cultures, focusing on variations in communication style, contextual awareness and cultural values. Among these, differences in communication style represent one of the most significant obstacles.

Western cultures as particularly those shaped by Anglo-Saxon traditions tend to employ a direct style of communication. This approach values clarity, precision, and openness, encouraging individuals to express their thoughts and opinions explicitly [1]. By contrast, many Eastern cultures, including Japan and China, often favour a more indirect mode of expression. Communication in these societies places greater emphasis on subtlety, situational context, and non-verbal cues, allowing meaning to be inferred rather than overtly articulated.

Beyond differences in communication style, verbal expression itself often becomes a source of misunderstanding between Eastern and Western cultures. One particularly intriguing aspect of this linguistic divergence lies in the use of zoosemes

- metaphorical expressions derived from animal imagery to describe human traits and behaviours. Such figurative language reflects deeply ingrained cultural perceptions and values, and its interpretation can vary widely across cultural contexts.

In Western languages, zoosemes are frequently employed to convey direct evaluations of personality or behaviour. For instance, calling someone a “lion” typically implies bravery or leadership, while referring to a person as a “fox” may suggest cleverness or cunning. These metaphors, though colourful, are often transparent to native speakers and carry relatively consistent connotations.

In contrast, many Eastern languages make use of animal-based metaphors that are heavily shaped by local traditions, mythology, and social hierarchies. In Chinese culture, for example, being compared to an “ox” signifies diligence and reliability, whereas in English, the same comparison might evoke clumsiness or stubbornness. Similarly, a “dog” in Western culture can represent loyalty and affection, while in several Asian contexts it may bear negative associations linked to impurity or low status.

These divergent meanings create verbal challenges in intercultural communication, as expressions that are complimentary in one culture may be considered insulting or inappropriate in another. Such misunderstandings underscore the importance of cultural literacy and contextual awareness when interpreting figurative language. Recognising the cultural underpinnings of zoosemes not only prevents miscommunication but also deepens one’s appreciation of the symbolic richness embedded in language.

Ultimately, the use of zoosemes illustrates how language embodies cultural identity. It reveals that effective intercultural communication requires more than linguistic proficiency. It demands sensitivity to the subtle ways in which words, symbols, and metaphors reflect the collective worldview of a culture.

Intercultural communication between Eastern and Western societies represents both an opportunity and a challenge in globalised environment of today. While mutual understanding can foster collaboration and cultural enrichment, the differences in communication styles, contextual expectations, and verbal expression often lead to misinterpretation. Directness and explicitness, commonly valued in

Western contexts, may clash with the subtle, context-dependent communication preferred in many Eastern cultures. Similarly, linguistic elements such as zoosemes reveal how deeply language is intertwined with cultural perception and social values.

The examples discussed demonstrate that even seemingly simple expressions can carry profoundly different meanings across cultures. What is meant as praise in one language may be taken as criticism in another, underscoring the necessity of cultural awareness when engaging in cross-cultural dialogue. Developing intercultural competence, therefore, involves more than mastering vocabulary or grammar. It requires an understanding of how culture shapes the use and interpretation of language.

To enhance effective intercultural communication, individuals should cultivate openness, empathy, and an appreciation of cultural diversity. Encouraging intercultural education, fostering reflective dialogue, and promoting awareness of figurative language such as zoosemes can bridge communicative gaps and reduce the risk of misunderstanding. Ultimately, successful interaction between East and West depends not only on the exchange of words but also on the willingness to understand the values and worldviews that those words represent.

Sources and Literature

1. What is intercultural communication? URL: <https://ehlion.com/magazine/intercultural-communication/>

НЕГАТИВНІСТЬ ЯК ЕСТЕТИЧНИЙ ПРИНЦИП У РОМАНІ ФРЕДЕΡΙКА БЕГБЕДЕРА «CONFESSIONS D'UN HÉTÉROSEXUEL LÉGÈREMENT DÉPASSÉ»

Коккіна Ліліта,
доцент кафедри французької філології
Одеського національного університету імені І. І. Мечникова,
кандидат філологічних наук, доцент

Проблематика негативності в сучасній французькій прозі постає однією з ключових у контексті постмодерного світосприйняття. Поняття негативності може означати різні явища: граматичне заперечення, семантичну або лексичну відмову, естетичну стратегію, де негатив позиціонується як стиль, і політичну

«негативну» дію (шкода, руйнування) у суспільних практиках. Заперечення, іронія, сумнів і відчуження стають не лише темами, а й методами художнього письма. У цьому контексті роман «Confessions d'un hétérosexuel légèrement dépassé» (2023 р.) скандального французького письменника Фредеріка Бегбедера привертає увагу як текст, у якому негативність перетворюється на структурний принцип побудови наративу. Відомий своїми контрверсійними поглядами, вчинками і творами, автор вкотре створює провокацію, доволі зухвало підводячи певні моральні підсумки. Метою нашого дослідження є аналіз проявів негативності на різних рівнях тексту, семантичному, граматичному, іронічному, соціальному, філософському та символічному, з виявленням їх ролі у формуванні світогляду героя й стилістичного обличчя твору.

Численні доробки присвячено аналізу відображення цього соціального явища в сучасній літературі [3; 5; 6]. У романі «Confessions d'un hétérosexuel légèrement dépassé» Ф. Бегбедер розгортає феномен негативності як універсальний механізм осмислення власного «я» у кризовому суспільстві постіронічної доби, що відповідає сучасним концепціям негативності в літературі та культурі [4; 7; 8; 9].

М. Бушуша в статті «La représentation de la violence dans le roman français de la dernière décennie : cas de P. Djian, V. Despentès, F. Beigbeder» розглядає, як у романах останнього десятиліття відображається насильство, і стає засобом діагностики «втоми та кризи цивілізації», а також розглядає лінгвістичні й сюжетні техніки, які роблять насильство «видимим» [2].

Дотичною нашого дослідження є робота про естетику та позицію Ф. Бегбедера в літературному полі: його «цинічну» енумацію, постурні стратегії, риторичні прийоми, тема нарцисизму й гедонізму, місце в медіа та поп-культурі, тощо, зокрема детальний наративний і етичний аналіз текстів Ф. Бегбедера як прикладу «літератури насильства та шоку» або «провокативної» прози [10].

Назва роману вже несе негативність: *légèrement dépassé*, як визнання, що герой-оповідач відчуває, що він не в ногу з часом, що світ змінився, а він ніби

залишився позаду. Наприклад: Longtemps j'ai cru que la vie était une fête ; passé la cinquantaine, la vie est un interminable lendemain de cuite. J'ai longtemps voulu être transgressif sans savoir que j'étais conformiste. Aujourd'hui, je me sens mieux dans un monastère augustinien qu'au bordel...

На нашу думку, в цих реченнях є свідомий елемент заперечення: віра, що життя – свято, вже не відповідає реальності; бажання бути «трангресивним» тепер сприймається як конформізм.

На семантичному рівні негативність проявляється у виразах типу *je n'ai pas su que j'étais conformiste* [1, p. 47] Цей тип внутрішнього заперечення трансформує граматичну конструкцію на засіб саморефлексії. Емоційна негативність закріплена в лексиці втрати, втоми та сорому (*vieux, vide, honte, dépassé, effrayant*). В реченні *Passé la cinquantaine, la vie est un interminable lendemain de cuite* [1, p. 52] час постає як простір після надміру, у якому минуле важить більше за майбутнє. Іронічна негативність у романі подвійна. Ф. Бегбедер висміює самого себе як представника покоління, що все бачило і все втратило. Його твердження *Je suis un rebelle recyclé, un provocateur domestiqué* [1, p. 61] водночас є і зізнанням, і самозапереченням. Соціальна негативність проявляється у критиці доби *cancel culture*: *Je vis dans une époque qui veut canceller tout ce qui représente le vieux mâle blanc privilégié* [1, p. 73] Заперечення тут набуває колективного виміру, відображаючи культурне виключення героя з соціуму, на його думку. Філософська негативність підкреслює сумнів у власному «я», наприклад: *Je ne suis plus sûr d'être quelqu'un* [1, p. 85], де негативність стає способом осмислення меж індивідуальності. Символічна негативність виражена через численні антитези: *monastère/bordel, ange/animal, amour/désenchantement*, які є проекцією на моральну нестабільність сучасності. Так, *Je ris pour ne pas hurler* [1, p. 97] є прикладом так званої «негативної негачії», що перетворює біль на гумор, як спосіб виживання. В процесі аналізу було зазначено і форму «позитивної негативності» у вислові *Ne pas être heureux, c'est encore une façon d'exister* [1, p. 120], де заперечення утверджує буття.

Сам ритм роману з численними заперечними структурами (je ne sais plus, je ne veux pas comprendre, je ne crois plus à rien) [1, pp. 102–103] вже створює ефект фрагментарності свідомості, де, достатньо природньо, негативність стає когерентним лейтмотивом.

Отже, негативність у романі Ф. Бегбедера функціонує як структурний принцип письма, що поєднує граматичну форму, іронічну установку та філософську інтенцію. Вона організовує текстуальну тканину та відкриває простір саморефлексії, де заперечення стає способом осмислення сучасного досвіду. Це – інструмент самопізнання, дозволяє перетворити кризу ідентичності на естетичний досвід.

Джерела та література

1. Beigbeder F. *Confessions d'un hétérosexuel légèrement dépassé*. Paris : Éditions Eyrolles, 2023. 192 p.
2. Bouchoucha M. «La représentation de la violence dans le roman français de la dernière décennie : cas de P. Djian, V. Despentes, F. Beigbeder». *Multilinguales*. 2018. Vol. 9. DOI: 10.4000/multilinguales.1036. Режим доступу : <https://journals.openedition.org/multilinguales/1036> (дата звернення: 21.10.2025).
3. Diachronie de la négation phrastique en français : apports d'une approche sociohistorique [Електронний ресурс]. *Canadian Journal of Linguistics*. Revue canadienne de linguistique. Cambridge University Press, 2020. Режим доступу : <https://www.cambridge.org/core/journals/canadian-journal-of-linguistics> (дата звернення: 21.10.2025).
4. Enquête sur la négativité : Cerisy 2019 [Електронний ресурс]. *Colloques de Cerisy*. 2019. Режим доступу : <https://cerisy-colloques.fr/enquete2019> (дата звернення: 21.10.2025).
5. Frédéric Beigbeder : entre ironie et confession [Електронний ресурс]. *La Presse*. 2023. Режим доступу : <https://www.lapresse.ca> (дата звернення: 21.10.2025).
6. Frédéric Beigbeder ou l'art d'être dépassé [Електронний ресурс]. *Ici Beyrouth*. 2023. Режим доступу : <https://icibeyrouth.com> (дата звернення: 21.10.2025).
7. L'œuvre négative du néocolonialisme français et européen en Afrique [Електронний ресурс]. *CADTM*. 2023. Режим доступу : <https://www.cadtm.org> (дата звернення: 21.10.2025).
8. La négation à l'œuvre dans les textes [Електронний ресурс]. *Classiques Garnier*. 2019. Режим доступу : <https://classiques-garnier.com/la-negation-a-l-oeuvre-dans-les-textes.html> (дата звернення: 21.10.2025).
9. Marmysz J., Huskinson L. *Negativity and Literature*. Newcastle upon Tyne: Cambridge Scholars Publishing, 2012. 256 p.
10. St-Amour D. *Genèse d'un paradoxe : la posture de Frédéric Beigbeder*

dans sa première trilogie romanesque : *Mémoires d'un jeune homme dérangé* (1990), *Vacances dans le coma* (1994) et *L'amour dure trois ans* (1997) : mémoire de maîtrise –Trois-Rivières : Université du Québec à Trois-Rivières, 2015. 139 p. [Електронний ресурс] : <https://depot-e.uqtr.ca/id/eprint/7796/1/031167680.pdf> (дата звернення: 21.10.2025).

СТРАТЕГІЇ ВЕРБАЛЬНОГО ВИРАЖЕННЯ ЕМОЦІЙ У СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

Каліш Артем,
здобувач 2 курсу другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальності Філологія (спеціалізація Германські мови та літератури (переклад
включно), перша – англійська)
Полтавського державного аграрного університету;
Науковий керівник – Люлька Вікторія,
доцент кафедри германської і української філології
Полтавського державного аграрного університету,
кандидат фіолологічних наук, доцент

Емоції є невіддільною складовою частиною людської комунікації, визначаючи тональність висловлення та впливаючи на інтерпретацію змісту висловлювань. У сучасній англійській мові вербальні засоби передавання емоцій формують складну систему лінгвістичних і прагматичних механізмів, які забезпечують точність і варіативність емоційного впливу в комунікативному акті [2]. Стратегії вербальної репрезентації емоцій охоплюють вибір лексичних, граматичних, стилістичних та дискурсивних засобів, спрямованих на кодування та регулювання емоційного стану мовця.

Одним із базових способів вербалізації емоцій є використання емоційно маркованої лексики. В англійській мові до цієї групи належать:

- емотивні прикметники (*happy, furious, anxious*), що передають емоційну оцінку;
- дієслова емоційного стану (*to adore, to despise, to fear*), які фіксують внутрішній переживальний процес;
- іменники емоцій (*joy, frustration, disgust*), що називають афективний стан як предмет;
- інтенсиви та маркери підсилення (*absolutely, utterly, deeply*), які

модифікують силу емоції.

Значне розширення емоційного словника спостерігається завдяки розвитку розмовного дискурсу, масової культури й соціальних мереж [1]. У молодіжному мовленні активно функціонують неформальні одиниці на кшталт *awesome*, *devastated*, *hyped*, *overwhelmed*, що демонструють підвищену експресивність та лаконічність.

Граматична структура висловлення відіграє важливу роль у формуванні емоційного забарвлення повідомлення, оскільки вона здатна як підсилювати, так і пом'якшувати емоційний ефект. До найбільш уживаних граматичних стратегій належать емпатичні конструкції на кшталт *I do care* або *It is you who hurt me*, що дозволяють акцентувати значення й підкреслити інтенсивність переживання. Емоційна напруга також передається через еліпсис і парцеляцію, наприклад *So unfair. Really hurts.*, які створюють ефект спонтанності, фрагментарності та посиленої експресії. Модальні дієслова (*might*, *must*, *can't*) часто виконують функцію індикаторів невпевненості, здивування чи здогадки, фіксуючи внутрішній психологічний стан мовця. Важливу роль у передаванні емоцій відіграють і часові форми дієслова, зокрема Present Continuous і Present Perfect у функції експресивного актуалізатора, як у висловленнях *I am feeling terrible* або *I have never been so embarrassed*, де граматичний час відображає актуальність, інтенсивність і тривалість емоційного переживання. Отже, граматичні засоби не лише структурують висловлення, а й слугують потужним механізмом емоційного впливу на адресата [3].

Граматичні засоби корелюють із прагматичною метою висловлення, відображаючи не лише зміст емоції, але й рівень її контролю мовцем.

Стилістична експресія посідає важливе місце у вербальному вираженні емоцій, оскільки забезпечує не лише передавання почуттів, а й створення образності та впливу на адресата [2]. Серед найбільш дієвих прийомів виділяється метафоризація, що посилює емоційність через образні зіставлення, як, наприклад, *my heart is pounding out of my chest* або *a storm of anger*.

Гіпербола, представлена висловленнями на кшталт *I've told you a million times*, дозволяє передати надмірність емоційного переживання та його інтенсивність. Не менш важливими є іронія та сарказм, що проявляються у висловленнях на зразок *Oh great, another meeting...* і виконують функцію соціально-критичної емоційної реакції, часто приховуючи незадоволення або роздратування під маскою удаваної позитивності. Додатковий експресивний ефект створюють звуко-символізм і ритмічність фрази, характерні для розмовної та медійної комунікації, як у випадках *boom, ugh, wow*, що передають емоцію безпосередньо через звучання та темп висловлення. У сукупності ці стилістичні прийоми формують потужний інструментарій емоційного впливу, забезпечуючи глибину, достовірність і яскравість комунікативного повідомлення.

Стилістичні стратегії мають високий прагматичний потенціал, оскільки дозволяють не просто констатувати емоцію, а створювати додаткову культурно-соціальну смислову наповненість.

Емоції в сучасній англійській мові реалізуються не лише через окремі мовні одиниці, а й у способі організації висловлення та діалогу, що робить дискурсивний рівень одним із ключових у формуванні емоційного впливу. Важливу роль у цьому процесі відіграють дискурс-маркери, такі як *you know, honestly, to be fair, surprisingly*, які функціонують як сигнали емоційної інтенції мовця та задають тональність подальшого повідомлення. Значним механізмом емоційної взаємодії є також акт поділу переживань через само-розкриття, наприклад *Let me be honest, I'm scared of failing*, що створює ефект довіри та поглиблює міжособистісний зв'язок між комунікантами. Не менш важливими є стратегії ввічливості та *Face-work*, які дозволяють приховувати або пом'якшувати негативні емоції — зокрема у висловленнях на кшталт *I might be mistaken, but I feel...*, де емоційне повідомлення подається у пом'якшеній, соціально прийнятній формі. Додатковий емоційний ефект породжує зміна тональності через код-перемикання, наприклад поєднання літературної та

розмовної манери для підсилення експресивності або для виокремлення емоційного піку висловлення [1]. Отже, дискурсивні механізми забезпечують гнучке регулювання емоційного впливу, дозволяючи мовцеві варіювати ступінь відкритості, інтенсивності та соціальної прийнятності емоцій у комунікативній взаємодії.

Стратегії вербального вираження емоцій у сучасній англійській мові формують багаторівневу систему, що поєднує лексичні, граматичні, стилістичні та прагматичні механізми. Вибір стратегії визначається низкою чинників: комунікативною метою, ситуацією мовлення, соціальними ролями адресанта й адресата, а також контекстом культури та дискурсу. Еволюція мовних засобів супроводжується зростанням експресивності, появою нових емоційно маркованих одиниць, активною взаємодією стандартних і розмовних форм та підсиленням ролі медіа-комунікації. Таким чином, вербальна репрезентація емоцій є динамічним і культурно обумовленим явищем, що відображає зміни у соціальній поведінці, міжособистісній взаємодії та сучасних мовних практиках.

Джерела та література

1. Городецька О. Дискурсивні маркери у вираженні емоцій англійської мови. *Лінгвістичні студії*. 2020. №41. С. 58–65.
2. Коваль В. Стилiстичнi засоби експресивностi в англiйськiй мовi сучасних медiа. *Фiлологiчний часопис*. 2019. №7. С. 112–119.
3. Dewaele J.-M. *Understanding Emotions in Multilingual Contexts*. London : Bloomsbury Academic, 2022. 236 p.

IRONY AS A MARKER OF AUTHORIAL STYLE IN MODERN ENGLISH PROSE

Клепач Олександра,
здобувач 2 курсу другого (магістерського)
рівня вищої освіти спеціальності Філологія (Германські мови та
літератури (переклад включно), перша – англійська
Полтавського державного аграрного університету;
Люлька Вікторія,
доцент кафедри германської і української філології
Полтавського державного аграрного університету,
кандидат філологічних наук, доцент

In contemporary English prose, irony serves not merely as a rhetorical device

but as a crucial marker of an author's individual style and worldview. It functions as a means of expressing complex attitudes toward characters, events, and social realities, allowing writers to convey implicit meanings and multifaceted evaluations. Through irony, authors achieve a unique balance between emotional distance and engagement, enabling readers to interpret hidden layers of meaning and critically perceive the narrated reality.

Modern literary discourse demonstrates that irony has evolved from a purely humorous or satirical technique into a subtle tool of psychological and philosophical reflection. Writers such as Ian McEwan, Julian Barnes, and Zadie Smith employ irony to highlight contradictions of the postmodern world, reveal moral ambivalence, and challenge conventional narrative structures. The use of irony often defines the tone, narrative perspective, and communicative strategy of a text, shaping the distinctive stylistic identity of its author.

Modern literary discourse demonstrates that irony has evolved from a purely humorous or satirical technique into a subtle tool of psychological and philosophical reflection. Classical scholars such as Linda Hutcheon [5], and Wayne C. Booth [1] emphasized the dual nature of irony as both a linguistic and interpretative phenomenon, highlighting its role in shaping authorial intention and reader response. Contemporary researchers, including Claire Colebrook [2], Douglas C. Davies [4], Jonathan Culpeper [3], and Veronika Koller [6], examine irony as a cognitive and stylistic device in modern fiction, focusing on its role in identity construction, postmodern narrative strategies, and intercultural communication.

Therefore, the study of irony as a marker of authorial style contributes to a deeper understanding of how linguistic and stylistic choices reflect the writer's conceptual and aesthetic intentions. It also offers insight into broader cultural and communicative processes that shape modern English prose.

Irony in modern English prose performs multiple stylistic and communicative functions. It serves as a means of indirect evaluation, emotional distancing, and the creation of dialogic interaction between author and reader. From a linguistic perspective, irony relies on the incongruity between the literal and the intended meaning, thus engaging the reader in the process of interpretation. As Sperber and

Wilson's relevance theory suggests, irony activates inferential comprehension, inviting readers to detect implicit attitudes behind explicit statements.

In postmodern and contemporary fiction, irony often transcends its traditional humorous dimension. It becomes a narrative strategy that reflects ambiguity, skepticism, and the fragmentation of modern identity. For example, Julian Barnes in *A History of the World in 10½ Chapters* employs irony to question the reliability of historical truth and narrative authority. Similarly, Zadie Smith's *White Teeth* integrates irony into character portrayal and social commentary, exposing the contradictions of multicultural society. In these texts, irony is not merely a decorative element but a central mechanism that shapes the author's stylistic signature.

Furthermore, irony interacts with other stylistic devices such as parody, understatement, and metafiction, creating a polyphonic texture of meaning. It allows writers to combine irony with empathy, criticism with self-reflection, thereby expressing complex ethical and philosophical positions. The use of irony as a stylistic marker thus reveals the author's intellectual stance, emotional tone, and communicative strategy – all of which contribute to the individuality of literary style.

Irony, as a distinctive feature of modern English prose, functions as both a stylistic and conceptual instrument that reflects the author's worldview and aesthetic position. It allows writers to express critical distance, intellectual irony, or emotional ambivalence while preserving the multidimensionality of meaning. Through the interplay of literal and implied senses, irony becomes a key mechanism for revealing authorial individuality and establishing a unique communicative connection with the reader.

The analysis of contemporary English fiction demonstrates that irony contributes to the formation of authorial style by integrating linguistic creativity, philosophical reflection, and cultural commentary. It serves not only as an aesthetic device but also as a means of exploring identity, values, and truth in the postmodern context.

Therefore, the study of irony as a marker of authorial style offers valuable

insights into the evolution of modern English prose and enhances our understanding of how stylistic choices encode deeper ideological and emotional dimensions of literary discourse.

Sources and Literature

1. Booth W. C. *A rhetoric of irony*. University of Chicago Press. 1974. 234 p.
2. Colebrook C. *Irony*. Routledge. 2004. 108 p.
3. Culpeper J. *Impoliteness in interaction*. John Benjamins Publishing Company. 2011. 256 p.
4. Davies D. C. *Stylistics and modern English fiction: Language, context, and interpretation*. Palgrave Macmillan. 2016. 198 p.
5. Hutcheon L. *Irony's edge: The theory and politics of irony*. Routledge. 1998. 216 p.
6. Koller V. *Discourses of corporality: Irony, humor and gender in English media*. Bloomsbury Academic. 2020. 240 p.

ІДЕОЛОГІЧНИЙ ВПЛИВ МОВИ ЗАСОБІВ МАСОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ: ЛІНГВОКОГНІТИВНИЙ АСПЕКТ АНАЛІЗУ

Кравченко Вікторія,
завідувач кафедри англійської та німецької філології,
Полтавський національний педагогічний
університет імені В. Г. Короленка,
кандидат філологічних наук, доцент

У сучасному суспільстві засоби масової комунікації відіграють провідну роль у формуванні ціннісних орієнтирів, суспільної свідомості та політичної культури. Вони є не лише каналом передавання інформації, а й активним інструментом впливу на мислення, переконання та поведінку людей. Через мову медіа створюється певна картина світу, у якій відображаються й закріплюються ідеологічні уявлення про соціальну дійсність. Саме тому вивчення механізмів ідеологічного впливу у сфері масової комунікації стає важливим напрямом лінгвістичних і соціокогнітивних досліджень.

Політичний дискурс, що є невід'ємною складовою медійного простору, спрямований на спонукання адресатів до виконання “політично правильних” дій або надання “правильних” оцінок. Його мета полягає в пробудженні у реципієнтів певних намірів, формуванні переконань та стимулюванні до дії.

Ефективність політичного дискурсу визначається тим, наскільки успішно він досягає цієї мети – тобто змінює мислення, емоції та поведінку аудиторії. У цьому процесі мова стає не лише засобом комунікації, а й інструментом влади, здатним програмувати колективне сприйняття подій і явищ.

Сучасні дослідження в галузі мовленнєвого впливу демонструють міждисциплінарний характер цього феномену. Вони охоплюють теорію аргументації, теорію мовленнєвих актів, когнітивну лінгвістику, теорію жанрів, а також критичний дискурс-аналіз, який інтегрує соціальні, когнітивні та лінгвістичні підходи. Одним із центральних понять у цих дослідженнях є *ідеологічний вплив* – складний процес, що поєднує раціональне переконання, емоційний тиск, підсвідоме навіювання (сугестію) та різноманітні вербальні й невербальні засоби комунікації. Ідеологічний вплив можна розглядати як вплив на знання, цінності та наміри адресата, спрямований у потрібному для комунікатора напрямі.

Проблема ідеологічного впливу привертала увагу багатьох учених, серед яких Р. Водак, Дж. Лакофф, М. Джонсон, Н. Фейрклаф і Тю ван Дайк [1; 2; 3; 4; 5; 6; 7]. Їхні праці заклали теоретичне підґрунтя для осмислення того, як мова відтворює соціальні структури, закріплює владні відносини та впливає на формування суспільної свідомості.

Ідеологічний вплив, за спостереженнями дослідників, у сучасному світі майже завжди реалізується через засоби масової комунікації. Медіа створюють інформаційне середовище, у якому формуються й відтворюються колективні уявлення про події, явища, політичних акторів і культурні цінності. Важливою є відмінність між ідеологічним впливом у тоталітарних та демократичних суспільствах. У першому випадку цей вплив має відкритий характер – пропагандистські наративи, контроль над інформацією, цензура. У демократичних державах ідеологічний вплив набуває прихованих, “м’яких” форм, коли медійні повідомлення нібито демонструють плюралізм поглядів, але фактично задають рамки, у межах яких аудиторія сприймає інформацію.

Зростання інтересу до дослідження механізмів комунікативного впливу зумовлене розвитком дискурсивних практик у політичній, рекламній та цифровій сферах. Науковці дедалі частіше звертаються до аналізу конкретних стратегій і тактик, за допомогою яких мова впливає на аудиторію. У політичних дебатах це можуть бути стратегії аргументації, апеляції до авторитету або емоційні апеляції. У рекламних кампаніях вивчаються методи створення емоційного зв'язку з аудиторією, використання символічних образів і слоганів, здатних викликати довіру або захоплення. У медійних текстах аналізуються **лексичні вибори, фрейми, метафори**, які формують певне бачення подій. Нарешті, у соціальних мережах спостерігаємо комбінацію вербальних, візуальних і паралінгвістичних засобів, що посилюють маніпулятивний ефект через повторюваність, емоційність і персоналізацію повідомлень.

Серед учених, які зробили вагомий внесок у вивчення дискурсивних стратегій впливу, Джордж Лакофф [3], який показав, як політичне мислення структурується через метафори; Норман Фейрклаф, що описав механізми легітимації владних дискурсів; Дебора Таннен, котра досліджувала стилістичні й комунікативні особливості мовленнєвої взаємодії; Теун ван Дейк [4; 5], який розкрив соціокогнітивну природу маніпуляції у медіа; та Рут Водак [6; 7], що простежила, як політичні дискурси формують ідеологічні уявлення в суспільстві. Їхні дослідження доводять, що ідеологічний вплив мови полягає не лише в нав'язуванні певних оцінок, а й у створенні символічних структур, які визначають спосіб мислення реципієнтів.

Таким чином, ідеологічний вплив засобів масової комунікації є складним багаторівневим процесом, у якому поєднуються мовні, когнітивні та соціальні чинники. Мова в цьому контексті виступає не лише інструментом передавання інформації, а й механізмом формування колективних уявлень про реальність. Розуміння стратегій і тактик цього впливу, а також застосування методології критичного дискурс-аналізу, дає змогу виявляти приховані механізми маніпуляції, розвивати критичне мислення й інформаційну грамотність суспільства. Усвідомлення цих процесів є запорукою збереження

демократичних цінностей і формування відповідальної культури споживання інформації в сучасному світі.

Джерела та література

1. Fairclough N. Language and Power. London: Routledge, 2001. 274 p.
2. Fairclough N. Critical Discourse Analysis: The Critical Study of Language. London: Routledge, 2013. 608 p.
3. Lakoff G. Moral Politics: How Liberals and Conservatives Think. Chicago: University of Chicago Press, 2002.
4. van Dijk, Teun A. Ideology: A Multidisciplinary Approach. London: SAGE, 1998. 384 p.
5. van Dijk, Teun A. Discourse and Power. Basingstoke and New York: Palgrave Macmillan, 2008. 308 p.
6. Wodak R., de Cillia R., Reisigl M. & Liebhart K., The discursive construction of national identity. 1st ed. Edinburgh: Edinburgh University Press. 224 p.
7. Wodak R. The politics of fear: What right-wing populist discourses mean. SAGE. 2015.

ВЗАЄМОДІЯ КУЛЬТУР ЯК ОСНОВА ЛІНГВІСТИЧНОГО ЗАПОЗИЧЕННЯ

Перцева Вікторія,
доцент кафедри гуманітарних дисциплін та українознавства
Харківського національного університету внутрішніх справ,
кандидат філологічних наук, доцент

Лінгвістичне запозичення – це не банальне перенесення слів з однієї мови в іншу, воно є відбитком складних процесів культурного обміну, впливу та взаємопроникнення цивілізацій. У різні епохи мови світу були дзеркалом історичних контактів народів – економічних, наукових, політичних і культурних. Саме культурна взаємодія стає визначальним фактором, що характеризує напрями та інтенсивність мовних запозичень. Сучасна лінгвістика розглядає запозичення не тільки як лексичний процес, але і як феномен культурної динаміки, що демонструє, яким чином культура-реципієнт адаптує та осмислює елементи іншої культури. Наприклад, поширення англійських слів у світових мовах безпосередньо пов'язане з культурною та економічною домінацією англomовного світу. Англійська стала мовою всесвітньої комунікації, технологій, моди, медіа та бізнесу. Це пояснює, чому такі слова, як *комп'ютер, інтернет, маркетинг, менеджер, тренд, бренд, смартфон*

увійшли до більшості мов без перекладу. Кожне з цих слів несе не лише семантичний зміст, але й культурну конотацію, пов'язану з образом сучасності, інновацій та західного способу життя. Наприклад, слова *стартап*, *дедлайн*, *стрімінг* використовуються в різних мовах як маркери нової професійної та цифрової культури. Кожне запозичене слово є носієм культурної інформації. Воно не просто відтворює чужу форму, а несе з собою певні цінності, уявлення та моделі поведінки.

Отже, запозичення – це не механічний процес, а культурна адаптація. Наприклад, слово *вікенд* означає не тільки «дні відпочинку», а й певний культурний концепт, пов'язаний зі способом життя людини – балансом між роботою та дозвіллям, активним відпочинком, споживанням. Аналогічно, *кава-брейк* або *кежуал* відображають риси корпоративної культури та моди, запозичені разом із термінами. У цьому аспекті лінгвістичне запозичення можна трактувати як форму культурної метафори – мова запозичує не стільки слово, скільки спосіб сприйняття дійсності, зафіксований у цьому слові.

Запозичення в сучасних мовах виконують кілька важливих функцій:

- номінативну – визначають нові реалії, що не мають аналогів у мові-реципієнті (*блог*, *стрім*, *подкаст*);
- престижну – демонструють культурну обізнаність і приналежність до світової культури (*евент*, *тімбілдинг*, *бізнес-ланч*);
- експресивну – посилюють емоційну або стилістичну виразність мовлення (*вау*, *тренд*, *фейк*, *кул*);
- інтеграційну – формують єдиний лінгвокультурний простір, у якому слова англійського походження слугують універсальними кодами міжнародного спілкування.

Зазначені функції свідчать про те, що запозичення тісно пов'язані з соціокультурною динамікою, а не є суто лінгвістичним актом. Сучасні медіа прискорюють культурні та мовні контакти. Інтернет, соціальні мережі, реклама та індустрія розваг формують єдиний комунікаційний простір. Саме через медіа масово поширюються англіцизми, часто без перекладу: *пост*, *лайк*, *хештег*, *ріл*,

контент.

Однак у ХХІ столітті виняткового значення набувають військові та політичні конфлікти, які створюють нові реалії, що вимагають якнайшвидшого мовного осмислення. Світові кризи та війни – зокрема, війна в Україні, ізраїльсько-палестинське протистояння, конфлікти в Близькосхідному регіоні –

стають джерелами не лише політичних новин, а й нових лексичних формул, які швидко поширюються різними мовами. Так, англomовні медіа поповнили лексику такими словами та виразами:

- *санкції, ноу флай зона, блекаут, чекпоінт, евакуація, дрон, фронт лайн* – терміни, що описують реалії сучасної війни;
- *дезінформація, фейкові новини, кібератака, пропаганда* – поняття, пов'язані з інформаційними війнами та цифровими загрозами;
- *гуманітарний коридор, резистентний, рандомний* – вирази, що відображають міжнародно-правовий та гуманітарний контекст конфліктів.

Ці слова швидко проникають в інші мови через новинні портали, соціальні мережі та офіційні заяви, закріплюючись у суспільно-політичному лексиконі та адаптуючись до національного українського контексту.

Таким чином, війни, як не парадоксально, стають каталізатором міжкультурної комунікації: кожна сторона конфлікту прагне донести світу свої ідеї й прагнення через медіа, а значить – через мову. Світові ЗМІ створюють єдиний простір термінів і наративів, де англіцизми виконують роль універсального «перекладача» політичних і соціальних реалій. Крім того, нові запозичення відображають цифровізацію війни: слова *drone, AI surveillance, cyber defense, satellite imagery, open source intelligence (OSINT)* стали символами нової епохи, де інформаційні та військові технології зливаються. Ці терміни не просто фіксують технічні явища, а й формують сучасну картину світу, де військові дії осмислюються через призму глобальної медіакультури.

Таким чином, сучасні конфлікти сприяють не руйнуванню, а активізації культурних обмінів: мова, реагуючи на кризу, стає майданчиком взаємодії

національних і міжнародних культурних кодів. З однієї сторони, запозичення допомагають збагаченню мови, розширенню її семантичних і стилістичних можливостей. З іншої – викликають дискусії про збереження культурної самобутності. Поява значної кількості англіцизмів нерідко сприймається як загроза національній ідентичності. Однак, на нашу думку, мови не втрачають свою унікальність, а навпаки, створюють гібридні форми, що відображають нові культурні реалії. Так, сполучення на кшталт *онлайн-урок*, *фейкова новина*, *брендовий одяг* яскраво демонструють, як елементи англійської культури інтегруються в місцевий контекст, набуваючи нових відтінків значення.

Отже, запозичення – це ефективний інструмент культурного синтезу, його впевнено також можна розглядати як різновид культурного діалогу. Запозичення виникає в наслідок:

- контакту культур, що призводить до обміну матеріальними та духовними цінностями;
- соціальної взаємодії, що передбачає економічні, освітні, медійні та технологічні зв'язки;
- прагматичної адаптації, коли мова намагається досягти функціональної ефективності та виразності.

Запозичення не існують в ізоляції, а, навпаки, відображають обмін ідеями, цінностями та формами спілкування між суспільствами. Через запозичені слова культура отримує новий досвід, адаптуючи його до власних національних традицій. Англіцизми, як найбільш масовий приклад сучасності, демонструють, що мова – це не лише засіб комунікації, але й інструмент культурного обміну, що фіксує глобальні процеси й створює умови для міжкультурних контактів – навіть у періоди криз і конфліктів, коли мова стає ареною боротьби ідей та цінностей. Отже, культурна взаємодія є не просто передумовою, а основою запозичення. Без культурного обміну процес запозичення був би неможливий, адже кожне слово живе в системі культурних смислів, які роблять його необхідним і корисним.

Джерела та література

1. Матузкова О. П. Лінгвокультура як синергія мови, культури та свідомості. *Записки з українського мовознавства* : зб. наук. праць. Одеса : ПолиПринт, 2020. Вип. 27. С. 160–172.
2. Солошенко-Задніпровська Н. К. Міжкультурна комунікація як складник формування іншомовної компетенції. *На перетині культур: сучасні тенденції в міжнародній комунікації*: тези доповідей Міжнародної науково-практичної дистантної конференції. Харків : Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, 2023. С. 131–136.

ПЕРЕКЛАД ЖАРТІВ ТА КУЛЬТУРНИХ ВІДСИЛОК У СУЧАСНИХ АНГЛОМОВНИХ СЕРІАЛАХ

Першін Володимир,
здобувач 2 курсу другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальності Філологія (спеціалізація Германські мови та літератури (переклад
включно), перша – англійська)
Полтавського державного аграрного університету;
Науковий керівник – Люлька Вікторія,
доцент кафедри германської і української філології,
Полтавського державного аграрного університету,
кандидат філологічних наук, доцент

Переклад аудіовізуальних продуктів, зокрема сучасних англомовних серіалів, становить один із найбільш складних напрямів перекладацької діяльності, оскільки вимагає не лише лінгвістичної еквівалентності, а й збереження культурної та прагматичної ідентичності оригіналу [4]. Найбільшою перекладацькою проблематикою в межах цього жанру є передавання гумору та культурних відсилок, що часто ґрунтуються на мовній грі, соціальних стереотипах, міжтекстових зв'язках або реаліях певного культурного простору. Невідповідність цих елементів у культурі реципієнта зумовлює високу ймовірність втрати комічного ефекту або зміщення смислових акцентів.

Жарти як об'єкт перекладу характеризуються багаторівневою структурою та різною природою сміхового ефекту. В англомовних серіалах вони нерідко базуються на каламбурах, фонетичній або морфологічній грі (*pun*), алюзіях, іронії, інверсіях очікування та гумористичній невідповідності. Перекладач у

цьому контексті має враховувати не лише лінгвістичні аспекти, а й жанрові, наративні та характерологічні функції жартів, оскільки комічні елементи здебільшого виконують функцію характеристик персонажів, розвитку сюжету та підтримання темпу діалогів. Тому переклад жартів не може бути механічним – він потребує креативної адаптації з урахуванням комунікативної мети та реакції цільової аудиторії.

Культурні відсилки становлять не менш складний сегмент перекладацької практики. Вони охоплюють згадки про телешоу, кіно, політичні події, національні традиції, історичних діячів, спортивні команди, міські реалії, а також елементи попкультури, що є зрозумілими лише носіям певного культурного коду [2]. У структурах сучасних серіалів культурні алюзії слугують засобом створення автентичності дискурсу, закріплення соціальних ідентичностей персонажів та формування зв'язку з глядачем, який розпізнає знайомі культурні маркери. Неправильне або надмірно буквальне відтворення таких елементів у перекладі може призвести до втрати семантичного та емоційного впливу.

Стратегії перекладу гумору та культурних відсилок умовно поділяють на збереження та адаптацію. До стратегії збереження належать прямий переклад, часткове калькування або транскрипція, які застосовуються тоді, коли вихідні культурні елементи можуть бути розпізнані аудиторією або коли збереження оригінального змісту є важливим для розуміння сюжетної лінії. Стратегія адаптації передбачає модифікацію висловлення для досягнення еквівалентного комічного або алюзивного ефекту: заміну культурної реалії аналогом у культурі реципієнта, переформулювання жарту, використання іншого типу комізму або додаткових пояснювальних елементів [1]. Локалізація є радикальнішим різновидом адаптації, коли перекладач свідомо відходить від оригіналу задля відповідності соціокультурним очікуванням цільової аудиторії.

Важливим фактором є також формат перекладу: дубляж і субтитрування створюють різні умови для передачі гумору. У дубляжі пріоритет надається

синхронізації з артикуляцією персонажів та природності звучання, що інколи потребує повної трансформації жартів [3]. У субтитрах обмеженням є стислий обсяг символів і швидкість читання, що зумовлює лаконічніші рішення й інколи призводить до редукції культурних елементів. Водночас субтитрування може зберігати більш автентичні алюзії, оскільки не потребує повної перебудови фрази заради фонетичної синхронізації.

Успішність перекладу жартів і культурних відсилок у сучасних англomовних серіалах залежить від гнучкого вибору перекладацьких стратегій, глибоких знань соціокультурного контексту та готовності перекладача діяти творчо в межах функціональної еквівалентності. Збереження комічного ефекту та алюзійної насиченості є ключовою умовою адекватності, проте кінцевим критерієм оцінки перекладу залишається реакція цільової аудиторії, адже саме вона визначає, чи виконали жарти й культурні відсилки свої прагматичні функції в новому мовно-культурному просторі.

Джерела та література

1. Баранцев К. *Аудіовізуальний переклад як форма міжкультурної комунікації*. Київ : ВЦ «Академія». 2021. 213 с.
2. Дяченко С. Стратегії передачі гумору в українському дубляжі англomовних фільмів. *Вісник Київського національного лінгвістичного університету*. 2020. №23. С. 115–123.
3. Рибак К. Проблема збереження комічного ефекту у субтитруванні англomовних ситкомів. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2022. № 47. С. 210–216.
4. Vandaele J. Humor and translation reconsidered: Theory and practice in screen media. *Target*, 2020. №32. P. 9–34.

МЕЖІ РЕАЛЬНОСТІ: ПОСТМОДЕРНІСТСЬКИЙ РОМАН ЯК СИМУЛЯЦІЯ ДІЙСНОСТІ

Порубай Наталія,
здобувач 2 курсу другого (магістерського)
рівня вищої освіти спеціальності Філологія (спеціалізація Германські
мови та літератури (переклад включно),
перша – англійська)
Полтавського державного аграрного університету;
Дедушно Алла,
доцент кафедри германської і української філології

У другій половині XX століття література пережила радикальну видозміну, пов'язану з переосмисленням понять істини, реальності та ідентичності. Постмодернізм як світоглядна й естетична парадигма ставить під сумнів усталене уявлення про світ як цілісну й об'єктивну структуру. Однією з основних рис постмодерністського мислення є симуляція – створення текстуальної реальності, яка не відображає дійсність, а підмінює її множинними версіями. Саме тому постмодерністський роман частіше розглядають як літературний симулятор – явище, що генерує не стільки зображення реальності, скільки її умовні моделі.

У цьому контексті заслуговує на увагу творчість Рея Бредбері, зокрема романи «451° за Фаренгейтом» та «Марсіанські хроніки», де реальність постає як вразлива, штучно сконструйована система. У «451° за Фаренгейтом» світ телевізійної ілюзії підмінює реальні людські зв'язки й досвід, породжуючи симуляцію культури, що втратила своє джерело. У «Марсіанських хроніках» модель Марса функціонує як дзеркало Землі, в якому простір, час, ідентичність є радше проєкцією свідомості, ніж фіксованими координатами. Рей Бредбері передбачає той самий «ефект симуляції», про який пізніше писали постмодерністи, зокрема Жан Бодріяр.

Актуальність теми полягає в тому, що межі між дійсністю та її культурними конструктами стають дедалі менш чіткими, і література постає як простір, у якому ці межі суттєво розмиваються, моделюються або критично осмислюються.

Однією з визначальних ознак постмодернізму є втрата віри в репрезентацію реальності як стабільної, об'єктивної та однозначної. Як зазначає Жан Бодріяр: «Симулякр не є просто фальсифікацією реальності... він заміщує її настільки, що вже неможливо відрізнити реальне від симульованого» [1, р. 1].

У цьому контексті художній текст постає не як дзеркало світу, а як симуляція – система знаків, що не відсилає до зовнішнього реального об'єкта, а до інших знаків. Саме так функціонує реальність у «Марсіанських хроніках» Рея Бредбері: колонізація Марса не створює нового буття, а лише відтворює земну міфологію, страхи, культурні конструкції. Марс – не планета, а проекція людського несвідомого, сконструйована за законами симуляції.

Значний внесок у розробку постмодерністських уявлень про текстуальність та реальність зробив Умберто Еко – як теоретик семіотики, так і автор художніх творів. Його романи «Ім'я троянди» та «Маятник Фуко» не лише демонструють принципи симуляції, а й моделюють її як естетичну і філософську гру. У «Маятнику Фуко» письменник створює складну систему вигаданих змов, у які самі герої починають вірити, незважаючи на їхню уявність. Як зазначає сам письменник: «Люди починають вигадувати істину, щоб вона краще пояснювала їм хаос» [2, р. 539]. У цьому контексті реальність заміщується семіотичною конструкцією – схемою, в яку герої намагаються вписати світ, навіть якщо її походження – вигадка.

Умберто Еко як дослідник вважав, що «текст – це машина для породження інтерпретацій» [3, р. 68], а тому художній твір у постмодернізмі не зображає дійсність, а створює поле для множинного, часом взаємовиключного осмислення. Реальність у таких текстах – не об'єкт відображення, а результат читацької гри, симуляція смислу, породжена взаємодією автора, тексту й читача.

Такі романи, як «Маятник Фуко» Умберто Еко або «Білий шум» Дона Делілло, демонструють світ, у якому персонажі втрачають здатність розрізняти вигадку і факт, реальність і її культурні моделі. Цей мотив резонує з бредберівським образом суспільства з «451° за Фаренгейтом», де люди живуть у тотальному потоці знаків – телевізійних передач, «стіноекранів», штучних новин – і втрачають здатність розуміти себе поза медіа-контекстом.

Постмодерністська література активно використовує пастиш, пародію,

інтертекстуальність, які трансформують текст у симуляцію минулого та культури. За словами Лінди Гатчеон, «постмодернізм пародіює не для того, щоб висміяти, а щоб виявити межі й умовність самого дискурсу» [4, р. 11].

У романах Курта Воннегута «Бойня номер п'ять» або Пола Остера «Нью-йоркська трилогія» межа між автором, персонажем і оповідачем часто зникає, підкреслюючи штучність самої розповіді та симулятивність людського досвіду. Схожі риси можна спостерігати й у Рея Бредбері: в «Марсіанських хроніках» традиційна оповідна структура розпадається на фрагменти, пов'язані радше ідеями й символами, ніж сюжетною логікою, створюючи своєрідний пастиш жанрів – від наукової фантастики до філософської притчі.

У постмодерністському романі порушено не лише естетичне, а й онтологічне питання: що є справжнім? Що – вигаданим? І хто це вирішує? За словами Жана Бодріяра, ми більше не живемо в реальності, а в системі її моделей – симулякрів, які функціонують самі по собі [1]. Постмодерністська література не ілюструє цю тезу, а моделює її через структуру, сюжет, мову та гру із читачем.

Рей Бредбері, хоча і не є постмодерністом у прямому сенсі, у своїх творах ставить ті ж запитання: в якому світі ми живемо – справжньому чи змодельованому? У «451° за Фаренгейтом» суспільство споживає ілюзорну культуру, не підозрюючи про її відірваність від реального досвіду. У «Марсіанських хроніках» колонізатори конструюють світ, що ніколи не існував, але виглядає правдоподібно.

Отже, постмодерністський роман постає не як віддзеркалення реальності, а як самостійна модель, що імітує, трансформує або й повністю підмінює реальний світ симуляцією. На відміну від реалістичного письма, в якому домінує репрезентація дійсності, постмодерністська література орієнтується на гру зі смислами, іронічне цитування, інтертекстуальність та множинність істин.

Романи Рея Бредбері та Умберто Еко ілюструють два різні, але взаємодоповнювальні підходи до симуляції: інтуїтивно-філософський

(Р. Бредбері) і семіотично-інтелектуальний (У. Еко). У Рея Бредбері симуляція набуває загрозливого характеру, вказуючи на дегуманізацію внаслідок втрати справжнього досвіду. В Умберто Еко – це витончена гра, що підкреслює конструктивність будь-якої реальності як текстуального явища.

Отже, межі реальності в постмодерністському дискурсі розмиваються не лише формально, а й філософськи. Реальність у постмодернізмі – не константа, а результат читацького акту, інтерпретації, гри.

У подальших дослідженнях пропонуємо поглиблено вивчити симуляції в постмодерністському романі у співвідношенні з цифровими культурами – зокрема, аналізом впливу новітніх медіа на художнє відображення реальності.

Джерела та література

1. Baudrillard J. Simulacra and Simulation. Michigan : University of Michigan Press, 1994. 164 p.
2. Eco U. Foucault's Pendulum. London : Picador, 1989. 641 p.
3. Eco U. The Role of the Reader: Explorations in the Semiotics of Texts. Bloomington : Indiana University Press, 1979. 268 p.
4. Hutcheon L. A Poetics of Postmodernism : History, Theory, Fiction. New York: Routledge, 1988. 244 p.

ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНИЙ АНАЛІЗ НІМЕЦЬКИХ ПРИСЛІВ'ІВ ПРО ДРУЖБУ ТА ЗРАДУ

Починок Інна,
здобувач 2 курсу другого (магістерського)
рівня вищої освіти спеціальності 035.041 Філологія.
Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська
Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини;
Авчіннікова Галина,
доцент кафедри теорії та практики іноземних мов
Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини,
кандидат педагогічних наук, доцент

Теми дружби (*Freundschaft*) та зради (*Verrat*) є універсальними, але їхні мовні прояви у німецькій пареміології відзначаються раціоналізмом, моральною прямоотою та схильністю до дидактичного узагальнення [2, с. 5].

Метою нашого дослідження є систематизація та аналіз німецьких прислів'їв про дружбу та зраду з огляду на їхню лексико-семантичну структуру,

емоційно-оцінну спрямованість та культурну специфіку. Ми пропонуємо виділити 7 основних семантичних груп прислів'їв про дружбу та зраду.

1. Семантична група «Справжня дружба». До цієї групи належать прислів'я, у яких дружба розглядається як найвища моральна цінність, що ґрунтується на довірі, взаємодопомозі та чесності. Приклади:

«Ein Freund, ein guter Freund, das ist das Beste, was es gibt auf der Welt»;

«Ein Freund in der Not ist ein wahrer Freund»;

«Wahre Freundschaft rostet nicht»;

«Geteilte Freude ist doppelte Freude» [2] .

У цих висловах ключовими є лексеми «друг, дружба, вірність, допомога, радість» («*Freund, Freundschaft, Treue, Hilfe, Freude*»). Їхня семантика має позитивну оцінку та символізує сталість і відданість. Як зазначає Л. Рьоріх, «дружба у німецькій культурі трактується не як емоційна прив'язаність, а як моральне зобов'язання» [4, с. 75].

2. Семантична група «Фальшиві друзі». Ця група об'єднує прислів'я, які попереджають про лицемірство, нещирість і користолюбство у міжособистісних стосунках. Приклади:

«Falsche Freunde sind schlimmer als offene Feinde»;

«Ein falscher Freund ist schlimmer als ein Feind»;

«Freund aller, Freund keines»;

«Wer jedem Freund sein will, ist niemandes Freund».

Такі вислови базуються на антитезі «друг – ворог» («*Freund – Feind*»), що є типовим семантичним опозиційним ядром для німецьких паремій. Епітети «хибний, оманливий, обманливи» («*falsch, trügerisch, hinterlistig*») створюють негативну цінність, а структура порівнянь («*гірше за*» («*schlimmer als*»)) посилює моральний осуд.

3. Семантична група «Зрада та покарання». У цій групі відображено ідею моральної відплати та справедливості – характерну рису німецької етичної системи. Приклади:

«Verrat kommt niemals ungestraft»;

«Wer anderen eine Grube gräbt, fällt selbst hinein»;

«Wer treulos ist, bleibt nicht unbestraft»;

«Der Verräter verrät sich selbst zuerst».

Як зазначає М. Кюн, у німецькій пареміології поняття зради (*Verrat*, *Treulosigkeit*) завжди супроводжується мотивом неминучої кари («покарання, нещастя» (*«Strafe, Unglück»*)), що відповідає традиційному німецькому прагненню до морального порядку [3, с. 38].

4. Семантична група «Дружба і час». У деяких прислів'ях дружба розглядається крізь призму випробувань часом. Приклади:

«Wahre Freundschaft erkennt man in der Not»;

«Alte Freunde und alter Wein sind die besten»;

«Freundschaft prüft man in der Not, nicht im Glück»;

Час (*Zeit*) і випробування (*Prüfung*) виступають метафоричними критеріями справжності стосунків. Як підкреслює Х. Бургер, мотив «*Zeit als Prüfstein*» (час як пробний камінь) є типовим для німецької прислівної мудрості [1, с. 105].

5. Семантична група «Дружба і користь». Тут friendship трактується прагматично: як соціальний капітал або взаємна вигода. Приклади:

«Freundschaft, die mit Geld erkauf ist, währt nicht lang»;

«Ein Freund, der dich beim Essen nicht besucht, ist kein Freund»;

«Mit Speck fängt man Mäuse, mit Güte Freunde».

У таких висловах спостерігається іронічна оцінка «корисливої дружби». Дослідники вказують, що ця група відображає буржуазну мораль XIX ст., коли взаємини часто оцінювалися крізь матеріальну призму [1; 5].

6. Семантична група «Мудрість і досвід у дружбі». Прислів'я цього типу поєднують моральне повчання та спостереження за людською природою. Приклади:

«Vertraue, aber prüfe zuerst»;

«Freundschaft ist ein Baum, den man täglich gießen muss»;

«Ein Freund, der dich tadelt, ist besser als ein Feind, der dich lobt».

Ці паремії мають дидактичну функцію: вони навчають обережності, чесності, здатності до саморефлексії.

7. Семантична група «Зрада у ширшому моральному контексті».

Окремі прислів'я розширюють значення «зради», вживаючи його метафорично – як втрату довіри, невдячність чи невірність у різних сферах життя. Приклади:

«*Undank ist der Welt Lohn*».

«*Wer sein Wort bricht, verliert seine Ehre*».

«*Treue ist die Krone der Freundschaft*».

Як зауважує Л. Рьоріх, такі паремії не лише про зраду як акт, а про моральний принцип – «*Ehre*» («честь») і «*Treue*» («вірність») [4, с. 19].

Проведений лексико-семантичний аналіз засвідчує, що німецькі прислів'я про дружбу та зраду відображають раціонально-моральну парадигму німецького суспільства. Їм властиві:

- чітка етична дихотомія (*Freundschaft* – *Verrat*),
- акцент на моральному порядку,
- дидактична функція (навчання через висновок),
- економія мовних засобів при глибокому смисловому навантаженні.

Вислови, присвячені дружбі, переважно мають позитивну, емоційно-нейтральну або сентенційну семантику, тоді як прислів'я про зраду – експресивно негативну.

Отже, німецька пареміологія демонструє прагнення до моральної рівноваги: зрада карається, дружба винагороджується, а істинна вірність залишається однією з базових німецьких культурних цінностей

Джерела та література

1. Burger H. Phraseologie. Eine Einführung am Beispiel des Deutschen. Berlin : Erich Schmidt Verlag, 2010. 318 S.
2. Duden. Sprichwörterlexikon. Mannheim : Dudenverlag, 2020. 412 S.
3. Kühn M. Deutsche Sprichwörter im Kulturvergleich. München : Langenscheidt, 2018. 275 S.
4. Röhrich L. Lexikon der sprichwörtlichen Redensarten. Freiburg : Herder Verlag, 2019. 980 S.
5. Schipper M. Welt der Sprichwörter. Eine kulturvergleichende Untersuchung. Frankfurt am Main : Suhrkamp Verlag, 2015. 354 S.

ПИТАННЯ ЛІНГВОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ОСОБИСТОСТІ В ЕПОХУ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Приходько Ганна,
професор кафедри англійської філології та лінгводидакти
Запорізького національного університету,
доктор філологічних наук, професор

Сучасне глобалізоване суспільство особливо гостро потребує усвідомлення тих комунікативних процесів, які в ньому відбуваються. З одного боку, важливо аналізувати тенденції, що сприяють інтеграції цивілізацій, народів і культур; з іншого – необхідно враховувати чинники, які забезпечують збереження національної культурної ідентичності в умовах їх тісної взаємодії. У суспільстві, культурі та мові однаковою мірою простежуються дві протилежні тенденції – до розмежування й до уніфікації, і обидві вони становлять значний інтерес для наукового вивчення. Вагома частина сучасних комунікативних процесів припадає на міжкультурне спілкування, що нерідко ускладнює взаєморозуміння між його учасниками. Це додатково підкреслює важливість наукових розвідок на перетині культури та комунікації.

Останніми десятиліттями закономірно зростає увага науковців до питань міжкультурної комунікації, лінгвокультурології, національного менталітету, комунікативної поведінки та інших аспектів взаємодії мови й культури. Мова не може існувати поза культурою. Вона є однією з форм людської діяльності та складовою культури, яку визначають як сукупність результатів діяльності індивіда у різних сферах життя. Саме тому питання, пов'язані з культурно зумовленими закономірностями мовного спілкування, належать до царини лінгвокультурології, що є складовою частиною культурології.

Однією з ключових характеристик науки XXI століття є тенденція до інтеграції й взаємопроникнення різних галузей знання. У гуманітарній сфері це проявляється в активізації культурологічних досліджень. Антропоцентрична спрямованість сучасної лінгвістики зумовлює інтерес до вивчення взаємозалежності мови та культури як системних утворень, які регулюють життя індивіда та формують соціум.

Лінгвокультура, будучи частиною культури певного народу, охоплює

сукупність мовних і культурних явищ, взаємопов'язаних між собою та відображених у свідомості особистості. Тому лінгвокультурологія має досліджувати її як з позиції проявів у комунікативних процесах, так і з точки зору механізмів її формування. Лінгвокультурна компетентність – це складник загальної культурної компетентності людини, який виявляється в комунікації та охоплює уявлення про норми, правила й традиції вербального і невербального спілкування в межах певної лінгвокультури. Вона включає інституційний, конвенціональний, семіотичний і лінгвістичний компоненти.

Міжкультурна компетентність є частиною лінгвокультурної компетентності та впливає на ефективність спілкування з представниками інших культур. Рівень міжкультурної компетентності окремої особистості може бути низьким, середнім або високим, і він піддається вимірюванню.

Лінгвокультурні комунікативні компетенції – це практичні знання, необхідні для успішної реалізації мовленнєвої діяльності в певних комунікативних сферах і ситуаціях. Вони проявляються у конкретних висловлюваннях та моделях поведінки й ґрунтуються на тій частині лінгвокультурної компетентності, яку засвоїла певна людина або субкультура. Формуються ці компетенції як у процесі особистого досвіду спілкування, так і під час навчання рідної чи іноземної мови.

Подальші лінгвістичні дослідження мають бути спрямовані на вивчення поняття лінгвокультурної спільноти та аналіз її неоднорідності в контексті різних національних культур.

ТРАГЕДІЯ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ: ВТРАТА СЕНСУ ЖИТТЯ ПІСЛЯ ДОСЯГНЕННЯ УСПІХУ В РОМАНІ ДЖЕКА ЛОНДОНА

«МАРТІН ІДЕН»

Рябуха Анастасія,
здобувач 3 курсу першого (бакалаврського)
рівня вищої освіти спеціальності Філологія
(спеціалізація Германські мови та літератури (переклад включно),
перша – англійська)
Полтавського державного аграрного університету;
Дедухо Алла,
доцент кафедри германської і української філології

Джек Лондон – один з найвидатніших американських письменників зарубіжної літератури початку XX століття. Це унікальний митець, творчість якого пронизана глибоким психологізмом, соціальною спрямованістю та описом внутрішнього світу людини у процесі боротьби за життя у світі. Його роман «Мартін Іден», написаний 1909 року, є одним із найпопулярніших творів модерної доби, адже тут спроектовано трагізм самореалізації письменника через головного героя. У книзі Джек Лондон порушує близьку для нього тему, тому цей літературний шедевр має чіткі автобіографічні риси. Письменник народжується у бідній родині, відтак змушений долати соціальні установки й боротися із життєвими труднощами, самотужки здобувати освіту, врешті-решт досягнути літературні вершини і досягнути всесвітнього визнання. Однак є все ж певна кардинальна відмінність у двох, здавалося б, схожих життєвих шляхах: Мартін Іден, на відміну від Джека Лондона, не здатен насолодитися результатом власних зусиль та укорочує собі віку.

Т. Костюк, яка у своїй науковій статті дослідила образ Джека Лондона і проблематику самореалізації у творчості через персонажа історії, стверджує, що Мартін Іден – це художнє втілення драматичного світогляду самого письменника, його внутрішнього протистояння між бажанням досягти ідеалу та зіткненням із жорстокою реальністю. Завдяки головному герою Дж. Лондон дає відповідь на болюче для нього питання: чи спроможна людина врятуватися від депресивного відчуття безпорадності, досягши успіху у світі, де матеріальні цінності важливіші за духовні? Воно стало ключовим філософським контекстом роману, змушуючи людину зануритися у роздуми [1, с. 167].

Мартін Іден – типовий представник «американської мрії» про людину, яка виривається з пролетарського прошарку і досягає високого становища у суспільстві. До цього шляху його приводить випадкове знайомство з дівчиною з буржуазного класу – Рут Морз. Вона стає втіленням краси, культурного та інтелектуального ідеалів для хлопця. Чисте і кришталеве, наївне і безкорисне кохання до неї пробуджує в юнакові прагнення до самовдосконалення, тому він

з фанатизмом розпочинає читати, навчатися різним наукам, писати перші твори. Усі ці дії спрямовані на те, щоб «стати гідним» її уваги й кохання [3, с. 2].

Мартін Іден – не простий персонаж роману про кохання, а особистість, яка прагне духовного зростання, тому його мотивацією стає жага до знань і віра в силу людського розуму. Джек Лондон наголошує, що самореалізація для хлопця – не жадібність до матеріальних цінностей, а потреба довести собі та всьому суспільству власну цінність [2].

Проте таке прагнення виводить хлопця на складний шлях, повний суперечностей. Мартін Іден починає розуміти, що його бажання бути високоосвіченим не сприймається серйозно людьми, які, здавалося б, уже досягли цього. Юнак, справді, не помічає, що для Рут і її оточення він стає об'єктом для насмішок. Такий собі «дивний моряк», який намагається зрозуміти наукові досягнення. Вони відмовляються бачити у ньому рівного. Це ставлення і є першим дзвіночком, що призведе до майбутньої трагедії, адже Мартін починає усвідомлювати, що люди соціального становища, до якого він прагне увійти, не цінують глибину думки, бо їм важливий зовнішній успіх: кар'єра, заробіток, визнання [3, с. 2].

З часом Мартін досягає своєї мети: його твори друкують, він стає відомим письменником, який має і славу, і матеріальний достаток, але це не приносить щастя герою, бо він переживає глибоке внутрішнє розчарування. Його накриває криза через те, що світ, до якого він намагався потрапити, виявився порожнім і лицемірним. Це місце, де всім важливий не талант, а лише популярність. Ці двоє люди відверталися від нього, коли він був уже на шляху до слави, але зараз лестять і запрошують у гості, бажаючи потрапити в коло його уваги, що викликає відразу у юного таланта [4].

У статті Т. Костюк наголошує, що у книзі естетична, вартісна і глибинна література не цікавить читачів, тому справжній митець того часу неминуче приречений на провал і самотність. Це чітко простежується у поведінці Мартіна, який, досягши вершини свого розвитку, припиняє вірити у цінність власної творчості [1, с. 170–171].

Звідси випливає, що успіх у самореалізації Ідена має лише зовнішній сенс, адже це не приносить йому очікуваного внутрішнього тріумфу від досягненого. Герой відчуває, що цей шлях привів до саморуйнування і самобичування. Його духовна енергія і життєвий ентузіазм вичерпалися, а відчуття радості і смаку життя втратилися.

Отже, у романі Дж. Лондона розкривається психологічне поняття «парадокс успіху». Воно полягає в тому, що досягнення найвищої вершини не гарантує людині душевного щастя через відсутність духовного сенсу та нав'язливого навішування чужих ярликів. Мартін не отримує задоволення від слави, оскільки розуміє, що всі цінують не талант, а його ім'я, яке виблискує на обкладинках тиражованих книг і сторінках літературних видань. Через це творчість перетворюється на «кайдани», де юний письменник – заручник осканенілої публіки, яка до моменту прославлення не вважала його особистістю, хоча він і до цього залишався тим же Мартіном Іденом [1, с. 171].

Трагедія самореалізації героя пов'язана з поняттям «екзистенційної драми» людини, де успіх виявився поразкою через втрату гармонії між зовнішнім і внутрішнім життям. За словами критиків літературного шедевру, герой перетворився на «самотнього індивіда», який не може знайти сенсу буття у жодній сфері життя [1, с. 169–170].

Важливою розв'язкою роману стає самогубство героя, де море, у яке він занурюється, перетворюється на місце, що повертає його до початку, де було спокійно і зрозуміло. Однак, з іншого боку, це втеча від цивілізації, яка виявилася безглуздою і вцієнт зламала його віру в ідеальну реальність існування. Смерть Мартіна Ідена – це трагедія особистості, яка не змогла пережити того, що ідеал так би мовити не зміг «ужитися» з буденністю. Ця смерть – художній вираз протесту проти суспільства, у якому користь переважає над духовністю [3, с. 3].

Отже, роман «Мартін Іден» – не розповідь про митця, який прагне до визнання і слави. Це сюжет з глибинним філософським сенсом про самореалізацію та буття людини у світі. Автор демонструє, що надмірне бажання стати успішним – потенційна пастка, яка призведе до внутрішньої

дисгармонії. Герой, який досягає всього, про що мріяв, стає яскравим прикладом того, що можна легко втратити зв'язок із душею і не бачити подальшого сенсу життя.

Як говорить Т. Костюк, трагедія Мартіна Ідена – біда для людини, яка змогла перемогти труднощі, але не знайшла сил для боротьби зі своїм внутрішнім «Я». Мартін Іден – образ твору Джека Лондона, в якому він поділився думками щодо власних сумнівів про важливість слави й матеріальних благ [1, с. 173].

Прочитавши роман та дослідивши тему трагізму самореалізації героя після досягнення небаченого успіху, можна упевнено сказати, що проблема, порушена у творі, залишається актуальною і сьогодні. Капіталістична доба стала періодом у людському житті, де значення успіху та самопрезентації залишається вагомим і часто переважає над внутрішніми цінностями. Саме тому історія про Мартіна Ідена – книга, яку варто читати кожному, хто займається самобичуванням через надмірні думки про власну неуспішність і незначущість. Вона нагадує, що справжня самореалізація – це, насамперед, не втратити себе як особистість. Твір Джека Лондона – не проста автобіографічна історія, а образ трагедії людини періоду модернізму, яка втрачає сенс життя після досягнення мети.

Джерела та література

1. Костюк Т. *Образ митця і проблема самореалізації у творчості Джека Лондона*. Черкаси : Черкаський національний університет ім. Богдана Хмельницького, 2020. URL: <https://eprints.cdu.edu.ua/1681/1/159-166-174.pdf>
2. «Мартін Іден» Джек Лондон: трагедія самотнього митця. URL: https://albion-books.com/index.php?route=blog/article&article_id=81
3. Роман Джека Лондона «Мартін Іден». Трагедія митця. URL: <https://textbook.com.ua/zarubizhna-literatura/1547546670/s-1>
4. Трагедія митця у романі Джека Лондона «Мартін Іден». URL: <https://kursovi.com.ua/ukrayinska-mova/literatura/tragedija-mitcja-u-romani-dzh-londona-martin-iden>.

МЕТАФОРИЧНІ ТА МЕТОНІМІЧНІ МЕХАНІЗМИ ФОРМУВАННЯ ЗНАЧЕННЯ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ З «HEART»

Тарасенко Дмитро,
здобувач 2 курсу другого (магістерського)

рівня вищої освіти спеціальності 035.041 Філологія
(Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська)
Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини;
Авчіннікова Галина,
доцент кафедри теорії та практики іноземних мов
Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини,
кандидат педагогічних наук, доцент

Фразеологізми з компонентом *heart* активно функціонують у мовному просторі англійської мови, виступаючи виразниками складних психоемоційних станів та інтенцій людини. Їхня семантична структура, образність та експресивність значною мірою зумовлені когнітивними механізмами метафори та метонімії – універсальних засобів мовної репрезентації абстрактних понять через конкретні або частинні ознаки.

Метафора, у когнітивному розумінні, є механізмом перенесення знання з однієї концептуальної сфери (джерела) на іншу (мішень) [1]. У випадку з *heart*, джерелом зазвичай виступає людське тіло, а мішенню – емоційний, психічний або духовний стан людини. У результаті таких трансферів формуються фразеологізми, які виражають глибоко емоційні значення.

Наприклад:

open one's heart – «відкритися емоційно», метафора відкритого простору або доступності;

heart of stone – «байдужість, жорстокість», де серце метафорично уподібнюється до каменю (нездатність до почуттів);

pour out one's heart – «виговоритися, вилити душу», де серце візуалізується як посудина з рідиною [2, с. 280].

Ці приклади демонструють, як через метафору тілесний орган *heart* стає символом внутрішнього світу, емоційної чутливості, моральної оцінки, що відповідає концепції «тіло як контейнер емоцій» [3]. У результаті таких метафор серце постає як:

- центр емоцій (*follow your heart*);
- джерело щирості (*speak from the heart*);
- вмістилище болю або радості (*a heavy heart, a heart full of joy*).

На відміну від метафори, метонімія ґрунтується на реальних зв'язках суміжності між об'єктами або поняттями в межах одного концептуального

домену. У випадку фразеологізмів із компонентом *heart*, метонімія часто працює за такими моделями:

а) частина замість цілого (орган *heart* замість емоційної сфери людини);

б) причина – наслідок (*his heart sank* – метонімічне позначення страху або розчарування через фізичну реакцію серця);

в) предмет – його характеристика (*good heart* – «доброзичливий, щирий»).

Метонімія також виконує номінативну функцію, дозволяючи на основі одного компонента (серця) називати широкий спектр емоційних проявів. Наприклад:

lose heart – здаватися, втрачати надію;

change of heart – зміна намірів або ставлення;

after one's own heart – близький за духом, уподобаннями.

Такі фразеологізми будуються на уявному перенесенні внутрішнього психоемоційного стану на рівень зовнішнього прояву, закріпленого у стійких словосполученнях.

Також у багатьох фразеологізмах спостерігаємо поєднання метафоричного й метонімічного перенесення. Наприклад, у виразі *break one's heart* присутня метафора (емоційний біль уподібнюється до фізичного руйнування органу) та метонімія (серце виступає носієм емоцій).

Інший приклад – *put your heart into something*, де метафора (зусилля порівнюються з вкладенням частини себе) та метонімія (серце як символ ентузіазму або пристрасті) переплетені в одній фразі [4].

Така комбінація двох когнітивних механізмів сприяє формуванню багатозначної, емоційно насиченої фразеології, здатної відображати нюансовані психоемоційні стани мовця.

Також варто зазначити, що концепт *heart* у західній культурі тісно пов'язаний із релігійною, поетичною та філософською традицією. У християнстві серце часто виступає як осередок душі, любові, доброти. У художній літературі воно символізує істинність, співчуття, жертвність (напр., *a bleeding heart* – надмірна емоційність). Це зумовлює специфічну емоційну семантику фразеологізмів, пов'язану з етичними та моральними категоріями [2].

Окрім того, метафоричні моделі з *heart* можуть відрізнятися за частотою

або функціональністю в інших культурах. Наприклад, в українській мові серце теж є символом емоцій (*серце обливається кров'ю, серце щемить*), проте може поєднуватися з іншими концептами, характерними для слов'янського світогляду (душа, воля, доля).

Тож фразеологізми з компонентом *heart* у сучасній англійській мові є результатом складних когнітивних процесів метафоризації та метонімізації, які дозволяють передавати емоційні стани через сталі образи та конструкції. Такі одиниці не лише збагачують мовну картину світу, а й відображають глибинні психоемоційні структури колективної свідомості, втілені в мові.

Джерела та література

1. Маркова Д. С. Компонент серце у фразеологізмах на позначення почуттів людини (на матеріалі української, польської, англійської та німецької мов). *Магістеріум. Мовознавчі студії*. Вип. 66. 2017. С. 60–64. Режим звернення: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Magisterium_mov_2017_66_1427 (дата звернення 18.11.2024 р.).
2. Мисан І. В. Психолінгвістичний та лінгводидактичний аспекти фразеології. *Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка*. Луганськ, 2013. № 13 (272), Ч. III. С. 275–282.
3. Anisimova A., Repp L. The Concepts Heart And Soul in the Ukrainian Phraseological Worldview. *Journal "Ukrainian sense"*. 2022 (2), P. 15–21. URL : <https://ukrsense.dp.ua/index.php/USENSE/article/view/301>
4. Ghazaryan H. Phraseological Units with the Component "Heart". Expressing Love and Devotion. *Armenian Folia Anglistika*. 2010. 6(1-2 (7)). P. 70–78. URL : https://www.researchgate.net/publication/348918258_Phraseological_Units_with_the_Component_Heart_Expressing_Love_and_Devotion (last accessed: 04.04.2025).

ПОСТІСТОРІЯ ТА КУЛЬТУРНА ПАМ'ЯТЬ У РОМАНАХ

УМБЕРТО ЕКО

Трибушко Анастасія,
здобувач 2 курсу другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальності Філологія (спеціалізація Германські
мови та літератури (переклад включно), перша – англійська)
Полтавського державного аграрного університету;
Дедушно Алла,
доцент кафедри германської і української філології
Полтавського державного аграрного університету,
кандидат філологічних наук, доцент

У сучасному гуманітарному дискурсі поняття постісторії набуває актуальності як інтерпретаційна модель доби, що втратила довіру до лінійного

прогресу, стабільних сюжетів та єдиної істини. Постісторичне мислення, сформоване під впливом постмодернізму, характеризується скепсисом щодо історії як об'єктивної категорії та переосмисленням культурної пам'яті як дискурсивної конструкції. В цьому контексті художня література – зокрема постмодерний роман – відіграє вирішальну роль у відображенні, деконструкції та критичному переосмисленні історичного спадку.

Особливо показовими в цьому сенсі є твори італійського письменника, філософа й семіотика Умберто Еко. Його романи *«Ім'я троянди»* [3] та *«Маятник Фуко»* [4] демонструють складну взаємодію з історією як текстом і культурною пам'яттю як механізмом колективної інтерпретації минулого. Завдяки інтертекстуальності, цитуванню, симуляції, грі з архетипами та пародії У. Еко створює багаторівневі розповіді, у яких реконструкція минулого є водночас актом пізнання і жестом недовіри до істини.

Актуальність теми полягає в тому, що за умови недовіри до авторитетних джерел, інтенсивного переосмислення історичних подій і переписування національних історій постає необхідність осмислення механізмів формування культурної пам'яті. Аналіз творів Умберто Еко дає змогу виявити, як художній текст може функціонувати як лабораторія культурного самопізнання в умовах постісторичної свідомості.

Поняття постісторії сформувалося як реакція на занепад великих ідеологій та скепсис щодо лінійного поступу історії. У концепціях Ж. Бодріяра, Ф. Фукуями, Ж. Дерріди постісторичне мислення постає як епоха втрати віри в об'єктивність історичного опису, внаслідок чого історія чимдалі перетворюється на реконструкцію, неправду або культурну гру [2; 3].

Романи Умберто Еко демонструють цю тенденцію не лише на рівні сюжету, а й у самій структурі тексту: вони побудовані як мережі посилань, архівів, цитат, де історичне знання одночасно шанується, деконструюється й іронізується. Як зазначає сам письменник, постмодернізм – це не заперечення минулого, а «гра з його формами, яка передбачає його пам'ять» [6, р. 12].

Роман *«Ім'я троянди»* (1980) є яскравим прикладом реконструкції Середньовіччя через призму постструктуралізму та семіотики. Монастир як

текст, бібліотека як лабіринт знаків, символи та цитати – усе це творить образ світу, де пам'ять не лише зберігається, але і піддається маніпуляції. Архітектура монастиря, його бібліотечна система, персонажі (зокрема Вільгельм Баскервільський) – втілюють модель інтелектуальної боротьби між знанням і владою, між інтерпретацією й догмою [7].

У творі культурна пам'ять функціонує як підґрунтя конфлікту між минулим і теперішнім, між сміхом як засобом пізнання й авторитарним страхом перед істиною. Смерть Адельма, заборонена книга Арістотеля, пожежа як знищення знання – все це є метафорами постісторичної втрати доступу до автентичного минулого [7].

У «Маятнику Фуко» (1988) інтертекстуальність стає ще складнішою: читач опиняється в епіцентрі нескінченної гри посилянь, де історичні, езотеричні та філософські знання переплітаються у химерну тканину змови. Текст постає як інтерпретативна машина, яка генерує сенс там, де його може не бути. Герої самі створюють «План» – видимість Великого Сенсу, базуючись на випадкових текстуальних збігах [7].

Роман викриває механізми фальсифікації пам'яті в умовах інформаційної перенасиченості. Умберто Еко іронічно демонструє, як будь-яку історію можна сконструювати, якщо змішати достатню кількість культурних кодів і вигадати логіку. У цьому полягає постісторичний виклик: минуле стає не підґрунтям, а матеріалом для гіпертекстуальної гри [8].

У романах письменника пам'ять не є нейтральним архівом: вона політична, філософська, семіотична. Умберто Еко створює метаісторичний дискурс, у якому кожна історія є прочитанням, а кожне прочитання – актом влади або спротиву. Іронія, пастиш, пародія стають не лише стилістичними засобами, а й механізмами критики ідеологічного домінування [1; 9].

Твори Умберто Еко виявляють напружену взаємодію між постісторичним баченням світу й потребою зберігати культурну пам'ять. Завдяки інтертекстуальності, семіотичним стратегіям та наративним експериментам письменник проблематизує саме поняття історії, показуючи її як текст, який ніколи не є остаточним. У цьому полягає гуманістичний потенціал його прози –

зберігати пам'ять про минуле, не перетворюючи її на догму.

Отже, Умберто Еко у своїй художній творчості вдало поєднав глибоку філософську рефлексію над культурною пам'яттю з естетикою постмодернізму. Його романи «Ім'я троянди» та «Маятник Фуко» демонструють, як минуле перетворюється на текст – відкритий, багатозначний, інтерпретативний. У контексті постісторичного мислення історія у творах втрачає статус об'єктивного знання і постає як конструкт, вимисел або іронічна гра. Пам'ять у цьому описовому просторі функціонує не як стабільне джерело істини, а як багаторівнева структура, схильна до маніпуляцій, ідеологізації та фрагментації.

Інтертекстуальність у романах виконує роль і стилістичного прийому, і семіотичного принципу, який забезпечує багатошаровість історичного дискурсу, підкреслює його умовність та відкритість до нових прочитань. Письменник перетворює культурну пам'ять на живий простір, де співіснують і взаємодіють знання, міф, ідеологія, іронія, гра та скепсис. Такий підхід формує не лише нову модель літератури, а й нову етичну позицію щодо минулого: пам'ятати, але не абсолютизувати; шанувати, але не піддаватися ідеалізації.

Подальші дослідження можуть бути зосереджені на аналізі метанаративів у романах Умберто Еко як засобу критики історичних ідеологій (релігійних, національних, езотеричних).

Джерела та література

1. Barthes R. Image – Music – Text. New York : Hill and Wang, 1977. 224 p.
2. Baudrillard J. Simulacra and Simulation. Ann Arbor : University of Michigan Press, 1994. 164 p.
3. Derrida J. Of Grammatology. Baltimore : Johns Hopkins University Press, 1976. 378 p.
4. Eco U. The Name of the Rose. London : Vintage, 2004. 512 p.
5. Eco U. Foucault's Pendulum. London : Vintage, 2001. 641 p.
6. Eco U. Reflections on The Name of the Rose. London : Secker & Warburg, 1985. 96 p.
7. Eco U. Interpretation and Overinterpretation. Cambridge : Cambridge University Press, 1992. 152 p.
8. Genette G. Palimpsests: Literature in the Second Degree. Lincoln : University of Nebraska Press, 1997. 437 p.
9. Kristeva J. Desire in Language: A Semiotic Approach to Literature and Art. New York : Columbia University Press, 1980. 368 p.

ЛЮДИНА В УМОВАХ СИСТЕМНОЇ ДЕГУМАНІЗАЦІЇ: ФІЛОСОФСЬКИЙ ДИСКУРС У РОМАНАХ РЕЯ БРЕДБЕРІ

Шкиря Леся,
здобувач 2 курсу другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальності Філологія (спеціалізація Германські
мови та літератури (переклад включно), перша – англійська)
Полтавського державного аграрного університету;
Дедушно Алла,
доцент кафедри германської і української філології
Полтавського державного аграрного університету,
кандидат філологічних наук, доцент

У добу стрімкого розвитку технологій, глобальних політичних і соціальних змін питання збереження людської гідності, свободи волі й особистої відповідальності набуває особливої актуальності. У сучасному суспільстві відбуваються різноманітні події, пов'язані із системним обмеженням критичного мислення, маніпулятивною природою медіа, споживацькою стандартизацією свідомості та відчуженням людини від власної ідентичності. У цьому контексті вивчення філософського осмислення дегуманізації в літературі стає і академічно релевантним, і соціально необхідним.

Особливо цінним у цьому аспекті є художній спадок Рея Бредбері – письменника, який передбачив багато загроз сучасності, глибоко проаналізував стан людини у світі, який поступово втрачає гуманістичні орієнтири. У його романах «451° за Фаренгейтом» і «Марсіанські хроніки» не просто описано антиутопічні сценарії, а і сформовано філософський дискурс опору системній дегуманізації. Через образи ізольованих, зламаних або пробуджених героїв автор ставить екзистенційні питання про ціну людяності, природу морального вибору та силу пам'яті й уяви як засобів виживання.

Актуальність теми зумовлена необхідністю переосмислення художніх моделей дегуманізації в контексті сучасних цивілізаційних загроз. Аналіз творів письменника дає змогу окреслити механізми духовного самозахисту особистості, дослідити зв'язок між свободою і мисленням, культурою і виживанням, а також звернути увагу на роль мистецтва як форми опору

технократичній уніфікації. Саме тому дослідження філософського дискурсу дегуманізації в романах Р. Бредбері є важливим внеском у міждисциплінарне осмислення людини в умовах глобальної нестабільності.

У розвідці досліджуємо філософський дискурс дегуманізації в умовах тоталітарного та технократичного суспільства на прикладі романів «451° за Фаренгейтом» та «Марсіанські хроніки» Рея Бредбері. Особливу увагу приділено аналізу змін людської ідентичності, духовної порожнечі, втрати моральних орієнтирів та механізмів внутрішнього опору особистості системному тиску. Автор розглядає, як у художньому світі Р. Бредбері дегуманізація проявляється не лише у фізичному чи соціальному вимірі, а насамперед у руйнуванні здатності до критичного мислення, співпереживання й уяви.

У романі «451° за Фаренгейтом» зображено майбутнє, де читання оголошено злочином, а книги спалюються – як символи небезпечного індивідуального мислення. Людина втрачає здатність до рефлексії, мова редукується, мислення спрощується. Суспільство функціонує як технологічно контрольована маса, у якій особистість маргіналізується [4]. Дегуманізацію тут представлено як художню модель.

У «Марсіанських хроніках» знеособлення набуває колоніального характеру. Земляни, що переселяються на Марс, знищують культуру марсіан і водночас втрачають власну людяність. Р. Бредбері актуалізує екзистенційне питання: чи можна зберегти духовну сутність людини, коли технологічний поступ не супроводжується етичним саморефлексивним зростанням [5]. У цьому творі спостерігаємо соціальний тиск.

Р. Бредбері осмислює людину як моральну істоту, відповідальну за себе й світ. У романі «451° за Фаренгейтом» герой Гай Монтег долає особистісне перевтілення: від виконавця репресивної функції до бунтаря, що шукає істину. Цей шлях нагадує філософський «екзистенційний вибір» у дусі П. Сартра або А. Камю [2; 3]. Отже, письменник розкриває філософські аспекти, пов'язані з образом людини.

Р. Бредбері зображає людину, що виживає через пам'ять, мистецтво,

любов і уяву. У фіналі «451° за Фаренгейтом» герої вивчають книжки напам'ять, стаючи «живими бібліотеками» – це акт символічного збереження людяності всупереч варварству [4]. Письменник порушує проблему ідентичності у ворожому світі.

Обидва твори Р. Бредбері є не лише художніми антиутопіями, а й етичними алегоріями. Письменник застерігає: технічний прогрес без духовного самозбереження призводить до втрати гуманістичної природи людини та зникнення культури як простору сенсів [1].

Філософський дискурс дегуманізації у творчості Р. Бредбері виявляє глибоку тривогу щодо майбутнього людства в умовах тоталітаризму, технократії та моральної деградації. У романах «451° за Фаренгейтом» та «Марсіанські хроніки» письменник конструює моделі суспільств, у яких людина поступово втрачає свою сутність, а гуманістичні цінності витісняються з життя під тиском страху, конформізму, технологічного контролю або колоніального насильства.

Письменник не обмежується діагностикою цивілізаційного занепаду – він показує потенціал опору, який закладений у самій природі людини. Образи Гая Монтега, родини, що зберігає книги напам'ять, або марсіан, які несуть у собі духовну альтернативу технократичному вторгненню, вказують на силу внутрішньої трансформації, значення пам'яті, етики, культури та індивідуального вибору.

Отже, Р. Бредбері формує у своїх творах гуманістичну парадигму, що протистоїть тенденціям дегуманізації сучасності. Його філософський підхід до людини як до моральної істоти зберігає актуальність у XXI столітті, закликаючи читача до відповідальності, духовного самозбереження та активного критичного мислення. У цьому контексті твори письменника постають не тільки як художні антиутопії, а і як етичні настанови й моральні дороговкази для майбутніх поколінь.

Подальші дослідження можуть бути спрямовані на глибше вивчення проблеми дегуманізації у контексті інших жанрів (зокрема наукової фантастики та кіберпанку), а також на порівняльний аналіз творчості Рея Бредбері з

творами Джорджа Орвелла, Олдоса Гакслі, Маргарет Етвуд. Актуальним є також дослідження рецепції мотивів дегуманізації у сучасній літературі, кінематографі та цифровій культурі, що дозволить простежити перетворення філософського бачення людини в умовах новітніх викликів – штучного інтелекту, інформаційного контролю, екологічних криз і культурної фрагментації.

Джерела та література

1. Кривуліна Н. В. Дегуманізація в дистопії: жанрові трансформації в романах Рея Бредбері. *Studia Philologica*. 2020. № 15. С. 112–118.
2. Camus A. *The Rebel*. London : Penguin, 2000. 307 с.
3. Сартр Ж.-П. Екзистенціалізм – це гуманізм. Київ : Юніверс, 2002. 128 с.
4. Ващенко Л. І. Технологічна цивілізація як загроза людині: футурологія Рея Бредбері. *Філософські обрії*. 2017. № 38. С. 35–41.
5. Бернард В. Людина і техніка в антиутопіях XX століття. *Літературознавчі студії*. 2019. Вип. 55. С. 84–91.

ПЕРЕКЛАД У КОНТЕКСТІ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ: ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА

ФОЛЬКЛОРНА ІНТОНАЦІЯ ЯК ПЕРЕКЛАДАЦЬКИЙ ВИКЛИК: РИТМІКО-ОБРАЗНІ РІШЕННЯ У ВІДТВОРЕННІ ВІРША *THE CUPBOARD* РОБЕРТА ГРЕЙВЗА УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

Антонюк Марина,
доцент кафедри германської та української філології
Полтавського державного аграрного університету,
кандидат філологічних наук

Роберт Грейвз – одна з ключових постатей англійської поезії XX століття, автор, для якого міфопоетика, архаїчні образи та реконструкція давніх форм є невід’ємною частиною творчої стратегії. Поет часто апелює до фольклорних інтонацій, ритмів і структур, прагнучи відтворити у сучасному тексті «первісний голос» поезії, що, на його думку, зберігає зв’язок із колективною підсвідомістю й древніми ритуалами [3]. Грейвз прагне повернути поезії її магічну, «материнську» природу, що формує атмосферу загадковості та прихованого сенсу.

Вірш «The Cupboard» є характерним прикладом такої поетики. Його діалогова структура наслідує традиційні народні зразки – від стародавніх «питальних» пісень до баладних реплік матері й доньки. Інтонаційна простота, короткі строфи та повтори створюють враження усної оповіді, тоді як прихована драматургія поступово нарощує тривогу: об’єкт розмови – скриня – переходить від побутовості до символічного виміру, набуваючи значення таємниці, втрати та материнської надії. Аскетичність художніх засобів приховує напружені емоційні пласти, що є викликом для перекладача, адже будь-яка стилістична неточність може руйнувати тонку драматургію вірша.

Метою цієї розвідки є окреслити проблеми та стратегії фольклорної стилізації при перекладі вірша Грейвза українською мовою. Завдання перекладача полягає у виборі між буквальною та контекстуальною точністю, у пошуку відповідників, що одночасно підтримують архаїчний стиль і не перетворюють текст на стилізацію «під фольклор» у зовнішньому,

декоративному сенсі [2]. Таким чином, переклад «The Cupboard» стає лабораторією, де перевіряються межі можливого для фольклорної стилізації в сучасному українському поетичному перекладі.

Переклад вірша Роберта Грейвза «The Cupboard» [1] є одним з практичних завдань для студентів-філологів у рамках курсу «Загальна теорія перекладу». Порівняймо два кращих зразки перекладу, створених студентами. Звісно, вони далекі від ідеального, оскільки студентам явно бракує знань про силабо-тонічну систему віршування, характер римування тощо. Проте ці переклади дозволяють простежити не лише труднощі, з якими стикаються перекладачі, але й шлях їх подолання, нерідко досить елегантні.

Переклад 1

– Що в тій шафі, Маріє?
– У якій, матусю рідна?
– У тій, що з червоного дерева,
З ясними ручками, мов з кришталю, видно.

– А, та шафа, дорога матусю,
З прозорими, блискучими ручками?
У ній нічого, тільки лахміття старе,
Та жовті свічки – з простого сала.

– Що в тій шафі, Маріє?
– У якій саме, ненько моя?
– В тій, що в кімнаті, де сонце грає,
І кутики її сріблом сяють здаля.

– Там нічого особливого, мамо,
Лиш нитки, пряжа, клапті льону,
Трохи шовку та оксамиту вицвілого,
І воскові білі свічки – одна до одного.

– Що ж у тій шафі, Маріє?
І скажи тепер всю правду мені.
– Білі речі для дитятка, що ще не
народжене...
Та хіба для тебе має значення, що є
насправді?

Переклад 2

– Що в тій шафі, Мері?
– Матусю, це в якій?
– У цій: червоне древо
Клямки блищать на ній.

– Та шафа, люба мамо,
Де сяють ручки кришталю?
Нічого, крім ганчір'я,
І свічок жовтих, там нема.

– Мері, що у шафі тій?
– Якій же, мамо, знати дай?
– Там, де твій сонячний покій,
Сріблиться її край.

– Матусю, там нічого
Крім овечини, ниток і льону
Шматочків жовклих оксамиту й
шовку
Та білих вощених свічок.

– Що у шафі цій же, Мері?
І цей раз мов в лице.
– Білі одежі для дитя,
Що не родилось ще...
Та нащо правда тобі ця?

Обидва студентські переклади прагнуть відтворити фольклорну стилістику, властиву оригіналові Грейвза, однак реалізують це завдання по-

різному. В оригінальному тексті фольклорність створюється через просту синтаксичну організацію діалогу, мову, наближену до усної традиції, повторювані звертання (*«Mother: What's in that Cupboard, Mary?»*), а також інтонацію допиту-приспіву, що нагадує народні балади й куплетні пісні.

Перший студентський варіант демонструє прагнення до стилізації під українську народну пісню через уживання зменшено-пестливих форм («матусю рідна», «ненько моя») та формул запитань, що повторюються. Це вдале рішення, оскільки український фольклор активно використовує такі вокативи, і вони добре передають тепло та приховану тривогу материнського голосу. Утім, інколи ці форми з'являються надто густо й підсилюють емоційність сильніше, ніж у Грейвза, де тон більш стриманий і майже побутовий. Лексичні відповідники для предметного світу (махакон, срібні кути, воскові свічки) загалом точні. Натомість фраза *«Та жовті свічки – з простого сала»* є вдалою передачею оригінального *tallow candles*: «просте сало» звучить фольклорно, матеріально й позбавлене книжності. Проблемним місцем є останні рядки: «Та хіба для тебе має значення, що є насправді?» – ця ремарка занадто розширює підтекст і віддаляється від лаконічності оригінального *“but what is that to you?”*, який значно суворіший і холодніший. Фольклорна стилізація в цьому перекладі зберігається частково: відчутні елементи пісенної інтонації, але подекуди мовлення переходить у сучасно-розмовний стиль або надмірно сентименталізується.

Другий варіант значно стриманіший, лаконічніший і ближчий до англійського оригіналу за тоном. Фольклорність передається більш економними засобами: через короткі репліки, ритмічну простоту й повторюваність формул. Використання форм «матір», «Мері» формує відчуття архаїзації – не яскравої, але впізнаваної. У перекладі також вдало збережено перелічувальні структури: *«Нічого, крім ганчір'я / І свічок жовтих, там нема»* – це точно відтворює семантичну й інтонаційну економію Грейвза. Деякі фрази, однак, звучать надміру модерно: *«якій же, мамо, знати дай»* – це конструкція, скоріше стилізована під розмовну мову ХХ століття, ніж під народнопісенну традицію; вона збиває загальний тон. Загалом цей переклад

краще передає стриману драматургію та ритмічний мінімалізм оригіналу, однак фольклорна стилізація в ньому менш виразна, ніж у першому варіанті. Він точніший, але менш «народний».

Отже, фольклорна стилізація постає одним із найскладніших аспектів перекладу поезії з англійської на українську, оскільки вимагає одночасного відтворення архаїчної інтонації, простоти й природності мовлення, а також прихованої драматургії, яка органічно вбудована в англomовний текст. Для української традиції характерні свої усталені фольклорні формули, стилістичні кліше та жанрові моделі, тож перекладачеві доводиться балансувати між двома різними системами усної поезики: з одного боку – намагатися не нашарувати зайвих локальних українських характеристик, які можуть віддалити переклад від інтонації оригіналу; з іншого – уникати дослівності, що руйнує природність українського народного мовлення.

Обидва студентські переклади продемонстрували, що навіть невеликі лексичні або синтаксичні зсуви можуть змістити регістр тексту – у бік більш книжної стилістики або, навпаки, надмірної спрощеності, через що фольклорна рамка втрачає цілісність. Водночас окремі вдалі рішення – як-от природні звертання, ритмічна доступність чи використання архаїчних лексем – показують, що українська мова має багатий потенціал для такої стилізації, однак реалізувати його можливо лише за умови тонкого відчуття меж між автентичною народною манерою та штучним стилістичним «підфарбуванням». Саме тому переклад фольклоризованої англomовної поезії вимагає від перекладача не лише технічної вправності, а й ретельного культурного слуху – здатності розпізнати й відтворити не зовнішні формальні ознаки, а глибинний поетичний лад, який і створює ефект народного голосу в тексті.

Джерела та література

1. Graves, R. The Cupboard. Poetry Foundation. URL: <https://www.poetryfoundation.org/poetrymagazine/browse?volume=14&issue=5&page=23> (Accessed on November, 16).
2. Bassnett, S. Translation Studies. London; New York: Routledge, 2014.
3. Seymour-Smith, M. Robert Graves: His Life and Work. London: Bloomsbury, 1995.

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕДАЧІ ГУМОРУ ПРИ ПЕРЕКЛАДІ

Безпалова Катерина,
викладач кафедри теорії та практики перекладу
Одеського національного університету ім. І.І. Мечникова,
кандидат філологічних наук, доцент;
Чернова Юлія
викладач кафедри теорії та практики перекладу
Одеського національного університету ім. І.І. Мечникова

Гумор належить до універсальних форм соціальної взаємодії, у яких сходяться когнітивні, естетичні, мовні та культурні виміри. Способи створення й передачі комічного в художньому тексті різноманітні й не зводяться до єдиного переліку. На рівні сюжетно-композиційної організації діють прийоми «комічної несподіванки» в розвитку подій і реплік персонажів, поєднання непокєднуваних явищ і речей, навмисні зміни реєстрів і стилів, творення гумористичних неологізмів. У стилістиці описують спектр засобів: порівняння, зевгму, оксюморон, вульгаризми й варваризми, метафору та метонімію, гіперболу, вставні слова, риторичні питання, антитезу, епітет, гру слів, парадокс, повтор, цитування, змішування стилів. Такі засоби групуються на мовні й ситуаційні: перші апелюють до внутрішніх ресурсів системи мови, другі — до культурної компетенції спільноти, і саме тому варіативність авторських рішень, визначає унікальність кожного випадку [1; 3; 5]. Переклад гумору ускладнений не лише міжмовними, а й міжкультурними розривами. Вектор перекладацьких завдань виходить за межі «передати зміст» і включає відтворення комічного ефекту — отже, і прагматичної еквівалентності в новій культурі. Те, що прийнятне в одній спільноті, може бути образливим у іншій; те, що смішне в культурі оригіналу, може здаватися недоречним або безглуздим у культурі перекладу. Відсутність прямих лексичних відповідників, обмеження граматичних і словотвірних моделей, розбіжності норм дискурсу та жанрових очікувань, а також різні «фонди» фонових знань створюють додаткові бар'єри. Звідси — ключова для теорії перекладу теза про адекватність: цільовий текст має відповідати вихідному не лише денотативно, а й у виражальних засобах, комунікативному намірі та ефекті на адресата. Через це буквальний переклад часто веде до граматичного «віддзеркалення», що не викликає комічної реакції;

потрібні перетворення, які узгоджують повідомлення зі стандартами мови перекладу та її культурними конвенціями [6]. Окремі типи комічного зумовлюють специфічні труднощі. Каламбури рідко мають готові еквіваленти: вони не «живуть» у словнику, а створюються автором у конкретному контексті. Тому відтворення гри слів зазвичай вимагає творчої реконструкції, заміни, компенсації або перебудови локальної мікроситуації [1].

Алогізм, натомість, часто допускає дослівну передачу, бо його ефект базується на семантичному зіткненні, яке зберігається під калькуванням синтаксичної форми [3]. Комбінаторика несподіваних зіставлень, змішані реєстри та стилістичні «зсуви» можуть вимагати зміни місця жарту в реченні або навіть перенесення сміхового «удару» на іншу репліку, щоби не зламати ритм цільового тексту. Усі ці випадки вимагають контролю над ефектом і цільовим враженням [4]. Переклад гумору спирається на комплекс перекладацьких трансформацій, покликаних забезпечити баланс між формальною вірністю оригіналу та прагматичною еквівалентністю. Типологічна класифікація К. Норд і К. Райс, у якій виокремлюють граматичні, лексико-граматичні та лексичні прийоми, є методологічно цінною для аналізу перекладацьких рішень. [8; 9]. До граматичних належать членування та об'єднання речень і різні граматичні заміни (число, частина мови, синтаксична роль). Лексико-граматичні охоплюють генералізацію та модуляцію: цілісні перетворення змісту, антонімічний переклад, зміни кута зору чи логіки предикації. Лексичні включають додавання й опущення, функціональну заміну, експлікацію (опис), а також калькування там, де воно не руйнує ефекту. Цей перелік узгоджується з тим, що окреслює Т. В. Стоянова як необхідність «адаптації буквального» через граматичні перетворення для досягнення адекватності [6]. Для гри слів пріоритетними стають заміна та компенсація: якщо омонімія недоступна, можна перемістити комічний потенціал у сусідній сегмент мовлення або використати інший мовний ресурс цільової мови. Для алогізму допустимі калька та збереження синтаксичної форми; для зевгми – функціональна заміна або перерозподіл валентностей; для порушення фразеологічної єдності – часткова експлікація або створення нового,

функціонально рівноцінного звороту [1; 2; 3]. Стратегічно перекладач обирає між «максимальною близькістю» до оригінальної форми й «максимальною близькістю» до оригінального ефекту. У гуморі перший шлях часто блокується системними обмеженнями цільової мови, тоді як другий вимагає допустимої творчої свободи. Звідси випливає робочий принцип: відтворювати функціональний профіль жарту, навіть ціною локальних перекладових змін. Коли в культурі адресата бракує потрібних фонових знань, перекладач вдається до додавання та описового перекладу; коли ризик перетлумачення великий – корисною є генералізація з перенесенням акцентів на універсальні сценарії комічного, що робить перекладацьке рішення індивідуальним та контекстозалежним. [4]. Етичний вимір перекладу гумору також значущий. Комічний ефект може містити ієрархічні, стигматизувальні або образливі підтексти; зняття їх у процесі міжкультурного перенесення – не цензура, а адаптація прагматики висловлювання, яка відновлює семантичну рівновагу між наміром автора та очікуванням нової аудиторії [7; 10]. Реалізації цього підходу сприяють такі прийоми антонімічний переклад, зсув адресата жарту, переатрибуція оцінки або зміна жанрової рамки, що зберігає дотепність, але нейтралізує небажані ефекти. У підсумку переклад гумору – це керування інконгруентністю на двох рівнях одночасно: лінгвістичному й культурному. Його мета – підтримати інтригу подвійного кодування, і водночас забезпечити для нового читача ту саму «радісну роботу розуму», про яку писали класики психології гумору [7].

Джерела та література

1. Висоцька Г. В., Єварлак В. К. Каламбур як складова ситуативного гумору та способи його передачі при перекладі на українську мову. *Вісник Приазовського державного технічного університету*. 2019. № 4. С. 10–14.
2. Кухаренко, В. А. Практикум зі стилістики англійської мови. Вінниця: Нова книга. 2000. 160 с.
3. Линтвар О. М. (2013). Вираження елементів комічного в художньому тексті. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Філологічні науки*. 2013. № 14(3). С. 69–73.
4. Мовчан О. Про природу гумору як соціально позитивного феномену. 2011. С. 318–326.
5. Савіна Ю. О. Лінгвопоетичні засоби створення комічного та їх відтворення у процесі перекладу (на матеріалі творів Дж. К. Джерома й О.

Генрі та їх українськомовних перекладів). *Закарпатські філологічні студії*. 2019. № 2(9). С. 58–64.

6. Стоянова Т. В. Філософські основи перекладу англомовного тексту китайською мовою. *Науковий вісник ПНПУ ім. К. Д. Ушинського*. 2019. № 28. С.177–187.

7. Martin R. 2007. *The Psychology of Humor: An Integrative Approach*. Burlington, MA: Elsevier Academic Press. 2007. 468 p.

8. Nord C. *Text Analysis in Translation*. Amsterdam: Rodopi. 1997. 160 p.

9. Reiß, K. Texttyp und Übersetzungsmethode: Der operative Text. *Lebende Sprachen*. 1978. № 23(1). С. 202–228.

10. Vandaele J. *Humor in Translation*. Amsterdam; Philadelphia: John Benjamins. 2010. 458 p.

НЕПОВНИЙ ПЕРЕКЛАД В УКРАЇНСЬКИХ ВЕРСІЯХ АНГЛОМОВНИХ МУЛЬТСЕРІАЛІВ

Бойко Ярослав,
здобувач 2 курсу другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальності Філологія (спеціалізація Германські мови та літератури (переклад
включно), перша – англійська)
Полтавського державного аграрного університету;
Науковий керівник – Антонюк Марина,
доцент кафедри германської і української філології
Полтавського державного аграрного університету,
кандидат філологічних наук

Аудіовізуальний переклад та адаптація мультсеріалів періоду 1999–2010 років є перспективною темою дослідження, оскільки саме тоді в Україні почали активно займатись офіційним озвученням мультсеріалів на замовлення телеканалів.

Аналіз перекладу мультфільмів від QTV 2010 року дозволяє зробити висновок, що тогочасний переклад характеризується неповнотою і радше наближенням до змісту оригіналу, аніж точним відтворенням первинного змісту. За об'єкт дослідження візьмемо озвучення цього мультсеріалу студією дубляжу «1+1» на замовлення телеканалу «1+1».

Попри те, що аудіовізуальний переклад був ліцензійним, у ньому була пропущена значна частина оригінального тексту, що внеможливило розуміння сенсу озвучених реплік дорослими, але точно не дітьми. Для прикладу є найперша серія мультсеріалу «Губка Боб Квадратні Штани», в якій

пропущено багато тексту через кілька причин. По перше, це дубляж, а не переклад, тобто довжина фрази має чітко відповідати таймінгу оригіналу. По-друге, українські слова мають більшу морфемну довжину через флексивний характер самої мови (англійська більш аналітична), а отже, вони попросту довше звучать за англійські слова. По-третє, часто автори дубляжу мають пристосуватися і під рух губів персонажів, тобто ліпсинг. Якщо у вигуку поміняється голосна фонема, то українське озвучення виглядатиме неприродно.

Англійський оригінал	Українська адаптація	Причина змін
Help wanted (назва першої серії)	Потрібен помічник	Дослівний переклад – «потрібна допомога». Якщо перекладати в цьому стилі, то краще «Потрібен працівник/робітник».
Here we see Bikini Bottom, teeming with life	А це містечко Бікіні Ботом	Пропущена друга частина речення, ймовірно, через швидкість говоріння англomовного спікера і посекундну розкадровку актор дубляжу не зміг би озвучити повне речення з такою самою манерою говоріння.
Home of one of my favourite creatures	Тут живе мій улюблений Губка Боб	Creature – істота. «Домівка моєї улюбленої істоти», – Усі репліки наразі озвучуються розповідачем цієї історії, тож такий переклад міг би бути доречним. Імовірно, автори дубляжу хотіли швидше представити Губку Боба глядачу.
Yes, of course, he lives in pineapple, you silly	Звісно, він живе в ананасі	Пропущене звертання до глядача «you silly (дурнику)». Можливо в Україні заборонена така лексика в дитячих мультсеріалах.
Go Spongebob	Удачі, Губко Боб	Контекстуально, переклад є правильним.
There it is the finest eating establishment ever established for eating	От він, найраций заклад харчування серед усіх закладених	Неймовірно вдалий приклад адаптації оригінального тексту – перекладач намагався зберегти оригінальну гру спільнокоренових слів.
For years, I've been dreaming for this moment	Чотири роки я чекав цієї миті	Неправильний переклад: «For years» перекладається як «роками», тобто «Роками я чекав цієї миті». Імовірно, на час перекладу та показу мультсеріалу транскрипти, які надавались студії дубляжу містили помилки і перекладачі опирались лише на власні навички розуміння мови на слух.
I can't, don't	Я не можу,	Контекстуально підходить, але переклад не

you see?	розумієш?	дослівний. Дослівний переклад не втратив би сенсу: «Я не можу, ти не бачиш?». Патрік бачив, що Губка Боб не може, бо він пішов у сторону дома, коли йому не вистачило сміливості зайти у Красті Крабс.
I'm not good enough	Я не впораюсь	Вдалий приклад перекладу
Well, lad, it looks like you don't even have sea legs	Та ти ж на ногах міцно триматися не вмієш	Мова була про те, що у кожної істоти в Бікіні Ботом, окрім Губки Боба, є саме морські ноги, а ноги Губки Боба схожі на людські, навіть мають коліна, в той час як у інших істот їх немає. Хоч переклад не відповідає оригіналу, сенс у ньому є, оскільки попередньо Губка Боб спіткнувся об цвях і впав.
and not put your head out the windows	і не виставляйте кінцівок з вікон	Незрозуміло, чому «head» переклали як «кінцівок», тим паче в множині.
Crew	(екіпаж або команда, немає єдиного відповідника)	Переклад цього слова є непослідовним: в одному реченні це «екіпаж», в іншому «команда»

Перекладачі вдало впорались з алюзією – виявом категорії інтертекстуальності, прийомом художньої виразності, що змістовно збагачує інформацію, створюючи численні асоціації за рахунок явного натяку на події, факти, реальних осіб, інші тексти, їх персонажів [1, с. 1]. З найпершої серії перекладачі та актори дубляжу змогли показати алюзії у мультсеріалі, а саме що: 1. Губка Боб – вічний оптиміст, наївний герой; 2. Патрік – простодушний лінюх; Сквідвард – вічно похмура людина, вважає себе вищим за інших; Містер Крабс – підприємець-капіталіст, який заради грошей готовий найняти будь-кого з вулиці, аби тільки той приносив прибуток.

Проблема аудіовізуального перекладу 2010-х років полягала в тому, що цей вид адаптації іншомовного контенту перебував на стадії становлення. Мультсеріали належать до розважальної відеопродукції, тож при адаптації їх слід балансувати між передачею змісту, збереженням жартів, тону і швидкості мовлення, підлаштовуючи це все під актора дубляжу та самого юного глядача.

Джерела та література

1. Вострецова В. О. Адаптація в аудіовізуальному перекладі. *Наукові записки. Серія : Філологічні науки (мовознавство)*. 2014. Вип. 126. С. 120–123.
2. Матківська Н. А. Питання методології дослідження аудіовізуального перекладу. *Науковий вісник ДДПУ імені І. Франка. Серія «Філологічні науки»*. Мовознавство. 2015. № 3. С. 147–152.
3. Official SpongeBob SquarePants First Episode URL: <https://www.youtube.com/watch?v=euDDOMl-Ayc> (дата звернення: 15.10.2025)

DER EINFLUSS KÜNSTLICHER INTELLIGENZ AUF DEN ÜBERSETZUNGSPROZESS IN DER DEUTSCHEN SPRACHE

Volovyk Larysa,
Dozentin des Lehrstuhls der germanistischen und ukrainischen Philologie
Poltavaer staatliche Agraruniversität,
Kandidat der philologischen Wissenschaften, Dozentin

Technologische Grundlagen und Entwicklung: Die ersten Versuche maschineller Übersetzung (MT) entstanden bereits in den 1950-er Jahren, blieben jedoch wegen begrenzter Rechenleistung und unzureichender linguistischer Modelle erfolglos. Ein großer Fortschritt gelang mit der Einführung statistischer Modelle in den 1990-er Jahren, die auf Wahrscheinlichkeiten basierten. Der entscheidende Durchbruch kam jedoch mit der Einführung neuronaler maschineller Übersetzung (NMT) um 2016. NMT-Systeme wie DeepL, Google Translate oder ChatGPT Translate analysieren riesige Textmengen und erkennen sprachliche Strukturen auf semantischer Ebene. Durch sogenannte «Deep Learning» Prozesse sind sie in der Lage, nicht nur Wörter, sondern auch Bedeutungszusammenhänge und Satzmelodien zu erfassen. Dadurch klingen Übersetzungen heute deutlich natürlicher als früher und nähern sich oft dem menschlichen Stil an.

Vorteile des KI-Einsatzes im Übersetzungsprozess: Der offensichtlichste Vorteil ist die enorme Geschwindigkeit. KI-Systeme können Millionen von Wörtern in Sekunden übersetzen, was insbesondere in Bereichen wie internationaler Handel, Tourismus, Forschung und Online-Kommunikation von großem Nutzen ist. Ein weiterer Vorteil liegt in der Kostenreduktion: Unternehmen müssen weniger Zeit und Personal für Übersetzungen aufwenden. Außerdem kann KI eine gleichbleibende Terminologiekonsistenz gewährleisten – ein wichtiger Faktor bei technischen oder juristischen Texten. Auch im Bildungsbereich spielt KI eine wachsende Rolle.

Studierende und Übersetzungswissenschaftler nutzen maschinelle Systeme als Hilfsmittel zum Vergleichen, Analysieren und Überprüfen von Übersetzungen. KI kann somit auch als didaktisches Werkzeug dienen, das das Bewusstsein für sprachliche Unterschiede stärkt.

Grenzen und Risiken der KI-gestützten Übersetzung: Trotz aller Fortschritte stößt die KI an klare Grenzen. Sprache ist nicht nur ein System von Regeln, sondern auch ein Ausdruck von Kultur, Emotion und Kontext. KI kann Bedeutungen nur aus statistischen Mustern ableiten, sie versteht sie aber nicht im menschlichen Sinne.

Problematisch sind besonders: Idiome und Sprichwörter («ins kalte Wasser springen»), Ironie und Humor, Mehrdeutigkeit (z. B. «Bank» – Sitzmöbel oder Finanzinstitut), sowie interkulturelle Unterschiede.

Zudem entstehen ethische und juristische Fragen. Wenn maschinell übersetzte Texte veröffentlicht werden, bleibt oft unklar, wer für Fehler oder Missverständnisse verantwortlich ist – das KI-System oder der Mensch, der es benutzt. Auch der Datenschutz ist ein kritischer Punkt: Viele KI-Systeme verarbeiten Daten auf externen Servern, wodurch sensible Informationen (z. B. in Verträgen oder medizinischen Berichten) gefährdet sein können.

Die neue Rolle des Übersetzers: Der Beruf des Übersetzers verändert sich durch den Einfluss der KI grundlegend. Die manuelle Übersetzung wird zunehmend durch Post-Editing ersetzt – die Nachbearbeitung maschinell erzeugter Übersetzungen. Der Übersetzer fungiert nun als Qualitätssicherer, Kulturvermittler und technischer Experte. Er muss: maschinelle Texte kritisch prüfen, kulturelle und stilistische Feinheiten anpassen, die Lesbarkeit und Kohärenz sichern, sowie technische Tools kompetent bedienen. Darüber hinaus entstehen neue Tätigkeitsfelder wie Terminologiemanagement, Trainings von Sprachmodellen, Lokalisierung oder interkulturelles Content-Design. KI verändert somit nicht nur die Arbeitsweise, sondern auch die berufliche Identität der Übersetzer.

Auswirkungen auf Ausbildung und Forschung: Die Ausbildung zukünftiger Übersetzer an Universitäten und Fachhochschulen muss sich an diese Veränderungen anpassen. Neben traditionellen sprachlichen Kompetenzen werden heute Kenntnisse in Digital Humanities, Computerlinguistik und Datenanalyse immer wichtiger.

Studierende müssen lernen, mit KI zu arbeiten, ihre Ergebnisse kritisch zu bewerten und ethische Fragen zu reflektieren. Forschungsgebiete wie Übersetzungsdidaktik, Mensch-Maschine-Interaktion und Korpuslinguistik gewinnen zunehmend an Bedeutung.

Zukunftsperspektiven: In Zukunft wird KI noch stärker in den Übersetzungsprozess integriert werden. Dank Fortschritten im Bereich Natural Language Processing (NLP) und multimodaler Systeme könnten Übersetzungstools bald nicht nur Texte, sondern auch Bilder, Videos und Gestik simultan interpretieren.

Es ist jedoch unwahrscheinlich, dass menschliche Übersetzer völlig ersetzt werden. Die Zukunft liegt vielmehr in einer kreativen Kooperation: KI übernimmt Routineaufgaben und liefert Rohübersetzungen, während der Mensch den Feinschliff, die kulturelle Sensibilität und den Stil beisteuert.

Die Rolle des Übersetzers als sprachlicher und kultureller Vermittler bleibt unersetzlich – besonders in Literatur, Diplomatie und interkultureller Kommunikation.

Der Einfluss der Künstlichen Intelligenz auf den Übersetzungsprozess ist tiefgreifend und unumkehrbar. KI hat die Effizienz und Reichweite der Übersetzungsarbeit enorm gesteigert, gleichzeitig aber auch neue Herausforderungen geschaffen. Die Zukunft gehört nicht der Maschine allein, sondern dem Dialog zwischen Mensch und Technologie. Nur durch dieses Zusammenspiel kann Übersetzung weiterhin ein Werkzeug des Verständnisses und der kulturellen Verbindung bleiben.

Quellen- und Literaturverzeichnis

1. Budn G. Die Maschinelle Übersetzung – 70 Jahre jung: Verlag Peter Lang, 2021. 305 p.
2. Gehring C. Technik und Literaturübersetzen – willkommen im 21. Jahrhundert: Online-Publikation: Babelwerk.de. 2023.
3. Meier A. Neue Definition des Funktionalen Übersetzens im Hinblick auf Kunstliche Intelligenz, Verlag, Universität Halle, 2022.

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ РЕКЛАМНИХ СЛОГАНІВ

Врубель Єлизавета, Лисиця Діана,
здобувачі 2 курсу першого (бакалаврського)
рівня вищої освіти спеціальності Філологія (Германські

мови та літератури (переклад включно), перша – англійська)
Полтавського університету економіки і торгівлі;
Воскобойник Валентина,
доцент кафедри ділової іноземної мови
Полтавського університету економіки і торгівлі,
кандидат філологічних наук, доцент

Сьогодні рекламні оголошення оточують нас повсюди. Вони з'являються на білбордах, вивісках, у соціальних мережах, сайтах, різних журналах, газетах, на телебаченні та, навіть, у магазинах. Головна мета реклами – привернути увагу потенційних споживачів, справити на них гарне враження та мотивувати їх придбати рекламовану продукцію чи послуги.

Одним із ключових компонентів реклами є рекламний слоган – коротка, легка для запам'ятовування фраза, котра в стислому вигляді виражає основну суть рекламного оголошення. Це не просто частина реклами, а головний інструмент, який допомагає бренду встановити емоційний контакт зі своєю аудиторією. Він виконує важливу функцію в просуванні товарів і послуг, адже саме через нього формується зв'язок між виробником та споживачем. Водночас слоган має естетичне значення – він стає центром рекламного повідомлення, навколо якого будується короткий, яскравий і переконливий текст. Цей короткий вислів часто називають «обличчям» бренду, оскільки він може передати характер компанії, її цінності й настрій. Слоган не лише інформує, а й викликає емоції, мотивує до дії та залишає у свідомості споживача позитивне враження. Приклади рекламних слоганів світових брендів («*Just Do It*» (Nike), «*I'm Lovin' It*» (McDonald's), «*Because You're Worth It*» (L'Oréal)) демонструють, як кілька простих слів можуть перетворитися на символ ідеї, що запам'ятовується на роки.

Переклад рекламних текстів є складним міжкультурним процесом, що виходить за межі простої передачі змісту іншою мовою. Він передбачає адаптацію тексту до культурних, соціальних і психологічних реалій цільової аудиторії. Успішний переклад повинен враховувати як лінгвістичні, так і культурно-специфічні елементи, зберігаючи ключові характеристики тексту-джерела та водночас забезпечуючи його ефективність у новому контексті [2, с. 37].

Залежно від того, чи потрібно зберегти точність змісту, чи створити нове

емоційне враження для іншомовної аудиторії тощо, розрізняють такі способи перекладу рекламних слоганів: відсутність перекладу, прямий (дослівний) переклад, адаптація, ревізія.

Невиконання перекладу рекламних матеріалів є поширеним явищем. Слогани, які не перекладаються, стають елементом візуального оформлення реклами, допомагаючи привернути увагу і підкреслити експресивність дизайну. Водночас важливо враховувати, що таке неперекладене послання може бути незрозумілим для споживачів. Цікаво, що багато іноземних компаній, що діють на українському ринку, залишають свої рекламні меседжі без перекладу. Але все ж таки можна відзначити, що в українськомовному просторі нерідко успішно функціонують слогани без перекладу, які не містять складних конструкцій, наприклад: «*Gucci by Gucci*» (Gucci), «*You can Canon*» (Canon).

Прямий (дослівний) переклад також може вдало передати як зміст, так і звучання оригіналу, наприклад, українськомовний переклад слогану M&M's «*Melts in your mouth, not in your hands*» «*Тане в роті, а не в руках*» побудовано на грі контрасту та ритмічності вислову. Тут прямий (дослівний) переклад дозволив зберегти головну ідею, гру слів і мелодійність, залишаючи слоган таким же привабливим, як і англомовний оригінал.

Ревізія – це такий вид перекладу, який передбачає створення нового варіанту рекламного слогана, з урахуванням змісту, стилю та культурних особливостей цільової аудиторії. Наприклад, слоган компанії Samsung «*Everything in one touch*» було адаптовано українською мовою як «*Смартфон, в якому є все*». Застосування ревізії при перекладі рекламних слоганів робить їх зміст більш зрозумілим і природним для іншомовного споживача [1, с. 173].

Отже, переклад рекламних текстів відіграє надзвичайно важливу роль у міжкультурній комунікації, оскільки він дозволяє компаніям донести своє послання до споживачів різних культур та мовних груп. Завдяки грамотному перекладу рекламних слоганів і текстів формується унікальний образ бренду, який легко запам'ятовується та асоціюється з певними цінностями. Це сприяє підвищенню довіри до продукту, формує позитивне ставлення споживачів і допомагає встановити емоційний зв'язок між брендом та аудиторією. Крім того, успішна адаптація тексту забезпечує не лише комунікативну ефективність, тобто зрозумілість і привабливість повідомлення для місцевих

споживачів, а й сприяє органічній інтеграції глобального бренду в культурний та соціальний контекст конкретної країни. Завдяки цьому бренд залишається впізнаваним і водночас набуває локальної релевантності, що підвищує шанси на успіх рекламної кампанії та зміцнює позиції компанії на міжнародному ринку.

Джерела та література

1. Ботвин Т. М., Пундик Т. В., Саламін Н. А. Лінгвістичні особливості перекладу рекламних слоганів: аналіз прийомів та стратегій. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Філологія»*. 2024. Т. 1, № 69. С. 168–174.

2. Коваленко А. С., Гнедкова О. Г. Способи перекладу рекламних текстів. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія «Філологія. Журналістика»*. Т. 35 (74), № 6, ч. 1. Видавничий дім «Гельветика», 2024. 113 с.

МІЖ МОВАМИ І СТОЛІТТЯМИ: ШЛЯХ ПОЕЗІЇ ДУ ФУ (杜甫 712–770) ДО ПЕРШОГО УКРАЇНСЬКОГО ПЕРЕКЛАДУ

Дашченко Ганна,
доцент кафедри іноземної філології,
перекладу та професійної мовної підготовки
кандидат філологічних наук, доцент,
Університет митної справи та фінансів
кандидат філологічних наук, доцент

Поезія Ду Фу (杜甫 712–770), одного з найвидатніших поетів династії Тан, відіграла важливу роль у формуванні канону китайської класичної літератури та справила значний вплив на європейську рецепцію Сходу. Починаючи з XIX ст., його поезія входить у коло зацікавлень європейських синологів і поетів-модерністів, які намагалися відкрити «інший», східний спосіб мислення і поетичної виразності. В українському культурному контексті творчість Ду Фу була відома лише опосередковано – через переклади європейськими мовами. Перші українські переклади його поетичних творів з'явилися на початку XX століття, коли інтерес до Сходу поєднувався з модерністськими пошуками нових художніх форм. У 1918 році у львівському студентському журналі «Шляхи» [4] було опубліковано три вірші під спільною назвою «Війна» у

перекладі Остапа Луцького (1883–1941) – поета, перекладача і військового діяча. Саме ця публікація є першим відомим перекладом поезій Ду Фу українською мовою.

Мета цієї розвідки полягає у з'ясуванні шляхів міжмовної та міжкультурної передачі поезії Ду Фу до українського читача. У роботі простежується, як формувався переклад Остапа Луцького через французькі та німецькі посередницькі версії та адаптувався до українського культурного контексту.

Остап Луцький не перекладав безпосередньо з китайської. У примітках до перекладу [4, с.70] він посилається на дві європейські антології: французьку збірку маркіза д'Ерве де Сен-Дені «Poésies de L'époque des Thang» (1862) [2] та німецьку антологію Альфреда Геншке (1890–1928), який писав під літературним псевдонімом Клябунд, «Dumpe Trommel und beraushtes Gong» (1915) [1]. Моє дослідження показує, що за основу перекладу Остап Луцький узяв саме німецькі тексти Клябунда, який, у свою чергу, спирався на французькі й частково німецькі збірки другої половини XIX ст. Таким чином, український переклад є вторинним – тобто здійсненим не з оригіналу, а через посередницькі європейські версії.

Порівняння текстів засвідчує, що лише один із трьох віршів у перекладі Остапа Луцького – «Військо йде» – має оригінальне джерело у поезії Ду Фу «Пісня про військові вози» («兵車行»). Цей вірш був уперше перекладений французькою мовою маркізом д'Ерве де Сен-Дені у 1862 році. Два інші вірші – «Побідник з чорним прапором і псом» та «Ніч у наметі» – не належать до творчості Ду Фу. Вони є власними художніми інтерпретаціями французької письменниці Юдіт Готьє (1845–1917), що писала під літературним псевдонімом Юдіт Волтер, з поетичної збірки «Le livre de Jade» (1867) [3]. Вони були згодом включені Клябундом до його збірки як переклади китайських віршів. Цей факт свідчить про багаторівневу перекладацьку рецепцію, у якій художня інтерпретація змішувалася з культурною містифікацією.

Таблиця 1. Відповідність французьких, німецьких та українських перекладів віршів Ду Фу оригіналам

<i>Оригінал</i>	<i>Переклад маркіза д'Ерве де Сен-Дені (1862)</i>	<i>Переклад Юдіт Волтер (1867)</i>	<i>Переклад Клябунда (1915)</i>	<i>Переклад О. Луцького (1918)</i>
«兵車行»	«Le Départ des Soldats et des Chars de Guerre» [2, с.88–90]		«Ausmarsch» [1, с.12–13]	«Військо йде» [4, с.71]
немає		«Le chien du vainqueur» [3, с.137]	«Sieger mit Hund und schwarzer Fahne» [1, с.20]	«Побідник з чорним прапором і псом» [4, с.70]
немає		«Le départ du grand chef» [3, с.129–130]	«Nachts im Zelt» [1, с.17]	«Ніч в наметі» [4, с.70–71]

Аналіз перекладу Остапа Луцького також демонструє складність міжмовного та міжкультурного перенесення текстів. Вторинна рецепція через французькі та німецькі версії змінювала не лише лексику й стилістику, а й образну систему поезії Ду Фу, створюючи унікальний гібридний текст. Цей процес ілюструє, як перекладацька діяльність виступає не просто технічним перенесенням змісту, а формує нові смисли та естетичні вектори, що враховують як вихідний культурний контекст, так і сприйняття цільової аудиторії.

Важливою рисою перекладів Остапа Луцького є їхня інтерпретаційна спрямованість – перекладач не лише передає зміст, а й адаптує його до історичного контексту власного часу. У післямові він зазначає: «Переповів на боєвищі, в лютім 1918 р. Стах Луцький», що відсилає до конкретного воєнного досвіду автора, який служив у 95-му піхотному полку під командуванням генерала Едуарда фон Бьом-Ермолі. Таким чином, мотиви війни й людських страждань у перекладі Ду Фу набувають нового, безпосередньо сучасного Луцькому звучання.

Цей випадок є показовим для раннього етапу українського перекладознавства, коли китайська поезія потрапляла в українську культуру через кілька мовних і культурних фільтрів, але водночас сприяла розширенню поетичних горизонтів. Остап Луцький, навіть працюючи з вторинним текстом, зумів передати гуманістичний дух китайського поета та інтегрувати його в український контекст воєнних подій 1918 року, що відбувалися на тлі Першої світової війни.

Проведений аналіз дозволяє розглядати переклади Остапа Луцького не лише як літературну подію, а й як феномен міжкультурного посередництва. Український варіант текстів, що пройшли складний шлях через французьку та німецьку поетичні традиції, відбиває європейські інтерпретаційні моделі сприйняття китайської класики початку ХХ століття. Досвід Остапа Луцького свідчить про ранню інтеграцію української літератури у ширший процес культурного діалогу та формування уявлення про «інше» в українському модернізмі.

Перспективи подальших досліджень полягають у розширенні корпусу виявлених перекладів і вивченні їхніх міжтекстових зв'язків, що дозволить відновити загальну картину рецепції китайської поезії в українській культурі першої половини ХХ століття.

Джерела та література

1. Dumpfe Trommel und beraushtes Gong. Nachdichtungen chinesischer Kriegslyrik von Klabund. Leipzig, 1915.
2. Marquis d'Hervey-Saint-Denys. *Poésies de L'époque des Thang*. Amyot, Paris, 1862.
3. Walter J. *Le livre de Jade*. Paris, 1867.
4. Ту Фу. Війна. *Шляхи*, 1918. Ч. 2. С. 70–71.

ПОДІЛ ПОЗИЦІЇ ПРИВЕРНЕННЯ УВАГИ АНГЛІЙСЬКОГО ЗАГОЛОВКА: ПЕРЕКЛАДАЦЬКИЙ АСПЕКТ

Дейкун Олексій,
асистент катедри теорії і практики перекладу з англійської мови
навчально-наукового інституту філології Київського національного
університету ім. Тараса Шевченка,
доктор філософії в галузі філології;
Дейкун Петро,

Заголовок тексту новини зазвичай слугує за її резюме, яке стисло подає найбільш значущу інформацію для читацького загалу [1]. На думку лінгвістів, сучасні заголовки зазвичай мають три головні позиції: *привернення*, яке має на меті зацікавити читачів, *утримування*, що зосереджує увагу на діях референтів, та *спрямовування*, котре заохочує читачів переглянути новинну звістку аж до кінця [2].

Одна з чільних позицій заголовків новин оригіналу сайту BBC News – позиція привернення уваги – може почасти поділятися на первинну й вторинну [2], що все-таки рідко відбувається в українському перекладі, пор.: **Gorgosaurus: Ancient dinosaur skeleton sells for \$6m at auction** (28 July 2022) – **Скелет горгозавра продали на аукціоні за \$6 млн. Чому їх віддають приватним власникам** (29 July 2022). Бачимо, що в оригіналі наявні первинна і вторинна привертальні позиції заголовка, утім у перекладі – лише одна, яка залучає окремі одиниці *скелет горгозавра* з обох позицій оригіналу.

Вилучення мовних одиниць первинної позиції привернення уваги оригіналу в перекладі відбувається в тому разі, якщо вони називають невідоме українським реципієнтам місце, пор.: **Maharashtra: Missing girl found after nine years recounts ordeal** (20 Aug 2022) – ***Викрадену дівчину знайшли після 9 років пошуків*** (21 Aug 2022); чи слугують тематичним класифікатором повідомлень для орієнтування міжнародної аудиторії, як-от звісток про російсько-українську війну *Ukraine war*, пор.: **Ukraine war: UK adds Putin's former wife to sanctions list** (13 May 2022) – ***Британія вводить санкції проти Аліни Кабаєвої та родичів Путіна*** (13 May 2022); або ж про смерть британської королеви *Queen Elizabeth II*, пор.: **Queen Elizabeth II: King Charles to address nation as monarch for first time** (09 Sept 2022) – ***Король Чарльз вперше звернеться до Британії у ролі монарха*** (09 Sept 2022).

У окремих випадках мовні одиниці з первинної привертальної позиції оригіналу відтворюють так, що вони пересуваються до вторинної позиції в

перекладі, тоді як із позиції спонування – до первинної, пор.: *UK firm takes on Apple iPhone 14 and Elon Musk with satellite phone* (06 Sept 2022) – *Супутниковий зв'язок у вашому телефоні: британська фірма кидає виклик Apple й Ілону Маску* (07 Sept 2022).

Отже, позиція привернення уваги англійськомовних заголовків новинних текстів можуть поділятися на первинну й вторинну з вилученням або пересуненням окремих їхніх складників в українському відтворенні.

Джерела та література

1. Mehawesh M., Al-Allawi S. M. Challenges in Translation News Headlines: A Case of English Headlines Rendered into Arabic. *World Journal of English Language*. 2024. Vol. 14, No. 5. P. 515. DOI: 10.5430/wjel.v14n5p515
2. Potapenko S. I. Globalising and localising translation strategies from rhetorical perspective: Rendering English headlines into Ukrainian. *SHS Web of Conferences*. 2021. Vol. 105. P. 02001. DOI: 10.1051/shsconf/202110502001.

ПЕРЕКЛАД ТЕРМІНІВ ІТ-СФЕРИ (НА МАТЕРІАЛІ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ)

Звягольський Богдан,
здобувач 1 курсу другого (магістерського)
рівня вищої освіти спеціальності Філологія (Германські
мови та літератури (переклад включно), перша – англійська)
Полтавського державного аграрного університету;
Воловик Лариса,
доцент кафедри германської і української філології
Полтавського державного аграрного університету,
кандидат філологічних наук, доцент

Сучасний світ характеризується стрімким розвитком інформаційних технологій, які проникають у всі сфери людської діяльності – від освіти й науки до бізнесу та побуту. Разом із цим формується й оновлюється величезний пласт спеціальної лексики, пов'язаної з ІТ-галуззю. Переклад таких термінів набуває особливого значення, адже саме через нього забезпечується точність комунікації між фахівцями різних країн та культур. У цьому контексті питання адекватного перекладу німецькомовних ІТ-термінів є одним із найактуальніших напрямів сучасних перекладознавчих досліджень.

Актуальність теми полягає в необхідності систематизації та опису німецької ІТ-термінології, виявленні її структурних, семантичних і перекладацьких особливостей, а також у виробленні оптимальних стратегій перекладу для української мови. Багато новітніх термінів виникають майже щодня, і перекладачеві доводиться оперативно шукати відповідники, зберігаючи зміст і технічну точність.

Мета дослідження – виявити лінгвістичні та перекладацькі особливості німецької ІТ-термінології й визначити найдоцільніші способи її перекладу українською мовою.

Основні завдання включають:

1. розглянути поняття «термін» і принципи його класифікації у сучасній лінгвістиці;
2. дослідити джерела формування німецьких ІТ-термінів;
3. визначити основні структурно-семантичні моделі німецьких термінів;
4. проаналізувати типові труднощі перекладу та шляхи їх подолання;
5. розробити рекомендації щодо адекватного перекладу німецьких ІТ-термінів українською.

Теоретичну основу становлять праці українських і зарубіжних дослідників, присвячені питанням перекладу спеціальної лексики: В. Комісарова, І. Корунець, К. Кабакчі, Л. Черноватого, Ch. Nord, H. Snell-Hornby, P. Kußmaul, S. Doherty, R. Noll, A. Way та ін. Методологія дослідження базується на описовому, порівняльно-перекладацькому та контекстуальному аналізі.

Для німецької ІТ-лексики характерна значна кількість англомовних запозичень (*der Server, das Login, die Cloud, das Backup*), що пояснюється домінуванням англійської мови у сфері технологій. Значна частина термінів має форму композитів (*Datenbankverwaltungssystem, Netzwerkprotokoll, Benutzeroberfläche*), що відображає типову для німецької мови схильність до

словоскладання. Часто використовуються скорочення (*App, Mail, Chat, LAN, WLAN*) та аббревіатури, утворені на основі англійських моделей.

Особливу складність становить семантична багатоплановість термінів, коли слово поєднує загальноповжиттєве й спеціальне значення, наприклад: *Netzwerk* «мережа» (як технічна, так соціальна), *Speicher*- пам'ять /носій даних», *Datei*- «файл». У таких випадках важливо враховувати контекст, щоб уникнути помилкової інтерпретації.

Серед найпоширеніших труднощів перекладу виділяють:

- відсутність усталених українських відповідників;
- міжмовну асиметрію значень, коли у німецькій і українській мовах терміни мають різну сферу вживання;
- вплив англійської мови як посередника між німецькою та українською;
- морфологічну складність німецьких композитів, переклад яких потребує розгортання в словосполучення.

Наприклад, *Benutzeroberfläche* може перекладатися як *інтерфейс користувача* або *користувацький інтерфейс*; *Datenschutzrichtlinie* — як *політика захисту даних*; *Fehlerprotokoll* — як *журнал помилок*.

Стратегії та методи перекладу

Найпоширенішими методами перекладу ІТ-термінів є:

- калькування (*Festplatte* → *жорсткий диск*);
- транскодування (*Server* → *сервер*, *Chat* → *чат*);
- описовий переклад (*Cloud Computing* → *обчислення у хмарі*);
- функціональний аналог (*Benutzername* → *логін користувача*).

У сучасній перекладацькій практиці дедалі більшої ваги набуває поєднання кількох стратегій, що дозволяє одночасно зберегти технічну точність і зрозумілість для користувача. Важливо також дотримуватися уніфікації термінології відповідно до стандартів ISO та рекомендацій українських технічних комітетів із стандартизації.

Переклад німецьких ІТ-термінів є складним і багатоаспектним процесом,

який вимагає поєднання мовної компетентності, фахових знань у сфері інформаційних технологій та розуміння міжкультурних відмінностей.

Систематизація німецької ІТ-термінології, створення двомовних електронних баз даних і використання нейронних перекладацьких систем із вбудованими термінологічними словниками є перспективними напрямками подальших досліджень.

Результати дослідження можуть бути використані у практиці технічного перекладу, у викладанні дисциплін із німецької мови за професійним спрямуванням, а також при укладанні словників та глосаріїв для ІТ-сфери.

Джерела та література

1. Doherty S. «The Impact of Translation Technologies on the Process and Product of Translation» *John Benjamins Publishing Company*, English. 2016, 260 p.
2. Kußmaul P. «Funktionale Ansätze in der Übersetzungswissenschaft» *Narr Francke Attempto Verlag*, German. 2008, 245 p.
3. Nord C. «Textanalyse und Übersetzen: Theoretische Grundlagen, Methode und didaktische Anwendung eines Modells der übersetzungsorientierten Textanalyse» *Julius Groos Verlag*, German. 2005, 260 p.
4. Noll R. «Assessing GPT and DeepL for Terminology Translation» *Springer Nature*, English. 2025, 284 p.
5. Reiner A., Heribert P., Klaus-Dirk S. «Einführung in die Terminologearbeit» *Georg Olms Verlag*, German. 2021, 342 p.

ПЕРЕКЛАД ГЕНДЕРНО МАРКОВАНОЇ ЛЕКСИКИ В СУЧАСНИХ ЗМІ

Кобзар Олена,
професор кафедри української, іноземних мов та перекладу
Полтавського університету економіки і торгівлі,
доктор філологічних наук, професор

Сучасні медіа – це не просто дзеркало подій, а потужний інструмент, що формує наші погляди, цінності та, навіть, мовні звички. В англomовному світі, зокрема в США та Великій Британії, медіа вже багато років активно впроваджують так звану «інклюзивну мову». Головний її принцип – уникати вказівки на стать людини там, де це не є важливим. Наприклад, замість *policeman* (поліцейський) чи *actress* (актриса) вони дедалі частіше

використовують *police officer* (поліцейський офіцер) та *actor* (актор) для всіх. Така тенденція відображає зміни та прагнення до рівності в суспільстві.

Переклад такої лексики українською мовою створює деякі проблеми. Українська мова влаштована інакше: вона має граматичну категорію роду, і ми змушені постійно обирати між «він» та «вона». Перекладач опиняється на роздоріжжі. Переклад слова «*doctor*» в англійському тексті викликає у перекладача труднощі, як відтворити його українською мовою: «*Лікар сказав*» чи «*Лікарка сказала*». Будь-який вибір – це вже не просто переклад слова, а певна соціальна позиція. Саме тому аналіз перекладацьких стратегій є таким важливим.

Мета цієї роботи – проаналізувати, як і чому українські перекладачі та редакції медіа обирають ті чи інші способи передачі гендерної лексики з англomовних ЗМІ. Ми спробуємо зрозуміти, чим вони керуються – звичкою, зручністю, ідеологічними поглядами чи редакційною політикою видання.

Ми спираємося на праці відомих дослідників мови та суспільства Джудіт Батлер та Дебори Камерон [1; 4]. Їхня ключова ідея полягає в тому, що мова не просто описує нашу реальність – вона її створює. Те, як ми говоримо про жінок і чоловіків, напряму впливає на те, як ми їх сприймаємо. Гендер – це не щось незмінне, а соціальна роль, яку ми «граємо» щодня, і мова – головний інструмент у цій «грі». Переклад медіатекстів стає важливою частиною цього процесу. Залежно від обраних слів, перекладач або підсилює старі стереотипи (наприклад, що «професор» чи «політик» – це завжди чоловік), або допомагає їх змінити, роблячи жінок видимими у мові.

Головна проблема для перекладача – це фундаментальна різниця, або «асиметрія», між двома мовними системами. Англійська мова за своєю природою легко стає нейтральною. Її граматики майже не звертає уваги на стать, наприклад, слово «*actor*» (актор) давно вживається для позначення як жінок, так і чоловіків.

В українській мові граматичний рід присутній у більшості частин мови: «*студент*» – «*студентка*» (іменники), «*талановитий*» – «*талановита*» (прикметники), «*він*» – «*вона*» (займенники), «*написав*» – «*написала*» (дієслова).

Особливо складною є проблема відтворення англійського займенника *they* (вони) в однині. В англійських медіа його використовують у таких випадках: 1) коли стать людини невідома («*Ask a student what they think*»); 2) коли людина не відносить себе ані до чоловіків, ані до жінок (небінарні особи). В українській мові прямого відповідника немає. Перекладач змушений або обирати один із родів («він» чи «вона»), що спотворює оригінал, або використовувати незграбні конструкції на кшталт «він/вона», або повністю перебудовувати речення.

Аналіз текстового матеріалу таких видань, як *The Guardian*, *The New York Times*, *BBC*, та їхніх перекладів на сторінках популярних українських медіа («Українська правда», «Дзеркало тижня», *Liga.net*), дозволив нам виділити три основні стратегії, які використовують перекладачі.

Перша стратегія – це **використання фемінітивів** (або «стратегія видимості»), коли перекладачі цілеспрямовано вживають жіночі форми слів для позначення професій, посад та видів діяльності жінок: професорка, дипломатка, очільниця, міністерка, соціологиня, генералка. Для цього використовуються продуктивні суфікси -к-, -ин-, -иц-. Головна мета – зробити жінок видимими у тексті. Це руйнує стереотип, що певні професії є «чоловічими». Ця стратегія повністю відповідає новому Українському правопису (2019), який офіційно закріпив фемінітиви в мові [3]. Найчастіше її обирають видання з чіткою проукраїнською та прозахідною ліберальною позицією.

Другий підхід – **традиційний** – полягає у використанні іменників чоловічого роду (*директор, лікар, посол, академік*) як універсальних назв, що нібито підходять для позначення всіх людей, незалежно від статі. Це спирається на давню мовну традицію, коли чоловіча форма вважалася «нейтральною» та «стандартною» [2, с. 47]. На практиці перекладачі обирають цей шлях з кількох причин: через особисту звичку, через бажання уникнути нових слів, які здаються «немилозвучними», або через переконання, що фемінітиви знижують «поважність» професії (особливо це стосується високих посад).

Третя стратегія **нейтралізації** (або уникнення) означає відтворення англійської нейтральності, не вдаючись ані до фемінітивів, ані до традиційних форм чоловічого роду. Перекладачі намагаються знайти «золоту середину». Для цього вони активно перебудовують речення. Наприклад, замість

«журналісти» пишуть «представники медіа», «працівники ЗМІ» або «медійна спільнота». Замість «лікар» – «медичний персонал» або «особа з медичною освітою». А щоб передати англійське слово «they», речення часто переписують у множині («Студенти повинні...» замість «Студент повинен...»). Цей підхід допомагає досягти формальної нейтральності, але має суттєвий недолік: текст часто стає сухим, важким для читання і переобтяженим канцеляризмами.

Отже, переклад гендерної лексики – це не просто технічна робота зі словником. Кожне рішення перекладача має ідеологічне підґрунтя. Вибір між «міністеркою» та «міністром» (про жінку) – це вибір між видимістю жінок у публічному просторі та збереженням традиційних мовних норм. Перекладач і редакція медіа, по суті, стають співавторами, які вирішують, яку саме соціальну картинку світу отримає український читач. Те, як українські ЗМІ перекладають ці слова, стає яскравим маркером їхньої соціальної позиції та готовності чи неготовності підтримувати суспільні зміни в Україні.

Джерела та література

1. Батлер Дж. Гендерний неспокій: Фемінізм та підрив ідентичності / пер. з англ. С. Віняр. Київ : Основи, 2003. 223 с.
2. Кобелянська Л., Маєрчик М. Гендер і мова: невидима присутність жінок в українській мові. *Гендерний журнал «Я»*. 2011. № 2 (28). С. 46–49.
3. Український правопис. Київ : Наукова думка, 2019. 392 с.
4. Cameron D. On Language and Sexual Politics. London : Routledge, 2006. 176 p.

РОЛЬ ПЕРЕКЛАДАЧА В СУЧАСНОМУ СВІТІ

Кобзар Олена,
професор кафедри української, іноземних мов та перекладу
Полтавського університету економіки і торгівлі,
доктор філологічних наук, професор;
Горбуньова Соф'я,
старший викладач кафедри ділової іноземної мови
Полтавського університету економіки і торгівлі

У ХХІ столітті професія перекладача набуває особливого значення, адже саме переклад забезпечує глобальний обмін інформацією, знаннями та культурними цінностями. Сучасна комунікація відбувається миттєво, тому перекладач стає не лише посередником між мовами, а й між культурами,

соціальними системами та технологічними середовищами. Його завдання полягає не лише у відтворенні змісту тексту, а й у передачі стилю, емоційної тональності та культурного підтексту.

Діяльність перекладача охоплює широкий спектр функцій, що виходять далеко за межі простого «перекладу слів». Вона має мовний, когнітивний, культурний, аналітичний, дослідницький і технологічний характер. Сучасний перекладач працює у сферах дипломатії, міжнародної співпраці, освіти, бізнесу, медіа, науки й техніки, сприяючи ефективному міжкультурному діалогу. Як зазначає Е. Кері, «сьогодні не існує жодної галузі людської діяльності, у якій можна було б стверджувати, що переклад не є необхідним» [1, с. 9].

Переклад активно застосовується у багатьох галузях: 1) юридичній та фінансовій сферах (переклад контрактів, судових документів, фінансових звітів); 2) технологічній та при локалізації програмного забезпечення (переклад інтерфейсів, технічної документації, інструкцій користувача); 3) медичній та фармацевтичній галузях (переклад клінічних досліджень, медичних протоколів, інструкцій до препаратів); 4) електронній комерції та маркетингу (переклад сайтів, описів товарів, рекламних матеріалів); 5) туризмі й готельно-ресторанному бізнесі (адаптація інформації для іноземних гостей); 6) класичній та дистанційній освіті (переклад навчальних матеріалів, міжнародних освітніх курсів і програм).

Технологічний прогрес і розвиток штучного інтелекту сприяли появі систем машинного перекладу, які здатні швидко обробляти великі обсяги текстів. Проте, незважаючи на зростання популярності таких інструментів, професія перекладача залишається незамінною. Машини можуть здійснювати заміну символів одного коду на інший, але не здатні повністю розуміти контекст, стиль, емоційне забарвлення та культурні відтінки повідомлення.

Якщо в минулому перекладачі витрачали багато часу на виконання перекладу, то сьогодні значну частину технічних завдань виконують онлайн-сервіси та програми на основі штучного інтелекту. Однак, незважаючи на

швидкість машин, інтелектуальна гнучкість, інтуїція й емоційна чутливість людини залишаються незамінними.

Машинний переклад, попри свою оперативність, не забезпечує достатнього рівня адекватності й інформативності. Автоматизовані системи не здатні розпізнати прагматичні й культурні нюанси, тому їхній результат потребує людського редагування. Людина-перекладач здатна не лише передати зміст, а й відтворити дух, стиль і національно-культурні особливості оригіналу.

У сучасному світі перекладач виконує ключову роль посередника між культурами, сприяючи поширенню знань, ідей та духовних цінностей. Попри розвиток машинного перекладу, саме фахівець-перекладач залишається носієм творчого мислення, інтуїції та культурної чутливості, яких не можуть відтворити технічні засоби. Машина може передати зміст, але лише людина здатна зрозуміти підтекст, емоційне забарвлення та культурний контекст.

Отже, перекладач у XXI столітті – це не просто технічний виконавець, а стратегічний посередник між націями, що забезпечує міжкультурний діалог, підтримує глобальну комунікацію й зберігає людський вимір спілкування.

Джерела та література

1. Cary E. Translation in the Modern World. *The UNESCO Courier: A Window Open on the World*. 1958. XI(4). P. 9–10.

СПОСОБИ ПЕРЕКЛАДУ З АНГЛІЙСЬКОЇ НА УКРАЇНСЬКУ: ЗАГАЛЬНІ ТА ТЕХНІЧНІ АСПЕКТИ

Красота Олена,
доцент кафедри германської і української філології
Полтавського державного аграрного університету,
кандидат економічних наук, доцент

Переклад є складним лінгвістичним процесом, який передбачає не тільки передачу лексичного змісту тексту, а й збереження його стилю, структури та функціональної спрямованості. Що стосується перекладу з англійської на українську мову, особливу увагу слід приділяти методам перекладу, які забезпечують точність, адекватність і природність відтворення оригінального

матеріалу. Одним з основних методів є дослівний, або буквальний, переклад, який передбачає якомога точніше передавання слів оригінального матеріалу, включаючи граматичні конструкції. Цей метод підходить для текстів, в яких необхідно зберегти технічну або формальну точність, наприклад, нормативні документи, технічні інструкції та наукові формули. Крім того, надмірне використання буквального перекладу може призвести до неприродності тексту українською мовою. Переклад за змістом, який має на меті відтворити значення речення або тексту без суворого дотримання форми слова, широко використовується для досягнення адекватності та взаєморозуміння. Цей метод є особливо ефективним при перекладі складних англійських конструкцій, оскільки дозволяє адаптувати текст до граматичних та стилістичних особливостей української мови. Використання стандартизованої термінології є ключовим компонентом перекладу, особливо наукового та технічного.

У випадках, коли в українській мові немає встановлених еквівалентів, використовується калька, або дослівне запозичення, що дозволяє передати новий термін або поняття, залишаючи його зрозумілим у науковому або технічному контексті. Описовий переклад використовується для пояснення складних або незнайомих термінів і включає визначення або коротке пояснення сутності. Адаптований переклад – це окремий підхід, який використовується для того, щоб український текст звучав природно і логічно, особливо в наукових, технічних і публіцистичних творах. Він дозволяє перетворювати довгі англійські конструкції на компактні і читабельні українські речення без втрати точності переданого повідомлення. На практиці перекладачі часто поєднують підходи, використовуючи змішаний метод, що включає дослівний, сенсовий, стандартизований, перекладний та адаптований переклад. Це дозволяє одночасно забезпечити точність, академічну правильність та природність, що є надзвичайно важливим для творів зі спеціалізованим та науковим змістом. Особливу увагу слід приділяти точності та чіткості термінів, оскільки кожен термін має конкретне значення і не допускає вільного тлумачення. Наприклад, речення «*The device fails to start*» слід перекладати як «*Пристрій не запускається*», а не «не може працювати». Також важливо добре

знати термінологію в даній галузі, що дозволить правильно перекладати такі терміни, як як *hardware* – апаратне забезпечення, *firmware* – мікропрограмне забезпечення, *network interface* – мережевий інтерфейс. [3]

Наприклад, «Control Panel» перекладається як «Панель керування», а «Device Manager» – як «Диспетчер пристроїв». Одночасно слід зберігати структуру документа, включаючи заголовки, нумерацію, марковані списки та форматування, оскільки вони мають технічне значення. Такі написи, як «NOTE», «CAUTION», «WARNING», перекладаються відповідно як «ПРИМІТКА», «УВАГА», «ПОПЕРЕДЖЕННЯ».

Технічні тексти часто містять довгі складні речення, тому важливо бути лаконічним і логічним, розбиваючи конструкції на простіші. Крім того, перекладач повинен бути послідовним у термінології та правильно дублювати неперекладні елементи, такі як назви моделей, програм, файлів або клавіш, які залишаються англійською мовою – *Click OK, Press Enter, Run Setup.exe*; стиль технічного перекладу також повинен бути нейтральним і діловим, без емоційних оцінок і художніх засобів. Крім того, необхідно правильно дублювати аббревіатури та одиниці виміру, які залишаються англійською мовою, при цьому одиниці виміру подаються відповідно до міжнародної системи, а одиниці виміру не мають перекладу, наприклад, 500 GB SSD позначається так само, ескіз – «solid drive 500 ГБ». Важливо враховувати контекст, оскільки один і той самий термін може мати різне значення залежно від ситуації. Наприклад, drive може означати «диск», «накопичувач», «твердий диск». Для високої якості перекладу краще використовувати професійні джерела, такі як Microsoft Language Portal, IATE, HPE Glossary, Cisco Dictionary, Linguee, Proz, які допомагають перевірити правильність термінів та їх використання в контексті. Таким чином, методи перекладу з англійської мови на українську утворюють комплексну систему, що дозволяє зберегти лексичний, стилістичний і семантичний рівень мови оригіналу, забезпечуючи точне, адекватне і науково правильне відтворення тексту. Техніка перекладу з англійської мови на українську, отже, залежить від типу тексту, його специфічних функцій і термінології, а також адаптації до мовних особливостей української мови.

Джерела та література

1. Корунець І. В. Теорія і практика перекладу (англійська мова). Вінниця : Нова Книга, 2003. 448 с.
2. Біленька М. М. Теорія і практика перекладу : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2014. 256 с.
3. Грещук В. В. Вступ до перекладознавства : навч. посіб. Івано-Франківськ : Плай, 2004. 312 с.

THE INFLUENCE OF SOCIAL MEDIA ON TEENAGERS' COMMUNICATION IN ENGLISH

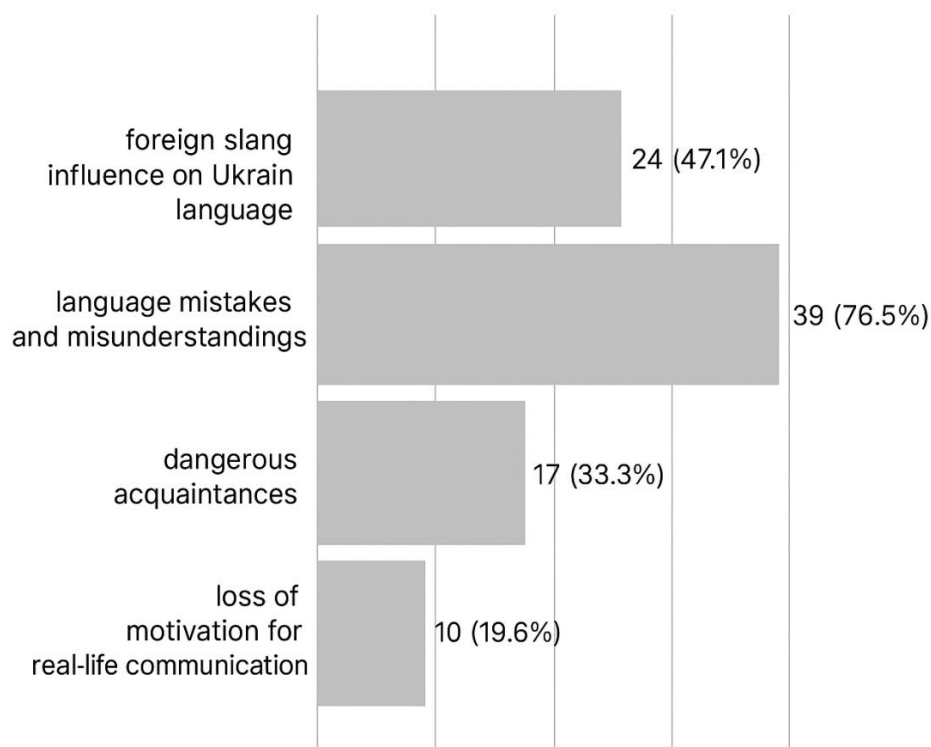
Kremeneva Anna,
pupil of 10-th grade of Poltava
I. P. Kotliarevsky Local
Multidisciplinary Lyceum № 1
Serdiuk Yuliia,
teacher of Poltava I. P. Kotliarevsky
Local Multidisciplinary Lyceum № 1

The relevance of the research lies in the fact that most teenagers choose to learn English through movies, music, and communication in social media. Many also find online friends with whom they communicate in English as an international language.

The aim of the research is to find out how social networks influence the language practice of Ukrainian teenagers in English. What are the opportunities and risks of intercultural communication?

Having studied English for many years, I realized that the biggest problem is the lack of practice. Now we have an endless space – the Internet – which has opened a completely new level of learning. Social media have become not only a place for entertainment but also a platform for real language practice. The easiest way for teenagers to learn and practice English online is through entertainment platforms. English memes and trends also affect how we see the world. Through them, we learn about modern topics, new phenomena, values, and sometimes even about social problems that are discussed around the world.

Research on the risks of communicating in English on social media: After analyzing my own survey, we can conclude that active communication in English may cause language mistakes and «language mixing» (Picture 1.1)

Picture 1.1. Research on the risks of communicating in English on social media among Ukrainians.

The analysis of online pages and chats showed that in Ukraine, the most popular online platforms for communication are Tik Tok, Instagram, and Telegram. The most common topic discussed in English is fan culture – movies, concerts, music, books, and more. Indeed, at the moment, the best way to discover and discuss most information is by using the English language. Analyzing the influence of social networks on teenagers' communication in English, we can see that this phenomenon opens great opportunities for development but also carries certain risks. On one hand, the digital space provides opportunities to practice language skills freely, without pressure. Moreover, such practice helps improve pronunciation, expand vocabulary with modern words, phrases, and slang that are often not found in school books. However, along with the advantages, it is important to consider the risks as well. One of the most significant risk factors is language mixing. Frequent use of English words in conversations or posts can affect the literacy of the Ukrainian language and lead to the appearance of a mix of Ukrainian and English or other languages. In addition, teenagers do not always use English grammatically correctly, so without

systematic learning, such communication may create incorrect language habits.

Therefore, the influence of social networks on the development of English communication among teenagers is significant. If approached consciously, social media can become a useful space for language practice. It is only important to maintain language culture. Then online communication will become a powerful tool for developing communication skills, confidence, and cultural awareness.

References

1. Khomidova G. K. The influence of social media on English language development among teenagers: Opportunities and challenges. *International Journal of Scientific Researchers*. 2025. 12(1). https://worldlyjournals.com/index.php/IJSR/article/view/12916?utm_source=chatgpt.com
2. Juwita Yusuf M., Syamsinar S., & Simpuruh I. The Effect of Social Media on the Language Use of Teenagers in Makassar. *ELS Journal on Interdisciplinary Studies in Humanities*. 2025. 8(2), P. 330–337. <https://doi.org/10.34050/els-jish.v8i2.43841>

ЗАСТОСУВАННЯ АІ ДЛЯ ПЕРЕКЛАДУ ЮРИДИЧНИХ ТЕКСТІВ

Кривчун Максим,
здобувач 2 курсу другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальності Філологія (спеціалізація Германські мови та літератури
(переклад включно), перша – англійська)
Полтавського державного аграрного університету;
Науковий керівник – Матвієнко Леся,
доцент кафедри германської і української філології,
Полтавського державного аграрного університету,
кандидат педагогічних наук

Переклад юридичних текстів належить до одного з найбільш складних і відповідальних напрямів перекладацької діяльності, оскільки вимагає не лише точного відтворення лексико-граматичних одиниць, а й збереження юридичної точності, стилістичної конвенційності та правової сили документа [3]. У цьому контексті застосування технологій штучного інтелекту (Artificial Intelligence, AI), зокрема нейронних машинних перекладачів (Neural Machine Translation, NMT), стає перспективним інструментом підвищення ефективності перекладу, автоматизації рутинних процесів та забезпечення узгодженості термінології.

Юридичні тексти характеризуються високою структурною та

семантичною складністю, специфічною термінологією та наявністю формальних конвенцій, що регламентують стиль і формат документа. До ключових особливостей належать:

- наявність багаторівневої юридичної термінології (*statute, regulation, contract clause, liability*);
- стійкі фразеологічні конструкції та формули (*legalese*), які часто не мають буквальних відповідників у цільовій мові;
- логічна точність і однозначність формулювань, критична для дотримання правових наслідків.

Ці характеристики роблять автоматизований переклад без додаткової обробки ризикованим, оскільки помилки в термінології або синтаксисі можуть призвести до невірного тлумачення документу та правових наслідків.

Сучасні системи штучного інтелекту, зокрема нейронні системи машинного перекладу (NMT), здатні забезпечувати термінологічну узгодженість шляхом створення і підтримки глосаріїв та пам'ятей перекладів (Translation Memory), швидку обробку великих обсягів текстів, що особливо важливо для багатомовної документації міжнародних компаній та організацій, а також аналіз і виявлення стилістичних закономірностей, що дозволяє автоматично формувати переклади стандартних юридичних конструкцій, і адаптацію до специфічних юрисдикційних норм у випадку, коли система навчена на корпусі текстів конкретної країни.

Таким чином, AI виступає як інструмент допоміжного перекладу, що дозволяє перекладачу зосередитися на складних семантичних і правових аспектах документа.

Ефективне використання AI передбачає поєднання машинного перекладу з професійним контролем людини-перекладача. Основні стратегії включають:

1. Підготовка корпусу юридичних текстів для навчання моделі та створення спеціалізованої термінологічної бази. Наприклад, для перекладу контрактів міжнародних компаній створюють корпус текстів, що включає стандартні формулювання, такі як «*force majeure clause*» (клаузула про форс-мажор) або «*non-disclosure agreement*» (угода про конфіденційність), а також

їхні перевірені українські відповідники. Це дозволяє системі AI правильно відтворювати усталені юридичні конструкції без втрати змісту.

2. Постредагування (post-editing) перекладу AI – перевірка точності термінів, узгодження формулювань та виправлення стилістичних неточностей. Це передбачає перевірку точності термінів, узгодження формулювань і виправлення стилістичних неточностей [1]. Наприклад, автоматичний переклад може надати варіант «*виконавча відповідальність*» для англійського терміна «*executive liability*», тоді як у контексті контракту правильніше використовувати «*посадова відповідальність*». Саме постредагування забезпечує юридично коректний та контекстуально адекватний переклад.

3. Інтеграція систем NMT у робочі процеси юридичних фірм, що забезпечує швидкий доступ до перекладів великих документів та контрактів. Наприклад, міжнародна юридична фірма може за допомогою NMT автоматично перекласти шаблонний контракт на 50 сторінок, після чого перекладач перевіряє ключові положення та терміни, що значно скорочує час роботи без втрати якості.

4. Контекстуалізація перекладу, зокрема врахування правових норм та місцевої юридичної практики для уникнення невірної тлумачення. Наприклад, термін «*trust*» у англійському законодавстві США має специфічне значення, що не збігається з українським правовим поняттям «*траст*»; перекладач у цьому випадку може додати уточнення або обрати термін, що відповідає українському законодавству, наприклад «*довірча власність*» у певному контексті. Таке врахування юридичної специфіки гарантує, що переклад не лише мовно точний, але й юридично коректний [2].

До переваг застосування AI належать:

- підвищення продуктивності перекладу;
- стандартизація термінології;
- можливість обробки великих обсягів документів у стислі строки;
- скорочення витрат на рутинні переклади.

До обмежень належать:

- ризик невірної тлумачення складних юридичних конструкцій;

- необхідність постійного контролю фахівцем;
- обмежена здатність AI враховувати нюанси контексту та юридичної практики;
- обмежена адаптивність до специфіки різних юрисдикцій без додаткового навчання моделі.

AI у перекладі юридичних текстів не замінює професійного перекладача, а виступає потужним інструментом автоматизації, стандартизації та прискорення процесу перекладу. Ефективність його використання залежить від якості навчання моделей на спеціалізованих корпусах, інтеграції постредагування та контролю з боку фахівців-юристів. У майбутньому розвиток AI-технологій, зокрема застосування машинного навчання і семантичного аналізу, дозволить підвищити точність та надійність перекладу юридичних документів і сприятиме підвищенню ефективності міжнародної правової комунікації.

Джерела та література

1. Гнатюк О. Локалізація англomовних текстів юридичної та агропродовольчої сфери. *Вісник Львівського університету. Серія: Філологія*. 2020. №72. С. 115–124.
2. Осташук С. Використання AI у перекладі юридичних документів: прагматичні аспекти. *Проблеми семантики*. 2023. №43. С. 142–150.
3. Byrne J. *Scientific and Technical Translation: An Introduction*. London: Routledge. 2020. 196 p.

ПРОБЛЕМА ТЕРМІНОЛОГІЧНОЇ ЕКВІВАЛЕНТНОСТІ ПРИ ПЕРЕКЛАДІ ТЕХНІЧНИХ ТЕКСТІВ АГРОПРОДОВОЛЬЧОЇ СФЕРИ

Манойло Ольга,
здобувач 3 курсу першого (бакалаврського)
рівня вищої освіти спеціальності Філологія (Германські
мови та літератури (переклад включно), перша – англійська)
Полтавського державного аграрного університету;
Науковий керівник – Матвієнко Леся,
доцент кафедри германської і української філології
Полтавського державного аграрного університету,
кандидат педагогічних наук

У сфері перекладу галузевих текстів досить актуальною є проблема термінологічної еквівалентності. Відсутність прямих відповідників у технічних

інструкціях, де надзвичайно важлива точність та однозначність, створює значні труднощі для перекладача.

Мета цієї розвідки – розглянути та висвітлити проблему пошуку еквівалентних термінів у технічних аграрних текстах, з якими може зустрітися сучасний перекладач, та пошук шляхів усунення чи мінімізації таких труднощів.

Питання еквівалентності в перекладі досліджували багато відомих лінгвістів, зокрема Дж. Касагранде, С. Гелверсон, В. Комісаров, Р. Зорівчак, М. Бейкер тощо.

Поняття «еквівалентність» у теорії перекладу означає максимальне збереження тієї інформації, що містилася в оригінальному тексті, під час перекладу з однієї мови на іншу. [3] А тому головна задача перекладача – якомога точніше передати зміст першоджерела.

У перекладацькій діяльності нерідко трапляються випадки, коли у цільовій мові просто немає усталеного слова для позначення певної концепції (напр. неологізми, полісемантичні слова і т.п.)

Вибір правильного еквівалента завжди залежить від багатьох чинників. Частина з них пов'язана суто з мовними факторами (напр. особливості словосполучень чи ідіом), інша ж – з екстралінгвістичними. Через це неможливо дати універсальні поради, які б підходили для всіх випадків нееквівалентності між мовами. Остаточний вибір перекладача залежить не тільки від знання мовних систем, а й від того, як саме перекладач використовує мову. [1; p.15]

Переклад агротехнічної термінології є досить складним завданням через швидкий розвиток аграрного сектору та високий рівень його механізації. Ця лексика охоплює терміни з математики, хімії, механіки, біології та загальних наукових дисциплін. [2]

Також деякі агроінженерні терміни можуть мати певні відмінності в американському та британському варіанті англійської мови (напр. британське *plough* та американське *plow*).

Часто виникають складнощі під час перекладу полісемантичних термінів.

Наприклад слово *crop* має декілька значень, тому при перекладі дуже важливо враховувати контекст: *crop production* – продукція рослинництва, *post-crop activity* – післяврожайна діяльність [4]

Нерідко трапляються також «фальшиві друзі» перекладача – слова, що схожі за вимовою чи написанням, проте мають інше значення. Те що *conditioner* – це подрібнювач сіна в сінокосарках, а не побутовий кондиціонер здається очевидним, проте недосвідчений перекладач може легко заплутатися у таких випадках.

Шляхи подолання нееквівалентності бувають різні – наприклад калькування (*biodiversity* – біорізноманіття), деє можливі контекстуальні уточнення; перекладачі нерідко вдаються до описового перекладу (*conservation tillage* – ґрунтообробні технології, спрямовані на збереження ґрунту та зменшення ерозії), деє доречно використати транслітерацію/транскрипцію (*sunrise* – «санрайз» (гібрид соняшника)), а інколи й доводиться вводити новий термін зі зноскою чи коментарем із поясненням його значення або англійським варіантом в дужках.

Важливо пам'ятати, що перекладач виступає медіатором між автором оригіналу та читачем, а правильна передача інформації залежить від його досвіду та професійних навичок. Помилки в перекладі технічних текстів можуть тягти за собою серйозні наслідки, тож слід завжди перестраховуватись та ретельно перевіряти український варіант.

Отже, відсутність прямих відповідників може суттєво ускладнювати процес перекладу технічних текстів. Тому перекладачеві важливо володіти різними способами подолання нееквівалентності та вміти обирати той, який найточніше передає зміст і функцію терміна в конкретному контексті.

Джерела та література

1. Baker, M. *In Other Words: A Coursebook on Translation*. 2-ге вид. Abingdon; New York: Routledge, 2011. 353 с. [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://nlp.csie.org/~sound/translation.pdf>

2. Kurbatova, T., & Mosiyevych, L. Some Peculiarities of Translating English Agro-Engineering Terms into Ukrainian. 4th International Online Conference «Corpora and Discourse». 2024. P. 71–73. [Електронний ресурс] Режим доступу: <file:///C:/Users/PC/Downloads/31925-78568-1-PB.pdf>

3. Балахтар В.В., Балахтар К.С. Адекватність та еквівалентність

перекладу. Буковинська державна фінансова академія, Україна. 2011р. [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://www.confcontact.com/20110531/fk-balahtar.htm>

4. Державна служба статистики України. Сільське господарство України – 2022 / Agriculture of Ukraine. Київ: Держстат України, 2023. 164 с. [Електронний ресурс] Режим доступу: https://ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2023/zb/09/S_gos_22.pdf

АДАПТАЦІЯ АНГЛОМОВНИХ АГРОПРОДОВОЛЬЧИХ ТЕКСТІВ ДЛЯ УКРАЇНСЬКОГО РИНКУ

Матвієнко Леся,
доцент кафедри германської і української філології
Полтавського державного аграрного університету,
кандидат педагогічних наук;
Шевченко Дарина,
молодший спеціаліст з навчання
ТОВ «Teleperformance Ukraine»

Адаптація англomовних агропродовольчих текстів у процесі їх упровадження на український ринок є багатовимірним явищем, що поєднує лінгвістичні, культурні, правові та маркетингові аспекти. Такі тексти включають маркування харчових продуктів, інструкції щодо застосування та зберігання, рекламні матеріали, інформаційні брошури, звіти, веб-контент аграрних компаній та інші різновиди спеціалізованої документації [2]. Вони виконують не лише інформативну, а й переконувальну функцію, формуючи у споживача уявлення про продукт і його цінність, що зумовлює підвищені вимоги до точності, зрозумілості та культурної релевантності перекладу.

Лінгвістичний аспект адаптації агропродовольчих текстів передбачає збереження смислової точності та відповідності термінології чинним українським стандартам. Зокрема, перекладач повинен урахувати усталені галузеві терміни («organic farming», «nutritional value», «GM-free», «free-range», «shelf life») і коректно відтворювати їх українськими відповідниками («органічне землеробство», «поживна цінність», «без ГМО», «вільний випас», «термін придатності»). Невідповідність терміносистеми або використання кальок може спричинити неправильне сприйняття інформації споживачем чи непорозуміння в професійному середовищі. Важливим є також дотримання граматичної та стилістичної норми української мови, особливо у випадках

перекладу складних технічних інструкцій, де синтаксична структура визначає зрозумілість для кінцевого користувача.

Адаптація агропродовольчої документації охоплює також культурну локалізацію – пристосування змісту до соціокультурних реалій українського виробника та споживача. До найбільш поширених завдань належать:

- заміна культурно маркованих реалій на прийнятні для української аудиторії («Thanksgiving turkey combo» → «святковий набір до зимових свят»);
- корекція описів смакових якостей відповідно до національних харчових преференцій;
- адаптація одиниць вимірювання: переходи від фунтів, унцій і галонів до кілограмів, грамів і літрів;
- гармонізація харчових цінностей відповідно до норм українського законодавства.

У цьому контексті локалізація не означає довільної зміни змісту, а передбачає відтворення інформації у формі, максимально релевантній для українського споживача.

Український ринок має чітко регламентовані вимоги до маркування та опису харчових продуктів, визначені такими документами, як Закон України «Про інформацію для споживачів щодо харчових продуктів» [1], технічні регламенти ЄС, які частково гармонізовані з українськими нормами, та стандарти ДСТУ. Тому перекладач повинен не лише розуміти текст, а й володіти знаннями галузевого законодавства. До ключових елементів правової адаптації належать: обов'язкові складові маркування, правила декларування алергенів, інструкції зберігання, зазначення походження сировини, попередження і рекомендації щодо вживання. Невідповідність нормативним вимогам може унеможливити сертифікацію продукту та його вихід на ринок України.

Агропродовольчі тексти у сфері маркетингу та реклами мають на меті формування позитивного образу продукту й стимулювання попиту. Тому адаптація передбачає трансформацію стилю для досягнення психологічної та емоційної переконливості [3]. Наприклад, дослівне відтворення рекламних слоганів не завжди забезпечує бажаний вплив: «Taste the difference» дослівно

«Спробуй різницю» не функціонує так само ефективно в українській рекламній традиції, тому переклад може набувати форми «Смак, що вирізняє». У фокусі адаптації – збереження прагматичної функції тексту, а не буквальності його вербальної оболонки.

Отже, адаптація англomовних агропродовольчих текстів для українського ринку – це комплексний процес, який охоплює термінологічну коректність, культурну локалізацію, нормативно-правову відповідність і маркетингову оптимізацію. Висока якість такої адаптації забезпечує правильне інформування споживачів, полегшує імпорту продукції на український ринок, підвищує ефективність комунікації між виробником і покупцем та сприяє розвитку міжнародної торгівлі. Успішна адаптація можлива лише за умови інтеграції перекладознавчих компетенцій із галузевими знаннями аграрної, харчової та правової сфер.

Джерела та література

1. Закон України «Про інформацію для споживачів щодо харчових продуктів» від 23 грудня 1997 р. № 771/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/771/97#Text>
2. Осташук С. Переклад рекламних текстів агропродовольчої сфери: прагматичні домінанти. *Проблеми семантики*. 2023. № 43. С. 142–150.
3. Процюк Т. Актуальні тенденції в адаптації англomовних маркетингових текстів до української мовної картини світу. *Мовознавство*. 2021. №1. С. 77–85.

КОНЦЕПЦІЯ ЕКОЛОГІЧНО ЧИСТОГО МОВЛЕННЯ В СУЧАСНОМУ ІНФОРМАЦІЙНОМУ ПРОСТОРІ

Міняйло Роман,
професор кафедри української лінгвістики,
літератури та методики навчання Комунального закладу «Харківська
гуманітарно-педагогічна академія»
Харківської обласної ради,
доктор філологічних наук, професор;
Хоменко Любов,
доцент кафедри теорії та методики технологічної освіти
Полтавського національного педагогічного
університету імені В. Г. Короленка,
кандидат фізико-математичних наук, доцент

У сучасному інформаційному просторі текст відіграє ключову роль у комунікації, навчанні та науковій діяльності. Однак із поширенням цифрових

технологій зростає проблема інформаційного перевантаження, втрати змістовної якості та зниження рівня усвідомленого сприйняття текстових матеріалів. У цьому контексті формується поняття «екологічно чистого» тексту, яке передбачає створення таких текстів, що є зрозумілими, логічно структурованими, позбавленими зайвих мовних конструкцій і маніпулятивних впливів [1]. Основними критеріями екологічно чистого тексту є його когнітивна доступність, змістова релевантність, академічна доброчесність та відповідність принципам етики комунікації. Такі тексти сприяють ефективному засвоєнню інформації, підтримують критичне мислення читача та мінімізують когнітивне навантаження.

Зростаючий обсяг текстової інформації, що циркулює в цифровому середовищі, обумовлює необхідність вироблення стратегій оптимізації текстового контенту відповідно до когнітивних особливостей читачів, з урахуванням принципів академічної доброчесності та інформаційної гігієни [2].

Цифрові технології суттєво змінюють підходи до текстотворення, зумовлюючи потребу в адаптації освітнього контенту до нових форматів подання інформації. Екологічно чистий текст як феномен сучасної педагогіки посилює ефективність засвоєння знань, мінімізацію інформаційного шуму та запобігання маніпулятивним впливам у медійному просторі. У сфері освіти та наукової діяльності він забезпечує доступність навчального матеріалу, його логічну структурованість та змістовну релевантність, що є компонентом для формування професійної компетентності майбутніх педагогів та дослідників.

Особливе значення концепції цифрової екології тексту відбувається в дистанційній освіті та змішаному навчанні, де якість текстового контенту впливає на рівень засвоєння матеріалу студентами. Використання принципів екологічно чистого тексту в освітніх ресурсах та електронних платформах сприяє створенню комфортного та ефективного навчального середовища, що відповідає сучасним стандартам цифрової педагогіки [4].

Таким чином, дослідження проблеми екологічно чистого тексту та цифрової екології тексту є актуальним для теорії та практики освіти, після чого воно забезпечує науково обґрунтовані підходи до створення якісного

навчального контенту, формування інформаційної культури та підвищення ефективності комунікації в цифровому середовищі.

Поняття «екологічно чистого тексту» є відносно новим у педагогічній науці та не має усталеного визначення. Його використання є метафоричним і відображає прагнення до створення текстів, які сприяють ефективній комунікації та зменшують когнітивне навантаження на читача.

Варто зазначити, що концепція «екології мови» або «мовної екології» розвивалася в лінгвістиці та педагогіці, зосереджуючись на вивченні взаємодії між мовою та її середовищем. Однак конкретних досліджень, присвячених саме «екологічно чистому тексту», у науково-педагогічній літературі наразі обмежено.

Поняття «екологічно чистого тексту» є міждисциплінарним феноменом, який формується на перетині лінгвістики, педагогіки та комунікативістики. Воно відображає сучасні тенденції створення текстів, які оцінюють критеріями зрозумілості, етичності та ефективності, що є особливою популярністю у навчальному процесі. Основна ідея створюється у створенні текстових матеріалів, які сприяють когнітивному сприйняттю інформації, логічно структуровані та створені інформаційного «засмічення».

З позиції сучасної педагогічної науки екологічно чистий текст має низьку ключову характеристику, серед якої провідне місце займає його доступність для цільової аудиторії. Це забезпечує усунення сильно складних мовних конструкцій, зайвої термінологічної змістовності та використання зрозумілих, але водночас науково коректних формулювань. Логічна структура тексту забезпечує його послідовність та чіткість викладу, що є необхідною умовою ефективного створення інформації. Важливим аспектом є також дотримання мовних норм, включаючи орфографічну та пунктуаційну грамотність, що забезпечує рівень академічної доброчесності тексту.

Екологічно чистий текст має уникати мовного «сміття» – плеоназмів, канцеляризмів, клішованих конструкцій, а також сленгових або значно емоційних висловлювань, які можуть викривляти зміст інформації або зменшувати її наукову цінність. Особливу увагу слід приділяти етичності

тексту, що забезпечує відмову від маніпулятивних стратегій, дискримінаційних формулювань та сильного суб'єктивізму, який може впливати на читача в непродуктивний спосіб. Оригінальність тексту є ще одним критерієм екологічної чистоти, що включає дотримання принципів академічної доброчесності, уникнення плагіату та недоцільного використання шаблонних фраз або цитувань без належного аналізу.

У контексті цифрової освітньої комунікації екологія тексту набуває нового значення, що проявляється у необхідності адаптації текстових матеріалів до цифрових форматів та специфіки цифрового середовища. Це забезпечує оптимізацію обсягу тексту, його структурну організацію, візуальне розмежування ключових тез та використання мультимедійних елементів для підтримки когнітивного сприйняття. Таким чином, у дистанційному навчанні та електронних підручниках екологічно чистий текст сприяє підвищенню ефективності навчального процесу, забезпечуючи максимальну доступність та зрозумілість матеріалу для студентів і учнів.

Аналізуючи комунікативні стратегії в інформаційному просторі, варто отримати підходи до подачі тексту, які мінімізують інформаційні перевантаження та сприяють ефективній взаємодії між автором і читачем. Відомий канадський журналіст українського походження Віктор Маларек, досліджуючи взаємодію між комунікатором і джерелом інформації, порівнював цей процес із «емоційним та складним танком, вишуканим і напруженим». Ця метафора може бути застосована і до педагогічної діяльності, зокрема в процесі створення екологічно чистого тексту, де важливе дотримання принципів логічної конкуренції, відповідності контенту очікуванням аудиторії та етичних норм комунікації.

Одним із ключових аспектів формування екологічного тексту є продумана стратегія його представлення. Як зазначає В. Маларек, під час роботи з інформаційним джерелом важливо уникати серйозної категоричності та агресивних формулювань, які можуть спричинити бар'єр у комунікації. Наприклад, у педагогічній діяльності, особливо під час створення навчальних матеріалів у цифровому середовищі, необхідно дотримуватися принципу зміни

введення в тему, уникаючи перевантаження термінологією або складними мовними конструкціями. Це узгоджується з концепцією цифрової екології тексту, яка забезпечує адаптацію матеріалу до особливостей цифрового середовища та різних когнітивних стилів сприйняття інформації.

Практика екологічного текстотворення забезпечує врахування потреб цільової аудиторії та використання методологічних підходів, що забезпечують оптимальний баланс між точністю, науковою достовірністю та доступністю викладеного матеріалу. Так, у процесі висвітлення екологічної проблематики в медіа В. Маларек застосовував принципи, які можна перенести в освітню діяльність: чіткість викладу, уникнення маніпуляцій та створення логічної структури подання інформації. Наприклад, його журналістське розкриття впливу уранових відходів у шахтарському містечку Еліот Лейк можна розглядати як приклад екологічного підходу до подачі інформації – у дослідженні матеріалів наголошувалося на фактичній основі, з використанням перевірених даних і дотримання балансу між емоційним впливом і науковою аргументацією.

Таким чином, екологічно чистий текст і цифрова екологія тексту є не лише теоретичними концепціями, а й практичними підходами, які забезпечують якісну освітню комунікацію, підвищують рівень інформаційної грамотності та сприяють формуванню відповідної цифрової культури.

Принцип екологічно чистого тексту знаходить широке застосування в різних сферах, зокрема в освітній, науковій, комунікаційній та інформаційній діяльності. У наукових та навчальних текстах він реалізується через дотримання вимог структурованості, чіткості викладу та усунення надлишкових пояснень, що сприяє формуванню логічної послідовності матеріалу та полегшує його засвоєння [2]. Наприклад, у методичних рекомендаціях для студентів застосування принципу екологічно чистого тексту дозволяє оптимізувати навчальні матеріали, забезпечуючи їхню доступність та практичну значущість.

У журналістиці цей підхід забезпечує точність подачі інформації, достовірність викладених фактів та дотримання нейтрального стилю мовлення,

що сприяє формуванню критичного мислення аудиторії. Наприклад, у новинних статтях використання екологічного підходу до тексту унеможливорює надмірну емоційність, суб'єктивну оцінку чи маніпулятивне подання інформації, що є важливим для формування об'єктивної картини подій.

У сфері реклами та PR-комунікацій принцип екологічного тексту спрямований на створення прямих, етичних та інформативних повідомлень, які виключають маніпулятивні стратегії та спотворення реальності. Це особливо важливо у соціальній рекламі та просвітницьких кампаніях, де чіткість формулювань та достовірність інформації є запорукою ефективного впливу на цільову аудиторію. Наприклад, екологічно чистий рекламний текст про здоровий спосіб життя має містити перевірені наукові дані, чіткі рекомендації та уникати надмірних обіцянок або перебільшень.

У діловій комунікації застосування цього принципу дозволяє підвищити ефективність службових документів завдяки їхній конкретності, офіційно-діловому стилю та лаконічності викладу. Ділові листи, звіти чи офіційні заяви, побудовані за принципами екологічно чистого тексту, мінімізують ризики непорозумінь та сприяють оперативному прийняттю рішень. Наприклад, у корпоративному листуванні використання коротких і чітких речень, структурованих абзаців та уникнення зайвої емоційності сприяє зростанню продуктивності комунікації.

Загалом, «екологічно чистий» текст сприяє ефективній комунікації, зменшує когнітивне навантаження на читача і підвищує якість сприйняття інформації.

З розвитком цифрових технологій виникає необхідність розгляду текстів у контексті цифрового середовища, що актуалізує поняття цифрової екології тексту. Цифровий екологічний текст – це текстовий контент, адаптований до особливостей цифрового комунікаційного простору, що відповідає принципам зрозумілості, структурованості та інформаційної гігієни. Його ключовими характеристиками є логічна організація, оптимальна довжина, використання мультимедійних елементів для підвищення засвоюваності та врахування потреб різних категорій користувачів, включно з особами з особливими освітніми

потребами.

Отже, цифрова екологія тексту – це система принципів та методик, що забезпечують якісну текстову комунікацію в цифровому середовищі з урахуванням:

- когнітивного навантаження читача (доступність інформації, структурованість, візуальна адаптація);
- фільтрації інформаційного шуму (унікальність, достовірність, релевантність контенту);
- етичних норм та академічної доброчесності (відсутність плагіату, коректність формулювань, відповідальність за зміст);
- ефективності цифрового навчального середовища (застосування цифрових технологій для покращення сприйняття інформації).

Основні принципи цифрової екології тексту в освіті

1. Когнітивна ергономіка тексту.

- Використання структурованих текстових форматів (маркеровані списки, підзаголовки, візуальні акценти).
- Адаптація текстів до цифрових платформ: зменшення обсягу речень, використання зрозумілих термінів.

В онлайн-курсах на платформах Moodle чи Google Classroom матеріали оформлюються у вигляді коротких параграфів із графічними елементами для підвищення засвоєння інформації.

2. Академічна доброчесність та відповідальне використання тексту.

- Дотримання норм цитування та унікальності текстів у наукових роботах.
- Використання сервісів Unicheck, Turnitin для перевірки текстів на унікальність.

В університетських дисциплінах із цифрової грамотності студентів навчають оцінювати інформацію перед використанням у науковій роботі.

3. Фільтрація інформаційного шуму.

- Уникнення надмірної текстової інформації, яка не несе семантичного навантаження.
- Впровадження автоматичних алгоритмів розпізнавання

маніпулятивних текстів (наприклад, застосування штучного інтелекту для аналізу новинного контенту).

- Приклад: Google використовує алгоритми для ранжування результатів пошуку, що дозволяє зменшити вплив дезінформації.

4. Мовна культура та інклюзивність цифрових текстів.

- Використання гендерно-нейтральної та політкоректної мови.
- Доступність текстів для осіб із особливими освітніми потребами (наприклад, адаптація шрифтів, застосування голосового озвучення).

Сайти державних установ надають можливість читання тексту в режимі "легкої мови" (simplified language).

5. Автоматизація процесів створення «екологічних» текстів.

- Використання сервісів Hemingway Editor, Grammarly, Glavred для спрощення тексту.

- Використання штучного інтелекту для генерації навчальних текстів, що оптимізують контент під конкретну аудиторію.

Освітні платформи Coursera, EdX використовують автоматизовані системи оцінювання текстів студентів із рекомендаціями щодо покращення стилю викладу.

Цифрова екологія тексту є важливою складовою сучасної педагогіки, що сприяє підвищенню ефективності навчання, зменшенню інформаційного перевантаження та формуванню культури відповідального використання цифрового контенту. Інтеграція її принципів у освітній процес дозволить створити комфортне та ефективне навчальне середовище, що відповідає викликам цифрової епохи.

Дослідження поняття екологічно чистого тексту та цифрової екології тексту підтверджує їхню цінність у сучасному освітньому та інформаційному просторі. Структурованість, когнітивна доступність, відповідність академічним і етичним нормам є ключовими характеристиками тексту, що сприяє ефективній комунікації, формуванню критичного мислення та розвитку цифрової грамотності. У науково-освітньому дискурсі екологічно чистий текст забезпечує оптимізацію процесу навчання за допомогою логічної організації матеріалу, чіткості викладу та виділення зайвих інформаційних елементів, що мінімізує когнітивне навантаження читача.

У контексті цифрового середовища застосування принципів екології тексту дозволяє підвищити якість інформаційного контенту, уникнути маніпулятивного впливу та сприяти розвитку інформаційної культури суспільства. Ця концепція особливого значення набуває в дистанційній освіті, де цифровий навчальний контент має відповідати вимогам структурованості, мультимедійної інтеграції та адаптивності до потреб користувачів. Врахування цих аспектів є необхідними умовами створення ефективних навчальних платформ та електронних ресурсів.

Перспективи подальших досліджень у даній галузі пов'язані з розробкою методики оцінювання екологічності тексту, вивченням когнітивних особливостей його сприйняття в цифровому середовищі та інтеграцією штучного інтелекту для автоматичного аналізу та оптимізації текстового контенту. Подальше наукове опрацювання цієї проблематики сприятиме удосконаленню підходів до текстотворення у сфері освіти, науки та масової комунікації, що забезпечує якісні зміни в сучасній інформаційній культурі.

Джерела та література

1. Swanson B., & Levine G. S. An ecological approach to language pedagogy, programs, and departments. *Second Language Research & Practice*. 2020. 1(1). P. 65–85. <http://hdl.handle.net/10125/69841>.
2. Stibbe, A. (2021). *Eco-linguistics: Language, ecology and the stories we live by* (2nd ed.). Routledge.
3. Luardini M. A. & Simbolon M. Ecolinguistics for Teaching English. *The Asian EFL Journal: Professional Teaching Articles, Indonesian International Conference*. 2016. Vol. 3. P. 238–248.
4. Luardini M. A., & Sujiyani E. Introducing ecolinguistics in EFL classroom. *Advances in Social Science, Education and Humanities Research*. 4th International Conference on Teacher Training and Education (ICTTE 2018). Atlantis Press/ 2018. 262. P. 375–382. <https://doi.org/10.2991/ictte-18.2018.83>.

ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В РЕАЛІЗАЦІЇ МІЖНАРОДНИХ КОМУНІКАТИВНИХ ПРОГРАМ

Ночовна Наталія,
доцент кафедри філології та соціально-гуманітарних дисциплін
Полтавського інституту економіки і права Університету «Україна»,
кандидат педагогічних наук;
Мустафаєва Діана,
здобувач 1 курсу другого (магістерського)
рівня вищої освіти спеціальності «Філологія (переклад)»
Полтавського інституту економіки і права Університету «Україна»;

Глобалізація економічних та гуманітарних процесів, посилення міжнародної співпраці, як економічної, так і наукової та культурної, інтенсифікація євроінтеграційних процесів відкривають нові можливості для інтеракції на міждержавному та міжкультурному рівні. І водночас ставлять нові вимоги до компетентностей представників професій, реалізація виробничих завдань для яких передбачає комунікацію в міжкультурному середовищі.

У такому контексті іншомовна компетентність розглядається не просто як бажана навичка, а як критично важлива вимога для фахівців таких сфер.

Вир інтенсифікації інтеграційних процесів вимагає від фахівців і майбутніх фахівців практикоорієнтованої підготовки до міжкультурної комунікації, розвитку та постійного вдосконалення іншомовної комунікативної лексики, спеціальної іншомовної лексики і, у цілому, формування іншомовної комунікативної компетентності.

У руслі таких запитів усе з більшою ефективністю презентують себе міжкультурні та міжнародні комунікативні програми, що реалізуються як в середовищі інформаційних комунікаційних платформ, так і в безпосередній комунікації у межах академічної та професійної мобільності.

До розгляду питань формування іншомовної компетентності, міжнародної та міжкультурної комунікації зверталися низка українських та зарубіжних учених, зокрема С. Вілсон, І. Башинська, І. Жукевич, В. Манакін Т. Полонська, В. Редько.

Зокрема, Т. Полонська, О. Пасічник, І. Горошкін до міжкультурної іншомовної комунікативної компетентності відносять інтегровану характеристику особистості учнів, пов'язану з оволодінням ними досвідом іншомовного спілкування в усній та письмовій формах, засвоєнням культурних цінностей народу, мова якого опановується; особистісний ресурс, що визначає

здатність людини ефективно реалізовувати себе в міжкультурній комунікації [1, с. 8].

Слідуючи позиції В. Редька, який основну мету навчання іноземних мов вбачає у формуванні в учнів іншомовної комунікативної компетентності і, зокрема, її складових— лінгвістичної, мовленнєвої, соціокультурної та навчально-стратегічної, – у своїй практичній діяльності прагнемо забезпечити організаційно-педагогічні умови формування досліджуваного феномену, як у межах освітнього процесу, так і поза ним [2, с. 205].

Однією з форм позаурочної діяльності учнів із формування іншомовної компетентності є залучення школярів до комунікації у межах проєкту Британської ради «The UK-Ukraine School Partnerships».

У контексті міжкультурної комунікації учнів початкової школи Святої Марії, Шоубері, Шропшир з учнями початкових класів Ліцею 13 «Успіх» міста Полтави учасники не просто ознайомлюються з іншомовною лексикою, сприйнятою від носіїв мови, а й поринають у світ міжкультурного пізнання. Школярі-українці та школярі-британці пишуть один одному листи-самопрезентації, які обов'язково озвучуються в інтерактивній комунікації під час онлайн-зустрічей. Заходи у контексті проєкту передбачають також формування цінностей учнів, таких, як толерантність, повага до інших культур. Так, у межах міждержавної інтеракції було проведено День України в школі-партнерці, коли юні британці могли поринути в українську культуру, традиції, почувши розповіді полтавських учнів, і для підтримки друзів з України підібрати синьо-жовті образи.

Дієвим прийомом у формуванні компетентності у контексті проєкту є розповіді учнів улюблену книжку або книжку, прочитану нещодавно, особливо жвавою вдається інтеракція, коли виявляється співпадіння читацьких вподобань українців та британців, така взаємодія завдяки інтенсифікації діалогічної комунікації сприяє поглибленню знань та умінь застосування розмовної лексики.

Тож, міжнародні комунікативні програми, на кшталт проєкту Британської

ради «The UK-Ukraine School Partnerships», є практикоорієнтованими та автентичними майданчиками для формування іншомовної компетентності. У такій комунікації забезпечується відтворення природного мовного середовища та створюються реальні умови для вмотивованої практичної реалізації знань з іноземної мови, перетворюючи когнітивний базис на активні комунікативні навички.

Джерела та література

1. Полонська Т., Пасічник О., Горошкін І. Формування міжкультурної іншомовної комунікативної компетентності учнів 5–6 класів гімназій: методичні рекомендації / за наук. ред. В. Редька ; відп. за вип. Т. Полонська. [Електронне видання]. Київ : Педагогічна думка, 2022. 60 с.

2. Редько В. Г. Дидактико-методичні концепти компетентнісно орієнтованого змісту шкільного підручника іноземної мови. *Проблеми сучасного підручника*. 2021. Вип. 26. С. 199–214.

ПЕРЕДАЧА КУЛЬТУРНОГО КОНТЕКСТУ КИТАЮ ПРИ ПЕРЕКЛАДІ НАЗВ БРЕНДІВ

Остапенко Злата,
здобувачка 2 курсу першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності Філологія («Східні мови та літератури
(переклад включно), перша – китайська»)
Луганського національного університету імені Тарса Шевченка;
Белік Марина,
викладач кафедри лінгвокраїнознавства,
східної філології та перекладу
Луганського національного університету імені Тарса Шевченка

У час глобалізації ринків, стратегія виходу китайських модних брендів на міжнародну арену стає все більш важливим способом підвищення міжнародного впливу. Дослідивши практики перекладу деяких брендів, можна побачити поширені помилки при перекладі китайських брендів, зокрема надмірну залежність від буквального перекладу, культурні розбіжності та недостатню адаптацію до цільових ринків. Успішне поширення будь-якого бренду на міжнародній арені потребує виваженого підходу до перекладу, який має поєднувати культуру країни із суттю бренду. В таких випадках дуже важливо знати як працює комунікаційна стратегія. Комунікаційна стратегія – це структурований підхід до планування, впровадження та моніторингу всіх форм

комунікацій між бізнесом і його аудиторією. Стратегія створюється для досягнення певних цілей, таких як підвищення впізнаваності бренду, зростання довіри до компанії, формування позитивного іміджу тощо. Навіть успішний переклад назви бренду може істотно підвищити його репутацію на ринку. Ще одну із важливих ролей виконує знання перекладацьких стратегій, таких як: доместикація – коли текст адаптується до культури цільової аудиторії; форинізація – збереження культурного колориту оригіналу; дослівний переклад – переклад максимально близький до оригінальних слів і структури; вільний переклад – передається зміст, а не форма; адаптація – перетворення тексту для відповідності культурним нормам цільової аудиторії; транскрипція – передача звучання оригіналу іншою мовою. Але перекладачі можуть поєднувати й декілька стратегій.

У сучасному світі глобалізація сприяє все глибшому культурному обміну і бренди дедалі тісніше пов'язуються з культурою. На міжнародній арені почали з'являтися китайські фешн бренди, які завдяки своїй унікальній культурі та дизайну привертають увагу споживачів у різних країнах. Вони не лише демонструють культурну впевненість Китаю, а й відображають розвиток його модної індустрії. Однак те, як сприймають бренд у світі, значною мірою залежить від ефективної міжкультурної комунікації. Саме тому вибір правильної стратегії перекладу має велике значення. Дві основні стратегії – доместикація (пристосування до культури цільової аудиторії) та форинізація (збереження оригінального культурного колориту) – по-різному впливають на переклад назв брендів, слоганів і культурних елементів. У цій роботі я наведу приклади, покажу як застосовуються стратегії перекладу для фешн брендів і таким чином доведу чому це важливо.

Отже, візьмемо за приклад бренд 太平鸟(Tàipíngniǎo). Його перекладають дослівно як Птах Миру, зберігаючи цим суть і менталітет бренду, який виступає за свободу самовираження та спокій у русі. А ось бренд спортивного одягу 李宁, перекладається транскрипцією (пін'їнем) як Lǐ Níng (Лі Нін), бо буквально означає ім'я та фамілію китайського гімнаста, який дуже титулований не лише на батьківщині, а й за її межами. До того ж, він і є

засновником цього бренду, що робить його не просто «одним із багатьох», а справді унікальною ідеєю, яка несе в собі національну гордість. А ще одне із значень ієрогліфу «宁» (níng) – «здоровий». На мою думку, це значно підсилює символізм. Схожим на попередній приклад є бренд 郭培 який теж перекладається пінїнем як Guō péi. Він названий на честь засновниці, яка є найвідомішою китайською кутюр'є, і це саме вона створювала сукню для Ріанни на Met Gala в 2015 році. Ієрогліф «培» (péi) сам по собі означає «виросити» або «плекати». Суть її бренду полягає в особистій майстерності і духовній енергії, і справді, поглянувши на вишукані роботи жінки, можна провести паралель до певного символізму – «та, що плекає красу», для Гуо Пей, як дизайнерки, це найкращий підтекст. Перейдемо до інших прикладів, одним з яких є фешн бренд 盖娅传说 (Gàiyà Chuánshuō) – буквальный переклад – Легенда Гаї (Гая – богиня Землі в Грецькій і Римській міфологіях), але його називають Heaven Gaia, використовуючи поетичну кальку. Назва повністю передає «небесну» символіку та навіть просто вигляд речей там – легкі, повітряні тканини, приглушені тони, витонченість – усе вказує на те, що зв'язок людини з природою може передаватися і за допомогою одягу. Ще одним брендом з цікавою історією та назвою є 之禾 (Zhīhé). Буквальний переклад – «пшениця, що росте», цей момент вказує на природність речей й безкінченного циклу життя, але їхня англійська назва це – ICICLE, що означає бурульку, яка, в свою чергу, символізує чистоту, та прозорість. Бренд виступає за екологічну моду, повагу до природи та навколишнього середовища, використовуючи натуральні матеріали у своїх колекціях. У цьому випадку, бренд зберіг дві назви – ICICLE для Заходу, а 之禾 для Китаю.

Отже, у сучасних умовах глобалізації китайські бренди дедалі активніше виходять на світовий ринок і їх переклад справді відіграє важливу роль у налагодженні міжкультурної комунікації. Дослідники з різних сфер продовжують аналізувати, як саме переклад впливає на сприйняття брендів за кордоном, і пропонують різні стратегії, що допомагають зробити бренди більш

зрозумілими для іноземних споживачів.

Джерела та література

1. Guo Pei Guo Pei - Wikipedia
2. ICICLE About ICICLE | Official Website
3. Study on the Translation of Chinese Chic Brands from the Perspective of Domestication and Foreignization: A Case Study of CHAGEE (PDF) Study on the Translation of Chinese Chic Brands from the Perspective of Domestication and Foreignization: A Case Study of CHAGEE
4. Комунікаційна стратегія: визначення, етапи та приклади побудови Комунікаційна стратегія: основи успішного брендингу та просування
5. 太平鸟PEACEBIRD PEACEBIRD
6. 盖娅传说Heaven Gaiya 盖娅传说 Heaven Gaia

СПОСТЕРЕЖЕННЯ ЗА РОЗВИТКОМ СИСТЕМИ DEERL ЯК ІННОВАЦІЙНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ НЕЙРОННОГО МАШИННОГО ПЕРЕКЛАДУ

Радченко Руслан,
здобувач 2 курсу другого (магістерського)
рівня вищої освіти спеціальності «Філологія»
(«Германські мови та літератури (переклад включно),
перша – англійська»)
Полтавського державного аграрного університету;
Воловик Лариса,
доцент кафедри германської і української філології
Полтавського державного аграрного університету,
кандидат філологічних наук, доцент

Спостереження за розвитком систем нейронного машинного перекладу є ключовим аспектом у сучасному перекладознавстві, що набуває особливої актуальності в умовах стрімкого прогресу штучного інтелекту та зростання обсягів глобальної комунікації. За даними WMT'25, системи на кшталт Google Translate регулярно публікують технічні звіти, беруть участь у відкритих тестуваннях та розкривають архітектурні деталі, що дозволяє дослідникам відстежувати прогрес і прогнозувати тенденції [4]. Натомість DeepL, попри лідерство за якістю перекладу європейських мов (BLEU 38.2 для англійсько-німецької мовної пари), залишається здебільшого закритою системою з мінімальною кількістю наукових публікацій чи внутрішніх звітів у відкритому доступі. Це створює науковий вакуум, який ускладнює аналіз еволюції, оцінку

інновацій та порівняння з конкурентами. Метою даної розвідки є доведення необхідності систематичного моніторингу як DeepL так і інших систем машинного перекладу, як об'єкта дослідження, а також виявлення непрямих джерел інформації (патенти, API-лог, бенчмарки, корпоративні звіти тощо), які можуть частково заповнити цей пробіл. Новизною роботи можна вважати акцент на браку систематизованих даних про DeepL, що робить спостереження за системою не лише інструментом аналізу, але й завданням для формування методології дослідження закритих систем у машинному перекладі.

Основною проблемою при вивченні DeepL є специфіка її корпоративної політики, яка обмежує доступ до внутрішніх даних, на відміну від відкритих моделей конкурентів. Розвиток DeepL бере початок у 2009 році з Linguee — пошукової системи, заснованої Гереоном Фралінгом, яка накопичила мільярди паралельних корпусів для європейських мов, що стало фундаментом для нейронного FIRST навчання. У 2016 році команда під керівництвом Ярослава Кутиловського, польського фахівця з нейронних мереж, розробила прототип на базі конволюційних нейронних мереж (CNN), що призвело до запуску сервісу 28 серпня 2017 року з підтримкою 7 мов (англійська, німецька, французька, іспанська, італійська, польська, нідерландська). Система використовувала суперкомп'ютер розташований в Ісландії потужністю 5,1 петафлопс на гідроенергії, що забезпечило низьку затримку та високу природність перекладів, перевершуючи Google Translate у сліпих тестах [1]. У 2018 році DeepL GmbH запустила Pro-версію з API та інтеграціями для CAT-інструментів, додавши португальську та російську мови, а в 2019-му – додатки для ПК. Цей етап ілюструє перехід від корпусного пошуку до гібридної архітектури.

Труднощі для дослідників виникають у кількох аспектах – це закритість алгоритмів, де DeepL застосовує пропрієтарні оптимізації для контекстних вкладень і зворотного перекладу, а також фрагментарність даних про масштабування. Наприклад, у 2020 році додали китайську (спрощену) та японську, перевершивши Baidu Translate, а в 2021-му – 13 європейських мов,

досягнувши 24 мов загалом; 2022 рік приніс індонезійську, турецьку, українську та DeepL Write для монолінгвального редагування, а 2023-й – корейську та норвезьку. До жовтня 2025 року підтримка зросла до 37 мов, включно з в'єтнамською, тайською та івритом, з акцентом на нульовий переклад для низькоресурсних мов [3]. Проте мала кількість відкритих тестувань (на відміну від WMT для Google) робить неможливим точне відстеження покращень, наприклад, у обробці довгих послідовностей чи доменних текстів. У зв'язку з цим моніторинг DeepL вимагає непрямих методів: аналізу патентів (наприклад, DE102023000321 на MoE-архітектуру), корпоративних звітів про фінансування (Series B на 300 млн дол. у 2024-му при оцінці 2 млрд) та незалежних тестів, як у TechCrunch [1]. Без такого спостереження перекладознавці ризикують втратити розуміння, як пропрієтарні системи впливають на стандарти якості.

У науковій літературі виокремлюють кілька підходів до моніторингу систем машинного перекладу, які можна адаптувати для DeepL:

1. Аналіз архітектурних інновацій через непрямі джерела: вивчення впливу attention-механізмів (Bahdanau et al., 2014) на природність, як у DeepL [2].

2. Оцінка через сліпі тести та метрики: використання BLEU чи human parity для порівняння, де DeepL лідирує в 71 % випадків.

3. Дослідження педагогічного впливу: інтеграція в дидактику перекладу, як у Heiss & Soffritti (2018), для оцінки реальних сценаріїв [3].

4. Моніторинг етичних аспектів: аналіз конфіденційності даних та екологічного сліду (PUE 1.12 у DeepL).

Детальніше про кожен підхід. Перший спосіб доречний для DeepL через брак первинних даних – наприклад, патенти розкривають гібрид CNN-Transformer, що зменшує параметри на 30 %. Другий метод базується на незалежних бенчмарках, де DeepL перевершує конкурентів, але потребує регулярних оновлень. Третій підхід фокусується на практичному впливі, як у

дидактиці, де DeepL покращує переклад італійсько-німецький [3]. Четвертий враховує стійкість, де DeepL використовує 100 % відновлюваної енергії.

Отже, систематичне спостереження за DeepL є невід'ємним для перекладознавства, оскільки його відносна закритість створює ризики для прогнозування тенденцій у цій сфері. З огляду на лідерство системи в якості та швидке розширення, рекомендується розробка методик непрямого моніторингу: комбінація патентного аналізу [2], незалежних тестів [1] та педагогічних кейсів [3]. Вдалий моніторинг не лише заповнює науковий пробіл, але й сприяє формуванню стандартів для майбутніх систем, забезпечуючи еволюцію перекладу від автоматизації до інтелектуальної адаптації.

Джерела та література

1. Coldewey D., Lardinois F. DeepL schools other online translators with clever machine learning. TechCrunch. 29 серпня 2017. URL: <https://techcrunch.com/2017/08/29/deepL-schools-other-online-translators-with-clever-machine-learning/> (дата звернення 01.11.2025).
2. Bahdanau D., Cho K., Bengio Y. Neural Machine Translation by Jointly Learning to Align and Translate. arXiv. 2014. URL: <https://arxiv.org/abs/1409.0473> (дата звернення 01.11.2025).
3. Heiss C., Soffritti M. DeepL Traduttore e didattica della traduzione dall'italiano in tedesco. InTRAlinea.org. 2018. URL: http://www.intralinea.org/specials/article/deepL_traduttore_e_didattica_della_traduzione_dallitaliano_in_tedesco (дата звернення 01.11.2025).
4. WMT'25 Evaluation Results. Association for Machine Translation in the Americas. Звіт. 2025. URL: <http://www.statmt.org/wmt25/> (дата звернення 01.11.2025).

ОСОБЛИВОСТІ ВІДТВОРЕННЯ АНГЛОМОВНИХ ТА НІМЕЦЬКОМОВНИХ МУЛЬТФІЛЬМІВ В УКРАЇНСЬКИХ ПЕРЕКЛАДАХ

Рябокінь Наталія,
завідувач кафедри філології та
соціально-гуманітарних дисциплін
Полтавського інституту економіки і права університету «Україна»;
Винник Крістіна,
здобувачка 2 курсу другого (магістерського)
рівня вищої освіти спеціальності «Філологія»
(спеціалізації «Германські мови та літератури (переклад включно),
перша - англійська»
Полтавського інституту економіки і права університету «Україна»

Переклад мультфільмів є важливою сферою аудіовізуального перекладу, оскільки він не лише передає зміст, а й формує мовну культуру дітей, розвиває уяву та впливає на сприйняття іншої культури.

Проблему перекладу мультфільмів як особливого виду аудіовізуального перекладу досліджували як українські, так і зарубіжні науковці. Їхні праці охоплюють питання перекладу сленгу, культурних реалій, власних назв, пісень, римованих текстів, а також адаптації мовного матеріалу до вікових та культурних особливостей цільової аудиторії.

Зокрема, Катерина Бондаренко у статті *“Slang in animated cartoons: Translation peculiarities”* аналізує функції сленгу в популярних англomовних мультфільмах (*Shrek, Madagascar 2*) та способи його перекладу українською мовою. Дослідниця зазначає, що перекладачеві доводиться шукати баланс між збереженням колориту оригіналу та зрозумілістю для українських дітей [2].

А. В. Андрушко у праці *«Особливості перекладу англomовних дитячих мультфільмів»* розглядає основні труднощі перекладу дитячих фільмів, зокрема синхронізацію реплік, адаптацію культурних реалій та відтворення гумору. Авторка наголошує на важливості доместикації, тобто пристосування тексту до культурного середовища українського глядача [2].

Цікавим є дослідження Olena Weston *“Interventional Strategies in the Ukrainian Dubbing of The Simpsons Movie (2007)”*, у якому розглядаються стратегії інтервенційного перекладу в українському дубляжі. Авторка аналізує прийоми доместикації, омісії та специфікації, завдяки яким досягається природність і гумористичний ефект в українському варіанті фільму [4].

Марія Чадюк у своїй роботі *«Особливості перекладу мультфільмів українською (на матеріалі мультфільму “Думками навиворіт”)*» досліджує перекладацькі трансформації та вільний переклад як засіб адаптації англomовних діалогів до українського мовного контексту [3].

Сучасні дослідження показують, що переклад мультфільмів з англійської та німецької мов на українську – це складний міжкультурний процес, який

поєднує лінгвістичну точність, художню адаптацію та врахування культурних особливостей української аудиторії.

Мультфільми вимагають адаптованого перекладу, який поєднує точність змісту з природністю звучання українською. Перекладач повинен враховувати:

- ритм і синхронізацію реплік із рухом губ персонажів;
- культурні реалії та жарти;
- вікові особливості цільової аудиторії;
- емоційне забарвлення мови.

Англомовні мультфільми часто насичені грою слів, сленгом та культурними алюзіями, що потребують динамічної еквівалентності. Наприклад:

«*Let it go*» (з мультфільму *Frozen*) → «*Відпусти*» — збережено основний зміст і ритмічність пісенного тексту.

«*To infinity and beyond!*» (*Buzz Lightyear, Toy Story*) → «*До безмежності й далі!*» — збережено пафос і мотив натхнення героя.

У німецьких мультфільмах часто використовуються зменшувальні форми, діалектизми та емоційно забарвлена лексика, що створює певні труднощі при перекладі. Наприклад:

«*Kleiner Bär*» → «*Ведмедик*» — адекватне відтворення пестливої форми.

«*Oh, du meine Güte!*» → «*Ой, лишенько!*» — переклад із урахуванням емоційності та природності українського мовлення.

«*Benjamin Blümchen, der sprechende Elefant*» → «*Бенжамін Блюмен, слон, що розмовляє*» — адаптовано граматично і стилістично.

Перекладач часто замінює реалії, незрозумілі українським дітям, на ближчі до їхнього досвіду. Наприклад:

англ. «*cookie*» → «*печиво*», а не «*бісквіт*»;

нім. «*Schultüte*» → «*конус із подарунками для першокласників*» — пояснювальний переклад, оскільки в українській культурі немає такого звичаю.

Переклад пісень у мультфільмах (як у «*Frozen*» чи «*Der kleine Eisbär*») потребує не буквального, а поетичного перекладу, який зберігає риму, ритм та емоційну атмосферу.

Отже, переклад мультфільмів з англійської та німецької мов на українську – це процес міжкультурного посередництва, де перекладач виступає не лише як мовник, а й як інтерпретатор культури, що адаптує текст для гармонійного сприйняття українською аудиторією.

Джерела та література:

1. Андрушко А. В. Особливості перекладу англomовних дитячих мультфільмів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ekhsuir.kspu.edu/items/0c7ffd1c-1e37-45f8-8f7c-1435ad1a05d3>
 2. Бондаренко К. Slang in animated cartoons: Translation peculiarities. *Linguistics Beyond and Within* (Ling Ba W). 2021. Vol. 7(1). С. 53–67. Режим доступу: <https://czasopisma.kul.pl/index.php/LingBaW/article/view/5373>
 3. Чадюк М. Особливості перекладу мультфільмів українською (на матеріалі мультфільму «Думками навиворіт») [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ekmair.ukma.edu.ua/items/08db0c61-3b73-4aa7-9eaf-83927270ac6e>
- Weston O. Interventional Strategies in the Ukrainian Dubbing of The Simpsons Movie (2007). *Crossroads. A Journal of English Studies*. 2019. № 27. С. 45–59. Режим доступу: <https://journals.ispan.edu.pl/index.php/cs-ec/en/article/view/cs.2499>

СПЕЦИФІКА ВІДТВОРЕННЯ АНГЛОМОВНОГО ТА НІМЕЦЬКОМОВНОГО НАУКОВО-ТЕХНІЧНОГО ТЕКСТУ В УКРАЇНСЬКИХ ПЕРЕКЛАДАХ

Рябокінь Наталія,
завідувач кафедри філології та
соціально-гуманітарних дисциплін
Полтавського інституту економіки і права університету «Україна»;
Корницький Данііл,
здобувачка 2 курсу другого (магістерського)
рівня вищої освіти спеціальності «Філологія»
(спеціалізації «Германські мови та літератури (переклад включно),
перша - англійська»
Полтавського інституту економіки і права університету «Україна»

У сучасних умовах глобалізації науки й техніки переклад науково-технічних текстів з англійської та німецької мов набуває особливого значення. Від якості перекладу залежить точність передавання наукових даних, зрозумілість інструкцій, технічної документації та відповідність термінології міжнародним стандартам.

Проблема перекладу науково-технічних текстів з англійської та німецької мов на українську привертає увагу багатьох сучасних дослідників. Вони

розглядають особливості термінологічного перекладу, граматичні трансформації, збереження стилістичної точності та вплив комп'ютерних технологій на якість перекладу.

Так, Катерина Іванівна Бондаренко у роботі *«Специфіка перекладу англомовного науково-технічного тексту на українську мову (інженерна галузь)»* аналізує лексико-граматичні труднощі, пов'язані з перекладом інженерних термінів, та підкреслює важливість уніфікації термінології відповідно до стандартів ДСТУ [1].

В. О. Гребенюк у статті *«Особливості адекватного перекладу науково-технічних текстів»* досліджує принципи точності та логічності викладу при перекладі англомовних технічних документів, зокрема інструкцій та довідників. Автор зазначає, що правильна структура речення та уникнення надмірної кальки є ключовими для створення зрозумілого українського тексту [3].

В. В. Каніболоцький у своїй праці звертає увагу на роль сучасних комп'ютерних технологій у процесі перекладу. У дослідженні *«Особливості перекладу науково-технічних текстів з використанням сучасних комп'ютерних програм (на прикладі англійської та німецької мови)»* він розглядає переваги систем автоматизованого перекладу (CAT-tools) та їх вплив на узгодженість термінів [4].

Граматичний аспект перекладу детально розглядає Лоліта Воробйова у статті *«Переклад науково-технічного тексту: граматичний аспект»*. Дослідниця аналізує типові граматичні трансформації, зокрема заміну пасивних конструкцій на активні, перетворення довгих номінативних структур на природні українські синтаксичні одиниці [2].

Дослідники підкреслюють, що переклад англомовних і німецькомовних науково-технічних текстів вимагає глибокого знання фахової термінології, високого рівня володіння мовою та розуміння структури спеціалізованих документів. Успішний переклад базується на поєднанні лінгвістичної точності, наукової обґрунтованості та стилістичної природності української мови.

Науково-технічні тексти характеризуються логічністю викладу, точністю, об'єктивністю, використанням термінів, пасивних конструкцій,

скорочень, номінативних структур і відсутністю емоційності. Наприклад:

англ. *«The device operates at a constant temperature»*. → укр. *«Прилад працює за сталої температури»*.

нім. *«Das System wird automatisch aktiviert»*. → укр. *«Система активується автоматично»*.

Для англійської мови характерна компактність і використання безособових конструкцій, що часто вимагає граматичних трансформацій при перекладі українською. Наприклад:

«It is assumed that the reaction occurs rapidly». → *«Вважають, що реакція відбувається швидко»*.

Також важливо передавати терміни точно й послідовно, користуючись офіційними термінологічними базами або галузевими словниками.

Німецька мова відзначається складною синтаксичною структурою, широким використанням композитів (складних іменників) і пасивних форм.

Наприклад:

«Wärmeleitfähigkeitsmessgerät». → *«Прилад для вимірювання теплопровідності»*.

«Die Ergebnisse werden im Folgenden dargestellt». → *«Результати подано нижче»*.

Перекладач повинен вміти розгортати складні номінативні конструкції та забезпечувати природність українського викладу.

Одним із ключових аспектів є термінологічна стандартизація. Використання усталених термінів гарантує коректність і взаєморозуміння між фахівцями. При перекладі бажано уникати калькування, натомість добирати терміни, зафіксовані у відповідних державних або міжнародних стандартах (ISO, ДСТУ тощо).

Під час перекладу науково-технічних текстів використовуються такі прийоми:

- граматичні заміни (перетворення пасивних конструкцій в активні);
- конкретизація (заміна загального поняття більш точним);
- аналітичний переклад складних слів німецького походження;

- синтаксичне спрощення для полегшення сприйняття.

Англійська прагне до лаконічності, німецька — до точності формулювань, тоді як українська наукова мова — до чіткого розгортання думки. Тому перекладачеві важливо не лише передати зміст, а й адаптувати структуру тексту до норм української науково-технічної комунікації.

Отже, відтворення англомовного та німецькомовного науково-технічного тексту в українських перекладах вимагає високої мовної компетенції, знання термінології, вміння застосовувати перекладацькі трансформації та враховувати жанрово-стилістичні норми української мови. Успішний переклад забезпечує точність, доступність і функціональність тексту для фахівців різних галузей.

Джерела та література

4. Бондаренко К. І. Специфіка перекладу англомовного науково-технічного тексту на українську мову (інженерна галузь). *Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна. Серія «Іноземна філологія»*. 2020. № 91. С. 45–52.
5. Воробйова Л. М. Переклад науково-технічного тексту: граматичний аспект. *Вісник Київського національного лінгвістичного університету. Серія «Філологія»*. 2019. Т. 22, № 1. С. 98–104.
6. Гребенюк В. О. Особливості адекватного перекладу науково-технічних текстів. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія: Філологічна*. 2021. Вип. 14(82). С. 112–118.
7. Каніболоцький В. В. Особливості перекладу науково-технічних текстів з використанням сучасних комп'ютерних програм (на прикладі англійської та німецької мови). *Мовні і концептуальні картини світу*. 2022. № 3(75). С. 59–67.

STRUKTURELLE UND SEMANTISCHE BESONDERHEITEN

DEUTSCHER IT-BEGRIFFE

Savenkova Olena,
Deutschlehrerin des Lehrstuhls für germanische und ukrainische Philologie
Staatliche Agraruniversität Poltawa

Im heutigen deutschsprachigen Fachdiskurs der Informationstechnologien (IT) zeigt das Begriffssystem eine hohe Dynamik, die durch die rasante Digitalisierung, die intensive technologische Entwicklung und den transnationalen Charakter der IT-Kommunikation bedingt wird. Die Entstehung und Funktionsweise der deutschen IT-Terminologie wird durch die Globalisierung, die Dominanz der englischen Sprache

im Technologiebereich und die Erscheinung neuer technischer Konzepte beeinflusst, die eine präzise verbale Formulierung erfordern. Wie die Forscher feststellen, ist die moderne Fachterminologie offen, mobil und anfällig für interlinguale Interaktion.

Das Ziel der Arbeit ist es, die wichtigsten strukturellen Modelle und semantischen Merkmale deutscher IT-Begriffe zu bestimmen, die im aktuellen deutschsprachigen Fachdiskurs am häufigsten vorkommen.

Die Analyse des Materials hat gezeigt, dass die strukturelle Zusammensetzung deutscher IT-Begriffe durch folgende Leitmodelle bestimmt wird.

1. Komposita.

Die Komposition ist die produktivste Methode zur Bildung deutscher Fachbegriffe. Komposita bilden die größte Gruppe und wird durch eine hohe Genauigkeit der Benennung ausgezeichnet: Datenverarbeitung, Cloudspeicher, Benutzeroberfläche, Netzwerksicherheit usw.

Die Komponenten solcher Termine sind meist technische Grundlagen (Daten-, Benutzer-, System-, Netzwerk-) in Kombination mit präzisierenden Elementen, die die Funktion oder Eigenschaft des Begriffs konkretisieren. Forscher betonen, dass gerade die Zusammensetzung für die Kompaktheit und semantische Dichte des technischen Wortschatzes sorgt.

2. Englische Lehnwörter.

Aufgrund der Dominanz der englischen Sprache in der IT-Branche sind viele deutsche Begriffe direkte Anglizismen: Server, Interface, Backup, Update, Cloud, App.

Diese Begriffe behalten ihre grafische und phonetische Form, unterliegen jedoch bei der Integration in die deutsche Sprache den grammatischen Regeln (z. B. der Server – des Servers). Die Studien zeigen, dass die Anzahl der Anglizismen in der deutschen Fachsprache stetig zunimmt [2].

3. Hybridformen.

Denglisch-Formen entstehen durch die Kombination englischer und deutscher Morpheme: downloaden, gehostet, Daten-Logging, updaten, ausloggen.

Solche Wortformen entsprechen den grammatischen Normen der deutschen Sprache, behalten jedoch ihre englische Basis bei, was sie zu einem typischen Phänomen des technischen Fachjargons macht [3].

4. Abkürzungen und Verkürzungen.

Zu den folgenden charakteristischsten Merkmalen des IT-Diskurses gehört die aktive Verwendung von Abkürzungen, die zur Einsparung von Sprachressourcen beitragen und eine standardisierte Kommunikation zwischen Fachleuten gewährleisten, z. B. CPU (Central Processing Unit), WLAN (Wireless Local Area Network), HTML (HyperText Markup Language), VPN (Virtual Private Network).

Die Semantik deutscher IT-Begriffe wird durch digitale Kommunikation und globale technologische Integration geprägt. Während der Analyse wurden folgende dominante Merkmale festgestellt:

1. Monosemie innerhalb des Fachbereichs.

Die meisten Begriffe gewährleisten im fachlichen Kontext die Eindeutigkeit technischer Beschreibungen: Algorithmus, Datenbank, Router, Verschlüsselung.

2. Erweiterung der Bedeutung englischer Lehnwörter.

Anglizismen werden im Deutschen oft semantisch angepasst. So hat beispielsweise «Cloud» im modernen deutschen Fachdiskurs ein ausgebautes Netz von Kombinationsbegriffen: Cloud-Dienst, Cloud-Computing, Cloud-Sicherheit, Cloud-Umgebung.

3. Metaphorisierung neuer technischer Konzepte.

Metaphorische Modelle werden häufig verwendet, um verständliche Begriffe zu schaffen und fördern das intuitive Verständnis technischer Prozesse: Firewall, Schwarzes Brett (im digitalen Umfeld), Datenautobahn.

4. Polysemie auf der Basis des allgemeinen Wortschatzes.

Ein Teil der Begriffe übernimmt die Bedeutung aus allgemeinen Wortformen:

Netzwerk – «technisches System» und «soziales Netzwerk»;

Plattform – «technische Plattform» und «soziale/mediale Plattform».

Aus dieser Erforschung folgt, dass das deutsche IT-Terminologiesystem traditionelle Wortbildungsmodelle der deutschen Sprache (Komposition), aktive

Нutzung von Anglizismen und Hybridisierung miteinander verbindet. Diese Struktur gewährleistet seine Offenheit, Dynamik und hohe Anpassungsfähigkeit an neue technologische Realitäten. Die Heterogenität der Modelle erschwert jedoch den Beherrschungsprozess von Begriffen für Studierende, die Deutsch als Fremdsprache lernen.

Literatur

1. Anglizismen in der deutschen Fachsprache der Computertechnik: eine korpuslinguistische Untersuchung zu Wortbildung und Bedeutungskonstitution. *JLCL*. 2023. URL: https://aclanthology.org/2023.jlcl-1.4.pdf?utm_source=chatgpt.com
2. Cantarini S. *Anglicisms in German – An Overview with Reference to the Neologismenwörterbuch in the Online-Wortschatz-Informationssystem Deutsch (OWID)*. *Neophilologica*. 2023. Vol. 35. P. 1–18.
3. Hunt J. Lexical hybridization of English and German elements: a comparison between spoken German and the language of the German newsmagazine *Der Spiegel*. *Studia Linguistica Universitatis Iagellonicae Cracoviensis*. 2019. P. 107–120. URL: https://ejournals.eu/pliki_artykulu_czasopisma/pelny_tekst/ee45283b-507e-4309-bfbf-dfb3c9c37b44/pobierz?utm_source=chatgpt.com
4. Neologismenwörterbuch: corpus-based development of lexicographic information for an online dictionary of contemporary German. *Lexicography*. 2020. Vol. 7. P. 5–23. URL: https://link.springer.com/article/10.1007/s40607-020-00070-1?utm_source=chatgpt.com.

СПОСОБИ ПЕРЕКЛАДУ АНГЛІЙСЬКИХ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ, ЩО ВЕРБАЛІЗУЮТЬ КОНЦЕПТИ «ДОБРО» І «ЗЛО», УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

Терентьєва Анастасія, Терентьєва Ольга,
здобувачі 1 курсу другого (магістерського)
рівня вищої освіти спеціальності «Філологія»
(спеціалізація «Германські мови та літератури
(переклад включно), перша – англійська»)
Одеського національного університету імені І. І. Мечникова;
Болдирева Анжела,
доцент кафедри теорії та практики перекладу
Одеського національного університету
імені І. І. Мечникова, кандидат філологічних наук, доцент

Сучасна лінгвістика, орієнтована на антропоцентричний підхід, характеризується підвищеним інтересом до вивчення мови крізь призму когнітивних процесів і ментальних структур. Її основна мета полягає у

з'ясуванні того, як мовні одиниці відображають структуру людського пізнання, механізми осмислення світу та взаємодію свідомості з культурним простором. У цьому контексті провідне місце належить поняттю «концепт», яке виступає центральною категорією когнітивної лінгвістики [2, с. 65]. Сам термін активно функціонує в науковому дискурсі з середини XX століття, але його визначення залишається предметом наукових дискусій. Він має міждисциплінарний характер, об'єднуючи підходи філософії, психології, культурології, літературознавства та мовознавства. У літературознавчому аспекті концепт трактується як «розумовий образ, загальну думку, поняття, що домінують у художньому творі» [3, с. 373]. Проте варто зазначити, що його визначення неможливе без зіставлення з суміжними категоріями, такими як поняття, значення, сема, денотат, і розмежування з образом, символом, архетипом, міфологемою, що забезпечує його теоретичну багатовимірність.

У межах дослідження ми спираємося на думку І. Гарбери, яка розглядає концепт як «дискретне ментальне утворення, що є базовою одиницею мисленнєвого коду людини» [2, с. 67]. Він має впорядковану внутрішню структуру, формується в результаті когнітивної діяльності особистості і суспільства, акумулює енциклопедичні знання про предмет або явище, а також відображає їхню інтерпретацію в суспільній свідомості. Структурно концепт охоплює образ, інформаційний зміст і інтерпретаційне поле, що дає підстави розглядати його як когнітивно-культурну одиницю з багаторівневою організацією [2, с. 67]. Сучасна когнітивна лінгвістика визначає ряд його базових характеристик: 1) цінність, що виявляється в здатності оцінювати і впорядковувати явища дійсності; 2) комплексність, обумовлену приналежністю до свідомості, культури і мови; 3) умовність, пов'язану з існуванням у площині ідеальної свідомості; 4) відкритість і мінливість, детерміновані культурною динамікою; 5) структурну складність з наявністю активного, пасивного і внутрішнього шарів; а також 6) різнорівневе мовне втілення, що забезпечує багат шарову реалізацію концепту в мовленні [4, с. 49].

Особливу увагу в лінгвістичних дослідженнях привертають концепти «ДОБРО» (*GOOD*) і «ЗЛО» (*EVIL*), які відносяться до універсальних категорій,

притаманних усім культурам і народам. Вони формують базові когнітивні та моральні моделі, що визначають уявлення про чесноту, порок, а також моральну оцінку людських дій і явищ. Як культурно-універсальні одиниці, ці концепти відображають фундаментальні філософські категорії свідомості, містять інформацію про соціально значущі норми і цінності та виступають своєрідними «мікромоделями культури», що забезпечують передачу морально-культурного досвіду від покоління до покоління. У «Cambridge Dictionary» поняття «ДОБРО» (*GOOD*) трактується як «стан здоров'я або задовільний стан; те, що є морально правильним», а «ЗЛО» (*EVIL*) – «стан аморальності, жорстокості або злості, або дія такого типу» [5]. Таким чином, ці концепти не тільки відображають моральну оцінку дійсності, але й виконують когнітивну функцію, структуруючи уявлення про межі соціально прийнятної поведінки.

На мовному рівні ці концепти реалізуються переважно через стійкі вирази та фразеологізми, які концентрують морально-етичні, соціальні та культурні смисли в образній формі. Вони є важливими носіями культурних кодів і засобом емоційно-оціночного вираження. Оскільки концепт є ментальним утворенням, а не матеріальним об'єктом, його передача при перекладі не може бути прямою – це вимагає адекватного відтворення змісту та культурних відтінків цільовою мовою. Тому переклад фразеологічних одиниць, що вербалізують зазначені концепти, зумовлює застосування спеціальних трансформаційних стратегій, спрямованих на збереження семантичної цілісності та емоційно-культурного забарвлення оригіналу. Як зазначає відомий український лінгвіст Я. Баран, «адекватний переклад фразеологізмів на цільову мову – це точне збереження їх тлумачення, форми та специфіки у тканині мови» [1, с. 154]. Він виділяє чотири основні методи перекладу фразеологічних одиниць, які дозволяють аналізувати концепти «ДОБРО» (*GOOD*) і «ЗЛО» (*EVIL*):

1. Калькування (дослівний переклад) передбачає передачу фразеологізму буквально, збереження словесної структури оригіналу. Наприклад: «*a heart of gold*» – «*золоте серце*», «*to kill someone with kindness*» – «убити когось добротою», «*the evil eye*» – «злий погляд, зурочення», «*the root of*

all evil» – «корінь усього зла» [5] та інші.

2. Повний еквівалентний переклад застосовується, коли в цільовій мові існує стійкий образний вираз, що точно передає значення оригіналу. Наприклад: «*a wolf in sheep's clothing*» – «вовк в овечій шкурі», «*to make a deal with the devil*» – «укласти угоду з дияволом», «*to have (someone's) blood on your hands*» – «мати чиясь кров на руках», «*to be in good hands*» – «бути в надійних руках», «*to speak/talk of the devil*» – «про вовка промовка, а він осьде» [5] та інші.

3. Неповний еквівалентний переклад передає тільки основний зміст фразеологізму, коли немає прямої відповідності в цільовій мові, і при цьому частково втрачаються стилістичні та образні відтінки. Наприклад: «*(as) good as gold*» – «дуже добрий», «*do the dirty on someone*» – «вчинити підло, зробити зло комусь» [5] та інші.

4. Описовий переклад передає зміст фразеологізму за допомогою пояснення або перефразування, коли дослівний або еквівалентний переклад неможливий. Наприклад: «*to count one's blessings*» – «цінувати добро, що маєш», «*to play the devil's advocate*» – «захистити суперечливу позицію для аргументації» [5] та інші.

Отже, переклад англійських фразеологізмів, що вербалізують концепти «ДОБРО» (*GOOD*) і «ЗЛО» (*EVIL*), вимагає не тільки лінгвістичної, а й культурно-когнітивної компетенції перекладача, оскільки ці одиниці відображають глибинні моральні, етичні та світоглядні уявлення народу. Збереження семантичної, емоційної та образної насиченості оригіналу можливе тільки за умови правильного вибору перекладацької стратегії. Таким чином, досліджувані концепти виступають не просто мовними одиницями, а важливими елементами культурного коду, відтворення яких у перекладі сприяє збереженню духовно-ціннісного змісту між різними мовами і культурами.

Джерела та література

1. Баран Я. А. Фразеологія: знакові величини : навчальний посібник для студентів факультетів іноземних мов. Вінниця : Нова Книга, 2008. 256 с.

2. Гарбера І. В. Функціонування терміна «концепт» у сучасній лінгвістиці. *Вісник донецького національного університету, сер. Б: гуманітарні науки*. 2014. Вип. 1–2. С. 65–71.

3. Літературознавчий словник-довідник / Р. Гром'як, Ю. Ковалів та ін. Київ : Академія, 2007. 752 с.
4. Приходько А. М. Концепти і концептосистеми в когнітивно-дискурсивній парадигмі лінгвістики. Запоріжжя : Прем'єр, 2008. 332 с.
5. Cambridge Dictionary. URL: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/> (last accessed: 29.10.2025).

ТРУДНОЩІ ПЕРЕДАЧІ ІНДИВІДУАЛЬНОГО СТИЛЮ В УКРАЇНСЬКИХ ПЕРЕКЛАДАХ АНГЛОМОВНИХ ПРОЗОВИХ ТВОРІВ

Шепель Олександра,
здобувач 2 курсу другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальності «Філологія»
(спеціалізація Германські мови та літератури
(переклад включно), перша – англійська)
Полтавського державного аграрного університету;
Науковий керівник – Тагільцева Яніна,
доцент кафедри германської і української філології
Полтавського державного аграрного університету,
кандидат філологічних наук

Передача індивідуального стилю письменника в перекладі – це одна з найскладніших і найвідповідальніших ділянок перекладацької діяльності. Авторський стиль – це не просто сукупність мовних засобів, а відображення світогляду, емоційної чутливості, культурних орієнтирів і навіть психологічних особливостей митця [2]. Саме тому спроба зберегти цей стиль у перекладі вимагає від перекладача не лише бездоганного знання мов, а й високої інтерпретаційної культури, літературного смаку й глибокого розуміння авторського задуму.

1. Лексико-семантичні труднощі. Однією з найпомітніших проблем є передача індивідуально забарвленої лексики. Англійська мова вирізняється широким спектром синонімів, багатозначністю слів і великою кількістю фразеологізмів, що часто не мають точних відповідників в українській. Автори англомовної прози нерідко створюють okazionalizmi, новотвори, що відображають їхній власний мовний почерк [5]. Під час перекладу такі одиниці часто втрачають образність або емоційне забарвлення. Перекладач змушений шукати баланс між буквальною точністю та стилістичною адекватністю, відтворюючи не лише значення, а й експресивний ефект слова.

2. Синтаксичні труднощі. Англійська мова відзначається гнучкою синтаксичною структурою, де допустимими є інверсії, парцеляції, еліпсис або надзвичайно довгі складні речення. В українській мові подібні конструкції не завжди звучать природно. Тому перекладач стикається з вибором: або зберегти форму, ризикуючи порушити ритміку та мелодику українського тексту, або ж трансформувати синтаксис, зберігаючи художній ефект. Цей компроміс потребує великої майстерності, адже будь-яке спрощення може призвести до втрати стилістичної індивідуальності автора.

3. Стилiстичні та емоційні труднощі. Багато англomовних письменників використовують складну систему стилістичних фігур: метафори, порівняння, антитези, іронію, гру слів. В українській мові ці засоби можуть мати інші асоціації або сприйматися не так гостро [3]. Наприклад, іронічний підтекст може стати надто прямолінійним, а поетична метафора – втратити свою глибину. Завдання перекладача не лише знайти формальні відповідники, а й передати ту саму емоційну інтонацію, яку створював автор, мовби зберегти «музику» оригіналу в іншій тональності.

4. Культурно-реалієві труднощі. Індивідуальний стиль письменника тісно пов'язаний із його культурним середовищем. У творах часто зустрічаються алюзії, реалії, цитати, історичні чи літературні натяки, зрозумілі лише читачеві вихідної культури. Український читач може не знати цих контекстів, що створює ризик втрати змісту або хибного тлумачення [1]. Перекладач має вирішити, чи варто пояснювати такі елементи у примітках, чи адаптувати їх, підбираючи функціональні аналоги, не спотворюючи при цьому авторський задум.

5. Проблема індивідуального ритму та інтонації. У кожного письменника є власний ритм мовлення, темп розповіді, особлива інтонаційна структура. В англійській прозі це може проявлятися через короткі, уривчасті речення, що створюють напруження, або через плавні, довгі фрази, що формують спокійний настрій. Українська мова має іншу мелодику, тому буквальне відтворення

ритму часто виглядає штучно. Перекладачеві доводиться інтуїтивно «почути» автора і відтворити цей ритм так, щоб він був природним для українського читача, але водночас передавав атмосферу оригіналу.

6. Суб'єктивність сприйняття та інтерпретаційні труднощі. Індивідуальний стиль нерозривно пов'язаний із світоглядом письменника, тому будь-яке тлумачення тексту перекладачем є певною мірою суб'єктивним. Перекладач може мимоволі «приглушити» окремі риси стилю або, навпаки, підсилити їх, орієнтуючись на власне бачення [4]. У цьому полягає головна небезпека. Переклад може перетворитися не на відтворення, а на інтерпретацію. Саме тому важливо зберігати баланс між творчістю перекладача й повагою до авторської манери.

Отже, труднощі передачі індивідуального стилю зумовлені як відмінностями мовних систем, так і розбіжностями культурних кодів. Успішний переклад вимагає від перекладача не лише технічних навичок, а й художнього чуття, уміння глибоко проникнути в авторську інтенцію та віднайти рівновагу між точністю й художньою виразністю. Тільки тоді український переклад англomовного твору може звучати так, ніби він створений саме для українського читача, але зберігає індивідуальний голос автора, його стиль, ритм і неповторну енергію.

Джерела та література

1. Коломієць Л. В. Теорія і практика художнього перекладу: навчальний посібник. Київ: ВЦ «Академія», 2020. 248 с.
2. Коптілов В. В. Мистецтво перекладу. Київ: Либідь, 2019. 312 с.
3. Baker M. In Other Words: A Coursebook on Translation. 3rd ed. London; New York: Routledge, 2018. 370 p.
4. Fedorov A. V. Introduction to the Theory of Translation. London: Routledge, 2021. 286 p.
5. Venuti L. The Translator's Invisibility: A History of Translation. 3rd ed. New York: Routledge, 2019. 384 p.

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ВИКЛАДАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ТА ІНОЗЕМНИХ МОВ, УКРАЇНСЬКОЇ ТА ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУР

CONVEYING INDIVIDUAL CHARACTER STYLE WHEN TRANSLATING FILM SUBTITLES

Гладишева Олександра,
здобувачка 2 курсу другого (магістерського) рівня
вищої освіти спеціальності «Філологія» (спеціалізація «Германські мови
та літератури (переклад включно), перша – англійська»)
Полтавського державного аграрного університету;
Тагільцева Яніна,
доцент кафедри германської і української філології
Полтавського державного аграрного університету,
кандидат філологічних наук, доцент

One of the key tasks of modern audiovisual translation is to preserve the individual speech style of the characters, because it is he who shapes the character of the hero, reveals his social origin, emotional state, values, and psychological type. In film texts, the language of the characters performs not only a communicative, but also a characterological function, that is, it helps to create a deeper artistic image [2]. A translation that ignores these features leads to a simplification or even distortion of the perception of the character.

In the context of subtitling, this task is complicated by a number of technical limitations – a limited number of characters on the screen, the time frame for displaying the subtitle, and the need to synchronize with the video sequence. Therefore, the translator must convey in a concise form the semantic, emotional, and stylistic information inherent in the original expression.

Individual speech style is a set of linguistic and non-linguistic means that reflect the speaker's personality, social status, cultural background, and psychological characteristics. In film texts, it is manifested through [3]:

- lexical level – choice of vocabulary, use of dialectisms, jargon, colloquialisms, professionalisms, etc.;
- syntactic level – sentence construction, phrase length, types of

constructions;

- pragmatic level – intention of expression, politeness, aggressiveness, irony, sarcasm;
- phonetic level (in dubbing) – timbre, pace, intonation, pauses that convey the emotional state of the character.

In subtitle translation, most of these levels must be conveyed verbally, which requires the translator to find stylistic equivalents that can compensate for the loss of intonational or sound expressiveness.

The individual speech style of the characters shapes their artistic expressiveness and influences the viewer's perception of the film. To adequately reproduce this style, the translator must not only convey the content, but also preserve the tone, emotions and character of speech. This requires the use of effective translation strategies that help recreate the stylistic coloring of the original. Let's consider the main ones in more detail.

1. Equivalent substitution. This technique involves the selection of units of the target language that retain the stylistic, emotional and pragmatic function of the original.

It's raining cats and dogs → *Ллє, як з відра.*

In the given example, idiomaticity and expressiveness are preserved due to the use of Ukrainian phraseology, which corresponds to the communicative situation.

2. Adaptation. It is used when the cultural or social realities of the original are incomprehensible to the target audience.

He's as rich as Croesus → *Багатий, як Ротшильд.*

Cultural substitution occurs, which ensures adequate perception of the comparison by the Ukrainian viewer.

3. Compensation. If the stylistic effect cannot be conveyed in a certain place in the subtitle, the translator can compensate for the loss in another part of the dialogue. This is typical for jokes, wordplay or linguistic allusions.

For example, the English wordplay «*You're barking up the wrong tree*» can be translated as «*Ти не туди копаєш*» or «*Даремно шукаєш винного*» – with compensation for imagery in another phrase.

4. Modulation. It involves changing the structure of the statement while preserving its semantic content.

Don't make a fuss! → Не зди́ймай гала́су!

The form of the order changes, but the expressiveness of the statement is preserved.

5. Lexico-stylistic compression. Since subtitles should be short, the translator is often forced to shorten the text without losing its stylistic coloring.

You know what I mean, right? → Розу́мієш?

Reducing the length does not affect the communicative effect, but makes the phrase suitable for reading within 1.5–2 seconds.

In films where the characters belong to the youth environment or the lower social classes, the speech is characterized by jargon:

«Yo, man, that's sick!» → «Ей, чувак, це ж бомба!»

The translator must find a balance between naturalness and normativity: excessive jargonization can make the text vulgar, and excessive neutralization can deprive it of energy.

In cases where the characters communicate in an official or business situation, it is necessary to maintain politeness and restraint in tone:

«I appreciate your cooperation» → «Дякую за співпрацю».

Such statements should be short but precise, because the official style does not tolerate emotional excesses.

A classic example is the character Jack Sparrow (Pirates of the Caribbean), whose speech is full of irony, alogisms, and rhetorical exaggerations:

«Why is the rum always gone?» → «Чому ром завжди закінчується?».

The laconic nature of the subtitle preserves the humorous effect inherent in the original.

Factors that influence the transmission of individual style:

1. Film genre – comedies allow for greater freedom of adaptation, while dramas require accuracy and psychological authenticity.

2. Target audience – children's films require simplification, while adults are allowed a wider range of linguistic means.

3. Cultural distance – the greater the difference between the cultures of the original and the translation, the more adaptation solutions need to be applied.

4. Technical limitations of subtitling – requirements for appearance time (1–6 seconds), number of lines (up to two), and characters (up to 37 per line).

A translator in the field of audiovisual translation acts not only as a mediator between languages, but also as a co-author of a literary text, because his choices shape the audience's perception of the characters [1]. His decisions determine whether the hero will be perceived as charismatic, comical or rude.

A specialist must have linguistic and stylistic competence, knowledge of cultural codes and the ability to creatively adapt. The use of digital technologies and subtitling programs (Aegisub, Subtitle Workshop) also requires technical literacy.

The transfer of the individual speech style of characters in the translation of subtitles is a complex but necessary task that ensures the artistic integrity and authenticity of the film text. It requires a combination of linguistic, pragmatic and cultural knowledge. The use of such techniques as equivalent replacement, adaptation, compensation, modulation and compression allows you to preserve the stylistic richness of the original within the subtitles.

Thus, the successful transfer of the individual style of the hero in subtitles is an indicator of the professional skill of the translator and an important condition for the authentic perception of the film by the viewer of the target culture.

References

1. Корунець І. В. Теорія і практика перекладу (аспектний переклад) (5-те вид.). Вінниця : Нова книга, 2017. 560 с.
2. Кустовська І. М. Аудіовізуальний переклад при вивченні комунікативно спрямованих дисциплін. *Вісник НАДПСУ: педагогічні науки*, 2023. №35. С. 84–98.
3. Valdez S., Secară A., Perez E., Bywood L. Audiovisual Translation and Media Accessibility Training in the EMT Network. *Journal of Audiovisual Translation*, 2023. №6. P. 19–44.

ПОСЛІДОВНА КОРЕКЦІЯ ВИМОВНИХ НАВИЧОК ЯК СКЛADOBA КОМУНІКАТИВНОГО НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ

Дьоміна Наталя,
доцент кафедри теоретичної та прикладної фонетики англійської мови
Одеського національного університету імені І. І. Мечникова,

кандидат філологічних наук;
Хапіна Оксана,
доцент кафедри теоретичної та прикладної фонетики англійської мови
Одеського національного університету імені І. І. Мечникова,
кандидат філологічних наук

Володіння звуковою системою мови, правильною вимовою та культурою мовлення є необхідною умовою ефективного спілкування у будь-якій формі. Саме сформованість стійких норм вимови забезпечує повноцінне функціонування діалогічного та монологічного мовлення [1]. Тому проблема формування, удосконалення та корекції вимовних навичок залишається актуальною, попри значну кількість досліджень у цій галузі.

Фонетична система англійської мови охоплює чотири компоненти: звуки мовлення, складову структуру слова, наголос та інтонацію. Ці елементи формують вимовну базу, а аналіз їх особливостей дає змогу виокремити явища, що, з одного боку, створюють труднощі у засвоєнні, а з іншого – є комунікативно значущими.

Оскільки ефективне мовленнєве спілкування можливе лише за наявності сформованих вимовних навичок, процес їх формування є невід'ємною складовою навчання іноземних мов. У межах комунікативного підходу вимовна навичка трактується як здатність до синтезованої дії, що забезпечує адекватне звукове оформлення мовних одиниць [3].

Вимовні навички належать до рухово-мовленнєвих, адже поєднують артикуляційні рухи та мовленнєво-мисленнєву діяльність. Водночас провідною залишається прагматична складова, що визначає мовленнєву природу цієї діяльності.

Формування вимовних навичок – це складний психофізіологічний процес, який передбачає розвиток у студентів умінь диференціювати звуки як на слуховому, так і на моторному рівнях. Ці компоненти тісно взаємопов'язані та формують єдину функціональну систему. Отже, відтворення звукового потоку супроводжується слуховим контролем, що вимагає наявності в пам'яті відповідних акустичних еталонів.

Новітні дослідження у сфері фізіології та психології доводять відсутність

прямого зв'язку між знанням і навичкою [2], отже, вимовна навичка формується лише в процесі практичної діяльності.

У комунікативній методиці, розробленій на кафедрі теоретичної та прикладної фонетики англійської мови Одеського національного університету імені І. І. Мечникова, виокремлено п'ять етапів формування вимовних навичок: 1) сприйняття, 2) імітація, 3) диференціювання, 4) репродукція, 5) комбінування.

Для досягнення автоматизму вимовних дій необхідне дотримання таких умов:

- комунікативність процесу навчання;
- орієнтація на функціональний принцип, тобто усвідомлення комунікативної значущості звукових засобів;
- наявність мовленнєво-мисленнєвої задачі;
- ситуативність та залучення студентів до реального спілкування;
- систематичність роботи;
- індивідуальний підхід.

Оскільки вимовні навички є «тендітними» й швидко деавтоматизуються без регулярної практики, виникає потреба у спеціальній системі їх корекції.

Послідовна корекція – це системно організований процес удосконалення вимовних навичок до рівня комунікативно-достатньої автентичності. Вона базується на принципах регулярності, повторюваності, взаємозалежності та послідовності звуків, що підлягають відпрацюванню.

Регулярність забезпечує підтримку навички та формування стійких динамічних стереотипів, а послідовність — логічний перехід від простіших до складніших артикуляційних структур.

Розроблена система послідовної корекції, апробована на факультеті романо-германської філології, довела свою ефективність у досягненні студентами автентичної англійської вимови в оптимальні терміни. Її елементи можуть бути адаптовані для немовних спеціальностей або інтегровані у програми мовних факультетів.

Джерела та література

1. Бігунова Н.О., Дьоміна Н.Ю. Етапи викладання фонетики англійської мови в українських закладах вищої освіти. *Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка. Серія: Педагогічні науки*. Глухів: Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка, 2023. Вип. 1(51). С. 66–72.
2. Конєва М. Лінгводидактичний аспект удосконалення навичок говоріння майбутніх учителів-філологів. *Актуальні питання гуманітарних наук*. Вип 26. Том 1. Дрогобич, 2019. С. 174–178.
3. Кравчина Т. В. Сутність комунікативного методу навчання іноземним мовам. *Фізико-математична освіта*. Вип. 1. Суми, 2017. С. 68–71.

OVERCOMING BARRIERS TO STUDENTS' ORAL AND WRITTEN COMMUNICATION IN ENGLISH

Єфименко Вікторія,
здобувачка 3 курсу першого (бакалаврського)
рівня вищої освіти спеціальності «Середня освіта
(Мова та зарубіжна література (англійська))»
Бердянського державного педагогічного університету;
Татарін Володимир,
викладач кафедри іноземних мов і методики викладання
Бердянського державного педагогічного університету,
здобувач 2 курсу третього (освітньо-наукового)
рівня вищої освіти спеціальності «Освітні, педагогічні науки»

Relevance. The English language has become a key tool for participation in global educational, cultural, and digital spaces. The ability to communicate effectively in English increasingly determines the academic opportunities of school students and their future access to higher education. In Ukraine, which is integrating into the European educational and research space, a level of English proficiency close to B1–B2 by the end of secondary school is becoming a policy benchmark. Yet many students still face linguistic and non-linguistic barriers in oral and written communication. This necessitates evidence-based approaches that systematically reduce these barriers and orient school English teaching toward students' real communicative needs.

Literature review. Researchers have addressed the problem of preparing learners for effective English communication by studying the role of cooperative learning in increasing engagement and social interaction in EFL classes [1], the effectiveness of AI-mediated interaction in developing speaking skills and

willingness to communicate [2], the impact of “flipped classrooms” on the development of writing skills [4], and the appropriateness of integrating content and language learning (including CLIL-based models) in educational establishments [3].

The aim of this article is to synthesize evidence-based approaches to overcoming students’ barriers in oral and written English at school and to propose an integrated framework for their systematic reduction.

Results. Preparing students for successful communication in English is grounded in a competency logic, where linguistic form, communicative functions, and regulation of learning activities are interconnected. An effective school course is designed not from isolated grammatical topics but from typical communicative situations of children and teenagers (self-presentation, school life, hobbies, online activity). A «content-driven» architecture reduces the gap between textbook exercises and real use of English inside and outside the classroom and aligns with CLIL-inspired approaches, which ensure that vocabulary, texts, and situations correspond to the content of school subjects [3]. Within such a model, language material is selected to support understanding and expression in authentic or semi-authentic tasks, while lesson structure helps students move systematically from controlled practice to more independent oral and written production.

Overcoming barriers in oral communication requires a gradual expansion of student autonomy: from tightly scripted dialogues and choral repetition to pair work, group interaction, and simulation of real-life situations (classroom discussions, micro-projects, decision-making tasks). Explicit modeling of discourse strategies (paraphrasing, asking for clarification, structuring brief answers, expressing agreement and disagreement politely) and regular teacher «micro-feedback» are pedagogically justified. Cooperative formats (pair and group work, jigsaw tasks, information gaps) reduce anxiety and increase willingness to communicate, as shown in studies of collaborative learning [1], while AI-mediation (voice bots, pronunciation apps, AI chat-based practice) widens a safe space for rehearsal and increases the volume of oral practice without constant public exposure [2]. Progressive task complication, combined with a supportive classroom climate, strengthens confidence and weakens fear of mistakes.

To sustain oral communication, pronunciation and listening work must be systematic yet time-efficient. Short, regular activities with rhythm, basic intonation patterns, and word stress in age-relevant texts produce noticeable gains; shadowing recordings facilitates transfer of intonational patterns and formulaic expressions into spontaneous speech. Organizing lexical «chunks» by function (greeting, expressing opinion, agreeing, asking for help) increases automaticity and lowers cognitive load in sentence construction. Exposure to short authentic or semi-authentic audio and video (vlogs, interviews, school-related scenes) supports comprehension of natural speech and different accents, while English clubs, online exchanges, and micro-debates serve as a bridge to authentic interaction and normalize errors as an inherent element of learning.

Overcoming barriers in written communication is most effective when writing is treated as a managed process in which each task has a clear purpose, addressee, and genre, and includes planning, drafting, revising, and editing. This process-oriented approach counters literal translation, fragmented structure, and mechanical copying. Flipped-classroom elements enable students to work with models and rules asynchronously and devote classroom time to productive writing with immediate feedback from teachers and peers; such organization has been shown to improve outcomes and motivation in writing-focused research [4] and can be adapted to secondary school. Integrating writing tasks into other subjects (simple reports in English on science, history, or geography) implements CLIL principles and demonstrates that English functions as a tool for learning content rather than only as an isolated subject [3].

The curriculum becomes coherent when the English course is coordinated with other subjects and extracurricular activities that employ English meaningfully. CLIL-inspired modules (short units on basic facts from geography or science in English) help consolidate vocabulary and functional language, while joint projects between subject and English teachers (poster sessions, research mini-projects, class events) create authentic responsibility for both content and form. Classroom interaction is built on pedagogical partnership and a culture of safe mistakes, where errors are treated as learning resources. Organizationally, it is essential to optimize subgroup

size for speaking, provide methodological support in cooperative learning, CLIL, and process-oriented writing, and ensure access to age-appropriate digital tools. These tools perform three key functions: training and automation (pronunciation, vocabulary, grammar); analytics and instant feedback; and collaborative writing. They are effective when embedded in a repeated «goal–practice–feedback–reflection» cycle, consistent with evidence on AI-mediation in speaking and flipped models in writing [2; 4].

Conclusions. Overall, a content-driven and CLIL-inspired course design, combined with cooperative and AI-mediated speaking practice, process-oriented writing, and partnership-based classroom interaction, constitutes an integrated framework that systematically reduces barriers to mastering oral and written English and enhances the clarity, impact, and accuracy of students' expression.

References

1. Alzubi A. A., Nazim M., Ahamad J. Examining the effect of a collaborative learning intervention on EFL students' English learning and social interaction. *Journal of Pedagogical Research*. 2024. Vol. 8. № 2. P. 26–46.
2. Fathi J., Rahimi M., Derakhshan A. Improving EFL learners' speaking skills and willingness to communicate via artificial intelligence-mediated interactions. *System*. 2024. Vol. 121. № 2. Art. 103254.
3. Myronenko T., Dobrovolska L., Shevchenko I., Kordyuk O. Theoretical and methodological principles of integrating CLIL and ESP in educational establishments in Ukraine. *Amazonia Investiga*. 2023. Vol. 12. № 65. P. 296–306.
4. Pathan S. Y., Qureshi V. Enhancing English writing skills in engineering students through a flipped classroom approach. *ShodhKosh: Journal of Visual and Performing Arts*. 2024. Vol. 5. № 1. P. 1078–1084.

MEDIATION IN ENGLISH LANGUAGE TEACHING: BRIDGING UNDERSTANDING, CONTEXT, AND CULTURE

Zhuk Valentyna,
Senior Lecturer of the Department of English Grammar
Faculty of Romance-Germanic Philology
Odesa I. I. Mechnikov National University

Mediation has become a key concept in modern English Language Teaching (ELT), reflecting the growing need for learners not only to use language for direct communication but also to facilitate understanding between speakers of different linguistic and cultural backgrounds. This article explores the theoretical foundations

of mediation, its pedagogical implications, and the ways it enhances learners' linguistic, intercultural, and social competences in the 21st-century classroom.

The notion of *mediation* originates from the Common European Framework of Reference for Languages: Companion Volume (CEFR, 2020), which redefined communicative competence to include not only *interaction* and *production* but also *mediation*. Mediation refers to the process through which language users make communication possible between people who may not share the same language, knowledge, or perspective. It includes activities such as summarizing, paraphrasing, interpreting, translating, explaining, or facilitating group interaction.

In ELT, mediation is not limited to linguistic transfer. It involves *constructing meaning collaboratively* and *managing communication breakdowns*. The teacher becomes a mediator between the learner and knowledge, while learners themselves act as mediators between texts, cultures, and ideas. This perspective transforms traditional views of language learning as individual performance into a socially situated, cooperative act of meaning-making.

Mediation is grounded in sociocultural theory [4], which emphasizes the social nature of learning. According to Vygotsky, higher mental functions develop through mediated activity – that is, through the use of cultural tools such as language. In the ELT context, language serves as both the object and the instrument of mediation.

Lantolf and Thorne (2006) extend this idea to second-language acquisition, suggesting that learning occurs when learners mediate between their existing linguistic resources and new communicative demands. The process involves *internal mediation* (thinking, self-regulation) and *external mediation* (interaction with others). Mediation thus becomes a dynamic bridge between cognition and communication.

From an intercultural communication perspective [1], mediation also requires empathy, tolerance, and critical cultural awareness. The learner must understand not only *what is said* but also *why it is said that way*, taking into account contextual and cultural nuances. Therefore, mediation competence integrates linguistic, pragmatic, and intercultural dimensions.

The CEFR identifies three broad domains of mediation in language learning:

1. Mediating Texts – processing information for others by summarizing,

paraphrasing, translating, or simplifying complex ideas (e.g., explaining a newspaper article to classmates).

2. Mediating Concepts – collaborating with others to develop new ideas or understanding, such as during group projects or debates.

3. Mediating Communication – managing interaction between individuals or groups, resolving misunderstandings, and maintaining a cooperative atmosphere.

These dimensions are particularly relevant in CLIL (Content and Language Integrated Learning), project-based learning, and collaborative tasks, where learners must interpret, reformulate, and negotiate meaning.

Integrating mediation into ELT reshapes both teaching practices and assessment.

- Teacher’s Role: The teacher acts as a *facilitator* rather than an information provider, guiding learners to construct knowledge collaboratively. Mediation requires scaffolding — providing temporary support until learners can perform tasks independently.

- Learner’s Role: Students become active participants, mediating between different sources of information and perspectives. Activities such as *peer teaching*, *summarizing texts for others*, and *collaborative problem-solving* develop not only linguistic but also cognitive and social skills.

- Classroom Practices:

- Group discussions on social or cultural issues where students interpret others’ viewpoints.

- Role-plays simulating intercultural situations.

- Translation or paraphrasing exercises with emphasis on meaning, not word-for-word accuracy.

- «Explainer» activities – e.g., students teach a grammar point or summarize a text for peers.

Instead of testing isolated language skills, teachers can evaluate mediation through integrated performance tasks (e.g., interpreting data, moderating a discussion, or summarizing a reading for classmates). Rubrics may assess linguistic accuracy, pragmatic appropriateness, and cooperative strategies.

Incorporating mediation fosters *critical thinking, creativity, collaboration, and communication* — the «4Cs» central to 21st-century education. Learners must evaluate information, reformulate it for diverse audiences, and negotiate meaning — all essential competencies in academic and professional contexts.

Moreover, mediation aligns with the humanistic and inclusive principles of education. It promotes empathy, intercultural dialogue, and social responsibility — values particularly important in multicultural classrooms and globalized societies. Through mediation, English becomes not just a tool for communication but a medium for building understanding and cooperation.

While mediation offers a promising pedagogical framework, several challenges remain:

- Teacher Preparation: Many teachers are unfamiliar with mediation-based pedagogy and require training to design suitable tasks and assess mediation competences.
- Curriculum Design: Syllabi and textbooks often focus on receptive and productive skills separately, neglecting integrative tasks.
- Assessment Standards: Reliable tools for evaluating mediation are still developing, and descriptors in the CEFR need further operationalization for classroom use.
- Future research should explore digital mediation — how online tools (forums, collaborative writing platforms, AI-based tutors) enable learners to mediate meaning across digital contexts. Additionally, longitudinal studies could examine how mediation competence develops over time and how it correlates with overall communicative success.

Mediation represents a paradigm shift in English Language Teaching — from mastering linguistic forms to constructing shared understanding. It redefines the teacher's and learner's roles, enriches communicative practice, and integrates intercultural awareness into everyday classroom activities. By fostering both linguistic proficiency and social intelligence, mediation prepares learners to become effective communicators and responsible global citizens.

References

1. Byram M. Teaching and Assessing Intercultural Communicative

Competence. *Multilingual Matters*. 1997.

2. Council of Europe. Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment – Companion Volume. 2020.

3. Lantolf J. P., Thorne S. L. Sociocultural Theory and the Genesis of Second Language Development. Oxford University Press, 2006.

4. Vygotsky L. S. Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes. Harvard University Press, 1978.

ЗАСТОСУВАННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПЕРЕКЛАДІ СПЕЦІАЛІЗОВАНИХ ТЕКСТІВ

Ісаєв Руслан,
здобувач 2 курсу другого (магістерського)
рівня вищої освіти спеціальності «Філологія» (спеціалізація «Германські
мови та літератури (переклад включно), перша – англійська»)
Полтавського державного аграрного університету;
Тагільцева Яніна,
доцент кафедри германської і української філології
Полтавського державного аграрного університету,
кандидат філологічних наук, доцент

У сучасну епоху цифрової трансформації роль технологій у перекладацькій діяльності значно зросла. Переклад спеціалізованих текстів (технічних, юридичних, економічних, медичних чи наукових) потребує не лише високого рівня мовної компетенції перекладача, але й глибоких знань у певній галузі [2]. Використання цифрових інструментів у цьому процесі стало невід’ємною складовою професійної діяльності перекладача, що дає змогу підвищити ефективність, точність та якість перекладу.

Цифрові технології у сфері перекладу представлені широким спектром засобів – від систем машинного перекладу до спеціалізованого програмного забезпечення для автоматизації перекладацької діяльності (CAT-tools). Вони забезпечують перекладача інтелектуальною підтримкою, дозволяючи оптимізувати процес роботи з великими обсягами тексту, зберігати узгодженість термінології та стилістики, а також мінімізувати людські помилки. Застосування таких технологій є особливо актуальним у перекладі спеціалізованих текстів, де навіть незначна неточність може призвести до суттєвих змістових викривлень [1].

Одним із найбільш поширених напрямів цифровізації перекладу є

використання систем комп'ютерної підтримки перекладу (CAT – Computer-Assisted Translation). До таких систем належать SDL Trados Studio, memoQ, Wordfast, Memsource, Smartcat, MateCat тощо. Вони поєднують у собі низку функцій: створення пам'яті перекладів (Translation Memory), роботу з термінологічними базами, автоматичну перевірку узгодженості термінів, інтеграцію із засобами машинного перекладу та колективну роботу над проектом. Завдяки використанню пам'яті перекладів перекладач може швидко повторно застосовувати вже опрацьовані сегменти, що суттєво скорочує час роботи і забезпечує єдність термінології.

Особливого значення цифрові технології набувають у перекладі технічних і наукових текстів. Такі тексти відзначаються високою щільністю термінології, наявністю формул, аббревіатур, номенклатурних позначень, що вимагає точного відтворення. Для цього перекладачі часто використовують термінологічні бази даних (наприклад, IATE, TermCoord, Multiterm), а також глосарії галузевих термінів, створені на основі попередніх проектів. Застосування таких інструментів сприяє стандартизації перекладу, що є особливо важливим у міжнародних наукових та технічних комунікаціях.

Не менш важливим напрямом є інтеграція машинного перекладу (MT – Machine Translation) у професійну практику. Сучасні системи, зокрема DeepL, Google Translate, Microsoft Translator, Amazon Translate, базуються на нейронних мережах (Neural Machine Translation, NMT) і демонструють високий рівень адекватності. Проте, для перекладу спеціалізованих текстів машинний переклад потребує ретельного постредагування, адже система може некоректно інтерпретувати терміни або контекстуальні нюанси [3]. Поєднання CAT-інструментів із NMT-сервісами дає змогу створити ефективну екосистему «людина + машина», де перекладач виконує роль контролера і редактора результатів автоматичного перекладу.

У практиці перекладача важливе місце посідають також системи управління перекладацькими проєктами (TMS – Translation Management Systems), які дозволяють організувати колективну роботу над великими проєктами, розподіляти завдання між перекладачами, редакторами,

термінологами та замовниками. Це забезпечує не лише якісне управління процесом перекладу, але й економію часу, підвищення прозорості та зручності комунікації між учасниками.

Цифрові технології сприяють розвитку нових компетентностей перекладача. Сучасний фахівець має не лише володіти мовними навичками, але й розуміти принципи функціонування програмних інструментів, знати способи інтеграції машинного перекладу, створювати власні бази даних, управляти проектами в онлайн-середовищі. Цифровізація перекладацької діяльності впливає не лише на технічну сторону процесу, але й на професійний профіль перекладача загалом.

Цифрові технології у перекладі спеціалізованих текстів мають як беззаперечні переваги, так і певні виклики, що потребують уваги перекладача.

До основних переваг їх використання належать:

1. Підвищення ефективності перекладацької діяльності — цифрові інструменти дозволяють суттєво скоротити час виконання перекладу за рахунок автоматизації повторюваних операцій і використання пам'яті перекладів.

2. Забезпечення термінологічної точності — завдяки інтеграції термінологічних баз і глосаріїв перекладач має змогу дотримуватися узгодженості термінів у межах одного або кількох проектів.

3. Автоматизація рутинних процесів — такі функції, як перевірка орфографії, підрахунок обсягу роботи, узгодження форматування, виконуються системою автоматично, що зменшує ризик людських помилок.

4. Можливість колективної роботи — сучасні платформи дозволяють кільком перекладачам одночасно працювати над спільним проектом, обмінюватися термінами, перекладеними сегментами та коментарями.

5. Інтеграція з іншими системами — САТ-програми можуть бути поєднані з системами управління проектами, базами даних чи платформами машинного перекладу, що підвищує гнучкість і зручність роботи.

Серед основних викликів використання цифрових технологій у перекладацькій діяльності можна назвати:

1. Необхідність регулярного оновлення програмного забезпечення, що

потребує фінансових витрат і технічних знань.

2. Високі вимоги до цифрової компетентності перекладача, оскільки ефективне використання інструментів передбачає володіння технічними навичками та розуміння принципів роботи програм.

3. Ризики конфіденційності та безпеки даних, особливо при роботі з онлайн-платформами або хмарними сховищами.

4. Потреба у критичному оцінюванні результатів машинного перекладу, оскільки навіть сучасні нейронні системи можуть припускатися семантичних і стилістичних помилок.

Цифрові технології не замінюють перекладача, а розширюють його можливості. Їхнє ефективне використання передбачає гармонійне поєднання технологічних засобів із професійною майстерністю, знанням мовних та галузевих особливостей тексту. Саме тому впровадження цифрових інструментів у перекладацьку практику потребує як технічної підготовки, так і розвитку методичних підходів до навчання майбутніх перекладачів у закладах вищої освіти.

Джерела та література

1. Коломієць Л. Сучасні тенденції розвитку комп'ютерного перекладу: теорія і практика. Київ : Видавництво Ліра-К, 2021. 189 с.
2. Austermühl F. Translation and Technology: A Changing Landscape. London : Routledge, 2022. 238 p.
3. Pym A., Torres-Simón E. *Machine Translation and Human Creativity*. Amsterdam : John Benjamins Publishing Company, 2020. 188 p.

ROUNDROBIN AS A COOPERATIVE LEARNING STRUCTURE IN LANGUAGE EDUCATION

Khromchenko Olena,
Associate Professor of the Department of English Grammar
Odesa I. I. Mechnikov National University,
PhD in Pedagogical Sciences

RoundRobin is an interactive speaking activity that promotes turn-taking, active listening, and equitable participation among learners. Originally developed in 1994 by Dr. Spencer Kagan, it represents one of the well-known Kagan Cooperative Learning structures widely implemented in communicative and task-based language

teaching [4]. The RoundRobin technique is designed to maximize learner engagement, encourage collaboration, and enhance motivation through structured social interaction. Its adaptable design enables integration across various content areas and proficiency levels [2].

The RoundRobin structure is grounded in sociocultural and constructivist learning theories, emphasizing interaction as a key mechanism for developing communicative competence [3; 6]. By ensuring that every learner has an opportunity to speak, RoundRobin reduces dominance by more confident students and fosters a sense of inclusion and shared responsibility. This cooperative format supports fluency development, critical thinking, and collaborative meaning-making within a supportive environment [4].

RoundRobin can be adapted to a wide range of classroom purposes, including:

- **Brainstorming ideas** before reading or writing tasks;
- **Practicing oral fluency** through discussion and description;
- **Sharing personal experiences or opinions** to build interpersonal skills;
- **Reviewing and consolidating** previously learned material;
- **Integrating with other activities** such as think-pair-share or role-plays;
- **Serving as a warmer** to activate prior knowledge or vocabulary.

The procedure typically involves the following steps:

- **Introduce the topic** clearly and establish the learning objective.
- **Form small groups** to ensure optimal interaction and manageable speaking time.
- **Explain the rules** of turn-taking and active listening.
- **Provide linguistic and cognitive support** through scaffolding tools.
- **Conduct the RoundRobin**, monitoring participation and providing feedback.

To support learners of diverse proficiency levels, teachers can employ **scaffolding techniques** such as:

- **Word banks** and **word walls** to supply relevant vocabulary;
- **Modelling** the expected language and interaction;
- **Sentence starters and frames** to facilitate accurate and fluent speech production.

For instance, when discussing the topic «*My Favourite Hobby*», learners may

refer to a word bank containing vocabulary items such as *read books, listen to music, go shopping, travel, draw*, and adjectives like *exciting, relaxing, challenging, healthy, enjoyable*. Time expressions (e.g., *at weekends, in the evenings, during the week, on holiday*) provide temporal context for responses.

Modelled sentence frames include:

- *My favourite hobby is...*
- *One activity I really enjoy is...*
- *I spend a lot of time ...-ing.*
- *I like to ... in my free time.*

To express reasons or emotions, learners can use:

- *I like it because it is ...*
- *I really enjoy it since it's ...*
- *It makes me feel ...*
- *I think it's ... because ...*

To indicate frequency or timing:

- *I usually ... after school / at weekends.*
- *Most of the time, I ... in the evenings.*
- *At weekends, I like to ...*

Example Word Banks and Sentence Frames

Topic/Vocabulary Areas:

- *Breakfast food*
- *After-school activities*
- *Ordering a meal*

Sentence Starters/Frames:

- *Today I had ... for breakfast.*
- *After school, I like to ...*
- *I would like the ... with ... to drink, please.*

Sample Word Bank: *eggs, toast, rice, cereal, fruit, juice, play, sleep, eat, read, watch TV, do homework, stew, pizza, sandwich, pie, water, tea, coffee, milk, juice.*

Conclusion.

The RoundRobin structure serves as an effective pedagogical tool that integrates linguistic, social, and cognitive dimensions of learning. By fostering

balanced participation and promoting authentic communication, it contributes significantly to the development of oral fluency, confidence, and collaborative competence in the language classroom. Its versatility makes it particularly suitable for communicative language teaching, CLIL contexts, and learner-centered instruction across age groups and proficiency levels.

References

1. Gibbons P. Scaffolding language, scaffolding learning: Teaching English language learners in the mainstream classroom (2nd ed.). Portsmouth, NH: Heinemann, 2015.
2. Gillies R. M. Cooperative learning: Review of research and practice. *Australian Journal of Teacher Education*. 41(3). P. 39–54. URL: <https://doi.org/10.14221/ajte.2016v41n3.3>
3. Johnson D. W., Johnson R. T. Learning together and alone: Cooperative, competitive, and individualistic learning (5th ed.). Boston, MA: Allyn & Bacon.
4. Kagan S., Kagan M. *Kagan cooperative learning*. San Clemente, CA : Kagan Publishing, 2009.
5. Slavin R. E. Cooperative learning and academic achievement: Why does groupwork work? *Anales de Psicología*. 30(3). P. 785–791. URL: <https://doi.org/10.6018/analesps.30.3.201201>
6. Vygotsky L. S. *Mind in society: The development of higher psychological processes*. Cambridge, MA : Harvard University Press, 1978.

МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У НЕФІЛОЛОГІЧНОМУ ВИШІ: ПРОБЛЕМИ ТА ВИКЛИКИ

Кобзар Олена,
професор кафедри української, іноземних мов та перекладу
Полтавського університету економіки і торгівлі,
доктор філологічних наук, професор;
Кононенко Олена,
старший викладач кафедри ділової іноземної мови
Полтавського університету економіки і торгівлі

Викладання іноземних мов у нефілологічних закладах вищої освіти є важливим елементом підготовки сучасного фахівця. Зростаюча глобалізація, потреба у міжнародній комунікації та академічна мобільність студентів зумовлюють необхідність ефективних методик навчання. Проте нефілологічні спеціальності часто зустрічаються з обмеженням навчальних годин, різнорівневими групами та недостатньою мотивацією до вивчення мови [1].

Додатково, відсутність автентичного мовного середовища та професійно - орієнтованих матеріалів ускладнює формування практичних мовленнєвих навичок.

Метою дослідження є аналіз сучасних методик викладання іноземних мов у нефілологічних закладах, виявлення основних проблем і викликів, а також визначення можливостей підвищення ефективності навчального процесу. Особлива увага приділяється інтеграції цифрових технологій та штучного інтелекту (AI) у навчальний процес.

Основні проблеми викладання іноземної мови включають:

- Низьку мотивацію студентів, які не завжди бачать прямий зв'язок між мовою та професійною діяльністю.
- Обмеженість навчального часу, що не дозволяє системно опрацьовувати всі аспекти мовної компетенції.
- Різномірну підготовку студентів, що ускладнює групову роботу та диференційоване навчання.
- Недостатню кількість автентичних матеріалів, що враховують специфіку нефілологічних спеціальностей.
- Потребу у підвищенні кваліфікації викладачів, особливо у сфері використання цифрових технологій та AI [2].

Серед сучасних методик слід відзначити:

- **Комунікативний підхід**, що орієнтує навчання на реальні ситуації спілкування.
- **CLIL (Content and Language Integrated Learning)** – інтеграція мовного та професійного змісту.
- **Проектне навчання (Project-Based Learning)**, яке мотивує студентів виконувати практичні завдання, пов'язані зі спеціальністю.
- **Змішане навчання (Blended Learning)** з використанням цифрових платформ.
- **Інтеграцію штучного інтелекту**, включаючи чат-боти та системи автоматичного оцінювання письма, що сприяє індивідуалізації навчання та

підвищенню залученості студентів [3,4].

Використання AI дозволяє адаптувати завдання до рівня студентів та надає можливість самостійного розвитку навичок.

Окрім того, актуальність дослідження обумовлена необхідністю розробки методик, які сприяють формуванню автономного навчання та критичного мислення здобувачів вищої освіти.

Ефективне викладання іноземної мови у нефілологічних закладах потребує поєднання традиційних і сучасних методик, урахування професійних потреб студентів та активного впровадження цифрових технологій, зокрема AI. Викладачі повинні виступати як фасилітатори, адаптувати навчальний процес до рівня студентів і професійного контексту, забезпечуючи розвиток практичних мовних навичок і міжкультурної компетенції [5]. Подальші дослідження можуть бути спрямовані на створення інтегрованих моделей навчання та розробку професійно - орієнтованих матеріалів.

Джерела і література

1. Бім І. Л. Теорія та практика навчання іноземних мов у нефілологічних вишах. Київ : Освіта, 2019.
2. Комарова З. І. Сучасні методи викладання іноземної мови у немовних закладах освіти. Харків : ХНУ, 2020.
3. Polishchuk O. Integration of Web Applications into CLIL Programmes in Higher Education: Ukrainian Context. Eduweb, 2024. Vol. 18 (4). P. 104–120.
4. Yunina O. Artificial Intelligence Tools in Foreign Language Teaching in Higher Education Institutions. Educational Review, 2023.
5. Zhukevych I. Artificial Intelligence as a Tool for Developing Students' Speaking Skills in Foreign Language Learning. ISJEL, 2024.

ЗМІЩЕННЯ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ ШЛЯХОМ ВИВЧЕННЯ ТВОРІВ ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Кононенко Наталія,
викладач ВСП «Аграрно-економічний фаховий коледж
Полтавського державного аграрного університету»;
Кононенко Володимир,
доцент кафедри романо-германської філології
Полтавського національного педагогічного
університету імені В. Г. Короленка,
кандидат історичних наук, доцент

У ХХІ столітті культурна взаємодія стала невід'ємною частиною

людського існування. В умовах глобалізації важливим завданням освіти є підготовка молоді до ефективного спілкування з представниками інших культур, що потребує не лише знання іноземних мов, а й глибокого розуміння менталітету, традицій, цінностей різних народів.

Одним із найефективніших інструментів формування такої компетентності є вивчення творів зарубіжної літератури. Адже саме література передає «душу народу», його етичні ідеали, духовний досвід, систему символів і метафор. Через художнє слово читач отримує змогу прожити досвід іншої культури, зрозуміти логіку її мислення, естетичні норми та моральні орієнтири.

Метою є розкриття ролі зарубіжної літератури у формуванні міжкультурної комунікації та визначення педагогічних засобів, які сприяють розвитку культурного діалогу через художній текст.

Міжкультурна комунікація розглядається як процес обміну інформацією між представниками різних культур, у ході якого формується взаєморозуміння, прийняття культурної відмінності та повага до іншості.

За визначенням ЮНЕСКО, міжкультурна компетентність – це здатність взаємодіяти ефективно й належно з людьми інших культур на основі знань, умінь, ставлень і цінностей. Формування такої компетентності передбачає розвиток знань про культуру інших народів; навичок інтерпретації культурних кодів; готовності до емпатії, відкритості, толерантності; уміння вести діалог, не нав'язуючи власних цінностей. Художня література – унікальний простір, у якому ці якості формуються природно. Через аналіз текстів, персонажів, сюжетів учні чи студенти засвоюють мову почуттів і символів, що є спільною для всього людства.

Зарубіжна література віддзеркалює духовний досвід людства в усій його різноманітності. Вона створює умови для взаємопроникнення культур, адже кожен художній твір є частиною діалогу між народами. Так, твори Вільяма Шекспіра давно вийшли за межі англійської культури. Його п'єси розкривають універсальні теми – боротьбу добра і зла, влади і совісті, кохання і зради. Образи Гамлета, Отелло, Ромео і Джульєтти стали символами світової культури, зрозумілими для будь-якої нації. Вивчення Шекспіра сприяє не лише

розвитку мовних і літературних компетентностей, а й вихованню толерантності до інших поглядів, уміння аналізувати поведінку людини поза культурними межами. Інший приклад – Йоганн Вольфганг Ґете і його «Фауст». Твір поєднує елементи античної, середньовічної, християнської та німецької культур, утілюючи ідею єдності духовного досвіду людства. Через діалог Фауста і Мефістофеля читач осмислює дилему людського вибору – проблему, спільну для всіх епох і народів.

Кожен літературний твір – це міст між культурами, який відкриває шлях до порозуміння. Розглянемо кілька показових прикладів. Французький письменник Віктор Гюґо через історію Квазімодо та Есмеральди («Собор Паризької Богоматері») розкриває тему краси, духовності, права на індивідуальність. Твір виховує співчуття до «іншого», відкинутого суспільством, що має універсальне моральне значення.

«На Західному фронті без змін» Еріха Марії Ремарка – це урок гуманізму, антивоєнний маніфест, зрозумілий кожному народові. Ремарк показує, що біль, втрата, страх – спільні для всіх людей, незалежно від національності. Читання цього роману сприяє розвитку емоційної компетентності та здатності до емпатії.

Філософське осмислення моральної відповідальності людини в екстремальних умовах – це про роман «Чума» Альбер Камю. Сюжет твору – алегорія суспільного опору злу, байдужості, фаталізму. Камю закликає до солідарності народів і духовної єдності, що є основою міжкультурного діалогу.

«Гітанджалі» Рабіндраната Тагора – духовна поезія, що вчить сприймати світ як єдність людини й природи. Через східну філософію та м'який ліризм Тагор відкриває західному читачеві світ духовного спокою й любові, руйнуючи стереотипи про «екзотику» Сходу.

Кожен із цих творів формує у читача здатність до інтерпретації іншої культури – уміння розуміти, не ототожнюючи, приймати, не асимілюючи.

У навчальному процесі зарубіжна література може стати дієвим засобом виховання міжкультурної чутливості. Основні педагогічні підходи:

1. Діалогічний метод – сприйняття літературного тексту як діалогу

культур. Учень не лише читає, а вступає у «співрозмову» з автором, героями, історичним контекстом.

2. Порівняльно-культурний аналіз – зіставлення творів української та зарубіжної літератур (наприклад, «Кайдашева сім'я» І. Нечуя-Левицького і «Мертві душі» М. Гоголя; «Тіні забутих предків» М. Коцюбинського і «Сто років самотності» Г. Г. Маркеса).

3. Метод культурних аналогій – показ спільних цінностей у творах різних народів: мотив материнства, любові, жертвності, свободи.

4. Інтерактивне навчання – літературні дебати, творчі інтерпретації, вікторини, есе від імені персонажа іншої культури.

5. Медіаосвітні технології – використання фільмів, аудіокниг, інтернет-ресурсів, онлайн-дискусій для порівняння культурних прочитань творів.

Такі методи формують не лише знання, а й емоційно-ціннісне ставлення до чужої культури, що є основою для справжньої комунікації.

Зарубіжна література виховує толерантну, моральну і мислячу особистість, здатну до критичного осмислення реальності. Вона допомагає подолати упередження, виховує гуманізм і почуття спільності людства. Наприклад, образ Прометея (Гете, Байрон, Шеллі) символізує прагнення до свободи й служіння людям, а отже, стає універсальним кодом єдності культур.

Літературні тексти дозволяють осмислити складні історичні події через призму людяності. Так, твори Е. М. Ремарка, Дж. Орвелла, А. Камю навчають бачити людину понад ідеологіями, а романи Дж. Р. Толкіна та А. де Сент-Екзюпері нагадують про духовні цінності дитинства, дружби, добра.

Таким чином, зарубіжна література сприяє вихованню громадянина світу, який поважає національну самобутність, але здатний мислити універсально.

Сучасні ІКТ відкривають нові можливості для міжкультурної освіти. Онлайн-платформи дозволяють учням з різних країн спільно обговорювати літературні твори, брати участь у міжнародних читаннях, конкурсах есе та дебатах. Проєкти eTwinning, Coursera, Zoom Reading Clubs забезпечують реальний міжкультурний обмін. У таких форматах література перетворюється на простір живої комунікації, де слово стає засобом порозуміння. Однак

цифрове середовище потребує розвитку медіакультури та критичного мислення, аби спілкування не перетворювалося на поверхове. Тому роль учителя як модератора культурного діалогу залишається ключовою.

Педагогічні дослідження свідчать, що систематичне вивчення зарубіжної літератури сприяє:

- підвищенню рівня толерантності серед учнів;
- розвитку комунікативних навичок у міжкультурному середовищі;
- формуванню емоційної зрілості, емпатії;
- готовності до участі у міжнародних культурних проєктах.

Наприклад, у студентських гуртках «Діалог культур» (Полтавський педагогічний університет, ХНУ імені Каразіна) учасники аналізують твори Шекспіра, Камю, Тагора, порівнюючи їх із українськими авторами. Це допомагає усвідомити спільність духовних і моральних цінностей, подолати культурні бар'єри.

Вивчення зарубіжної літератури – це справжній та надзвичайно дієвий інструмент міжкультурної комунікації. Через художнє слово формується здатність розуміти, співчувати, поважати й взаємодіяти з людьми інших культур. Література долає кордони, адже мова мистецтва універсальна.

В умовах глобалізації саме через літературну освіту можливо виховати особистість, яка володіє не лише знаннями, а й культурною свідомістю, моральною відповідальністю та відкритістю до світу. Таким чином, зарубіжна література має стати основою гуманітарної освіти, що зміцнює культурний діалог, сприяє миру й духовному збагаченню людства.

Джерела та література

1. Гриневич Л., Дрожжина Т., Глоба О. Можливості для реалізації соціально-емоційного навчання в рамках реформи «Нова українська школа» (Feasibility Study on Opportunities for SEL within New Ukrainian School Reform) : аналітичний огляд / за заг. ред. Л. Гриневич, С. Калашнікової. Київ : Шкільний світ, 2021. 312 с.

2. Прокопчук Ю. В., Безкоровайна О. В. Використання інноваційних технологій у викладанні іноземної мови та зарубіжної літератури як засобу формування мовленнєвої активності учнів на заняттях з іноземної мови. *Міжкультурна комунікація у професійній підготовці майбутнього педагога XXI століття* : матеріали I Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Рівне, 12 травня 2023 року. Рівне : РДГУ, 2023. С. 71–72.

3. Собко О. В. Формування полікультурних компетентностей на уроках зарубіжної літератури шляхом використання нових форм і методів навчання : навч.-метод. посіб. Полонне, 2019. URL : <https://vseosvita.ua/library/embed/0100dt96-bac7.docx.html> (Дата звернення 13.11.2025).

4. Макарчук О. М. Штучний інтелект у вищій освіті сьогодення. *Різновиди інтелекту та їх роль в освітньому процесі XXI століття* : матеріали всеукраїнського науково-педагогічного підвищення кваліфікації, м. Львів – Торунь, 4 грудня-14 січня 2024 року. Львів – Торунь : Liha-Pres, 2024. 120 с.

THE ROLE OF IT IN IMPROVING ACADEMIC WRITING SKILLS IN ENGLISH

Люлька Вікторія,
доцент кафедри германської і української філології
Полтавського державного аграрного університету,
кандидат філологічних наук, доцент

In the era of digital transformation, information technology has become an integral part of the educational process, reshaping traditional approaches to teaching and learning. One of the areas most profoundly influenced by technological innovation is academic writing in English, which requires not only linguistic competence but also analytical thinking, logical organization, and awareness of academic conventions. The increasing availability of digital tools – from online dictionaries and grammar checkers to artificial intelligence–based writing assistants and collaborative platforms – has created new opportunities for developing academic literacy among students and researchers.

IT technologies enhance the process of writing through automation, feedback generation, and the facilitation of independent learning. They help learners refine their writing accuracy, coherence, and style while fostering autonomy and motivation. Moreover, digital platforms promote collaboration and peer review, allowing students to engage in authentic academic communication across global contexts. Despite these advantages, the integration of IT in teaching academic writing also poses certain challenges related to digital literacy, ethical use of AI tools, and the risk of overreliance on automated feedback.

The integration of information technology into language education has been widely discussed by researchers over the past two decades. According to Warschauer

[4], the use of digital tools in English language learning has shifted the focus from teacher-centered instruction to learner-centered environments, where technology supports interaction, feedback, and self-regulated learning. In particular, academic writing – traditionally perceived as one of the most challenging aspects of language acquisition – has benefited significantly from technological innovation.

Studies by Flowerdew [2] emphasize that academic writing requires a deep understanding of discourse conventions, text cohesion, and discipline-specific language. Information technology facilitates the development of these skills through online writing platforms, automated grammar and style checkers, and corpus-based resources. For instance, Grammarly, Writefull, and ProWritingAid provide immediate feedback on lexical choice, sentence structure, and coherence, helping learners to identify and correct their errors autonomously.

Recent research also highlights the potential of artificial intelligence in enhancing academic writing. AI-based systems such as ChatGPT or ELSA leverage natural language processing to generate feedback, suggest rephrasing, and model academic register [3, p. 45]. These technologies not only assist students in improving linguistic accuracy but also promote critical thinking by encouraging them to evaluate and revise their own texts. Furthermore, collaborative platforms like Google Docs or Overleaf have transformed the nature of academic communication by allowing real-time peer review and joint authorship.

However, scholars such as Boulton [1] warn that technological reliance should not replace the cognitive and creative aspects of writing. Overdependence on automated feedback can reduce learners' ability to self-edit and critically assess their work. Thus, the challenge for educators lies in integrating IT tools in a balanced and pedagogically meaningful way, where technology complements rather than substitutes human input.

This study employed a mixed-method approach to explore how information technologies contribute to the development of academic writing skills in English. The research was conducted among undergraduate students majoring in English Philology at a Ukrainian higher education institution. The participants ($n = 48$) were divided into two groups: the control group, which followed a traditional academic writing

course, and the experimental group, which received IT-supported instruction using a combination of digital tools such as Grammarly, ChatGPT, Writefull, and Google Docs. The duration of the experiment was one academic semester (16 weeks).

Quantitative data were collected through pre- and post-tests measuring students' writing accuracy, coherence, and overall organization of academic essays. Qualitative data were gathered through reflective journals and semi-structured interviews, which provided insights into learners' attitudes toward the use of IT tools in academic writing.

The results demonstrated a statistically significant improvement in the experimental group's performance. Students who used IT tools produced texts with higher grammatical accuracy, greater lexical variety, and more consistent academic style compared to those who relied solely on traditional methods. The feedback generated by AI-based applications encouraged self-correction and deeper awareness of writing conventions. Moreover, collaborative platforms facilitated peer review and fostered a sense of shared responsibility for text quality.

The discussion of findings reveals several pedagogical implications. Firstly, IT technologies enhance learner autonomy by allowing students to independently identify and address weaknesses in their writing. Secondly, real-time feedback increases motivation and engagement, transforming writing from a static product into a dynamic process. Finally, the integration of IT into writing instruction supports a more personalized learning environment, catering to individual learners' needs and proficiency levels.

However, the study also identifies challenges such as the potential overreliance on automated systems and the risk of plagiarism when students use generative AI tools without proper guidance. Therefore, the pedagogical framework should emphasize digital literacy, critical evaluation of feedback, and ethical use of technology in academic contexts.

The conducted research confirms that the integration of information technologies plays a crucial role in improving academic writing skills in English. Digital tools such as AI-based feedback systems, online writing platforms, and

collaborative environments contribute to greater accuracy, coherence, and stylistic awareness in students' written work. The combination of technological assistance and pedagogical guidance enables learners to develop autonomy, enhance motivation, and engage in reflective writing practices.

Nevertheless, effective use of IT in academic writing requires a balanced approach. Teachers should provide methodological frameworks that ensure critical evaluation of digital feedback and prevent the misuse of automated tools. The pedagogical potential of IT lies not only in facilitating error correction but also in promoting analytical thinking and creative expression. Therefore, the integration of IT into academic writing instruction should be viewed as a complement to, rather than a replacement for, traditional teaching methods.

Future research may focus on long-term effects of AI-supported writing instruction, as well as on the development of digital literacy strategies that prepare students for ethical and responsible use of technology in academic communication.

References

1. Boulton A. Integrating Technology in Language Learning: Balancing Benefits and Risks. London : Routledge, 2021. 108 p.
2. Flowerdew J. *Academic Discourse and Global Publishing: Disciplinary Persuasion in Changing Times*. Palgrave Macmillan. 2019. 209 p.
3. Lau W., King B. Artificial Intelligence in Academic Writing: Pedagogical Challenges and Opportunities. *Journal of Applied Linguistics and Technology*. 2022. 9(2). P. 45–58.
4. Warschauer M. Inviting Change: Technology in English Language Teaching. *TESOL Quarterly*. 2010. 44(4). P. 757–785.

ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ РЕСУРСІВ І ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ІТ-ТЕРМІНОЛОГІЇ

Марусич Оксана,
старший викладач кафедри германської і української філології
Полтавського державного аграрного університету

У цифровому інформаційному суспільстві англійська мова стає фундаментом професійної комунікації для ІТ-фахівців. Сучасний ІТ-дискурс швидко поповнюється новими термінами, що пред'являє підвищені вимоги до фахової англомовної компетентності студентів – уміти читати технічну

документацію, працювати з кодом, комунікувати англійською. Це підкреслює потребу інтегрувати цифрові ресурси та інструменти ІІІ в курс англійської мови, який читається у вищій школі, для ефективного опанування ІТ-лексики.

Метою доповіді є висвітлення дидактичного потенціалу цифрових ресурсів і ІІІ, окреслення методичних стратегій їх застосування та визначення умов, що забезпечують формування ІТ-термінологічної компетентності студентів українських ЗВО.

Опанування ІТ-термінології має базуватися на когнітивно-термінологічному підході, який вимагає усвідомлення структури термінів, їхніх смислових зв'язків і ієрархії. Одночасно важлива комунікативно-діяльнісна парадигма – терміни мають використовуватися у реальних або змодельованих фахових контекстах: аналіз коду, технічні описи, робота з документацією та коментарями.

У сучасних умовах цифровізації освітнього процесу, зокрема в Україні, цифрово-орієнтований підхід дедалі частіше стає пріоритетним. Як показали останні дослідження, цифрові технології значно трансформують методику викладання англійської мови у ЗВО, надаючи нові можливості для інтеграції фахової лексики та професійних задач у навчальний процес [1].

Таким чином, поєднання цих підходів створює надійну теоретико-методологічну основу для сучасного навчання ІТ-термінології в університеті.

Цифрові ресурси відкривають доступ до автентичних, актуальних освітніх і професійних матеріалів, що безпосередньо впливають на якість термінологічного навчання. В українському контексті масштабне дослідження показало, що застосування цифрових технологій підвищує ефективність вивчення англійської мови у ЗВО, робить навчання більш доступним, гнучким та адаптованим до умов сучасності.

Ці ресурси – онлайн-платформи, електронні словники, корпуси, технічні документи – дають змогу працювати з ІТ-лексиною у природному контексті: читати статті, документацію, дивитися лекції або демонстрації коду, аналізувати технічні тексти англійською. Такий підхід забезпечує глибоке семантичне засвоєння термінів, формування навичок читання, розуміння

контексту, перекладу, а також мовленнєвої вправності.

Крім того, робота із сучасними цифровими середовищами (репозиторії коду, issue-трекери, інструменти командної розробки) створює умови для застосування термінології у діяльності – не як набір слів, а як частину професійної практики.

Штучний інтелект (ШІ) – важливий чинник модернізації навчання англійської мови, створення адаптивного, персоналізованого освітнього середовища. Як довело недавнє дослідження українських педагогів, впровадження ШІ у навчання англійської мови професійного спрямування дає змогу враховувати індивідуальні потреби студентів, підвищувати мотивацію, сприяти ефективному засвоєнню лексики, зокрема фахової [3].

Генеративні моделі та інші інструменти ШІ можуть створювати контекстуальні пояснення, давати приклади використання термінів, пропонувати вправи, технічні описи або діалоги, що імітують робочі ситуації. Це робить навчальну практику більш реалістичною і професійно орієнтованою, а не лише лексичною.

Водночас важливо усвідомлювати виклики: етичні питання, питання перевірки якості згенерованого контенту, захист даних, потреба у підготовці викладачів до роботи з ШІ. Українські дослідники визначають ці питання як критичні при впровадженні ШІ в освітній процес [2].

Незважаючи на це, тенденції розвитку цифрового освітнього середовища в Україні та стратегічні документи, спрямовані на впровадження ШІ у навчання, створюють сприятливий простір для інновацій.

Структуруючи курс англійської мови для ІТ-спеціальностей, варто застосувати такі методичні стратегії:

- інтегрований підхід – поєднувати мовне навчання з роботою з професійним контентом: технічними статтями, кодом, документацією, описами проектів;
- проєктна діяльність – студенти створюють міні-проєкт: глосарій термінів, переклади документації, опис API або програмного модуля англійською;

- лексичні майстерні з підтримкою ІІІ – використання ІІІ-інструментів для пояснення, порівняння, класифікації термінів, створення контекстуальних прикладів;
- симуляції професійної комунікації – тренування code review, робота над issues, обговорення архітектури систем, імітація робочих чатів чи стендапів;
- змішане навчання (blended learning) – комбінування аудиторної роботи та самостійної роботи з цифровими ресурсами, онлайн-платформами, ІІІ-інструментами.

Для успішного впровадження важливо дотримуватися таких педагогічних умов: використання автентичних джерел, поступове зростання складності завдань, регулярний зворотний зв'язок, критичне ставлення до матеріалу, підвищення цифрової та медіаграмотності студентів.

Цифрові ресурси й інструменти ІІІ відкривають значні можливості для формування ІТ-термінологічної компетентності студентів на курсах англійської мови у ЗВО. Завдяки доступу до автентичного професійного контенту, можливості персоналізації навчання та моделювання реальних ІТ-ситуацій, студенти отримують не лише лексичні знання, але й набувають навичок, необхідних для їхньої майбутньої професійної діяльності.

Впровадження таких методик вимагає ретельної методичної підготовки, етичного підходу та формування цифрової компетентності як викладачів, так і студентів. Подальші дослідження можуть зосереджуватися на розробці спеціалізованих цифрових корпусів ІТ-дискурсу для освітніх цілей, оцінюванні ефективності ІІІ-інструментів у конкретних групах, а також на аналізі впливу таких інновацій на рівень термінологічної та професійної компетентності студентів.

Джерела та література

1. Костікова І. І., Черненко А. В. Диджиталізація викладання англійської мови : метод. рек. для здобувачів першого (бакалавр.) та другого (магістер.) рівня вищ. освіти. Харків : ХНПУ імені Г.С. Сковороди, 2022. 29 с.
2. Овчарук О. В. Використання цифрових засобів учителями: цифрова компетентність в освітньому процесі. *Переяславські студії з лінгвістики та лінгводидактики: збірник наукових праць*. Випуск 1(1). 2023. С. 105–110.

3. Козубська І., Компанець Н., Чіжова Н. Інтеграція штучного інтелекту у навчання англійської мови професійного спрямування. *Актуальні питання гуманітарних наук*. Вип. 85. Том 1. 2025. С. 350–356.

4. Dushchenko O. Review of Scientific Approaches to the use of Artificial Intelligence Technologies in the Educational Process. *OD*. Vol. 46, No. 3. P. 6–22.

ПЕРЕВАГИ ТА ВИКЛИКИ ВИКОРИСТАННЯ ОНЛАЙН-ПЛАТФОРМ У ПЕРЕКЛАДАЦЬКІЙ ОСВІТІ

Матвієнко Леся,
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри германської і української філології,
Полтавського державного аграрного університету
Пищимуха Єлизавета,
здобувач 2 курсу другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальності Філологія (спеціалізація Германські мови та літератури (переклад
включно), перша – англійська)
Полтавського державного аграрного університету

У сучасній освітній практиці перекладацькі дисципліни активно інтегрують цифрові технології та онлайн-платформи, що забезпечує нові можливості для підготовки фахівців. Онлайн-платформи моделюють професійну діяльність перекладача, сприяють розвитку цифрової компетентності та оптимізують навчальний процес [1]. Ефективне використання таких ресурсів потребує системного підходу та поєднання технологій із педагогічним контролем.

Сучасні онлайн-платформи створюють сприятливі умови для інтеграції цифрових технологій у навчальний процес перекладацької освіти. Вони дозволяють поєднати теоретичну підготовку зі здійсненням практичних завдань, моделюванням реальних робочих ситуацій та розвитком цифрових компетенцій здобувачів. Розглянемо ключові переваги використання таких платформ у навчанні перекладачів.

1. Доступ до навчальних ресурсів. Онлайн-платформи забезпечують здобувачів вищої освіти великим обсягом сучасних навчальних матеріалів, включно з тематичними корпусами текстів, мультимедійними ресурсами, словниками та базами термінів. Наприклад, платформи Coursera, ProZ.com, Memsource Academy пропонують інтерактивні вправи та практичні кейси для

перекладу спеціалізованих текстів (юридичних, технічних, медичних, художніх). Такий доступ дозволяє здобувачам формувати професійні навички в умовах, наближених до реальної професійної діяльності.

2. Розвиток практичних компетенцій. Інтерактивні завдання на платформах сприяють опануванню Translation Memory, термінологічних баз, а також методів постредагування перекладів [3]. Наприклад, Liveworksheets та SDL Trados Studio Academic Edition дозволяють студентам виконувати переклади із застосуванням пам'яті перекладів та автоматичної перевірки термінології, що забезпечує узгодженість перекладів та підвищує якість навчального процесу.

3. Формування міжкультурної та комунікативної компетентності. Онлайн-платформи сприяють комунікації здобувачів із носіями мови та міжнародними фахівцями через вебінари, спільні проєкти та форуми, що дозволяє розвивати навички міжкультурної адаптації текстів та міжособистісної взаємодії. Це особливо важливо для опанування перекладу культурно-специфічних елементів.

4. Гнучкість та індивідуалізація навчання. Платформи забезпечують можливість індивідуального темпу роботи та вибору тем і складності завдань відповідно до рівня підготовки. Студенти можуть відслідковувати власний прогрес, повторювати матеріал та концентруватися на проблемних аспектах перекладу, що підвищує ефективність навчання.

Водночас, незважаючи на очевидні переваги, використання онлайн-платформ у перекладацькій освіті пов'язане з певними труднощами та обмеженнями. Вони стосуються як технічних аспектів, так і педагогічних та психологічних факторів, що можуть впливати на якість навчального процесу [2]. Розглянемо основні виклики та потенційні ризики інтеграції цифрових платформ у підготовку фахівців.

1. Ризик поверхневого опанування навичок. Надмірна залежність від автоматизованих вправ може призвести до формування знань на рівні шаблонів без глибокого розуміння семантики та стилістичних особливостей оригіналу. Це створює потребу в постійному контролі та педагогічному супроводі.

2. Недосконалість автоматизованих інструментів. Сучасні системи машинного перекладу та перевірки термінології не завжди враховують контекст, стилістичні та професійні особливості тексту, що може спричинити помилки [4]. Тому важливим є поєднання AI-інструментів із кваліфікованим людським контролем.

3. Технічні та організаційні обмеження. Доступ до платформ може бути обмежений технічними несправностями, відсутністю швидкісного інтернету або проблемами з ліцензіями. Крім того, ефективне використання таких ресурсів потребує додаткової підготовки викладачів та адаптації навчальних програм.

4. Психологічні та мотиваційні аспекти. Дистанційна форма навчання може зменшувати особистісну взаємодію, що негативно впливає на розвиток комунікативної компетентності та мотивацію здобувачів. Необхідна системна підтримка викладача та інтеграція синхронних комунікацій для подолання цих обмежень.

Онлайн-платформи у перекладацькій освіті забезпечують значні переваги: доступ до великих обсягів навчальних матеріалів, розвиток практичних та міжкультурних компетентностей, індивідуалізацію навчання та інтерактивність. Водночас існують виклики, пов'язані з поверхневим опануванням, обмеженнями автоматизованих інструментів, технічними проблемами та психологічними аспектами дистанційного навчання. Ефективна інтеграція онлайн-платформ потребує комплексного підходу, який поєднує цифрові ресурси з педагогічним супроводом та контролем якості навчальних результатів.

Джерела та література

1. Козак С. Моделювання професійної діяльності перекладача в онлайн-середовищі. *Вісник Київського університету. Філологія*, 2019. №8. С. 55–63.
2. Дудок Н. Цифрові технології у навчанні перекладу: сучасні виклики та перспективи. *Наукові записки НаУКМА. Філологія*, 2022. №10. С. 95–104.
3. Паламар Л. Інтерактивні платформи в освіті перекладачів: можливості та обмеження. *Педагогіка і психологія*, 2020. №5. С. 58–67.
4. Kelly D. *Innovative Translator Training: Technology, Collaboration and Online Learning*. Amsterdam: John Benjamins. 2019. 224 p.

СОЦІАЛЬНІ МЕДІА ЯК ІНСТРУМЕНТ РОЗВИТКУ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ

Матвієнко Леся,
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри германської і української філології,
Полтавського державного аграрного університету
Щеглов Віталій,
здобувач 2 курсу другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальності Філологія (спеціалізація Германські мови та літератури (переклад
включно), перша – англійська)
Полтавського державного аграрного університету

У сучасному суспільстві соціальні медіа виступають не лише як засоби соціальної взаємодії, а й як ефективні інструменти розвитку комунікативних компетенцій. Комунікативна компетенція охоплює здатність до ефективної взаємодії в усній та письмовій формах, врахування соціокультурного контексту, а також використання мовних стратегій у різних ситуаціях [1]. Соціальні медіа забезпечують широкий спектр можливостей для розвитку цих навичок, поєднуючи інтерактивність, доступ до автентичних джерел мови та мультикультурні комунікативні практики.

Соціальні платформи, такі як Facebook, Instagram, TikTok та Twitter, дозволяють здобувачам вищої освіти активно взаємодіяти з текстами, аудіо- та відеоконтентом, а також із іншими користувачами. Інтерактивна природа цих платформ стимулює продуктивну комунікацію, розвиває навички аргументованого висловлення думок та участі у дискусіях. Наприклад, коментування публікацій або участь у тематичних групах дозволяє формувати навички усного і письмового мовлення в умовах реального комунікативного середовища.

Соціальні медіа поєднують текстові, візуальні та аудіальні модальності, що сприяє розвитку комплексної комунікативної компетенції. Використання відеоблогів, подкастів та інфографіки стимулює одночасне освоєння мовних, семантичних та прагматичних аспектів комунікації. Наприклад, студенти можуть аналізувати короткі відео на TikTok, виявляючи емоційно забарвлені вислови, і практикувати відтворення подібних повідомлень у письмовій формі.

Соціальні медіа надають доступ до автентичних мовних практик та

культурних норм різних країн, що сприяє формуванню міжкультурної компетенції. Здобувачі вчаться інтерпретувати повідомлення з урахуванням соціокультурного контексту, оцінювати рівень формальності, тональності та стиль спілкування. Наприклад, аналіз публікацій на Reddit або англомовних форумах дозволяє відтворювати не лише лексичні, а й прагматичні особливості комунікації.

Викладачі можуть використовувати соціальні медіа як платформу для виконання навчальних завдань, таких як створення блогів, участь у дискусійних групах або моделювання комунікативних ситуацій. Це забезпечує активне залучення здобувачів до навчального процесу та підвищує мотивацію до використання мови в автентичних контекстах.

Соціальні медіа дозволяють отримувати миттєвий зворотний зв'язок від однокласників та викладача, що сприяє самооцінці комунікативних навичок та корекції помилок. Наприклад, коментарі та реакції на створені студентами пости або відео допомагають усвідомити власні сильні та слабкі сторони у мовленнєвій діяльності.

Групова робота на платформах, таких як Google Classroom, Padlet або Slack, стимулює комунікативну взаємодію, розвиток навичок командної роботи та управління інформацією [2]. Студенти вчаться спільно створювати контент, координувати дії та вести дискусії, що моделює реальні професійні комунікаційні практики.

Незважаючи на очевидні переваги соціальних медіа як інструменту розвитку комунікативної компетенції, їх використання у навчальному процесі пов'язане з певними труднощами. Технологічні, педагогічні та психологічні фактори можуть обмежувати ефективність комунікаційної практики та впливати на якість засвоєння мовних навичок. Розглянемо основні виклики та обмеження застосування соціальних медіа у перекладацькій та мовній освіті.

1. Ризик поверхневого опанування комунікативних навичок. Надмірне використання соціальних медіа може призвести до формування комунікативних навичок на рівні шаблонів, без глибокого розуміння семантики та прагматики мови. Це потребує системного педагогічного супроводу.

2. Психологічні та мотиваційні аспекти. Дистанційна взаємодія може зменшувати особистісну мотивацію, що впливає на ефективність навчання. Необхідні методики підтримки активності студентів та розвитку критичного мислення.

3. Контроль якості інформації та етичні питання. Соціальні медіа містять великий обсяг неперевіреної інформації, що може впливати на точність та правильність лексичного та стилістичного використання. Викладачі повинні навчати здобувачів критичному аналізу джерел та етичним аспектам комунікації.

Соціальні медіа є потужним інструментом розвитку комунікативної компетенції, оскільки забезпечують інтерактивність, мультимодальність та доступ до автентичних соціокультурних практик. Водночас ефективне використання цих ресурсів у навчальному процесі потребує збалансованого поєднання цифрових технологій із педагогічним супроводом, контролем якості комунікацій та розвитку критичного мислення здобувачів.

Джерела та література

1. Бойко Т. Використання соціальних мереж у формуванні комунікативної компетенції студентів. *Вісник КНУ ім. Т. Шевченка. Філологія*, 2021. №32. С. 45–54

2. Сидоренко М. Соціальні медіа та розвиток цифрової компетентності студентів-філологів. *Вісник Черкаського університету. Філологія*, 2019. №21. С. 70–79.

INNOVATIVE METHODS FOR BUILDING TRANSLATOR'S LANGUAGE PROFICIENCY IN ENGLISH

Мелкова Катерина,
здобувачка 2 курсу другого (магістерського)
рівня вищої освіти спеціальності «Філологія» (спеціалізація «Германські
мови та літератури (переклад включно), перша – англійська»)
Полтавського державного аграрного університету;
Люлька Вікторія,
доцент кафедри германської і української філології
Полтавського державного аграрного університету,
кандидат філологічних наук, доцент

The professional linguistic competence of translators is a fundamental

component of effective translation practice, as it encompasses not only knowledge of vocabulary and grammar but also the ability to navigate cultural, stylistic, and contextual nuances. In the modern educational landscape, the development of these competencies requires the integration of innovative teaching methodologies that go beyond traditional language instruction.

Contemporary approaches to teaching English for translators emphasize communicative competence, critical thinking, and the practical application of language skills in professional contexts. Scholars such as Kelly D. [3], Pym A. [5], and House J. [2] highlight the importance of task-based learning, authentic translation exercises, and the use of digital technologies in cultivating translators' linguistic proficiency. These methods enable students to simulate real-world translation scenarios, develop problem-solving strategies, and acquire the specialized vocabulary necessary for various professional domains.

Moreover, modern pedagogical practices focus on the combination of theoretical knowledge and practical skills. For instance, the integration of computer-assisted translation (CAT) tools, corpus-based exercises, and collaborative translation projects fosters both autonomy and reflective learning. By employing these techniques, educators can prepare future translators to respond effectively to the dynamic demands of the globalized translation industry. Therefore, investigating contemporary methods for developing professional linguistic competence in translators is essential for understanding how innovative teaching strategies can enhance English language instruction and ensure high-quality translation outcomes.

Another key approach involves the use of authentic materials, including journalistic texts, legal documents, technical manuals, and literary works. Exposure to real-world texts develops students' awareness of stylistic registers, terminological precision, and cultural nuances, which are essential for professional translation competence. House J. [2] emphasizes that analyzing and producing translations of authentic materials encourages critical thinking, fosters problem-solving skills, and strengthens intercultural communication.

The integration of technology also plays a crucial role in modern translator training. Computer-assisted translation (CAT) tools, online corpora, and digital dictionaries enable students to enhance efficiency, maintain consistency, and expand specialized vocabulary. Collaborative platforms facilitate peer review and joint

translation projects, fostering reflective learning and professional interaction. Studies by O'Brien S. [4] and Bowker L. [1] confirm that technology-enhanced instruction significantly improves linguistic accuracy, text coherence, and overall translation quality.

Despite these advantages, challenges remain. Overreliance on CAT tools or automated translation can limit the development of independent analytical skills. Therefore, educators must balance technological support with critical engagement, ensuring that students develop both competence and autonomy. A well-rounded approach combines traditional methods, authentic materials, and modern technologies to cultivate translators who are capable of meeting the demands of diverse professional contexts.

The development of professional linguistic competence in translators requires a comprehensive approach that combines theoretical knowledge, practical translation exercises, and modern technological tools. Task-based learning, authentic materials, and computer-assisted translation (CAT) tools enable students to acquire both linguistic accuracy and pragmatic skills necessary for professional translation practice.

Contemporary teaching methodologies emphasize the integration of critical thinking, intercultural awareness, and reflective learning. By employing these strategies, educators can prepare future translators to respond effectively to the diverse challenges of the global translation industry. Balancing technological support with independent analytical skills ensures that students not only perform translations accurately but also develop professional autonomy and problem-solving abilities.

In conclusion, modern approaches to teaching English for translators play a crucial role in forming well-rounded, competent, and adaptable professionals capable of meeting the dynamic demands of the translation field.

References

1. Bowker L. Computer-aided translation technology: A practical introduction. Routledge, 2018. 256 p.
2. House J. Translation as communication across languages and cultures. Routledge, 2014. 212 p.
3. Kelly D. A handbook for translator trainers: A guide to reflective practice. St. Jerome Publishing, 2005. 198 p.
4. O'Brien S. Translation technology and its teaching. John Benjamins Publishing Company, 2012. 224 p.
5. Pym A. Exploring translation theories. Routledge, 2010. 240 p.

METHODS OF WORKING WITH IT TERMINOLOGY IN THE PROCESS OF TEACHING ENGLISH TO STUDENTS OF TECHNICAL SPECIALTIES

Nazarenko Maryna,
Senior Lecturer of the Department of Germanic and Ukrainian Philology
Poltava State Agrarian University

In recent years, technology is developing rapidly in different countries. Therefore, English has become an integral part of programming and information technologies. For successful professional development, it is necessary not only to be able to perform technical tasks and implement innovative projects, but also to be able to present them effectively in an international professional environment.

Proficiency in English in the field of information technology provides the opportunity to participate in global projects and collaborate with English-speaking colleagues. Proficiency in a foreign language provides access to various sources, documentation, and specialized training, which is the basis for self-improvement and professional development.

IT specialists must be able to work with technical documentation, while analysts need to have a high level of oral and written communication skills in order to conduct negotiations and discuss project details. In today's world, competition is quite high, so knowledge of English is a key factor in competitiveness in the labour market. Programmers who can communicate, understand, and prepare technical documentation in English have more advantages. They can participate directly in discussions of strategic issues.

The objective of our research is to investigate the methodology for developing professionally oriented foreign language competence in technical students through targeted work with IT terminology.

The main tasks are to identify the linguistic features of IT terms, to propose a typology of exercises for their assimilation, to demonstrate the role of communicative situations in working with terminology.

According to researchers (N. Antonenko, H. Kuznietsova, Yu. Popovych,

N. Prokopchuk, V. Simonok, L. D. Freeman, M. Anderson), the following principles should be followed in the process of developing foreign language communication skill for technical specialists: relevance, contextuality, communicativeness, integration of content and language, a project-based approach, and the introduction of innovative methods of education [2].

Nowadays, there are a huge number of *online dictionaries* that allow you to find language material for studying English in the field of information technology.

The most popular among them are:

- *TechTerms* (this online dictionary provides a large number of terms divided into groups by field, and offers a variety of test tasks for reinforcement).
- *ComputerHope* (computer terms are provided with explanation and used in context).
- *English4it* (this platform allows you to see the difference between British and American variants and offers exercises to develop reading, writing and listening skills).
- *ComputerLanguage* (English-language dictionary of IT terms).
- *GartnerGlossary* (a dictionary of specialized English terms).
- *BusinessEnglishSite* (this platform offers tests and exercises to help you learn vocabulary and improve your grammar).
- *BlairEnglish* (this portal helps your learn vocabulary in real business and social situations).

The following online platforms offer a variety of *audio materials* to help IT professionals develop their listening skills:

- *HerdingCode*
- *Se-Radio*
- *Talkpathon*
- *Developer Tea*
- *The Learn to Code With Me Podcast*
- *Cppcast.com*
- *Video materials* are available on the following platforms:
- *Google Developers*

– *Programming knowledge*

After analyzing various forms of English language teaching, we offer the following effective teaching methods for IT professionals:

- a) spaced repetition method;
- b) language exchange;
- c) intensive reading;
- d) mnemonics;
- e) games and gamification;
- f) integration of content and language;
- g) project-based, task-based and student-centred approaches [2; 3].

The spaced repetition method was invented by German psychologist Herman Ebbinghaus. He studied the processes of memorization and forgetting. In his opinion, the psychophysiological processes of memory are approximately the same in different people. Repeating the material studied at certain intervals helps to better memorize data and avoid the process of forgetting. This is relevant in the process of learning English terms, when it is possible to achieve better memorization with the help of clear repetition intervals (zero repetition, i.e. learning a word, first repetition after learning, second repetition – 10-15 minutes after the first, third repetition – 10 hours after the second, the fourth repetition – 24 hours after the third, the fifth – 3-5 days after the fourth). Repetition of learned words can take various forms: exercises, flashcards, listening comprehension, quizzes, etc. you can use apps for learning words with timers.

Language exchange method involves cooperation between speakers of different languages. The main goal of this method is lively communication, during which phrases and expressions used by native speakers are learned.

Intensive reading. During this method, you should choose texts of a lower level (95% of the text is understandable) and read a large number of pages. This helps you to learn grammatical structures and frequently used phrases. They are memorized in the right context.

Mnemonics is a memorization technique that uses associations, rhymes and images. You need to find a phrase in Ukrainian that will prompt the correct answer in

English and you will remember the lexical unit.

Games and gamification improves various aspects of language knowledge. During the game, the brain perceives English not as educational material, but as a tool for enjoying the plot. Words are memorized effortlessly. Gamified educational applications turn learning into a game.

Integration of content and language assumes that the technical content (the subject) and language are learned simultaneously. The topics will be directly related to the specialization (software engineering, networking, hardware), and at the same time, terminology, communication skills, and preparation for reading technical texts will be covered. The principal advantage is that motivation increases because students can see direct application.

Project-based, task-based and student-centred approaches offer student-centred learning which includes project-based forms of activities and interdisciplinarity. Students can work on mini-projects (developing documentation in English, preparing a technical report, presenting a project).

Task-based language teaching is recommended because it supplies teaching terminology not just through word lists, but through tasks with a communicative or professional purpose.

Therefore, learning English for IT professionals in today's reality is not only a necessity but also a strategic step for career development. Understanding the specifics of word usage in a technical context makes IT professionals more competitive and effective in communication.

References

1. Артиш О., Левун Г., Петрова С. Вплив сучасних технологій на розвиток лексики англійської мови: аналіз ІТ-термінології. *Наукові праці Міжрегіональної Академії управління персоналом. Філологія*. Київ : Міжрегіональна Академія управління персоналом, 2021. Випуск 1(11). С. 5–9.
2. Василенко О. Особливості формування англійської комп'ютерної лексики. *Актуальні питання іноземної філології*. 2019. №10. С. 40–45.
3. Лесневська К. Таксономія англomовних термінів ІТ сфери. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія*. 2024. №68. С. 91–94.

МОЖЛИВОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ ІНТЕРАКТИВНОГО СТОРИТЕЛІНГУ У ПРОЦЕС ВИВЧЕННЯ ГРАМАТИКИ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В ЗВО

Овчарук Анастасія,
здобувачка 2 курсу другого (магістерського)
рівня вищої освіти спеціальності
«Середня освіта. Мова та зарубіжна література (англійська)»
(спеціалізація «Англійська мова та зарубіжна література»)
Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія»
Харківської обласної ради;
Панченко Віолетта,
доцент кафедри іноземної філології
Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія»
Харківської обласної ради,
кандидат педагогічних наук, доцент

У сучасному освітньому середовищі дедалі більшого значення набувають інноваційні методи навчання, які поєднують когнітивну активність здобувачів освіти з емоційним залученням. Однією з таких технологій є інтерактивний сторітелінг – спосіб навчання, що поєднує розповідь історій із залученням мультимедійних ресурсів, цифрових платформ та інструментів штучного інтелекту. Цей метод не тільки посилює мотивацію до вивчення іноземних мов, але й створює умови для розвитку критичного мислення, співтворчості та міждисциплінарної інтеграції.

Основна особливість інтерактивного сторітелінгу у ЗВО полягає не лише в залученні студентів до створення власних наративів, але й у цілеспрямованому конструюванні змісту з опорою на граматичні структури, що підлягають засвоєнню. Відтак, сторітелінг трансформується у методичний інструмент, який спонукає студентів не просто використовувати граматику, а рефлексивно мислити в межах певного синтаксичного або морфологічного шаблону. Йдеться про перехід від механічного засвоєння до глибоко осмисленої граматичної діяльності, в якій правила функціонують як основа для формування смислів, логічних послідовностей та інтерпретацій подій.

Впровадження інтерактивного сторітелінгу набуває нової якості завдяки технічній обізнаності студентів та доступності широкого спектра цифрових

інструментів. Такі платформи, як Genially, Twine, Canva, Pixton, ChatGPT, Adobe Express, Visme, дозволяють створювати мультимедійні наративи, що поєднують текст, візуальні ефекти, анімацію, інтерактивність та елементи гейміфікації. Це дає змогу реалізувати інтегрований підхід до вивчення граматики, в якому структурні елементи мови поєднуються з креативними практиками наративного моделювання [3].

Ключова педагогічна перевага інтерактивного сторітелінгу полягає в тому, що граматичні структури опановуються не ізольовано, а в межах цілісного смислового простору, що стимулює синтаксичну гнучкість і мовну інтуїцію. Наприклад, студенти можуть створювати мультимедійні історії або комікси із застосуванням умовних конструкцій (типу *If I had known..., I would have...*), або групи часів Perfect у наративній послідовності подій. За допомогою Google Slides чи Twine можливо створювати сюжетні карти із варіативними кінцівками, що вимагають точного використання граматичних форм відповідно до логіки оповіді.

Такі форми роботи можуть реалізовуватися як у межах міні-проектів, так і у форматі симуляцій, ролевих ігор, сторітелінгових хакатонів. Дослідження А. Ibrahim підтверджує, що інтерактивний сторітелінг значно покращує мовну продуктивність студентів: зростає обсяг спонтанного мовлення, підвищується гнучкість синтаксичних конструкцій, а також розширюється лексичний діапазон [1]. Це свідчить про те, що сторітелінг не лише слугує середовищем для застосування граматики, а й провокує її природне освоєння в контексті мовленнєвої діяльності.

Завдяки наративній природі сторітелінгу, студенти розвивають співпереживання до персонажів, занурюються у ситуації комунікативного вибору, а отже підвищується якість запам'ятовування граматичних структур. Цифрові засоби (анімація, інтерактивні елементи, візуальні ефекти) виконують не просто функцію оформлення, а є тригерами для когнітивної та афективної активності, що є передумовою ефективного засвоєння [4].

Методичною перевагою інтерактивного сторітелінгу є його надзвичайна гнучкість, що дозволяє інтегрувати цю технологію в будь-який етап заняття –

від мотивації до контролю. Це зумовлює високу адаптивність сторітелінгу до різних дидактичних цілей, форматів занять і рівнів підготовки студентів.

На етапі мотивації сторітелінг дозволяє створити інтерес до теми через залучення емоцій, особистісного досвіду або креативної інтриги. Наприклад, презентація частини інтерактивної історії з граматичними помилками провокує студентів знайти й виправити їх у контексті сюжету, а отже, ініціює внутрішню мотивацію. Під час пояснення нового матеріалу сторітелінг може бути використаний у формі візуалізованого наративу, що демонструє вживання граматичних структур у діалогах чи ситуаційних моделях. Студенти створюють або доповнюють історії, застосовуючи відповідні граматичні форми, що сприяє формуванню автоматизованих навичок. А на етапі контролю інтерактивні наративи можна трансформувати у завдання на трансформацію (переписати історію в іншому граматичному часі, стилі або з іншої перспективи), що дозволяє перевірити реальне володіння граматичними одиницями [2].

Особливу цінність інтерактивний сторітелінг має в умовах переходу до змішаного або дистанційного навчання, коли традиційні інструменти втрачають ефективність через брак взаємодії та емоційного залучення. У таких умовах цифрові наративи, створені в Genially, Twine або Canva, дозволяють забезпечити і візуальний компонент, і комунікативну динаміку. Як наголошують Б. Салюк та І. Школа, у дистанційному форматі сторітелінгові вправи забезпечують високий рівень залученості студентів, оскільки поєднують гру, персоналізацію змісту та практику граматичних конструкцій у сюжетному контексті [5].

Перспективним напрямом розвитку є також інтеграція інструментів штучного інтелекту (зокрема, ChatGPT, StoryLabs, TalkToTransformer) в освітній сторітелінг. Завдяки їм з'являється можливість автоматично генерувати сюжетні варіації, адаптувати складність мовного матеріалу під рівень студента, пропонувати підказки щодо граматичних структур у режимі реального часу. Це відкриває нові горизонти для персоналізованого навчання та індивідуальних траєкторій опанування граматики.

Загалом, гнучкість і універсальність інтерактивного сторітелінгу

дозволяють впроваджувати його в найрізноманітніші форми аудиторної та позааудиторної роботи, поєднуючи граматичні завдання з медіаграмотністю, емоційним інтелектом, цифровою творчістю й міжкультурною комунікацією. Таким чином, сторітелінг виступає не лише інструментом граматичного опанування, а й чинником цілісного особистісного розвитку студента.

Отже, освітнє середовище ЗВО є надзвичайно сприятливим простором для впровадження інтерактивного сторітелінгу. Поєднання методики наративного навчання з цифровими технологіями сприяє трансформації граматичного компонента навчання – від механічного до осмисленого, від формального до креативного. Результатом такого підходу є глибше засвоєння граматичних структур, підвищення мотивації студентів і формування стійких комунікативних навичок.

Джерела та література

1. Ibrahim A. I. The Effect of Storytelling as a Teaching Method on Speaking Skills in EFL Programs: an Action Research. *European Journal of English Language Teaching*. 2022. Vol. 7. № 3. P. 22–35. <http://dx.doi.org/10.46827/ejel.v7i3.4247>
2. Lim N. Z. L., Zakaria A., Aryadoust V. A systematic review of digital storytelling in language learning in adolescents and adults. *Education and Information Technologies*. 2022. Vol. 27. P. 6125–6155. <https://doi.org/10.1007/s10639-021-10861-0>
3. Merta L. W. S., Ratminingsih N. M., Budasi I. G. The integration of technology in English language teaching to stimulate students' critical thinking. *Language Circle: Journal of Language and Literature*. 2023. Vol. 17, № 2. P. 333–341. <https://doi.org/10.15294/lc.v17i2.39097>
4. Грицак Н. Сторітелінг як інструмент формування професійномовленнєвої компетентності здобувачів вищої освіти. *Молодь і ринок*. 2023. № 8(216). С. 48–52. <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2023.285797>
5. Салюк Б., Школа І. Цифровий сторітелінг у навчанні англійської мови здобувачів вищої освіти. *Наукові записки БДПУ. Серія: Педагогічні науки*. 2022. Вип. 2. С. 375–384. <https://doi.org/10.31494/2412-9208-2022-1-2-375-384>

ВИКОРИСТАННЯ К-РОР ФЕНДОМУ ЯК ІННОВАЦІЙНОГО ЗАСОБУ ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТАРШОКЛАСНИКІВ

Перекрест Марія,
здобувачка 2 курсу другого (магістерського)
рівня вищої освіти спеціальності
«Середня освіта. Мова та зарубіжна література (англійська)»

(спеціалізація «Англійська мова та зарубіжна література»)
Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія»
Харківської обласної ради;
Панченко Віолетта,
доцент кафедри іноземної філології
Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія»
Харківської обласної ради, кандидат педагогічних наук, доцент

Сучасна методика навчання іноземних мов перебуває у стані постійного оновлення, що зумовлено розвитком цифрових технологій, соціальних мереж і глобалізаційних процесів. Покоління сучасних старшокласників сприймає світ через призму цифрової культури, де навчання дедалі більше поєднується з розвагами, самоідентифікацією та неформальним спілкуванням. У цьому контексті особливу увагу привертає феномен К-рор фендому – міжнародної субкультури, у якій мільйони молодих людей з різних країн активно комунікують англійською мовою.

Використання феномену фендому в освітніх цілях узгоджується з концепціями неформального та позаурочного навчання, у межах яких учні стають активними учасниками, а не пасивними споживачами знань. Англійська мова тут виконує не лише роль навчального предмета, а й стає засобом реального спілкування, самовираження та міжкультурного діалогу, що створює передумови для глибокого особистісного залучення до навчання [1].

Метою дослідження є обґрунтування доцільності використання К-рор фендому як інноваційного засобу формування англомовної комунікативної компетентності старшокласників.

К-рор фендом функціонує як середовище добровільної участі, самоорганізації та комунікації, де англійська мова виступає основним засобом взаємодії між учасниками з різних країн. Це створює природні умови для мовного розвитку, адже учні використовують англійську не як об'єкт навчальної діяльності, а як інструмент живого спілкування. Така діяльність реалізує принцип автентичності навчання, коли мова має реальну функцію в соціальному контексті [6].

Участь старшокласників у фендомах стимулює розвиток усіх компонентів англомовної комунікативної компетентності: мовної, мовленнєвої, соціокультурної, стратегічної та дискурсивної. Наприклад, переклад текстів пісень або субтитрів формує мовну й дискурсивну компетенції, створення фанатських відео чи постів – соціокультурну, а спілкування в міжнародних фан-чатах – стратегічну, оскільки вимагає використання компенсаторних стратегій для подолання мовних бар'єрів.

Як зазначає Hernández-López E. та Urbar F. [2], участь у фанатських онлайн-спільнотах формує у підлітків навички міжкультурної комунікації, розвиває толерантність, критичне мислення та здатність адаптуватися до комунікативних ситуацій. Саме ці якості є ключовими складниками сучасного розуміння комунікативної компетентності.

Фендомна активність має всі риси неформального навчання: добровільність, емоційну залученість, опору на особистий інтерес і самоорганізацію. Учень не лише споживає, а й створює контент – бере участь у спільних проєктах, обговореннях, перекладах, онлайн-акціях. Таке залучення сприяє розвитку автономності, адже здобувач самостійно обирає ресурси, планує власну діяльність, відстежує прогрес і порівнює результати з іншими учасниками [3].

К-рор фендом також є потужним ресурсом соціокультурного навчання. Аналіз відео, кліпів, інтерв'ю, фанатських дискусій допомагає учням осмислити культурні відмінності, невербальні особливості спілкування, етикетні формули, моделі поведінки.

Інтеграція К-рор контенту в уроки англійської може здійснюватися у форматі мультимедійних завдань: перегляд кліпів із подальшим обговоренням, створення фанатських постів англійською, дебати про культурні аспекти, написання рецензій чи коментарів. Malik і Haidar [4] довели, що використання цифрових автентичних матеріалів із соціальних медіа значно підвищує мотивацію учнів і розвиває креативне мислення. Подібних висновків дійшла й

Л. Терлецька [5], підкресливши, що короткі відеофрагменти з популярних платформ (YouTube, TikTok, Weverse) сприяють розвитку аудіювання, вимови та інтерпретації контексту.

Таким чином, К-рор фендом створює справжнє комунікативне середовище, у якому учні взаємодіють англійською мовою з носіями різних культур, розвивають навички дискурсивної поведінки, емоційного інтелекту та співпраці. Участь у такій діяльності природно поєднує формальне й неформальне навчання, роблячи процес вивчення мови мотивованим, емоційно значущим і сталим.

Використання К-рор фендому як інноваційного освітнього ресурсу відкриває нові можливості для формування англомовної комунікативної компетентності старшокласників. Воно сприяє розвитку не лише мовленнєвих навичок, а й соціокультурних, когнітивних і емоційних компонентів, що відповідає сучасним вимогам до навчання іноземних мов. Фендомна діяльність стимулює самоосвіту, критичне мислення, креативність і міжкультурну толерантність, забезпечуючи природне середовище використання англійської мови.

Джерела та література

1. Faiza D. Stimulating English learning in global K-Pop community on Twitter. *Journal of Applied Linguistics (ALTICS)*. 2020. Vol. 2. Is. 1. P. 22–34. <https://doi.org/10.36423/altics.v2i1.360>
2. Hernández-López E., Urbar F. The Impact of online informal learning of English (OILE) through fandom participation. *Revista Lengua y Cultura*. 2024. № 5. P. 92–98. <https://doi.org/10.29057/lc.v5i10.12361>
3. Lo A., Kiaer J. Fandom Language Learning: A Digital Transformation of Language Education in the AI Age. (2025). Bloomsbury Publishing, 2025. 201 p. <https://doi.org/10.5040/9781350355439>
4. Malik Z., Haidar, S. English language learning and social media: Schematic learning on Kpop Stan twitter. *E-Learning and Digital Media*. 2020. Vol. 18. Is. 4. P. 361–382. <https://doi.org/10.1177/2042753020964589>
5. Terletska L. Modern technologies of teaching English language of students of pedagogical specialties. *Pedagogy of the formation of a creative person in higher and secondary schools*. 2020. № 3. P. 129–132. <https://doi.org/10.32840/1992-5786.2020.69-3.26>
6. Valerio-Ramos M., Hernández-López E. The effect of K-Pop and the interaction within the K-Pop community on EFL learners. *Revista Lengua y Cultura*. 2023. № 5. P. 40–47. <https://doi.org/10.29057/lc.v5i9.11432>

ОСВІТНІЙ ТІКТОК: КОНТЕНТ ВИКЛАДАЧІВ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Піскурська Ганна,
доцент кафедри мовної підготовки
ДВНЗ «Донецький національний технічний університет»
кандидат педагогічних наук, доцент

Цифрова компетентність педагога передбачає впевнене й критичне використання цифрових технологій у різних освітніх контекстах. Розвиток цифрової педагогіки дав поштовх появі нових форматів навчання, таких як мікронавчання та соціальні відеоплатформи. Згідно з даними Statistic Brain, середня тривалість концентрації уваги людини за останні 15 років зменшилася з 12 до 8,25 секунд [1], що робить мікронавчання ефективною формою безперервного навчання, особливо для педагогів-практиків у закладах освіти.

Як популярна відеоплатформа, TikTok є потужним інструментом мікронавчання, який дає змогу створювати короткий, динамічний і привабливий навчальний контент у різних галузях знань. Платформу можна використовувати як освітній інструмент завдяки функціям редагування, формату коротких відео та широким можливостям налаштування. Основними перевагами TikTok є лаконічність, доступність і відповідність навчальним уподобанням цифрового покоління. TikTok надає унікальні освітні можливості у сфері вивчення мов, творчої освіти та розвитку практичних навичок.

Освітній потенціал платформи підтверджується науковими дослідженнями, що демонструють високий рівень залученості студентів. Зокрема, було виявлено, що зручність використання платформи значно впливає на мотивацію навчання [2], а також підтверджено успішність мікронавчання у викладанні мов [4]. Викладачі все частіше використовують TikTok для розвитку цифрових навичок, впровадження інноваційних підходів до навчання та для формування багатовимірної професійної ідентичності. Дослідження показують, що це сприяє підвищенню адаптивності, креативності та самовираження викладачів [5]. Водночас науковці застерігають щодо потенційних ризиків, зокрема створення недоречного контенту та необхідності дотримання етичних норм [3].

У дослідженні було проведено контент-аналіз 111 TikTok відео,

створених українськими викладачами за хештегами #викладачанглійської, #англійська, #вчительанглійської, #викладанняанглійської, #англійськамова протягом одного тижня. За педагогічною метою було виокремлено п'ять основних груп:

1. **Інструктивні / навчальні відео** – пояснення граматики чи лексики, поради з вимови, міні-уроки, приклади типових помилок.
2. **Мотиваційні / надихаючі відео** – «Як не боятися говорити англійською», історії успіху, мотиваційні цитати, заклики до дії, уривки з уроків.
3. **Інформаційні / просвітницькі відео** – новини освіти, цифрові інструменти для викладачів, професійні поради.
4. **Рефлексивні / особистісні відео** – досвід викладання, професійні труднощі, гумористичні ситуації з життя викладача.
5. **Оціночні / аналітичні відео** – аналіз помилок учнів або реакції на інший освітній контент.

Статистичні результати проведеного контент-аналізу представлено у таблиці 1.

Таблиця 1

Розподіл TikTok контенту за педагогічною метою

Категорія	%
Навчальний/ інструктивний	19%
Мотиваційний/ надихаючий	14%
Інформаційний/ просвітницький	4%
Рефлексивний/ особистісний	59%
Оцінювально-аналітичний	4%

Виявлено, що рефлексивний / особистісний контент домінує на платформі, складаючи 59% усіх проаналізованих дописів. Це свідчить про те, що викладачі здебільшого використовують TikTok як простір для самовираження, рефлексії та обміну особистим досвідом, пов'язаним із викладанням та навчанням, а не лише як суто навчальний інструмент. Такий контент може містити гумористичні сценки, відео у форматі «день із життя викладача» або роздуми про труднощі у навчальному процесі.

Другою за поширеністю категорією є інструктивний / навчальний контент

(19%), який зазвичай містить короткі пояснення граматики, уроки лексики чи поради з вимови. Це свідчить про те, що значна кількість педагогів усе ще використовує TikTok із безпосередньою педагогічною метою, застосовуючи стратегії мікронавчання, придатні для коротких відеоформатів.

Мотиваційний / надихаючий контент становить 14%, що свідчить про прагнення деяких викладачів підтримати учнів або формувати позитивне ставлення до вивчення мови.

Інформативні / просвітницькі та оціночні / аналітичні відео зустрічаються рідше – лише по 4%, що вказує на обмежене поширення професійних матеріалів або критичних роздумів на цій платформі.

Загалом результати дослідження підкреслюють подвійну функцію TikTok для викладачів: він служить одночасно як соціальним простором для формування професійної ідентичності та емоційного самовираження, так і педагогічним інструментом для мікронавчання та залучення студентів.

Домінування рефлексивних і особистісних постів свідчить, що багато викладачів використовують TikTok для популяризації професії педагога та встановлення зв'язку з аудиторією через автентичний, життєвий контент. Водночас менша частка аналітичних чи інформативних дописів відображає розважальний характер платформи, де легкий, наративний контент зазвичай привертає більше уваги та залучення аудиторії.

Джерела та література

1. Kokoulina O. Microlearning 101: Using a Little Learning to Grow Big Skills. *eLearning Basics*. iSpring. 2020. URL: <https://www.ispringsolutions.com/blog/what-is-microlearning>
2. Lamimi I., Alaoui S., Ouelfatmi M. Bite-Sized Learning on TikTok: Exploring the Platform's Educational Value within the Framework of TAM (Technology Acceptance Theory). *Open Journal of Social Sciences*. 2024. Vol. 12. P. 228–245. DOI: [10.4236/jss.2024.124015](https://doi.org/10.4236/jss.2024.124015)
3. Lindra A., Aprison W., Asi R. S. "TikTokers" Teacher in the Code of Ethic for Teacher in Islamic Education. *AL-WIJDAŃ Journal of Islamic Education Studies*. 2024. Vol. 9, № 2. P. 172–182. DOI: [10.58788/alwijdn.v9i2.3695](https://doi.org/10.58788/alwijdn.v9i2.3695)
4. Meliana R., Seli F. Y. Microlearning in Media Social TikTok Video. *HORIZON: Indonesian Journal of Multidisciplinary*. 2023. Vol. 1, № 2. P. 84–91. DOI: [10.54373/hijm.v1i2.105](https://doi.org/10.54373/hijm.v1i2.105)
5. Ulla M. B., Lemana II H. E., Kohnke L. Unveiling the TikTok Teacher: The Construction of Teacher Identity in the Digital Spotlight. *Journal of Interactive Media in Education*. 2024. № 1. P.12. DOI: [10.5334/jime.786](https://doi.org/10.5334/jime.786)

STORYTELLING PEDAGOGY IN ESP: BRIDGING ACADEMIC LITERACY AND PROFESSIONAL COMMUNICATION

Рудік Ірина,
доцент кафедри іноземних мов професійного спрямування
Одеського національного університету імені І. І. Мечникова,
кандидат філологічних наук

Storytelling as pedagogy in English for Specific Purposes (ESP) bridges academic language study and professional communication. This paper proposes a conceptual-empirical framework integrating narrative, genre-based, and assessment-driven approaches in higher-education ESP contexts. A pilot classroom study with 28 law and business students demonstrated that narrative tasks enhance disciplinary vocabulary retention and genre awareness. The framework positions storytelling as both cognitive and affective scaffolding that fosters discourse competence, empathy, and reflective practice. Findings indicate that when storytelling tasks are explicitly aligned with professional genres and supported by clear assessment rubrics, students transfer linguistic knowledge more effectively to authentic communication scenarios.

Traditional ESP instruction often prioritises terminology and accuracy over contextual and pragmatic use. Storytelling, by contrast, engages learners in narrative reasoning—connecting experience, emotion, and purpose. Within higher education, narrative pedagogy enables students to link academic study with the communicative realities of their professional fields. This approach is particularly relevant in Ukraine’s modernised curricula, where employability and digital competence are central goals.

Storytelling draws on constructivist (Kolb 1984), narrative (Bruner 1991), and genre-based (Swales 1990; Bhatia 2013) traditions. Bruner describes narrative as a mode of thought that organises human experience; Swales conceptualises genre as purposeful, community-bound discourse. Integrating both enables ESP learners to internalise professional genres - such as legal memos, audit summaries, or business proposals - through narrative engagement. Digital storytelling further supports multimodal literacy (Robin 2008; Morgado & Vesala-Varttala 2023), combining linguistic, visual, and auditory elements that foster creativity and retention.

The Storytelling-Genre Integration Model (SGIM), designed for this study, comprises four phases:

- Input (Narrative Exposure): Students read or listen to short professional stories illustrating domain-specific vocabulary and discourse patterns.
- Analysis (Genre Deconstruction): Learners identify structural moves corresponding to professional genres such as advice letters or board-meeting minutes.

Criterion	Descriptor	Max Points
Content Accuracy	Appropriate use of field-specific terminology	4
Genre Structure	Logical organisation following professional genre moves	4
Lexical Range and Precision	Varied, context-relevant vocabulary	4
Creativity and Engagement	Original, coherent narrative with clear perspective	4
Professional Register and Style	Tone, modality, and cohesion suitable to context	4
Total		20

- Production (Narrative Creation): Students craft their own written or digital stories applying target lexis and genre conventions.
- Reflection and Assessment: Learners and instructors evaluate products using a rubric assessing content accuracy, coherence, lexical control, creativity, and professional register.

Participants and Procedure: A pilot study involved 28 upper-intermediate students (14 law, 14 accounting) at Odesa I. I. Mechnikov National University. Over three weeks, learners completed two storytelling cycles following the SGIM model.

Instruments: Pre-/Post-tests (30-item discipline-specific vocabulary test), a 20-point storytelling rubric, and reflective journals.

Results: Mean vocabulary scores rose from 19.6 (SD = 3.2) to 25.4 (SD = 2.8), $t(27)=5.43$, $p < 0.001$. Qualitative analysis indicated improved confidence in professional communication and higher enjoyment levels.

Findings align with studies by Alcalde-Peñalver & Santamaría-Urbieto (2021) and Meletiadou (2022), confirming storytelling's role in language retention and engagement. The present model extends existing research by explicitly connecting

storytelling with genre pedagogy and measurable assessment. It bridges the cognitive, affective, and pragmatic dimensions of ESP learning, supporting identity formation and employability.

The small sample size limits generalisability. Future research should test the SGIM model longitudinally across disciplines, evaluate digital platforms, and examine intercultural storytelling preferences. Further work should refine analytic rubrics through inter-rater reliability and explore workplace transfer.

Storytelling, when aligned with genre theory and transparent assessment, transforms ESP learning from lexical training into a professional discourse apprenticeship. The SGIM framework enables students to experience language as purposeful action—telling, advising, negotiating, and reflecting—within disciplinary realities. This narrative-genre-assessment triad reimagines the ESP classroom as an incubator of communicative expertise and humanised professionalism.

Джерела та література

1. Bruner J. The Narrative Construction of Reality. *Critical Inquiry*. 1991. Vol. 18 (1). P. 1–21.
2. Egan K. Teaching as Storytelling: An Alternative Approach to Teaching and Curriculum in the Elementary School. Chicago : University of Chicago Press, 1989. 148 p.
3. Robin B. Digital Storytelling: A Powerful Technology Tool for the 21st Century Classroom. *Theory Into Practice*. 2008. Vol. 47 (3). P. 220–228.
4. Morgado M., Vesala-Varttala T. Digital Storytelling as Practice-Based Participatory Pedagogy for English for Specific Purposes. *Language Learning in Higher Education*. 2023. Vol. 13 (1). P. 175–200.
5. Alcalde-Peñalver E., Santamaría-Urbieto A. Digital Storytelling in ESP: Towards a New Literacy in Hybrid Language Learning. *Aula Abierta*. 2021. Vol. 50 (2). P. 567–576. DOI: 10.17811/rifie.50.2.2021.567-576.
6. Meletiadou E. Using Educational Digital Storytelling to Enhance Multilingual Learners' Writing Performance in Higher Education. *IAFOR Journal of Education: Technology in Education*. 2022. Vol. 10 (2). P. 85–102.
7. Bhatia V. K. Analysing Genre: Language Use in Professional Settings. London : Routledge, 2013. 258 p.
8. Swales J. M. Genre Analysis: English in Academic and Research Settings. Cambridge : Cambridge University Press, 1990. 260 p.

МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ПОДОЛАННЯ ФОНЕТИЧНИХ ТРУДНОЩІВ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ СТУДЕНТІВ-ФІЛОЛОГІВ

Савілова Лариса
кандидат філологічних наук,
доцент кафедри теоретичної та прикладної фонетики англійської мови
Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

У процесі вивчення фонетики англійської мови студенти стикаються з низкою труднощів, пов'язаних із відмінностями у фонетичному ладі англійської та української мов. Ці труднощі зумовлені:

1. складною системою фонем англійської мови (зокрема, розподілом голосних на монофтонги, дифтонги та трифтонги);
2. наявністю в англійській мові звуків, відсутніх в українській;
3. відмінностями в артикуляційній базі обох мов і, відповідно, у вимові фонем;
4. наявністю специфічних фонетичних явищ – аспірації, носового й латерального вибуху, втрати вибуху тощо [1].

Сформованість стійких вимовних навичок є запорукою ефективного функціонування усного мовлення. Саме тому проблема формування фонетичних навичок на початковому етапі навчання у мовному закладі вищої освіти та подальшого їх закріплення в усній іншомовній діяльності залишається актуальною.

Виходячи з цього, навчання студентів іноземної мови доцільно розпочинати з **вступного фонетичного курсу** на початку першого року навчання. Такий курс допомагає здобувачам освіти ліквідувати «прогалини» та подолати труднощі, пов'язані з особливостями фонетичної системи англійської мови. Важливим методичним прийомом у подоланні фонетичних труднощів є **порівняння з рідною мовою**, адже знання її фонетичних закономірностей полегшує засвоєння іншомовної вимови та сприяє виробленню правильної артикуляції.

Опанування вимови – тобто зовнішнього оформлення мовлення – має

відбуватися комплексно, з урахуванням порівняльного аналізу англійської та української вимовних систем:

1. **На рівні знань** – як засвоєння системи узагальнених фонетичних категорій і правил для формування теоретичних уявлень про звукову систему мови;

2. **На рівні процесу** – як практичне фонетичне оформлення мовлення з поступовим розвитком умінь застосовувати засвоєні правила в реальному спілкуванні;

3. **На рівні механізмів** – як поетапне формування нових психофізіологічних артикуляційних, слоготворних та інтонаційно-ритмічних механізмів, доведених до автоматизму завдяки системі спеціальних вправ і використанню прийомів самокорекції вимовних помилок.

Якість сформованості вимовних навичок безпосередньо залежить від того, наскільки успішно студент долає труднощі, що виникають під час опанування вступного курсу фонетики. Ці труднощі можна поділити на **лінгвістичні, соціокультурні та психологічні**. Для їх подолання необхідно розробляти стратегії діяльності, які сприятимуть розвитку слухо-вимовних навичок і ефективному усуненню помилок [2; 3].

Багато методистів у галузі навчання іноземних мов наголошують, що важливим компонентом мовленнєвої діяльності є **формування фонетичної навички** – здатності правильно сприймати звуковий зразок, співвідносити його зі значенням і відтворювати адекватно. Саме тому для подолання фонетичних труднощів студентів, які вивчають англійську мову, необхідно добирати якісний фонетичний матеріал, залучати **мультимедійні засоби та носіїв мови**, що сприяє формуванню автентичної вимови.

Важливу роль відіграє **техніка самокорекції** – зокрема, відео- чи аудіозапис спроб студента відтворити зразок мовлення (звуки, склади, слова, фрази, речення) і подальше порівняння власного запису із записом носія мови. Такий підхід дозволяє виявити недоліки у вимові та спрямувати подальшу роботу на їх усунення.

Майбутнім фахівцям, особливо тим, чия професійна діяльність безпосередньо пов'язана з іноземними мовами, необхідно володіти правильною вимовою й умінням розуміти усне мовлення. Недостатній рівень фонетичних навичок ускладнює сприйняття мовлення іноземною мовою та може перешкоджати ефективній комунікації.

Отже, знання фонетики англійської мови є важливою передумовою професійного становлення майбутнього фахівця-філолога. Воно забезпечує адекватне сприйняття та передачу інформації, сприяє розвитку комунікативної компетентності й формує базу для подальшого вдосконалення мовленнєвих умінь. Тому подолання фонетичних труднощів під час навчання англійської мови є необхідною умовою професійної успішності студентів.

Джерела та література

1. Бігунова Н.О., Дьоміна Н.Ю. Етапи викладання фонетики англійської мови в українських закладах вищої освіти. *Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка. Серія : Педагогічні науки*. Глухів : Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка, 2023. Вип. 1(51). С. 66-72.
2. Szpyra-Kozłowska J. Pronunciation in EFL Instruction: A Research-Based Approach. *Second Language Acquisition, Issue 82. Multilingual Matters*. 2014. 485 p.
3. Vancova H. Pronunciation practices in EFL teaching and learning. *University of Hradec Králové, Gaudeamus Publishing House*, 2020. 105 p.

GOOGLE VOICE TYPING ЯК ЦИФРОВИЙ ІНСТРУМЕНТ РОЗВИТКУ ФОНЕТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У НАВЧАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ ТА НІМЕЦЬКОЇ МОВ

Салюк Богдана,
доцент кафедри іноземних мов і методики викладання
Бердянського державного педагогічного університету,
кандидат філологічних наук, доцент;
Баран Уляна,
доцент кафедри іноземних мов і методики викладання
Бердянського державного педагогічного університету,
кандидат філологічних наук, доцент

Формування фонетичної компетентності залишається одним із вагомих фокусів у навчанні іноземних мов, зокрема англійської та німецької. Досить

часто зосередження учнів на артикуляційній точності сповільнює плавність їх мовлення і, навпаки, прагнення швидко говорити призводить до фонетичних помилок. Технології автоматичного розпізнавання мови, зокрема Google Voice Typing (GVT), відкривають можливості для роботи над чіткішою артикуляцією через надання миттєвого об'єктивного зворотного зв'язку.

Мета дослідження – теоретично обґрунтувати можливості використання технології Google Voice Typing для вдосконалення фонетичної компетентності учнів, зокрема в контексті автономного вивчення англійської та німецької мов.

На відміну від традиційних методів, де вчителі є основним джерелом корекції, GVT дозволяє учням вдосконалювати фонетичні навички. Якщо система розпізнає висловлювання правильно, то учні отримують позитивний досвід; якщо ні, тоді необхідна корекція артикуляції, наголосу чи інтонації.

Власне, ефективність формування фонетичних навичок прямо залежить від своєчасності корекції помилок. Google Voice Typing забезпечує негайний зворотний зв'язок, позбавлений суб'єктивності та емоційного навантаження, що особливо важливо для учнів, які невпевнені в собі як користувачах іноземної мови. Коли система не розпізнає слово, учні можуть проаналізувати, чи це помилка в артикуляції окремого звука, порушення наголосу, чи невідповідність темпоритмічних характеристик. Така рефлексія розвиває фонологічну усвідомленість – здатність аналізувати та коригувати власну вимову.

Джоан Палмітер Байорек відзначає принципову різницю між використанням голосового введення та традиційного виконання фонетичних завдань. На її думку, на відміну від механічного копіювання готових відповідей з підручника або онлайн-перекладачів, робота з технологіями розпізнавання мови вимагає активного повторення та усвідомленого використання мови задля досягнення правильного результату. Учні продовжують практикувати вимову, доки система не розпізнає їхнє мовлення правильно, що трансформує процес навчання з пасивного відтворення у активну інтерактивну практику [1].

Досліджувана технологія вимагає від користувача одночасно чіткої артикуляції та природного темпу мовлення. Надто повільна або роздільна

вимова, як і надто швидка нечітка артикуляція, призводять до помилок розпізнавання. Це стимулює студентів знаходити баланс між точністю та плавністю, що відповідає вимогам реальної комунікації.

Google Voice Typing є безкоштовною функцією, інтегрованою в екосистему Google, що робить її доступною для широкого загалу користувачів. Інструмент можна використовувати у кількох форматах:

1. Google Docs є найбільш функціональним варіантом для освітніх цілей, що підтримує понад 100 мов, включно англійську та німецьку з різними діалектами. Для активації голосового введення потрібно: 1) відкрити документ Google Docs; 2) обрати в меню «Інструменти» – «Голосове введення» (Tools – Voice typing); 3) натиснути на іконку мікрофона та почати говорити.

2. Розширення для браузера Google Chrome дозволяє використовувати голосове введення на будь-яких веб-сайтах, що підтримують текстові поля. Технічні вимоги: стабільне підключення до інтернету (технологія працює на серверах Google); мікрофон (вбудований у пристрій або зовнішній); тиха обстановка для якісного розпізнавання; браузер Chrome або додаток Google Docs для комп'ютера.

Універсальність та безкоштовність цього інструменту робить його ідеальним рішенням для автономної практики учнів, що особливо важливо для розвитку фонетичних навичок, які потребують регулярного тренування.

GVT можна використовувати, наприклад, для роботи з мінімальними парами. Систематичне відпрацювання фонологічних контрастів через мінімальні пари дозволяє усвідомити та закріпити артикуляційні відмінності. Учні промовляють пари слів, перевіряючи їх розпізнавання.

Також можливе відпрацювання скоромовок з акцентом на проблемних звукосполученнях. Після кожної неточної спроби учень аналізує, який саме артикуляційний параметр (позиція язика, напруженість, довгота) потребує корекції.

Крім того, Google Voice Typing варто інтегрувати у зв'язне мовлення. До прикладу, учень описує ілюстрацію, зосереджуючись на артикуляційній чіткості при збереженні природного темпу. Вчитель може запропонувати

використання специфічних слів з проблемними звуками. Або читання вголос з наступним переказом: учень читає текст, перевіряючи правильність вимови кожного слова, потім переказує зміст своїми словами. Це поєднує контрольовану та спонтанну вимову.

Таким чином, використання Google Voice Typing має переваги для розвитку фонетичної компетентності:

1) об'єктивний зворотний зв'язок, адже система не «вгадує» значення з контексту, що змушує учня дійсно покращувати артикуляцію. Так, група дослідників Університету Конкордія і Університету Квебеку в Монреалі встановила стійку кореляцію між оцінками вимови, згенерованими Google Voice Typing, та оцінками експертів-людей, особливо для студентів-іноземців з низьким рівнем володіння мовою, що підтверджує валідність технології як інструменту оцінювання фонетичної компетентності [2, с. 19-20];

2) зниження афективного фільтру – відсутність зовнішніх факторів дозволяє учням вільніше експериментувати з вимовою;

3) можливість необмеженої практики;

4) розвиток автономії, оскільки учні вчаться самостійно діагностувати та виправляти фонетичні помилки.

Проте варто виділити і ряд обмежень, як-от:

1) варіативність акцентів – система може по-різному розпізнавати британську та американську вимову англійської, що потребує попереднього обговорення;

2) відсутність аналізу, адже технологія не вказує конкретно, який звук вимовлено неправильно, тому студенти потребують базових знань фонетики для ефективної самокорекції;

3) необхідність поєднання з іншими методами, оскільки Google Voice Typing є доповненням, а не заміною традиційної роботи над фонетикою.

Таким чином, Google Voice Typing являє собою ефективний допоміжний інструмент для розвитку фонетичної компетентності учнів, що вивчають англійську та німецьку мови. Технологія забезпечує миттєвий об'єктивний зворотний зв'язок у вигляді надиктованого тексту, стимулює розвиток

фонологічної усвідомленості та дозволяє поєднувати артикуляційну точність з природним темпоритмом мовлення.

Джерела та література

1. Bajorek J. P. Google Speech Technology: Gboard & Google Voice Typing. *FLTMAG*. 2018. July. URL: <https://fltmag.com/google-speech-technology-gboard-voice-typing/>

2. Johnson C., Cardoso W., Zuercher B., Brannen K., Springer S. Assessing pronunciation using dictation tools: The use of Google Voice Typing to score a pronunciation placement test. *Journal of Second Language Pronunciation*. 2024. P. 1–25. URL: <https://www.jbe-platform.com/content/journals/10.1075/jslp.23033.joh>

ВИКОРИСТАННЯ ОНЛАЙ-ПЛАТФОРМ QUIZLET ТА WORDWALL НА ЗАНЯТТЯХ З ІНОЗЕМНИХ МОВ У СТАРШІЙ ШКОЛІ

Сарабун Марина,
здобувачка 1 курсу другого
(магістерського) рівня вищої освіти
спеціальності «Середня освіта (Німецька мова
та зарубіжна література)»
Полтавського національного педагогічного університету
імені В. Г. Короленка;
Кононенко Володимир,
доцент кафедри романо-германської філології
Полтавського національного педагогічного університету
імені В. Г. Короленка, кандидат історичних наук, доцент

Сучасна старша школа усе частіше використовує цифрові ресурси й онлайн-платформи для активізації навчання іноземних мов. Особливо це стосується таких інструментів, як Quizlet та Wordwall, які пропонують інтерактивні, гейміфіковані вправи з лексики, граматики, аудіювання тощо. Викладання німецької мови у школі може значно виграти від використання таких платформ, якщо врахувати їхні можливості та адаптувати під навчальні цілі.

Вивчення німецької мови передбачає розвиток лексичної, граматичної, комунікативної компетенції, а також цифрової компетентності учнів. Онлайн-платформи дозволяють поєднувати традиційне й інтерактивне навчання, що відповідає сучасним педагогічним підходам (активне, автономне,

диференційоване навчання). Наприклад, дослідження показують, що платформи, які підтримують гейміфікацію та самостійне навчання, можуть підвищувати мотивацію і результати учнів [5].

У контексті старшої школи – коли учні вже мають певний мовний рівень і здатні працювати більш автономно – такі платформи дають змогу організувати самостійну роботу, повторення, тренування, а також варіювати формат роботи (групова, парна, індивідуальна).

При викладанні німецької мови в старшій школі акцент часто зміщується на активне спілкування, розширення тематичної лексики, вміння висловлювати власну думку, роботу з автентичними текстами. Водночас важливо підтримувати регулярне повторення лексики, граматичних структур, тренування швидкої реакції у мовленні. Онлайн-платформи, як-от Quizlet і Wordwall, можуть бути використані як інструменти повторення, закріплення, залучення до самостійної роботи та інтерактивного навчання.

Платформа Quizlet надає такі функції: цифрові картки (flashcards), ігрові режими (matching, learn, test, live) тощо. Дослідження показують, що використання Quizlet позитивно корелює з розширенням словникового запасу у старшокласників та дорослих [3].

Для німецької мови це означає: створення власних наборів карток із німецькою лексикою (слова + переклад + приклади речень); режим Learn, який допомагає учням самостійно опрацьовувати матеріал; режим Live (командна гра) для активізації на уроці: наприклад, діти діляться на команди, змагаються, що підвищує мотивацію; тестовий режим для самоперевірки або як домашнє завдання. Зокрема українське дослідження показало, що використання Quizlet серед українських військовослужбовців дало позитивний ефект на освоєння англomовної лексики, що можна екстраполювати і на викладання німецької [6].

Wordwall – платформа для створення інтерактивних вправ, ігор, тестів, які можна проводити онлайн або офлайн (друковані версії). Дослідження показують, що використання Wordwall сприяє зростанню мотивації,

полегшенню засвоєння лексики та граматики [2]. У контексті німецької мови можна застосовувати Wordwall, на нашу думку, таким чином: створювати інтерактивні вправи на переклад слів, побудову речення (наприклад: «Ordne die Wörter in die richtige Reihenfolge»); використання шаблонів: кросворди, true/false, matching, anagram, drag-and-drop (наприклад, дієслово + правильна форма, мнемотехніка); інтеграція в очний урок: учитель проєктує вправу на екран, учні працюють індивідуально або в парах, результати видно відразу; домашні завдання: посилання на вправу у Wordwall, учні працюють самостійно, звіт чи скрін-результат надсилається вчителю.

Варто зупинитися на перевагах і викликах цих платформ. До переваг, на нашу думку, можна віднести:

1. **Підвищення мотивації.** Учні сприймають вправи як гру, що полегшує залучення. Наприклад, дослідження Wordwall показує, що учні відчували навчання як розвагу і мотивованіші [2].

2. **Індивідуалізація.** Учні можуть працювати у своєму темпі, повторювати матеріал до засвоєння, обирати рівень складності.

3. **Активне повторення.** Лексика і граматика автоматично «працюють» через вправи, що сприяє кращому запам'ятовуванню. Наприклад, проведене дослідження показало істотне підвищення результатів після використання Quizlet [4].

4. **Легкість створення матеріалів.** З обох платформ можна швидко генерувати власні завдання, адаптовані до тем уроку.

5. **Підтримка самостійної роботи вдома.** Учні можуть повторювати лексичний матеріал поза класом, формуючи звичку до автономного навчання.

Використовуючи зазначені вище платформи, як і будь-які інші цифрові ресурси й онлайн-платформи, варто пам'ятати і про можливі виклики:

1. **Технічні умови.** Для проведення інтерактивної роботи потрібен доступ до пристроїв (планшети, смартфони, комп'ютер) та інтернет. Наприклад, в дослідженні Wordwall відзначено проблему з пристроями і доступом до інтернету [1].

2. **Рівень цифрової компетентності.** Як учні, так і вчитель мають володіти базовими навичками роботи з платформами. Якщо цього немає – знадобиться технічна підтримка та інструктаж.

3. **Необхідність розумної інтеграції.** Платформи не замінюють уроки, а доповнюють їх. Якщо використовувати тільки їх без методичного супроводу – ефект може бути меншим. Дослідження Quizlet підкреслює: «when integrated into structured learning environments» [5].

4. **Втома від екранів.** Якщо використовувати цифрові вправи занадто часто або без варіацій, учні можуть втратити інтерес.

5. **Акцент на лексичних та граматичних завданнях.** Хоча платформи чудово підходять для лексики, важливо пам'ятати про інші види діяльності (аудіювання, усне мовлення, проєкти). Проблема може бути в тому, що вправи стають запам'ятовуванням, а не активною комунікацією.

Онлайн-платформи Quizlet і Wordwall мають великий потенціал для викладання німецької мови у старшій школі: вони підвищують мотивацію, забезпечують ефективне повторення, підтримують самостійну діяльність учнів і дають можливість диференціювати навчальний процес. Проте їхнє застосування має бути обдуманим: важливо враховувати технічні можливості школи та учнів, рівень цифрової підготовки останніх, а також поєднувати цифрові вправи з живим комунікативним навчанням. При правильній інтеграції ці платформи можуть стати потужним доповненням до традиційних методів викладання німецької мови.

Для української старшої школи це означає: адаптувати зміст до навчальної програми, забезпечити доступ до пристроїв та інтернету, дати учням свободу працювати самостійно, але залишатися під підтримкою вчителя. Таким чином, цифрові вправи не замінюють урок, а роблять його сучаснішим, динамічнішим і більш орієнтованим на активну участь учня.

Джерела та література

1. Butar Butar A., Gemi Seinsiani I. The Implementation of Wordwall for Students' Vocabulary Acquisition in SD PIUS Purbalingga. *UNNES English Language Teaching Journal*. 2025. Vol. 1(1). P. 1–9.

URL: <https://journal.unnes.ac.id/journals/ueltj/article/view/21203>

2. Nurul Fadhilah, Dauly Sh. H. Utilizing Wordwall as A Media Learning in Enhancing Students' Vocabulary : Students' Perception. *IDEAS: Journal on English Language Teaching and Learning, Linguistics and Literature*. 2025. Vol. 13. No. 2.

URL: https://ejournal.iainpalopo.ac.id/index.php/ideas/article/view/7640?utm_source

3. Riski Yu. A., Wahyuni Sri. Quizlet as Teaching Media in Navigating Vocabulary Expansion: Systematic Literature Review. *English Education. Journal Of English Teaching and Research*. 2024. Vol. 9 No. 2. P. 148–159.

URL: <https://doi.org/10.29407/jetar.v9i2.21928>

4. Sarantika P., Susilawati E., Ikhsanudin. Using Quizlet Application with Flashcards Feature to Teach efl Vocabulary. *JEELL (Journal of English Education, Linguistics and Literature)*. 2025. Vol. 12. No. 1. P. 81–87.

URL: <https://doi.org/10.32682/jeell.v1102/32>

5. Talapova A. K., Turar A. S. The Effectiveness of “Quizlet” for Vocabulary Enhancement in Foreign Language Teaching. *Academics and Science Reviews Materials*. 2024. No. 8. URL:

<https://ojs.scipub.de/index.php/ASCRM/article/view/4763>

6. Todorova N. Effect of Quizlet Use on Ukrainian Service Members' English Vocabulary Acquisition. *EFFECT OF QUIZLET USE ON UKRAINIAN SERVICE MEMBERS' ENGLISH VOCABULARY ACQUISITION. Advanced Education*. 2023. 11(23). P. 29–41. URL: <https://doi.org/10.20535/2410-8286.281048>

ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ ЯК ІНСТРУМЕНТ РОЗВИТКУ ІНДИВІДУАЛІЗОВАНИХ ОСВІТНІХ ТРАЄКТОРІЙ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ

Сахно Віра,
здобувачка 1 курсу другого (магістерського)
рівня вищої освіти спеціальності «Психологія»
Полтавського національного педагогічного університету
імені В. Г. Короленка;
Метельська Наталія,
старший викладач кафедри психології
Полтавського національного педагогічного університету
імені В. Г. Короленка, доктор філософії за спеціальністю «Психологія»

Сучасна освіта перебуває під впливом швидкої цифрової трансформації, в якій технології штучного інтелекту виступають не лише інструментом автоматизації, а й активним агентом навчальної взаємодії. Молодь, що зростає у цифровому середовищі, вимагає персоналізованих освітніх рішень, що враховують індивідуальні навчальні потреби, стиль навчання, темп і мотивацію. Індивідуалізована освітня траєкторія розглядається як послідовність

освітніх заходів і завдань, оптимізованих під конкретного здобувача освіти; ІІІ надає можливості для оперативного аналізу навчальних даних та адаптивного підбору контенту. Питання ефективного, етичного та педагогічно виправданого використання ІІІ у цьому процесі є вкрай актуальними для наукових досліджень і практики.

Обґрунтування використання ІІІ у персоналізації навчання спирається на класичні та сучасні педагогічні теорії:

1. *ідеї індивідуалізації навчання* підкреслюють важливість адаптації темпу і рівня складності завдань до здобувача освіти [1, с. 6]. ІІІ дає інструменти реалізації таких підходів у масштабі класу та закладу;

2. *конструктивістські підходи* прогнозували діалогічну взаємодію учня з комп'ютерними середовищами як спосіб конструювання знань [4, с. 24]; сучасні агентні системи ІІІ розширюють цю ідею, додаючи адаптацію та інтерперсоналізацію.

3. *Концепції метакогніції та саморегуляції* підкреслюють роль зворотного зв'язку й підтримки у розвитку вмінь планувати, контролювати і коригувати навчальну діяльність [2, с. 5]; ІІІ-системи мають потенціал для надання персоналізованого метакогнітивного зворотного зв'язку.

4. Етичні та філософські аспекти інформаційної ери вказують на значення інформаційної грамотності, прозорості алгоритмів та колективного інтелекту у цифровому суспільстві [3, с. 56].

Виділяємо наступні механізми впливу ІІІ на індивідуалізовані траєкторії навчання:

- *Адаптивна система підбору контенту.* На основі аналізу поведінкових та когнітивних показників учня (результати тестів, час виконання, помилки) ІІІ коригує складність завдань і пропонує оптимальні шляхи засвоєння матеріалу.

- *Інтелектуальні тьютори й асистенти.* Персональні агентні системи підтримують діалог із учнем, пояснюють помилки, моделюють проблемні ситуації та надають рекомендації щодо подальшого навчання.

- *Аналітика навчальних даних (Learning Analytics).* Інструменти аналітики виявляють патерни в навчальній діяльності груп і окремих учнів, дозволяють

прогнозувати ризики відставання та планувати інтервенції.

- *Підтримка метакогніції.* Системи можуть формувати повідомлення, що стимулюють самооцінку та самоконтроль, тренуючи здатність учня рефлексувати над власним навчальним процесом.

Ефективне впровадження ІІІ в навчальний процес потребує дотримання кількох принципів:

- *Педагогічна обґрунтованість.* Технологія має служити навчальній меті, а не навпаки; дизайн завдань і зворотного зв'язку повинен опиратися на доказову базу з психології навчання.

- *Прозорість і пояснюваність.* Вчитель і учень повинні розуміти логіку рекомендацій алгоритму; це знижує ризик сліпого довір'я та сприяє критичному мисленню [3, с. 44].

Обробка персональних навчальних даних повинна відповідати етичним та правовим стандартам; потреба в локалізації збереження даних для захисту учасників освітнього процесу передбачає такі аспекти:

- *Етична відповідальність педагогів.* Вчитель залишається відповідальним за інтерпретацію результатів і прийняття освітніх рішень; ІІІ – допоміжний інструмент.

- *Унікальність культурного контексту.* Адаптація систем має враховувати національні освітні стандарти та соціокультурні особливості (важливо для українського простору).

Пропонуємо п'ять моделей практичного впровадження ІІІ в навчальний процес:

1. Пілотні впровадження в межах дисциплін. Починати з окремих курсів чи тем, де легко виміряти результати (математика, вивчення української та іноземних мов).

2. Гібридна модель навчання. Поєднання класного фасилітаторства з адаптивними цифровими вправами; вчитель – фасилітатор персоналізованого маршруту.

3. Навчання педагогів. Системні курси підвищення кваліфікації з цифрової педагогіки, інтерпретації даних та етики ІІІ.

4. Локальна адаптація контенту. Розробка та валіди́зація навчальних модулів з урахуванням національного контексту та мовних особливостей.

5. Оцінювання впливу. Використання експериментальних і квазіекспериментальних дизайнів для оцінки ефективності адаптивних рішень на навчальні результати та мотивацію.

Позитивні ефекти: підвищення індивідуальної ефективності навчання, швидша діагностика прогалин, збільшення внутрішньої мотивації учнів через більш відповідний рівень завдань, розвиток метакогнітивних навичок.

Обмеження та ризики: нерівний доступ до технологій, ризик алгоритмічної упередженості, надмірна автоматизація педагогічних рішень, що може зменшити роль вчителя як емпатичного фасилітатора.

Таким чином, штучний інтелект має значний потенціал як інструмент розвитку індивідуалізованих освітніх траєкторій молоді, але його ефективність залежить від педагогічної обґрунтованості впровадження, прозорості алгоритмів, етичного регулювання та професійної підготовки педагогів. Рекомендовано поєднувати інноваційні технології з педагогічною експертизою, забезпечити локальну адаптацію та системне оцінювання впливу. Наукові дослідження мають фокусуватися на емпіричній перевірці моделей адаптивного навчання, оцінці довгострокових ефектів на метакогніцію і життєві компетентності, а також на вивченні соціокультурних аспектів впровадження у різних регіонах.

Джерела та література

1. Bloom B.S. The 2 Sigma Problem: The Search for Methods of Group Instruction as Effective as One-to-One Tutoring. *Educational Researcher*. 1984. Vol. 13, No. 6. Pp. 4–16.

2. Dweck C.S. *Mindset: The New Psychology of Success*. New York : Random House, 2006.

3. Floridi L. *The Logic of Information: A Theory of Philosophy as Conceptual Design*. Oxford : Oxford University Press, 2019.

4. Papert S. *Mindstorms: Children, Computers, and Powerful Ideas*. New York : Basic Books, 1980.

ІНТЕГРОВАНІ УРОКИ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ МОТИВАЦІЇ СТАРШОКЛАСНИКІВ ДО ВИВЧЕННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Семененко Тетяна,
здобувачка 2 курсу другого (магістерського)
рівня вищої освіти спеціальності «Середня освіта (Англійська мова та
зарубіжна література)»
Мелітопольського державного педагогічного
університету імені Богдана Хмельницького;
Глазкова Ірина,
професор кафедри германської філології та методики
викладання германських мов
Мелітопольського державного педагогічного
університету імені Богдана Хмельницького,
доктор педагогічних наук, професор

Сучасна освіта спрямована на формування особистості, здатної до творчого мислення, самостійного прийняття рішень і критичного осмислення інформації. У цьому контексті уроки англійської мови відіграють важливу роль, оскільки вони не лише забезпечують учнів мовними знаннями та навичками, а й сприяють розширенню світогляду, міжкультурної компетентності та підготовці до життя у глобалізованому світі. Проте традиційні підходи до викладання часто не здатні повною мірою зацікавити старшокласників і розкрити їхній потенціал. Монотонні вправи та відірваність навчального матеріалу від реального життя поступово знижують інтерес учнів до вивчення мови. Це обумовлює необхідність пошуку нових методичних рішень, одним із яких є використання нетрадиційних форм уроків.

Нетрадиційні (нестандартні) уроки – це навчальні заняття з нестандартною структурою, що вирізняються оригінальною формою проведення. Вони передбачають застосування інноваційних методів, інтерактивних технологій і творчих підходів до організації навчального процесу. Такі уроки суттєво активізують пізнавальну діяльність учнів, викликають позитивні емоції і підвищують інтерес до предмета. На відміну від шаблонних занять, що іноді включають ігрові елементи, нестандартний урок

може повністю проходити як гра або інше незвичайне дійство. Він створює атмосферу співробітництва, творчості та успіху, в якій учні відчують себе розкутіше і активно проявляють ініціативу. Під час таких уроків зникає страх зробити помилку, оскільки змінена обстановка сприймається як своєрідне «навчальне свято».

Упровадження нестандартних уроків є ефективним засобом підтримки позитивної мотивації учнів. Мотивація до вивчення іноземної мови визнана дослідниками одним з ключових чинників успішності навчання [3]. Високомотивовані учні краще долають труднощі та досягають вищих результатів. Тому завданням учителя є цілеспрямоване формування позитивної навчальної мотивації школярів. Як зазначають науковці, мотиви навчання нерідко пов'язані з пізнавальними інтересами учнів та їхньою потребою оволодіти новими знаннями і вміннями, але у випадку іноземної мови визначальним виступає комунікативний мотив, а саме, бажання використовувати мову для спілкування [1].

Узагальнюючи різні точки зору [4], можна виділити такі поширені різновиди нестандартних форм уроку: лекція-бесіда, урок-залік, урок-конференція з англійської мови: уроки-ігри та змагальні уроки: уроки з елементами драматизації та творчості: уроки-подорожі та уроки-екскурсії; інтегровані та міжпредметні уроки; уроки творчого пошуку та дослідницькі уроки; уроки-звіти, уроки захисту проєктів. Зупинимось саме на інтегрованих уроках.

Переваги інтеграції для мотивації підтверджені низкою досліджень: англійська перестає бути «предметом заради предмета» і стає інструментом пізнання світу, що підсилює внутрішню мотивацію. Коли учні читають або дискутують англійською про реальні наукові або суспільні питання (зміни клімату, технологічні інновації, культурні традиції), зростає відчуття корисності мови; зв'язок із «реальним контентом» суттєво підвищує залученість [2]. По-друге, міжпредметні зв'язки формують системне мислення: учні вчаться бачити причинно-наслідкові ланцюжки між дисциплінами й

переносити англомовні навички в нові контексти. Це критично важливо для старшокласників як підготовка до вищої освіти, де значний масив фахових джерел подається англійською. По-третє, інтеграція дає змогу персоналізувати вивчення англійської під індивідуальні інтереси (ІТ, історія, мистецтво): робота з темами, які суб'єктивно значущі, підсилює інтерес і саморегуляцію.

Практичні формати для уроків англійської мови включають:

- використання автентичних текстів з інших галузей (наука, історія, медіа) з подальшим обговоренням;
- проєктні роботи на перетині предметів (англомовний науковий постер, відео-екскурс про історичну пам'ятку, міні-опитування з презентацією результатів англійською);
- бінарні уроки (англійська + інший предмет), де учні одночасно здобувають предметні знання та тренують мовлення. Такі уроки демонструють застосування англійської «в реальному житті», а педагогічні спостереження фіксують вищу активність здобувачів порівняно з традиційними заняттями англійської.

Звичайно, успішна реалізація міжпредметних зв'язків вимагає ретельної підготовки: добору мовно доступних матеріалів, узгодження тематик з колегами-предметниками, продуманого скефолдингу (мовних «підпор»), який забезпечує просування від розуміння до продукції [2]. Результат виправдовує зусилля, адже учні глибше розуміють зміст і підвищують мотивацію до вивчення і англійської, і суміжних дисциплін.

Джерела та література

1. Глазкова І. Я. Діагностичні методики сформованості у майбутніх учителів компетентності запобігання і подолання педагогічних бар'єрів. *Актуальні проблеми державного управління, педагогіки та психології*, 2014. С. 65–68.
2. Coyle D., Hood P., Marsh D. CLIL: Content and Language Integrated Learning. Cambridge : Cambridge University Press, 2010. 173 p.
3. Dörnyei Z., Csizér K. Ten commandments for motivating language learners: results of an empirical study. *Language Teaching Research*. 1998. Vol. 2, No. 3. P. 203–229. DOI: 10.1177/136216889800200303
4. Ryan R. M., Deci E. L. Intrinsic and extrinsic motivations: classic definitions and new directions. *Contemporary Educational Psychology*. 2000. Vol. 25, No. 1. P. 54–67. DOI: 10.1006/ceps.1999.1020

THE IMPACT OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE ON ENGLISH LANGUAGE LEARNING

Shtrikul Elyzaveta
pupil of 10-th grade Poltava I. P. Kotliarevsky
Local Multidisciplinary Lyceum № 1
Serdiuk Yuliia,
teacher of Poltava I. P. Kotliarevsky
Local Multidisciplinary Lyceum № 1

A revolutionary shift has taken place in English language learning due to the rapid development of Artificial Intelligence (AI). Inventions such as ChatGPT, Microsoft Copilot, and other AI-driven platforms have become powerful assistants for students, teachers, and independent learners worldwide. These technologies have eliminated a number of struggles faced during educational process, provided valuable support with diversity of facilities, e.g. interaction, personalization, and instant responsive experience. However, despite the possibilities AI offers, it also raises concerns about inequality of human engagement in education, overreliance and the loss of autonomous language development.

This research aims to explore the impact of AI chatbots and intelligent systems affect on students mind, motivation, and creativity in writing, translation, and communication. The study focuses on the semiotic and academic representation of AI-the signs, symbols, and meanings it introduces into the learning progress to enhance and deepen the knowledge. Through their verbal and visual interfaces, chatbots simulate authentic communication, enabling people to involve in specified dialogues and receive feedback that mimics human behavior.

Main conception that AI-based helpers bare can be reflected through the tagline “Always ready to help”, representing the idea of accessibility and adaptability. Artificial intelligence acts like supportive figure, simplifying grammar, vocabulary, and stylistic choices for users. Nevertheless, the perfection they strive for may limit learners’ capacity to think individually and express themselves freely, creating a paradox between technological empowerment and cognitive dependency.

Language of AI interfaces plays a crucial role in the users’ perception of English. By friendly-built sentences, motivational prompts, and instant correction

systems it promotes a safe and encouraging atmosphere. Yet, this may not coincide with reality, unconsciously standardize expression and suppress individual voice, as algorithms keep in priority grammatical accuracy over emotional nuance and cultural depth.

As general, AI in language acquirement is treated as cultural mediator, connecting people from various backgrounds, professions and linguistic levels. Providing endless opportunities, it transforms the very concept of studying-from self-discovery to assisted performance. But it is vital to keep balance between natural and artificial intelligence. Maintaining it, we can save the authenticity and creativity in language use.

Review of the main aspects of AI's influence on English learning:

1. A personalized tutor-providing instant explanations, translations, and examples (e.g., grammar correction, vocabulary enrichment).
2. A collaborative partner-helping students brainstorm, co-write texts, and simulate dialogues in real-life contexts.
3. A translator and mediator-supporting cross-lingual communication but sometimes distorting meaning through literal translation.
4. A risk factor for dependency-reducing learners' need to memorize, think independently, or develop critical linguistic awareness.

Therefore, the concept of AI as an assistant in English language learning evolves into major symbol of modern education, representing the current transformation of human-machine technology, self-expression, and autonomy in the digital era.

ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ ДЛЯ ПОКРАЩЕННЯ НАВИЧОК ПИСЬМА СТУДЕНТІВ ЗВО

Совгар Оксана,
професор кафедри іноземних мов та військового перекладу
Національної академії сухопутних
військ імені гетьмана Петра Сагайдачного,
кандидат педагогічних наук, доцент

Інтеграція штучного інтелекту (ШІ) в мовну освіту суттєво вплинула на

методи викладання та вивчення письма англійською мовою в сучасному академічному середовищі. Зокрема, технології ІІІ трансформують традиційні підходи до викладання письма англійською мовою, перетворюючи його з процесу, орієнтованого на викладача, на процес, орієнтований на студента [3, с. 250]. Актуальність цього дослідження зумовлена необхідністю науково оцінити ефективність імплементації ІІІ-інструментів у контексті вищої освіти, а також сформулювати рекомендації для створення ефективних цифрових педагогічних рамок.

Результати дослідження, підкріплені якісним аналізом досвіду студентів, виявили низку значних педагогічних переваг використання ІІІ, які безпосередньо сприяють підвищенню рівня володіння письмовими навичками. Ключовою перевагою ІІІ є його здатність надавати миттєвий, деталізований та адаптивний зворотний зв'язок, що є значним поліпшенням порівняно з традиційними методами. До того ж, ІІІ-системи, на відміну від очікування перевірки роботи викладачем, надають корекцію відразу [4, с. 150]. Це забезпечує принцип «зворотного зв'язку вчасно», що дозволяє студентам фіксувати помилки в момент їх виникнення, запобігаючи закріпленню неправильних мовних патернів [2]. Сучасні ІІІ-інструменти виходять за рамки простої перевірки орфографії та базової граматики. Вони здатні аналізувати синтаксичну складність, лексичне розмаїття (пропонуючи синоніми для покращення словникового запасу, що підтверджується поліпшенням словникового запасу учасників дослідження [1, с. 75], стилістичну відповідність, зв'язність і когерентність та підвищення впевненості та мотивації.

Проте, результати вказали і на потенційні недоліки, включаючи надмірну залежність від автоматизованих виправлень, зниження критичної залученості до завдань із письма та етичні проблеми, пов'язані з оригінальністю та академічною доброчесністю.

На основі цих результатів, дослідження робить висновок, що ІІІ може слугувати ефективним допоміжним інструментом у розвитку навичок письма англійською мовою, якщо його інтегрувати відповідально та підтримувати настановами викладача. Дослідження підкреслює необхідність збалансованих педагогічних концепцій, які поєднують ефективність технологій ІІІ з людським

наглядом для розвитку автономії, креативності та сталого мовного розвитку серед студентів.

Джерела та література

1. Ananda M., Nisa R., Safura S. Students' Perceptions Towards the Use of Grammarly in Checking Grammar in Assignment. *Journal of English Language and Education*. 2021. Vol. 1, No. 2. P. 72–77. DOI: <https://doi.org/10.37598/accntia.v1i2.1144>. URL: [http://dx.doi.org/10.1016/S1607-551X\(08\)70133-5](http://dx.doi.org/10.1016/S1607-551X(08)70133-5)
2. Faller J. M. V. Grammarly Investigation into EFL Writing Issues Involving Omani Learners. *International Journal of Language & Linguistics*. 2018. Vol. 5, No. 3. DOI: <https://doi.org/10.30845/ijll.v5n3p16>. URL: <https://doi.org/10.30845/ijll.v5n3p16>
3. Fitria T. N. Spelling Error Analysis In Students' Writing English Composition. *Getsempena English Education Journal*. 2020. Vol. 7, No. 2. P. 240–254. DOI: <https://doi.org/10.46244/geej.v7i2.988>. URL: <https://doi.org/10.46244/geej.v7i2.988>
4. Milton C., Vidhya L., Thiruvengadam G. Examining the impact of ai-powered writing tools on independent writing skills of health science graduates. *Advanced Education*. 2024. Vol. 12, No. 25. P. 143–161. DOI: <https://doi.org/10.20535/2410-8286.315068>

ЛЕКСИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПОСТРЕДАГУВАННЯ

МАШИННОГО ПЕРЕКЛАДУ ТЕКСТІВ АГРОПРОДОВОЛЬЧОЇ СФЕРИ

Тагільцева Яніна,
доцент кафедри германської і української філології
Полтавського державного аграрного університету,
кандидат філологічних наук, доцент;
Трохимець Інна,
керівник бюро перекладів «Центр перекладів»

Сучасна цифровізація перекладацької діяльності суттєво вплинула на підходи до роботи з мовним матеріалом. Машинний переклад (МП) дедалі частіше використовують для опрацювання фахових текстів. Проте такий переклад не гарантує точності, зокрема на **лексичному рівні**. Вважаємо, що постредагування МП є невід'ємним етапом перекладацького процесу, а його якість значною мірою залежить від **вміння редактора усунути лексичні недоліки**: мовну надмірність, калькування, хибні еквіваленти, непослідовність термінів тощо.

Питання постредагування МП є у фокусі таких дослідників, як

Ігнатенко В. [3], Бондаренко О. С. і Бондаренко К. Л. [2], Qianqian SHI [4], Yue Li [5] та ін.

Метою нашої наукової розвідки є виявити основні лексичні проблеми, які постають при МП та постредагуванні агропродовольчих текстів і окреслити ефективні шляхи їх вирішення.

Лексичні труднощі, які виникають під час редагування перекладу, зумовлені як специфікою галузевої термінології, так і відмінностями у структурі лексичних систем англійської та української мов.

Під час постредагування необхідно звертати увагу на мовні надмірності, зокрема плеоназм – **використання лексичних одиниць, які не додають нової інформації**, а лише повторюють уже висловлену думку. Машинний переклад часто дублює ступені інтенсивності: ***extremely essential nutrients*** – надзвичайно необхідні поживні речовини («essential» уже означає дуже важливий), тож ***extremely*** – зайве слово; ***completely pure water*** – абсолютно чиста вода (***completely*** – зайве слово); ***very optimal solution*** – дуже оптимальне рішення (відредагований варіант – ***pure water***), *high-quality premium grain* – *premium grain* або *high-quality grain* (відредаговані версії). Такі надмірності порушують **економність і точність мовлення**, ускладнюють виразність тексту та його сприйняття.

Крім того, редактор машинного перекладу нерідко стикається з випадками калькування іншомовних словосполучень без урахування галузевих норм. Наприклад, переклад *food safety control* як «*контроль безпеки їжі*» є типовою калькою, тоді як термінологічно правильним є варіант «*контроль якості харчових продуктів*». У цьому випадку потрібно звіряти переклад з чинними стандартами термінології, глосаріями або нормативними документами.

Варто зазначити, що агропродовольча термінологія містить значну кількість багатозначних лексем, вибір еквівалента для яких потребує фахових знань. Так, слово *plant* може позначати як «*рослину*», так і «*завод*». Помилковий МП *processing plant* як «*обробна рослина*» є типовим випадком семантичної

інтерференції. Тож завдання редактора – визначити точний контекст й замінити некоректний еквівалент на правильний – *«переробний завод»*.

Бойко Я. В. слушно зауважує, що «як і перекладачі, так і редактори перекладів повинні володіти двомовною компетенцією» [1, с.41]. Дотримання норм цільової мови – є важливим аспектом коректури текстів. Наприклад, калька *«виробництво зерна збільшилось у процентах»* не відповідає нормам української мови. У процесі постредагування варто використати стилістично і граматично правильний варіант – *«виробництво зерна зросло на певний відсоток»*.

Перевірка МП також передбачає забезпечення єдності термінів у межах одного тексту. Використання різних еквівалентів для одного поняття – *livestock* – *«худоба»*, *«тваринництво»*, *«поголів'я»* – створює плутанину й порушує логічну структуру тексту. Редактору потрібно перевіряти уніфікацію термінів відповідно до обраного стандарту або глосарію.

Пропонуємо низку послідовних дій, що, на нашу думку, є основою постредагування лексичного рівня у текстах агропродовольчої сфери:

1. **Виявлення неточностей** шляхом зіставлення МП з оригіналом та аналізу семантики ключових термінів.
2. **Звіряння з термінологічними базами** – національними стандартами, галузевими словниками, офіційними документами FAO, ISO тощо.
3. **Виправлення кальок і непослідовностей** з урахуванням стилістичних та жанрових особливостей тексту.
4. **Фінальне редагування** для забезпечення природності викладу, уникнення плеоназмів і лексичної надмірності.

Таким чином, постредагування МП текстів агропродовольчої сфери на лексичному рівні є важливим етапом забезпечення якості перекладацького продукту. Лексичні помилки (калькування, неправильний вибір значення, лексична надмірність, термінологічна непослідовність тощо) потребують професійного аналізу та системного виправлення з боку кваліфікованого перекладача або редактора. Ефективне постредагування базується на знанні

термінології, галузевих стандартів і контекстуальних особливостей, що дозволяє досягти головної мети перекладу – **точності, термінологічної єдності та природності тексту цільовою мовою.**

Джерела та література

1. Бойко Я. В. Редагування перекладеного тексту: ключові аспекти, принципи, стратегії. Наукові записки. *Серія: Філологічні науки*. Вип. 2 (209), 2024. С. 39–44. URL: <https://journals.cusu.in.ua/index.php/philology/article/view/401> (дата звернення: 01.11.2025)
2. Бондаренко О. С., Бондаренко К. Л. Постредагування машинного перекладу як складова послуги локалізації. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Сер.: Філологія, № 66, 2024. С. 216–219. URL: <http://www.vestnik-philology.mgu.od.ua/archive/v66/50.pdf> (дата звернення: 02.11.2025).
3. Ігнатенко В. Постредагування як важливий аспект навчання майбутніх перекладачів. *Studia methodologica*. No. 59. 2025. С. 273–283. URL: <https://journals.tnpu.ternopil.ua/index.php/sm/article/view/1520/1350> (дата звернення: 02.11.2025).
4. Qianqian SHI Development of post-editing skills in machine translation. *Region - Educational Research and Reviews*. Volume5. Issue 3. 2023. URL: <https://surl.li/aywoni> (access date: 02.11.2025).
5. Yue Li Industrial Text Translation-Taking an Excerpt from Hubei Industrial Culture and Design as an Example. *Studies in English Language Teaching*. Vol. 13, No. 3, 2025. P. 67–80. URL: <https://www.scholink.org/ojs/index.php/selt/article/view/56438/12251> (access date: 02.11.2025).

THE ROLE OF INNOVATIVE TECHNOLOGIES IN ENGLISH LANGUAGE TEACHING: CHALLENGES AND PROSPECTS

Ter-Grygorian Maryna,
Associate Professor of the Department of Foreign
Languages for Specific Purposes
Odesa I. I. Mechnikov National University,
PhD in Linguistics

The modern educational landscape is undergoing continuous transformation, with one of its most dynamic directions being the integration of innovative technologies into the learning process. The study of foreign languages, particularly English, plays a pivotal role in this context, as English has become the global medium of communication, science, business, and information technology.

Traditional pedagogical approaches are increasingly being supplemented – or even replaced – by new methods that rely on modern technological tools, interactive platforms, multimedia resources, and communication technologies. The purpose of this paper is to examine the essence of innovative technologies in English language teaching (ELT), to identify their pedagogical advantages, analyze the challenges associated with their implementation, and outline prospective directions for their further development.

The concept of *innovation* in pedagogy denotes the renewal and modernization of educational content, methodologies, organizational forms, and instructional tools. Innovative technologies in ELT aim to activate students' cognitive engagement, foster communicative competence, and enhance critical and creative thinking skills [5, p. 45]. The overarching goal of innovative learning is to create an educational environment in which the learner acts as an active participant rather than a passive recipient of information. Consequently, the teacher's role evolves from that of a knowledge transmitter to a facilitator, mentor, and coordinator of interactive learning processes.

Interactivity has become a defining feature of the modern English lesson. The implementation of methods such as role plays, debates, project-based learning, and simulations significantly improves students' oral proficiency, argumentation skills, and intercultural communication [1, p. 156]. For instance, role-playing exercises such as *Job Interview* simulate authentic communicative situations, whereas debates on current issues promote critical thinking and the ability to articulate and defend personal viewpoints in English.

Information and Communication Technologies (ICT) have become integral to language education. Online platforms such as Zoom, Google Classroom, and Moodle, along with mobile applications like Quizlet and Duolingo, make learning more flexible, personalized, and engaging. The integration of digital tools facilitates both distance and blended learning, a modality that has gained particular relevance in the era of global digitalization and flexible education systems [2, p. 234].

Mobile learning further expands opportunities for autonomous language practice. Learners can improve grammar, pronunciation, and listening skills anytime and anywhere, while teachers can employ interactive resources such as Telegram bots, Kahoot!, or Mentimeter to create dynamic and engaging learning experiences. The *Blended Learning* model, which combines traditional face-to-face instruction with online components, enhances learner autonomy, responsibility, and deeper comprehension of the material [3, p. 12]. Typically, students study new content independently through video lectures or digital presentations and later apply their knowledge during in-class discussions and practical activities.

Emerging technologies such as Virtual Reality (VR) and Augmented Reality (AR) are also entering the realm of language education, enabling immersive learning environments where students can “travel” to English-speaking contexts, interact with virtual interlocutors, or engage in realistic simulations. Platforms like Mondly VR and Engage exemplify how virtual environments can enhance communicative competence through authentic, experience-based learning.

The integration of innovative technologies into English language teaching offers numerous pedagogical benefits, including:

- Increased learner motivation through interactive tools, gamification, and multimedia content;
- Personalized learning trajectories that accommodate individual student pace and preferences;
- Development of 21st-century skills, such as collaboration, creativity, communication, and digital literacy;
- Greater flexibility and accessibility of learning materials regardless of time or location;
- Enhanced learning outcomes through continuous feedback, online assessment, and performance analytics.

Despite their evident advantages, innovative technologies also pose several challenges:

- Limited access to modern equipment and stable Internet connectivity;

- Insufficient digital competence among educators;
- Overloaded curricula that hinder methodological experimentation;
- Potential reduction of face-to-face communication due to excessive reliance on technology.

Addressing these challenges requires comprehensive teacher training, the development of methodological frameworks, and the promotion of professional collaboration and exchange of best practices.

In conclusion, innovative technologies represent a transformative force in English language education. They foster the development of active, motivated, and competent learners capable of effective communication in a globalized world. The future of English language teaching depends on the synergistic integration of technology, creativity, and continuous professional development. Only through the combination of pedagogical expertise and innovation can true excellence in language education be achieved.

References

1. Chen M., Li J. The effect of using multimedia technology in English language learning in higher education settings. *Journal of Educational Technology & Society*. 2010. 13(3). P. 153–167.
2. Dudeney G., Hockly N. Digital Literacies in Language Teaching. Pearson Education, 2021. 400 p.
3. Godwin-Jones R. Emerging technologies: Mobile learning in the language classroom. *Language Learning & Technology*. 2016. 20(2). P. 9–19.
4. Mestari S. A., Djafri, N. Bringing innovation into English classrooms: Exploring the diffusion of innovation in English language teaching. *International Journal of Quality and Sustainability in Education Research*. 2025. 14 p.
5. Richards J. C., Rodgers T. S. Approaches and Methods in Language Teaching. Cambridge University Press, 2020. 142 p.

РОЛЬ НАОЧНОСТІ У ФОРМУВАННІ ЛЕКСИКО-КОМУНІКАТИВНОЇ ТА ЛІНГВОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ УЧНІВ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ

Топольник Анна,
здобувачка 1 курсу другого (магістерського)
рівня вищої освіти спеціальності «Середня освіта
(Німецька мова та зарубіжна література)»
Полтавського національного педагогічного університету
імені В. Г. Короленка;
Кононенко Володимир,
доцент кафедри романо-германської філології

Сучасна іншомовна освіта в Україні орієнтована на формування компетентнісної особистості, здатної до міжкультурної комунікації, самостійного навчання й критичного мислення. Вивчення німецької мови в старшій школі має поєднувати розвиток **лексико-комунікативної та лінгвокультурної компетентностей** із використанням сучасних методів навчання, серед яких невід'ємним складником освітнього процесу є **наочний метод**. Наочний метод навчання – метод, який передбачає одночасний фокус уваги здобувача освіти на два органи чуття – слух та зір, що сприяє ефективності сприймання, запам'ятовування навчального матеріалу. Візуалізація інформації не лише покращує сприйняття іншомовного матеріалу, а й допомагає інтегрувати мовні знання з культурними уявленнями про німецькомовний світ.

Формування лексико-комунікативної компетентності полягає у здатності учнів не лише володіти словниковим запасом, а й уміти добирати, поєднувати та використовувати лексичні одиниці відповідно до комунікативної ситуації. Наочність полегшує зробити абстрактні поняття конкретними, полегшити засвоєння лексики, розвинути мовленнєву ініціативу та сприяти емоційному залученню учнів. До матеріалів візуалізації належать малюнки, відеофрагменти, цифрові презентації, інтерактивні картки, а також реальні об'єкти, що репрезентують німецьку культуру.

Лінгвокультурна компетентність забезпечує розуміння культурних, національних та ментальних особливостей народу, мову якого вивчають. Засоби наочності допомагають сформувати культурні асоціації, розуміння символів і традицій, розвитку міжкультурної толерантності.

Лексико-комунікативна компетентність передбачає: словниковий запас, необхідний для повсякденного та навчального спілкування; вміння будувати висловлювання з урахуванням мовних норм; здатність адаптувати мовлення до різних ситуацій і адресатів.

Під час уроків німецької мови розвиток лексико-комунікативної

компетентності здійснюється за допомогою тематичного вивчення лексики з активним використанням у діалогах та монологів, інтерактивних вправ (рольові ігри, дискусії, проєктні роботи). Компанування аудіювання, читання та письма покращує запам'ятовування словникового матеріалу.

Лінгвокультурна компетентність передбачає знання культурних норм та традицій країни. Компетентність прогнозує розуміння звичаїв, соціальних норм та міжкультурних відмінностей; здатність орієнтуватися у комунікативних ситуаціях з урахуванням культурних особливостей; розвиток міжкультурної чутливості та толерантності.

Важливо зазначити, що методи формування лінгвокультурної компетентності визначає наступні види діяльності: аналіз текстів та відеоматеріалів про культуру німецькомовних країн; інтегрування культурних аспектів у граматичні та лексичні вправи; організація проєктної діяльності та міжкласних презентацій на тему культури та традицій.

Практичні аспекти інтеграції лексико-комунікативної та лінгвокультурної компетентностей полягають в комплексному підході. Комбінування лексичних вправ із відомостями про культуру та традиції німецькомовних країн. Приміром, розігрування діалогу стосовно тем «Співбесіда», «Знайомство», «У театрі/музеї», де учні одночасно засвоюють лексику та етикет спілкування. Проєктна діяльність прогнозує створення презентацій про свята німців, традиції чи видатних діячів культури. Інтерактивні методи навчання передбачають рольові ігри, дискусії, дебати, що моделюють реальні комунікативні ситуації.

Використання сучасних технологій значно візноманітнює вивчення іноземної мови, для цього ми маємо змогу використовувати онлайн-ресурси, інтерактивні платформи та аудіовізуальні матеріали для ознайомлення з культурним контекстом. Підхід забезпечує одночасне формування словникових, комунікативних та міжкультурних умінь учнів, сприяє їхній активності та мотивації до навчання. У старшій школі можна реалізувати за допомогою візуальних матеріалів: постери, інфографіку, карти, відеоролики, що відтворюють культурні реалії німецькомовних країн.

Наочний метод навчання взаємопов'язаний із принципами

комунікативного підходу та культуровідповідності. Метод зосереджує увагу на візуальному досвіді учнів, поєднує когнітивний та емоційний аспекти сприйняття, сприяє глибшому осмисленню мовного матеріалу. Використання мультимедійних технологій, зокрема інтерактивних платформ (Genially, Canva, Quizlet, LearningApps), дозволяє візуалізувати лексику, структури, культурні факти та активізувати комунікацію.

Наочність є одним із компонентів комплексного процесу навчання. Матеріал, який представлено наочно сприяє розвитку розумових операцій, розумової діяльності здобувачів освіти. Саме так відбувається перехід від конкретного до абстрактного під час оволодіння знаннями [1, с. 389].

Засіб наочності – це складник навчально-методичного комплексу під час вивчення іноземної мови, завдяки якому здобувач освіти отримує важливу допомогу, щоб ліпше розуміти та засвоювати лексичні одиниці, граматичні структури, фонетичний аспект мови. Наочність – матеріали процесу навчання, які дають змогу вчителю організувати ефективне навчання іноземної мови, а школярам – володіти згідно до певних академічних рівнів. Значний вплив засоби навчання мають на якість знань учнів та їхній розумовий розвиток. Приміром, зорова наочність використовується як зразок, на який школярі опираються у процесі співставленні слова та його схематичного значення. Розповсюджено, що зорова наочність – єдиний засобом, який може допомогти учневі зрозуміти конкретну лексичну одиницю. Засобами зорової наочності є: малюнки, фотографії, слайди, роздатковий матеріал, репродукції портретів, стенди, таблиці, схеми, колажі, відеофільми, мультимедійні дошки, та інші інноваційні засоби [2, с. 131].

Реалізація методу наочності упродовж вивчення німецької мови відкриває нові можливості та забезпечує формування компетентного мовця, який здійснює іншомовну мовленнєвою діяльнісь в говорінні, аудіюванні, читанні, письмі.

Педагогічна практика свідчить, що поєднання лексико-комунікативного й лінгвокультурного компонентів із наочними методами підвищує ефективність навчання. Учні легше запам'ятовують нову лексику, ліпше розуміють культурний контекст та охоче беруть участь у міжособистісній взаємодії.

Головне дотримуватися системного використання наочних засобів не як важливого складника освітнього процесу та методичної моделі, що забезпечує розвиток мовленнєвої, пізнавальної та культурної компетентностей.

Отже, формування лексико-комунікативної та лінгвокультурної компетентностей – складний та поступовий процес, який потребує комплексної взаємодії лексичного, комунікативного, культурного підходу. У роботі з учнями старшої школи можливе активне включення міжкультурного компонента завдяки їхньому вікові, мотивації й потребі у соціальній взаємодії. Успішне формування зазначених компетентностей залежить від комплексного підходу: зміст навчання, методика, мотивація, оцінювання, фаховість учителя.

Наочний метод є **структурним компонентом** процесу формування лексико-комунікативної та лінгвокультурної компетентностей учнів старшої школи. Метод не лише сприяє підвищенню мотивації та якості засвоєння іншомовного матеріалу, а й формує в учнів ціннісне ставлення до менталітету німецькомовних народів, розвиває міжкультурне мислення й толерантність, сприяє формуванню лексико-комунікативної та лінгвокультурної компетентностей.

Джерела та література

1. Малецька І. В. Наочність як засіб покращення викладання іноземної мов. Гілея : науковий вісник. *Збірник наукових праць* / Гол. ред. В. М. Вашкевич. Київ : «Видавництво «Гілея», 2015. Вип. 101 (10). С. 389–393.
2. Попова Д. А. Лавренюк А. Ю. Засоби зорової наочності на уроці іноземної мови в основній школі. *Психолого-педагогічні основи гуманізації навчально-виховного процесу в школі та ВНЗ : збірник наукових праць*. № 1 (17). Рівне : РВЦ МЕГУ ім. акад. С. Дем'янчука, 2017. С. 129–135.

ЕЛЕМЕНТИ ЦИФРОВІЗАЦІЇ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ПОЛЬСЬКИХ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Любов Хоменко,
кандидат фізико-математичних наук, доцент, кафедра теорії та методики
технологічної освіти, Полтавський національний педагогічний університет
імені В. Г. Короленка

Сучасна вища освіта перебуває в умовах глибоких трансформацій, спричинених цифровізацією усіх сфер суспільного життя. Університети країн

Європейського Союзу, зокрема Польщі, активно інтегрують цифрові технології у свої освітні практики, створюючи нову парадигму взаємодії між викладачем, здобувачем освіти та освітнім середовищем. Цифровізація стає не лише технічним, а й педагогічним феноменом, що змінює підходи до викладання, оцінювання, управління освітнім процесом та розвитку цифрових компетентностей усіх учасників освітнього процесу [7].

Цифровізація вищої освіти Польщі здійснюється у відповідності до стратегічних документів ЄС, зокрема Digital Education Action Plan (2021-2027), що орієнтує держави-члени на розвиток цифрової інфраструктури, компетентностей і відкритих ресурсів. Польські ЗВО розглядають цифровізацію як інструмент модернізації освітнього процесу, підвищення якості освіти та забезпечення академічної мобільності [4]. Університети впроваджують електронні системи управління навчанням (LMS), цифрові бібліотеки, віртуальні лабораторії, інструменти дистанційної освіти, а також платформи для спільної роботи викладачів і здобувачів [6].

Розвинена ІТ-інфраструктура є фундаментом цифровізації освіти. Університети Польщі активно користуються національною освітньо-науковою мережею PIONIER, що забезпечує високошвидкісний зв'язок між освітніми й дослідницькими установами [5]. Паралельно функціонують сучасні LMS-платформи (*Moodle, USOSweb, MS Teams*), які дозволяють реалізовувати дистанційні та змішані форми навчання. Дослідження *Evaluation of Quality of Innovative E-Learning in Higher Education* засвідчило високий рівень задоволення учасників освітнього процесу зручністю використання таких систем (середній показник - 4,20 із 5 балів) [3].

Одним із провідних напрямів цифрової трансформації є розвиток цифрових компетентностей учасників освітнього процесу. У Польщі реалізуються програми підвищення кваліфікації викладачів у сфері медіаграмотності, цифрової педагогіки та використання інтерактивних технологій навчання [7].

Згідно зі звітом Європейської комісії *Education and Training Monitor - Poland*, лише 44,3 % населення країни віком 16-74 років володіє принаймні

базовими цифровими навичками, що нижче середнього показника ЄС ($\approx 55,6\%$) [2]. Це зумовлює потребу системної державної підтримки програм цифрової освіти.

Період пандемії COVID-19 став каталізатором упровадження змішаних (blended) і дистанційних форматів освіти. Польські університети розробили стратегії комбінування традиційних і онлайн-модулів, що підвищило гнучкість і доступність освітнього процесу [6].

Дослідники наголошують, що цифровізація сприяє персоналізації освіти, створенню адаптивних середовищ, де здобувач виступає активним суб'єктом освітньої діяльності [4].

Важливим аспектом цифровізації є впровадження аналітичних систем управління освітніми процесами. Прикладом є USOS – University Study Oriented System, що функціонує у понад 60 польських університетах і забезпечує електронний документообіг, моніторинг освітніх досягнень, контроль відвідуваності [5].

До основних позитивних результатів процесу цифровізації системи вищої освіти Польщі належать:

- **розбудова національної цифрової інфраструктури**, зокрема функціонування мережі **PIONIER**, що забезпечує високошвидкісний доступ до наукових і освітніх ресурсів;
- **активне впровадження систем управління навчанням (LMS-платформ)**, які сприяють академічній мобільності здобувачів освіти та розширюють можливості персоналізованого навчання;
- **підвищення рівня цифрової компетентності педагогічних працівників**, що позитивно впливає на якість організації освітнього процесу;
- **зростання гнучкості навчання** завдяки широкому застосуванню **змішаних і дистанційних форматів**, які забезпечують індивідуалізацію освітніх траєкторій.

Разом із тим, дослідники наголошують на низці викликів: нерівномірний рівень цифрових навичок, необхідність оновлення матеріально-технічної бази, а також потреба у формуванні культури цифрової педагогіки, зорієнтованої на

якість освіти [1].

У польських закладах вищої освіти процес цифровізації освітнього середовища розглядається як багатовимірне явище, що поєднує технологічні, педагогічні та управлінські аспекти. Ефективність цифрової трансформації університетів визначається рівнем сформованості цифрової компетентності всіх учасників освітнього процесу, наявністю інноваційної інфраструктури, а також стратегічним підходом до впровадження цифрових технологій у навчальну, наукову та адміністративну діяльність. Для українських закладів вищої освіти польська модель може слугувати орієнтиром у створенні цифрового освітнього середовища, особливо в частині впровадження LMS-платформ, розвитку цифрових навичок педагогів і використання аналітики освітніх даних.

Джерела та література

1. Bazeliuk, O., Bazeliuk, N., Klochek, L., Palamarchuk, O., & Podoprygora, N. (2023). *Digitalization of higher education and improving teaching*. Hanken University Press.
2. European Commission. (2024). *Education and Training Monitor – Poland*. Retrieved from <https://op.europa.eu/webpub/eac/education-and-training-monitor-2023/en/country-reports/poland.html>
3. Innovative Journal. (2024). *Evaluation of Quality of Innovative E-Learning in Higher Education: An Insight from Poland*. *Innovative*, 7(6), 109.
4. Kapranov, Y. V., & Semenoh, O. M. (2024). *Principles of digitalization in philological education at higher education institutions in Poland and Ukraine*. Sumy State Pedagogical University Repository.
5. Mincer-Daszkiewicz, J. (2024). *Success story – 25 years of digitalization of higher education institutions in Poland*. USOS Consortium.
6. Sitnicki, M. W., Horbas, I., Derkach, O., & Rozbeiko, K. (2023). *The impact of digitalisation on the development of e-learning*. *E-mentor*, 2 (99).
7. Stoika, O. (2023). *Trends of digitalization in the training of teachers in the Republic of Poland*. *Educological Discourse*, 1(39), 145–153.

AI-ENHANCED PRONUNCIATION, SPEAKING, AND CREATIVE STORYTELLING PRACTICES IN MODERN LANGUAGE LEARNING

Shkola Iryna,

Head of the Department of Foreign Languages and Teaching Methods,

Berdyansk State Pedagogical University,

PhD in Philology, Associate Professor

Artificial intelligence is rapidly transforming modern language pedagogy, offering new formats for pronunciation practice, dialogic interaction, and creative writing. Digital tools create conditions for continuous feedback, multimodal engagement, and meaningful learner autonomy. Their integration into the English language classroom marks a methodological shift from traditional, text-based learning toward dynamic, technology-mediated environments where students interact with language through voice, text, and narrative co-creation.

The topic has significant contemporary relevance, as AI-driven technologies increasingly shape communicative practices both inside and beyond the classroom. The rapid development of speech recognition systems, natural language processing algorithms, and generative AI models has created unprecedented opportunities for language educators to enhance traditional methodologies with innovative digital approaches. Researchers such as Abdelhalim, Thorne, Shkola, Saliuk have extensively documented the transformative potential of technology-mediated language learning, emphasizing how digital tools reshape communicative practices and create new opportunities for authentic interaction [1, 2; 3]. Their work highlights the profound pedagogical potential of speech-recognition systems and digital storytelling platforms for developing communicative competence. At the same time, scholars note that the effectiveness of AI-generated feedback, its impact on learner autonomy, and its long-term influence on language development still require deeper investigation [1]. The challenge for language educators lies not in whether to adopt AI tools, but in how to integrate them meaningfully into pedagogical practice.

Voice typing in Google Docs provides a powerful mechanism for developing pronunciation accuracy. When learners articulate everyday phrases and immediately observe how the system transcribes their speech, they engage in a continuous diagnostic cycle of noticing, hypothesis testing, and self-correction. The tool enables learners to practice freely, repeatedly, and independently, giving them the opportunity to monitor progress without the pressure of peer evaluation. Unlike traditional pronunciation drills conducted in classroom settings, voice typing allows students to experiment with different phonetic variations in private, reducing anxiety and encouraging risk-taking behaviour that is essential for pronunciation improvement.

The implementation of voice typing exercises can be structured progressively, beginning with simple recognition tasks where students practice common conversational phrases such as greetings, everyday expressions, and social formulas. As learners gain confidence and accuracy, activities can advance to more complex. The immediate visual feedback provided by Voice typing serves multiple pedagogical functions: it reinforces correct pronunciation through successful recognition, and creates opportunities for metacognitive reflection. This self-directed feedback loop promotes learner autonomy and develops critical phonological awareness that transfers to other aspects of language use.

The use of voice typing extends into dialogic production, where learners fill in missing lines or dictate entire conversations. These tasks encourage pragmatic competence, contextual awareness, and linguistic flexibility. By dictating full dialogues based on everyday scenarios – weekend plans, café interactions, movie discussions, problem-solving conversations – students imitate authentic communicative patterns while the AI system captures their fluency, coherence, and lexical precision. This recorded output becomes a valuable resource for targeted teacher feedback. The dialogic exercises can be designed with varying levels of scaffolding: beginners might complete structured dialogues with provided prompts, intermediate learners might create conversations following situational guidelines, and advanced students might improvise extended dialogues incorporating specific linguistic functions or register variations.

The pedagogical value of voice-based dialogue practice lies in its ability to simulate authentic communicative situations while providing learners with opportunities for rehearsal and revision. Unlike real-time spoken interaction, voice typing allows students to pause, reconsider their linguistic choices, and reattempt problematic utterances without social consequences. This combination of authenticity and safety creates an optimal environment for developing oral proficiency. Furthermore, the transcribed dialogues serve as artifacts that can be analyzed for grammatical accuracy, lexical range, discourse coherence, and pragmatic appropriateness, transforming spontaneous speech into material for structured language study.

Generative storytelling platforms such as NovelAI introduce a qualitatively different dimension of language learning, enabling creative co-authorship between

the learner and the AI system. A single sentence provided by the student triggers an extended narrative continuation produced by the platform. This collaborative writing process immerses learners in authentic narrative structures, descriptive detail, character development, and genre conventions. AI-generated responses function as dynamic scaffolds that help students overcome writer's block, experiment with stylistic choices, and internalize natural English syntax.

The pedagogical applications of AI storytelling platforms extend across multiple dimensions of language competence. At the lexical level, students encounter rich vocabulary in meaningful contexts, observing how words combine to create vivid descriptions and compelling narratives. Syntactically, learners are exposed to sophisticated sentence structures that they can analyze, imitate, and eventually produce independently. Discursively, the AI-generated narratives demonstrate cohesion devices, paragraph organization, and narrative progression techniques that are essential for academic and creative writing. Perhaps most significantly, these platforms engage students emotionally and imaginatively, transforming language practice from mechanical exercise into creative expression [2, c. 300].

The implementation of AI storytelling in the classroom can follow various methodological approaches. Teachers might begin with guided activities where students continue AI-generated story beginnings, focusing on maintaining narrative consistency and stylistic coherence. As proficiency develops, learners can initiate their own narratives, using AI responses as models for expanding their writing or as contrasting examples for developing critical editorial skills.

The transition from voice-based micro-tasks to AI-enhanced creative writing demonstrates a holistic pedagogical trajectory that addresses multiple components of communicative competence. AI tools support learners at various linguistic levels – phonetic accuracy, interactive communication, narrative coherence – while fostering motivation and engagement through personalized, adaptive feedback. They do not replace teacher expertise but amplify instructional possibilities by offering unlimited practice opportunities, modeling advanced discourse, and generating individualized learning pathways. The teacher's role evolves from being the sole source of language input and feedback to becoming a facilitator who designs meaningful AI-enhanced

activities, guides students in effective tool use, and provides the critical human elements of encouragement, cultural insight, and personalized instruction that technology cannot replicate.

As AI technologies continue to evolve, their methodological integration into EFL practice will remain essential for building communicative competence, digital literacy, and creative resilience in today's multilingual environment. The future of language education likely lies not in choosing between traditional and AI-enhanced approaches, but in developing sophisticated pedagogical frameworks that leverage the strengths of both. Educators must continue exploring how AI tools can be integrated meaningfully into curriculum design, assessment practices, and classroom activities.

References

1. Abdelhalim S. M. Integrating AI tools in teaching EFL pronunciation: benefits and challenges. *Journal of Language Teaching and Research*. 2025. Vol. 16, No. 1. P. 234–245.
2. Saliuk B., Shkola I. Digital storytelling as a tool for socio-emotional competencies development in the English language classroom. *Scientific Papers of BSPU*. 2023. P. 298–305.
3. Thorne S. L., Smith B. Second language development theories and technology-mediated language learning. *CALICO Journal*. 2011. Vol. 28, No. 2. P. 268–277.

СИМУЛЯЦІЙНІ ІГРИ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ

Ялова Ангеліна,
здобувачка 1 курсу третього (освітньо-наукового
рівня вищої освіти спеціальності Освітні науки
Хмельницького національного університету

Формування іншомовної комунікативної компетентності є одним із ключових завдань сучасної вищої освіти, особливо в умовах прифронтових регіонів, де освітній процес тривалий час здійснюється переважно в онлайн-форматі. Такий формат, незважаючи на свої переваги, значно обмежує можливості живого спілкування, що негативно впливає на розвиток комунікативних навичок здобувачів освіти.

Одним із найбільш ефективних засобів цього процесу є симуляційні ігри, які створюють умови для занурення студентів у реалістичне мовне середовище. Використання симуляцій сприяє розвитку мовленнєвої гнучкості, упевненості, креативності та підвищує мотивацію до навчання. Крім того, вони стимулюють спонтанне мовлення, формують уміння працювати в команді, розвивають критичне мислення та навички міжособистісної взаємодії [1, с. 4-5].

Також зазначмо, що ефективність застосування симуляційних ігор безпосередньо залежить від уміння викладача створювати комунікативні ситуації, наближені до реальних умов спілкування. На думку В. Щербіни, створення комунікативної ситуації є одним із ключових чинників у процесі викладання іноземної мови. Саме через моделювання реальних або умовно реалістичних ситуацій спілкування формується вміння студентів ефективно застосовувати мовні знання на практиці. Кожен викладач має власний стиль навчання, який визначає характер і різновид комунікативних ситуацій, що використовуються під час занять [2, с. 168].

Однією з найефективніших форм таких ситуацій є симуляційна гра, яка поєднує елементи рольової діяльності та навчального спілкування. Завдяки симуляції студенти занурюються в умовно професійне або побутове середовище, де мають можливість практикувати мовленнєві дії, розвивати комунікативну гнучкість, спонтанність та впевненість у висловлюванні. Таким чином, симуляційні ігри виступають важливим інструментом формування іншомовної комунікативної компетентності у процесі вивчення іноземних мов.

Симуляційні та рольові ігри найчастіше проводяться у форматі групової роботи, що сприяє активній взаємодії студентів і розвитку комунікативних умінь. Оптимальною вважається група з 10–15 учасників, що забезпечує ефективність спілкування та залучення кожного до навчального процесу.

Попри те, що групова діяльність іноді сприймається як змагальна, основною характеристикою симуляційних ігор є не конкуренція, а навчальний виклик, який мотивує студентів до самовираження іноземною мовою.

Надмірна змагальність, навпаки, може знижувати впевненість окремих учасників.

Як зазначає Ф. Кліппель у праці *«Keep Talking»*, симуляційні та рольові ігри сприяють удосконаленню усного мовлення студентів і водночас розвивають усі чотири мовленнєві навички – аудіювання, говоріння, читання та письмо [3, с. 122].

Отже, використання таких ігор є ефективним засобом формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх фахівців. Вони сприяють розвитку мовленнєвої активності, навичок співпраці та творчого мислення студентів.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Федорченко Ю. Ф., Беляєва Е. Ф. Розвиток комунікативної компетентності студентів у процесі вивчення англійської мови за допомогою симуляційних ігор та рольових ситуацій // *Педагогічна Академія: наукові записки*. 2025. № 20. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.16884911>.
2. Shcherbina V. V. Simulations as a method of teaching communicative skills. Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти на сучасному етапі. Міжпредметні зв'язки. Наукові дослідження. Досвід. Пошуки. 2016. Вип 16. С.165-172. http://nbuv.gov.ua/UJRN/vmyn_2016_28_20
3. Klippel F. *Keep Talking*. Cambridge : Cambridge University Press, 1984. 202 p

**МОВА І МІЖКУЛЬТУРНА
КОМУНІКАЦІЯ: ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА**

**ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ
VII ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ**

(Полтава, 20 листопада 2025 р.)

Авторська редакція.

Комп'ютерна верстка – Матвієнко Л. Г.

Умовн. друк. аркушів – 15, 44. Гарнітура Times New Roman Cyr